

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums

Ētikas kodekss: Godīgums

IAI Ētikas kodeksa 1. princips: Godīgums

Iekšējo auditoru godīgums rada uzticību un tādējādi nodrošina pamatu paļāvībai uz viņu spriedumu.

Profesionālās ētikas normas

Iekšējie auditori:

- 1.1. veic darbu godīgi, ar profesionālu rūpību un atbildīgi;
- 1.2. ievēro tiesību aktus un dara zināmu atklātībai to, ko nosaka tiesību akti un profesija;
- 1.3. apzināti neiesaistās nekādās nelikumīgās darbībās un pasākumos, kas diskreditē iekšējā auditora profesiju vai organizāciju;
- 1.4. respektē organizācijas likumīgos un ētiskos mērķus un sekmē to sasniegšanu.

Ar ko sākt?

Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskie standarti nosaka prasību nodrošināt atbilstību Ētikas kodeksam, kas ietver četrus principus. Katru principu papildina atbilstošas profesionālās ētikas normas, kuras iekšējiem auditoriem ir jāpilda, lai pienācīgi demonstrētu attiecīgo principu. Šis ieviešanas norādījums ir paredzēts, lai demonstrētu atbilstību godīguma principam.

Godīgums ir pamats, uz kura balstās IAI Ētikas kodeksa pārējie trīs principi; objektivitāte, konfidencialitāte un kompetence – godīgums ir visu minēto principu ievērošanas pamatā. Godīgums ir arī Standartu pamatā.

Iekšējiem auditoriem, tostarp iekšējā audita vadītājam (IAV) var būt noderīgi regulāri pārskatīt SPPI, lai saprastu, kas tiek sagaidīts attiecībā uz “rūpību” un “atbildību”, kā aprakstīts 1.1. noteikumā. Attiecīgie jēdzieni un saistītās prasības ir aprakstītas vairākos standartos un ieviešanas norādījumos.

Lai ieviestu 1.2. un 1.3. noteikumu, iekšējiem auditoriem ir jāiepazīstas ar normatīvajiem aktiem, kuri attiecas uz attiecīgo nozari un jurisdikciju, kurā uzņēmums veic darbību. Lai ieviestu 1.4. noteikumu, iekšējie auditori sāk savu darbu, nosakot organizācijas misiju, mērķus un ētiskās vērtības, par kurām informāciju parasti var atrast gada stratēģiskajos plānos, darbinieku rokasgrāmatās un/vai politikas rokasgrāmatās.

Ieviešanas apsvērumi

Iekšējā audita vadītājs

Saskaņā ar *Standartu 2000 – Iekšējā audita struktūrvienības vadīšana*, IAV ir jānodrošina iekšējā audita struktūrvienības mērķu sasniegšana un iekšējā audita nolikumā minēto pienākumu izpilde un jāpanāk, lai tās individuālie locekļi ievērotu Ētikas kodeksu un Standartus. Kā iekšējā audita struktūrvienības vadītājam IAV būtu jākultivē godīguma vide, demonstrējot godprātīgu rīcību un ievērojot Ētikas kodeksu.

IAV izstrādā politikas un procedūras iekšējā audita struktūrvienības vadīšanai atbilstoši *Standartam 2040*. Kad tās ir ieviestas, iekšējā audita struktūrvienība spēj demonstrēt rūpību un atbildību. IAV var radīt izpratni un noteikt pienākumu iekšējiem auditoriem rakstiski apliecināt, ka viņi ir iepazinušies un saprot minētās politikas un procedūras. Parasti organizācija ievāc parakstītos apstiprinājumus par ētikas normām un ētikas politiku no visiem darbiniekiem, un IAV var noteikt iekšējiem auditoriem par pienākumu rakstiski apstiprināt savā līgumā ietverto apņemšanos ievērot IAI Ētikas kodeksu un jebkādas papildu ētikas politikas, kuras attiecas uz iekšējā audita struktūrvienību, piemēram, par informēšanu attiecībā uz interešu konfliktiem. Turklāt gan organizācija, gan IAV var uzsvērt godīguma svarīgumu, organizējot mācības par godīgumu un citiem ētikas principiem, piemēram, apspriest situācijas, kurās ir jāizdara ētiskas izvēles.

Efektīva iekšējā audita struktūrvienības vadīšana ietver atbilstošu darba uzdevuma pārraudzīšanu un iekšējo auditoru veikspējas periodiskas pārbaudes, kas rada iespēju apspriest izaicinājumus godīgumam un piemērot šo principu praksē. Piemēram, pārraudzība ietver darba programmu apstiprināšanu pirms uzsākt pārbaudes uz vietas vai darba uzdevumu darba dokumentu un rezultātu pārbaudi. Tās ir iespējas, kad darba vadītāji var apspriest situācijas, kurās godīgums var tikt apšaubīts, kā arī dot iekšējiem auditoriem attiecīgus norādījumus. Turklāt IAV būtu jāuztur tāda darba vide, kurā iekšējie auditori justu atbalstu, izsakot likumīgus, uz pierādījumiem balstītus novērojumus, secinājumus un atzinumus, pat ja tie nav labvēlīgi.

Individuālie iekšējie auditori

Godīgums, galvenokārt, ir individuālo iekšējie auditoru personīgā attieksme, ko ir grūti izmērīt, panākt tās ievērošanu vai garantēšanu. Vienkāršāk izsakoties, no iekšējiem auditoriem tiek sagaidīts, ka viņi teiks taisnību un rīkosies pareizi pat tad, ja tas nebūs ērti vai viegli izdarāms un ja izvairīšanās no attiecīgas rīcības varētu šķist vieglāka (piemēram, novērojumu slēpšana vai neietveršana darba uzdevuma ziņojumā). Labākie centieni identificēt un izmērīt godīgumu varētu ietvert vērīgu informētību un izpratni par Ētikas kodeksa godīguma normām, SPPI obligātajiem norādījumiem un atbalstošu praksi.

Attiecībā uz 1.1. noteikumu iekšējiem auditoriem būtu jāpievērš sevišķa uzmanība informācijai par rūpību un atbildību, kā aprakstīts Standartā 1200 – Lietpratība un pienācīga profesionālā rūpība, Standartā 1220 – Pienācīga profesionālā rūpība un saistītajos ieviešanas standartos un ieviešanas norādījumos. 1.2. noteikums nosaka iekšējiem auditoriem pienākumu ievērot likumu un atklāt informāciju saskaņā ar likumu un profesijas prasībām. 1.3. noteikums skaidri aizliedz iekšējiem auditoriem apzināti iesaistīties kādā nelikumīgā darbībā. Šis noteikums sniedzas ārpus vienkārši nelikumīgām darbībām, kas iekļautu “darbības, kas tiktu uzskatītas par iekšējā audita profesijas vai organizācijas diskreditēšanu.”

Iekšējo auditoru rīcība, kas var nebūt nelikumīga, taču var būt diskreditējoša:

- uzvedība, kuru var uzskatīt par iebiedēšanu, uzmākšanos vai diskrimināciju;
- atbildības par pieļautajām kļūdām neuzņemšanās;
- nepatiesu ziņojumu sniegšana vai atļaujas došana to darīt citiem;
- melošana;
- apgalvojumu par kāda kompetenci izteikšana apmelojošā, nepatiesā vai maldinošā veidā;
- noniecinošu komentāru izteikšana par organizāciju, kolēģiem vai ieinteresētajām pusēm personīgi vai medijos (piemēram, publikācijās vai sociālajos medijos);
- novērojumu vai neapmierinošu secinājumu un vērtējumu nozīmīguma mazināšana, slēpšana vai neietveršana darba uzdevumu ziņojumos vai vispārējos novērtējumos;
- neatbilstība Standartiem un citiem SPPI Obligātajiem norādījumiem:
 - tādu iekšējā audita pakalpojumu sniegšana, kuru sniegšanai nav kompetences;
 - iekšējā audita pakalpojumu sniegšana, neinformējot par neatkarības un objektivitātes apdraudējumiem;
 - konfidencialas informācijas piedāvāšana vai izpaušana bez pienācīgas atļaujas;

- apgalvošana, ka iekšējā audita struktūrvienība veic darbību atbilstoši Standartiem, ja minētie apgalvojumi nebalstās uz kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas rezultātiem.¹
- nozīmes nepiešķiršana nelikumīgām darbībām, kuras organizācija var veikt vai samierināšanās ar tām.
- CIA un citu kvalifikāciju izmantošana pēc to termiņa beigām vai atsaukšanas.

Iekšējā audita struktūrvienības un/vai organizācijas darbībā var būt iestrādāti uzvedības principi (t.i., personāla un juridisko jautājumu politikās). Papildus atbilstībai IAI Ētikas kodeksam un citiem SPPI obligātajiem norādījumiem, iekšējiem auditoriem būtu jāievēro arī ētikas politika, profesionālās ētikas normas, vērtību apliecinājums un citas politikas un procedūras, kas ir ieviestas iekšējā audita struktūrvienībā un organizācijā. Turklāt, iekšējiem auditoriem ir jāievēro normatīvie akti, kuri attiecas uz nozari un jurisdikciju, kurā uzņēmums veic darbību. IAV un iekšējo auditoru uzvedībai būtu jābūt nevainojamai.

No iekšējiem auditoriem tiek sagaidīts, ka viņi vairo organizācijas vērtību, un šīs cerības ir iestrādātas Ētikas kodeksa 1.4. noteikumā, saskaņā ar kuru iekšējiem auditoriem ir pienākums ievērot un veicināt organizācijas likumīgo un ētisko mērķu sasniegšanu. Šis godīguma aspekts tiek uzsvērts iekšējā audita misijā un visā SPPI. Piemēram, iekšējiem auditoriem būtu jāņem vērā, kā stratēģija un mērķi atbilst organizācijas misijai un vērtībām, un būtu jāidentificē iespējas veikt nozīmīgus uzlabojumus tās pārvaldībā, riska pārvaldības un kontroles procesos.

Iekšējie auditori var uzlabot savu izpratni par Ētikas kodeksu un savām spējām izpildīt tā prasības, iegūstot profesionālo izglītību ētikā/tālākizglītības mācībās (CPE/CPD). IAI nosaka tās sertifikātu un kvalifikācijas turētājiem par pienākumu piedalīties ētikas nodarbībās un apliecināt savu atbilstību IAI Ētikas kodeksam katru pārskata periodu. Speciālistiem būtu jāuztur aktualizēta izpratne par prasībām attiecībā uz savu kvalifikāciju, jo to nepildīšana vai liegt viņiem izmantot minēto kvalifikāciju līdz brīdim, kad neatbilstība tiks novērsta.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Iekšējā audita vadītājs

Godīguma uzturēšanas nolūkā IAV būtu jāuztur kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma un jāziņo par tās darbības rezultātiem, tostarp par neatbilstībām – augstākajai vadībai un valdei (padomei) saskaņā ar 1300. sērijas standartiem. Arī šis pierādījums kopā ar iekšējā audita politikām un procedūras demonstrē, ka IAV kā iekšējā audita struktūrvienības vadītājs ievēro godīguma principu.

¹ Vairāk informācijas sk. Ieviešanas norādījumos 1321 –“*Veikts saskaņā ar iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem*” izmantošana.”

Izmantojot kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu, IAV atbilstību godīguma principam un ētikas normām ir iespējams pārbaudīt neatkarīgi.

Individuālie iekšējie auditori

Iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienība demonstrē godīgumu, ievērojot procesus, kuri nodrošina atbilstību godīguma principam, profesionālās ētikas normām un Standartiem, jo sevišķi šajā norādījumā minētajiem standartiem. Neatbilstība var norādīt uz godīguma principa neievērošanu.

Individuālo iekšējo auditoru parakstītās apliecinājumu veidlapas demonstrē iekšējo auditoru apņemšanos ievērot organizācijas ētikas politiku vai profesionālās ētikas normas, attiecīgos normatīvos aktus, IAI Ētikas kodeksu un citus SPPI obligātos norādījumus. Turklāt, IAV var būt dokumenti par iekšējo auditoru dalību semināros, vebināros, sapulcēs, kur tiek apspriesti ētikas jautājumi. Arī CPE/CPD punkti ir pierādījums par indivīda apņemšanos uzturēt un uzlabot savas zināšanas par ētikas jautājumiem.

Iekšējā audita struktūrvienība kopumā demonstrē godīgumu rūpīgi pārraugot darba uzdevumus un Standartos noteikto pašnovērtējumu veikšanu. Dokumentēti darba uzdevumu plāni, darba dokumenti un pārbaudes pēc darba uzdevuma pabeigšanas, kuros lūgts vadības un valdes (padomes) atzinums, var norādīt, vai iekšējo auditoru sniegtā informācija ir noderīga un palīdz organizācijai sasniegt tās mērķus, un vai komunikācija ir bijusi konstruktīva. Papildu snieguma mērījumi var kalpot par pierādījumu, ka darbs ir veikts ar rūpību un atbildību.

Ētikas kodeksa piemērojamība un ievērošana

Šis Ētikas kodekss attiecas gan uz indivīdiem, gan fiziskām personām, kuras sniedz iekšējā audita pakalpojumus.

IAI biedru un IAI profesionālās sertifikācijas saņēmēju vai kandidātu Ētikas kodeksa pārkāpumi tiks izvērtēti un administrēti saskaņā ar IAI Statūtiem un Kārtību, kādā izskata Ētikas kodeksa pārkāpumus, un Kārtību, kādā izskata sertifikācijas pārkāpumus. Tas, ka konkrēta rīcība nav minēta Ētikas kodeksā nenozīmē to, ka tā ir pieņemama vai atbalstāma. Tāpēc attiecīgais biedrs, sertifikāta īpašnieks vai kandidāts var tikt pakļauts disciplinārajai atbildībai.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šis apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni: www.globaliia.org.

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi apraksta apsvērumus, kurus var pielietot, un darbības, kuras var veikt, lai ieviestu IAI obligātos norādījumus. Ieviešanas norādījumi nesniedz detalizētu aprakstu par programmām, procesiem, procedūrām vai rīkiem.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni: <https://globaliia.org/standards-guidance>.

Par IAI Ētikas kodeksu

IAI Ētikas kodekss ietver divas būtiskas sastāvdaļas:

- četrus principus, kuri attiecas uz iekšējā audita profesiju un praksi.
- Profesionālās ētikas normas katram principam, kuras apraksta no iekšējā auditora sagaidāmās uzvedības normas.

IAI Ētikas kodeksa mērķis ir veicināt ētisku vidi iekšējā audita profesijā.

Ētikas kodeksa viss teksts atrodams tīmekļa vietnē: <https://globaliia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Code-of-Ethics.aspx>.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības©2019 pieder The Institute of Internal Auditors, Inc. Visas tiesības aizsargātas. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: copyright@theiia.org.

2019. gada februāris / **Tulkojums latviešu valodā 2019. gada jūnijs**

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums

Ētikas kodekss: Objektivitāte

IAI Ētikas kodeksa 2. princips: Objektivitāte

Iekšējie auditori demonstrē profesionālās objektivitātes augstāko līmeni, vācot, vērtējot un paziņojot informāciju par pārbaudāmo darbību vai procesu. Iekšējie auditori līdzsvaroti izvērtē visus attiecīgos apstākļus, un, izdarot secinājumus, viņus neietekmē ne pašu, ne citu intereses.

Profesionālās ētikas normas

Iekšējie auditori:

- 2.1. nepiedalās nekādās darbībās un neveido attiecības, kas var traucēt izdarīt neietekmētu novērtējumu vai kuras var uzskatīt par šādiem traucēkļiem. Šī līdzdalība ietver tādas darbības vai attiecības, kas var būt pretrunā organizācijas interesēm;
- 2.2. nepieņem neko tādu, kas var pasliktināt viņu profesionālo spriedumu vai ko var uzskatīt par šāda pasliktinājuma cēloni;
- 2.3. nodod atklātībai visus viņiem zināmos būtiskos faktus, kuri, ja tos neatklāj, var izkropļot ziņojumu par pārbaudāmajām darbībām.

Ar ko sākt?

Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskie standarti nosaka prasību nodrošināt atbilstību Ētikas kodeksam, kas ietver četrus principus. Katru principu papildina atbilstošas profesionālās ētikas normas, kuras iekšējiem auditoriem ir jāpilda, lai pienācīgi demonstrētu attiecīgo principu. Šis ieviešanas norādījums ir paredzēts, lai demonstrētu, atbilstību objektivitātes principam.

Objektivitāte ir tik būtisks iekšējā audita profesijas aspekts, ka tas ir konkrēti minēts katrā no Starptautiskais profesionālās prakses ietvara (SPPI) Obligāto norādījumu elementiem un Iekšējā audita misijā. Lai pienācīgi ieviestu Ētikas kodu un *Standartus*, iekšējiem auditoriem ir jāsaprot termina “objektivitāte” definīcija SPPI vārdnīcā:

“Neietekmēta attieksme, kas iekšējiem auditoriem ļauj pildīt darba uzdevumus, ticot darba rezultātam un nepasliktinot darba kvalitāti. Lai nodrošinātu objektivitāti, iekšējo auditoru spriedumus audita jautājumos nedrīkst pakārtot citiem viedokļiem.”

Objektivitātes princips un saistītās profesionālās ētikas normas atspoguļo un paskaidro SPPI ietvertu objektivitātes definīciju. Šā principa definīcijas analīze atklāj to, ka profesionālās objektivitātes demonstrēšana ietver informācijas par pārbaudāmo jomu vai procesu vākšanu, izvērtēšanu un ziņošanu tādā veidā, kas ļauj līdzsvaroti izvērtēt visus attiecīgos apstākļos. Profesionālās ētikas normas un standarti, kas saistīti ar objektivitāti, apraksta konkrētas darbības, kuras iekšējiem auditoriem jāveic, lai ieviestu šo principu.

Ieviešanas apsvērumi

Iekšējā audita vadītājs

Kaut arī individuālie iekšējie auditori ir atbildīgi par personīgās atbildības Ētikas kodeksam nodrošināšanu, iespējams, ir būtiski svarīgi, lai iekšējā audita vadītājs (IAV) kā iekšējā audita struktūrvienības vadītājs uzturētu Ētikas kodeksa principus un uzvedības normas, tādējādi nosakot toni kolektīvā attiecībā uz ētikas nozīmi.

Lai palīdzētu pārvaldīt apdraudējumus objektivitātei, kā noteikts Standartā 1100 – Neatkarība un objektivitāte¹, IAV var izstrādāt attiecīgās politikas un procedūras, piemēram, politiku, kādā iekšējie auditori saņem dāvanas, pakalpojumus un atlīdzības. Turklāt IAV var noteikt iekšējiem auditoriem par pienākumu aizpildīt veidlapu, kurā jānorāda iespējamie interešu konflikti un objektivitātes mazināšanās, un viņam būtu jāņem vērā minētā informācija, norīkojot iekšējos auditorus darba uzdevumos. Turklāt, izstrādājot politiku un procedūras, IAV rūpīgi jāapsver, kā snieguma mērītāji un atlīdzības sistēma var ietekmēt iekšējo auditoru objektivitāti, sagatavojot ziņojumus par novērojumiem un secinājumiem. Var būt noderīgas arī mācības par iekšējo auditoru rīcību gadījumos, kad objektivitāte ir mazinājusies.

Ja IAV atbild par vēl kādu funkciju papildus iekšējam auditam, tad darba uzdevumus, kas saistīti ar minētajām funkcijām ir jāpārtrauc pusei ārpus iekšējā audita struktūrvienības (Standarts 1130.A2).

¹ *Standartā* 1100 ir norādīts, ka apdraudējums objektivitātei jārisina individuālo auditoru, darba uzdevuma, funkciju un organizācijas līmenī. Ieviešanas norādījumā 1100 un Prakses norādījumā “Neatkarība un objektivitāte” tiek sniegti konkrēti padomi, kā pārvaldīt objektivitātes apdraudējumus katrā no minētajiem līmeņiem.

Ja kādu no iekšējā audita struktūrvienības pārliecības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu darbiem nodod izpildei ārpalpojuma sniedzējiem vai ja tos veic kopā ar vēl kādu, IAV joprojām būs atbildīgs par SPPI Obligāto norādījumu ievērošanu, tostarp, par to, ka auditoriem jābūt objektīviem un ka par iespējamiem objektivitātes apdraudējumiem ir jāziņo. IAV var iekļaut minētās prasības trešās puses pakalpojumu sniedzēju līgumos, un viņam būtu jāizpēta pakalpojumu sniedzēju darījumu attiecības un jānosaka, vai nepastāv interešu konflikts.

Individuālie iekšējie auditori

Līdzsvarots izvērtējums

Standarti paredz sistemātisku un disciplinētu pieeju informācijas vākšanai par pārbaudāmo jomu vai procesu, tās novērtēšanai un ziņošanai. Saskaņā ar 2300. sērijas standartiem iekšējiem auditoriem jāveic darba uzdevums tā, lai visi attiecīgie apstākļi tiktu līdzsvaroti izvērtēti atbilstoši šim principam.

Piemēram, Standarts 2310 – Informācijas identificēšana, Standarts 2320 – Analīze un novērtēšana un Standarts 2330 – Informācijas dokumentēšana apraksta prasības iekšējiem auditoriem attiecībā uz pietiekamas, ticamas, atbilstošas un noderīgas informācijas, kas pamato darba uzdevuma rezultātus un secinājumus, aprakstīšanu, analizēšanu, izvērtēšanu un dokumentēšanu. Attiecīgie ieviešanas norādījumi detalizēti izklāsta konkrētus minēto mērķu sasniegšanas veidus. Šādai informācijai būtu jāļauj darba uzdevuma vadītājam, IAV, ārējam revidentam vai līdzīgā veidā informētai personai (t.i., kurai ir pietiekama informācija, zināšanas un kvalifikācija) nonākt pie tādiem pašiem secinājumiem, pie kādiem ir nonākuši iekšējie auditori. Ja citiem ir iespēja pārbaudīt darba uzdevuma darba dokumentus un nonākt pie tādiem pašiem secinājumiem, pie kuriem ir nonākuši iekšējie auditori, kas veica attiecīgo darba uzdevumu, tas ir apstiprinājums, ka ir veikta līdzsvarota, objektīva visu attiecīgo apstākļu pārbaude.

Veiksmīga vairāku papildu standartu ieviešana parasti nodrošina atbilstību Ētikas kodeksam un profesionālās ētikas normām, kas saistītas ar objektivitāti. Minētais ietver Standartu 1100 – Neatkarība un objektivitāte, Standartu 1120 – Individuālā objektivitāte, Standartu 1130 Neatkarības vai objektivitātes mazināšanās un saistītos ieviešanas standartus. Ieviešanas norādījumos, kas papildina minētos standartus un IAI Papildu norādījumos un Pozīcijas dokumentos ietverti pilnīgi apraksti un piemēri, kas var palīdzēt iekšējiem auditoriem pieņemt labus lēmumus par iespējamu objektivitātes mazināšanos, un par lomām un darbībām kas jāveic objektivitātes uzturēšanai. Attiecīgo resursu pārbaude var palīdzēt iekšējiem auditoriem labāk atpazīt, saprast un pārvarēt dabisku neobjektivitāti un subjektivitāti. Turpmāk ir izcelti vairāki galvenie aspekti.

Izdarot secinājumus, netiek pārmērīgi ietekmēti

Objektivitātes principa otrā daļa atkārtoti SPPI ietvertās objektivitātes definīcijas otro teikumu; t.i., ka citiem nebūtu pārmērīgi jāietekmē iekšējie auditori un ka iekšējiem auditoriem nebūtu jāpakārto

savi secinājumi citu secinājumiem. Profesionālās ētikas normas, kas saistītas ar objektivitāti, paskaidro dažas konkrētas darbības, kuras iekšējiem auditoriem jāveic, lai atbalstītu neietekmētas attieksmes uzturēšanu un darba uzdevumu veikšanu, nezaudējot kvalitāti.

Atbilstoši 2.1. noteikumam iekšējie auditori nepiedalās nekādās darbībās un neveido attiecības, kas var traucēt objektīvam novērtējumam vai attiecībā uz kurām var uzskatīt, ka tās traucē veikt objektīvu novērtējumu, tostarp tādas darbības vai attiecības, kuras var būt pretrunā organizācijas interesēm. Standartā 1120 “interesu konflikts” tiek definēts, kā “situācija, kad atbildīgā amatā ieceltam iekšējam auditoram ir konkurējošas profesionālas vai personīgas intereses. Šādas konkurējošas intereses var apdraudēt auditora objektivitāti tā pienākumu izpildē.” Piemēri ietver pārmērīgu personisko biedrošanos ārpus darba ar attiecīgās organizācijas darbiniekiem, vadību, trešo pušu piegādātājiem un kreditoriem. Būtu jāizvairās no ciešām attiecībām un attiecībām, kas ietver finanšu saites, piemēram, ieguldījumus, jo tas varētu būt interešu konflikts – īsts vai šķietams. Ja objektivitātes mazināšanās ir neizbēgama, par šādu iespējamu objektivitātes mazināšanos ir jāsniedz informācija.

2.2. noteikums papildus nosaka, ka iekšējie auditori nedrīkst pieņemt neko, kas var vājināt vai šķietami vājināt viņu profesionālo spriedumu. Piemēram, dāvanu pieņemšanu, maltītes, ceļojumus un īpašu attieksmi, kas neatbilst politikai vai par kuru nav sniegta informācija vai iegūts apstiprinājums.

Interešu konflikti un objektivitātes mazināšanās

Interešu konfliktu esamību var konstatēt pat tad, ja nav bijusi neētiska vai nepareiza rīcība, jo saskaņā ar 1120 Standartu paši konflikti var radīt iespaidu par neatbilstību un mazināt uzticību un uzticēšanos individuālajiem iekšējiem auditoriem, iekšējā audita struktūrvienībai un profesijai.

Standarts 1130 plašāk skaidro jēdzienu “mazināšanās”, atkārtojot, ka objektivitāte var būt mazinājusies faktiski vai šķietami, un papildinot minēto ar informāciju par to, kā nosaka atbilstošās puses, kuras ir jāinformē par objektivitātes mazināšanos. Piemēram, iekšējie auditori nedrīkst sniegt pārliecības sniegšanas pakalpojumus par jomu vai procesu, par kuru viņi bijuši atbildīgi iepriekšējo 12 mēnešu laikā, jo uzskatāms, ka viņu objektivitāte ir mazinājusies (Standarts 1130.A1). Šādos apstākļos ir pieņemams veikt konsultatīvo pakalpojumu darba uzdevumus. Tomēr pirms attiecīgā darba uzdevuma pieņemšanas iekšējiem auditoriem ir jāinformē konsultatīvo pakalpojumu darba uzdevuma klients par iespējamu objektivitātes mazināšanos.

Standartos nav aplūkotas visas situācijas; tāpēc ir jābūt uzmanīgiem. Piemēram, iekšējais auditors, vēlēdamies izmantot radušos iespēju pāriet darbā uz citu nodaļu, varētu izvēlēties nepiedalīties minētās jomas pārliecības sniegšanas darba uzdevumā, jo šķietami labvēlīgu novērtējumu varētu noteikt attiecīgā auditora vēlme ieņemt attiecīgo amatu. Iekšējam auditoram būtu jāinformē IAV vismaz par iespējamo objektivitātes mazināšanos un jāapspriež iespējamās sekas.

Profesionālās ētikas normu 2.3. punkts nosaka prasību iekšējiem auditoriem izpaust jebkākus “būtiskus” faktus par pārbaudāmajām darbībām; proti, tādus faktus, kuri, ja tie netiktu izpausti, var ietekmēt iekšējā auditora ziņojumu. Iekšējie auditori nedrīkst neziņot par visiem zināmiem faktiem, kuri attiecas uz darba uzdevumu rezultātiem un secinājumiem, pat tad, ja šie fakti, rezultāti vai secinājumi var būt nepatīkami augstākajai vadībai un valdei (padomei).

Iekšējā audita sniegtajai informācijai jābūt skaidrai, balstītai uz faktiem un objektīvai, izvairoties no tādas valodas lietošanas, kas varētu mazināt, noslēpt vai pārspīlēt konstatējumus. Piemēram, ja pēdējās pārbaudes laikā tika konstatēts, ka kontroles par parādiem piegādātājiem bijušas neapmierinošas, būtu neatbilstoši apgalvot, ka kontroles ir tikpat efektīvas kā pēdējās pārbaudes laikā (vai ka kontroļu efektivitātē nav notikušas izmaiņas). Tā vietā iekšējiem auditoriem būtu jānorāda, vai ieteikumi un uzlabojumi kopš pēdējās pārbaudes ir ieviesti un vai minēto izmaiņu rezultātā neapmierinošais stāvoklis ir kļuvis par apmierinošu.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Iekšējā audita vadītājs

Lai demonstrētu atbilstību noteikumiem, kas saistīti ar objektivitātes principu, IAV var sniegt pierādījumus par attiecīgajām politikām un procedūrām iekšējā audita struktūrvienībā, noteikt iekšējiem auditoriem par pienākumu piedalīties sanāsmēs vai mācībās par objektivitāti, dokumentēt pamatojumu par resursu iedalīšanu iekšējā audita plānā, ņemot vērā iespējamu objektivitātes mazināšanos. Lai izvairītos no objektivitātes principa un profesionālās ētikas normu pārkāpumiem, IAV parasti saglabā veidlapas, kuras parakstījuši iekšējie auditori, ārpakalpojumu sniedzēji un kopēju pakalpojumu sniedzēji, lai dokumentētu savus apsvērumus un atklātu informāciju par iespējamiem interešu konfliktiem vai objektivitātes mazināšanos. Papildu pierādījumi var ietvert izpēti par iespējamiem interešu konfliktiem, kas saistīti ar ārpakalpojumu sniedzējiem un pakalpojumu kopēju pakalpojumu sniedzējiem, par kuriem atbild IAV, dokumentāciju, kā arī parakstītos līgumus un pakalpojumu dokumentus, kuros ietverts rezultātu, novērojumu un secinājumu pamatojums un pierādījumi.

Individuālie iekšējie auditori

Pierādījumi tam, ka iekšējie auditori ievēro objektivitātes principu, profesionālās ētikas normas un politikas, kas saistītas ar objektivitāti, ietver iekšējo auditoru savlaicīgi aizpildītas derīgas un parakstītas veidlapas, kurās ir norādīta informācija par interešu konfliktiem vai citiem objektivitātes mazināšanās iemesliem. IAV vai nozīmēta darba uzdevuma vadītāja apstiprināti darba uzdevuma darba dokumenti var kalpot par pierādījumu tam, ka iekšējie auditori ir veikuši līdzsvarotu izvērtējumu. Atgriezeniskās saites informācija par pārbaudēm pēc darba uzdevuma veikšanas un darba uzdevumu pārraudzības pārbaudes var sniegt papildu pierādījumus, ka iekšējo auditoru darbs šķietami veikts objektīvi. Arī novērtējumi, kas veikti iekšējā audita struktūrvienības kvalitātes

nodrošināšanas un uzlabošanas programmas (sistēmas) ietvaros pamato, ka, sagatavojot iekšējās audita secinājumus un atzinumus, tika pielietota atbilstoša objektivitāte.

Ētikas kodeksa piemērojamība un ievērošana

Šis Ētikas kodekss attiecas gan uz indivīdiem, gan juridiskām personām, kuras sniedz iekšējā audita pakalpojumus. IAI biedru un IAI profesionālās sertifikācijas saņēmēju vai kandidātu Ētikas kodeksa pārkāpumi tiks izvērtēti un administrēti saskaņā ar IAI Statūtiem un Kārtību, kādā izskata Ētikas kodeksa pārkāpumus, un Kārtību, kādā izskata sertifikācijas pārkāpumus.

Tas, ka konkrēta rīcība nav minēta Ētikas kodeksā nenožīmē to, ka tā ir pieņemama vai atbalstāma. Tāpēc attiecīgais biedrs, sertifikāta īpašnieks vai kandidāts var tikt pakļauts disciplinārajai atbildībai.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šis apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni: www.globaliia.org.

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi apraksta apsvērumus, kurus var pielietot, un darbības, kuras var veikt, lai ieviestu IAI obligātos norādījumus. Ieviešanas norādījumi nesniedz detalizētu aprakstu par programmām, procesiem, procedūrām vai rīkiem.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni: <https://globaliia.org/standards-guidance>.

Par IAI Ētikas kodeksu

IAI Ētikas kodekss ietver divas būtiskas sastāvdaļas:

- četrus principus, kuri attiecas uz iekšējā audita profesiju un praksi.
- Profesionālās ētikas normas katram principam, kuras apraksta no iekšējā auditora sagaidāmās uzvedības normas.

IAI Ētikas kodeksa mērķis ir veicināt ētisku vidi iekšējā audita profesijā.

Ētikas kodeksa viss teksts atrodams tīmekļa vietnē: <https://globaliia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Code-of-Ethics.aspx>.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības©2019 pieder The Institute of Internal Auditors, Inc. Visas tiesības aizsargātas. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: copyright@theiia.org.

2019. gada februāris / **Tulkojums latviešu valodā 2019. gada jūnijs**

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums

Ētikas kodekss: Konfidencialitāte

IAI Ētikas kodeksa 3. princips: Konfidencialitāte

Iekšējie auditori respektē saņemtās informācijas vērtību un tīpašumtiesības un neatklāj informāciju bez atbilstoša pilnvarojuma, ja vien tas nav jādara juridisku vai profesionālu saistību dēļ.

Profesionālās ētikas normas

Iekšējie auditori:

- 3.1. ir apdomīgi pienākumu pildīšanas gaitā iegūtās informācijas izmantošanā un aizsargāšanā;
- 3.2. neizmanto informāciju personiska labuma gūšanai vai jebkurā citā veidā, kas būtu pretrunā tiesību aktiem vai kaitētu organizācijas likumīgajiem un ētiskajiem mērķiem.

Ar ko sākt?

Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskie standarti nosaka prasību nodrošināt atbilstību Ētikas kodeksam, kas ietver četrus principus. Katru principu papildina atbilstošas profesionālās ētikas normas, kuras iekšējiem auditoriem ir jāpilda, lai pienācīgi demonstrētu attiecīgo principu. Šis ieviešanas norādījums ir paredzēts, lai demonstrētu atbilstību konfidencialitātes principam.

Iekšējiem auditoriem būtu jāsāk ar labas izpratnes gūšanu par profesionālajām saistībām, kas izklāstītas SPPI un jebkādos citos profesionālajos standartos un norādījumos, kuri attiecas uz organizāciju un nozari, kurā tā veic darbību. Dalība profesionālās organizācijās var sekmēt iekšējo auditoru informētību par attiecīgajām profesionālajām saistībām.

Informācija ietver datus gan fiziskā veidā, piemēram, drukātus dokumentus, gan elektroniskā veidā, piemēram, audio, video un kodētus datus. Konfidencialitāte paredz informācijas neizpaušanu personām un tiesību subjektiem, kuri nav pilnvaroti to saņemt, gan organizācijā, gan ārpus tās. Iekšējiem auditoriem būtu jāsaprot ar konfidencialitāti un informācijas drošību saistīto normatīvo aktu prasībām jurisdikcijās, kurās viņu organizācija veic darbību, kā arī jāpārzina visas politikas, īpaši tās, kuras attiecas uz viņu organizācijas un iekšējās revīzijas struktūrvienību. Minētajās politikās var noteikt, piemēram, informācijas, kuru drīkst atklāt, veidu, personas, kuras dod atļauju izpaust informāciju, kā arī kārtību, kas jāievēro.

Kaut arī *Standartos* nav skaidras atsauces uz konfidencialitāti, prasības attiecībā uz darba uzdevumu izplatīšanas ierobežošanu tiek aplūkotas ieviešanas standartos 2201.A1, 2330.A1, 2330.C1, 2410.A3 un 2440.A2. Iekšējiem auditoriem būtu jāpārskata minētie standarti, to ieviešanas norādījumi un attiecīgie IAI papildu norādījumi.

Ieviešanas apsvērumi

Iekšējā audita vadītājs

Politikas un procedūras

Parasti organizācijas izdod informācijas drošības politiku, lai aizsargātu datus, kurus tās iegūst, izmanto un sagatavo, kā arī lai nodrošinātu atbilstību normatīvajiem aktiem, kuri attiecas uz nozari un jurisdikciju, kurā tās veic darbību (piemēram, Eiropas Savienības Vispārīgā datu aizsardzības regula vai ES-ASV Privātuma vienošanās). Minētās politikas tiek ieviestas, nosakot skaidru kārtību un citas kontroles, un parasti tās aptver datu privātumu, datu glabāšanu, informācijas fizisko un digitālo drošību organizācijā un ārpus tās.

Lai labāk izprastu tiesiskās un normatīvās prasības un aizsardzību (piemēram, tiesiskās privilēģijas vai advokāta-klienta privilēģijas), iekšējā audita vadītājam (IAV) būtu jākonsultējas ar juristu.

Uzņēmuma politikas un procedūras var noteikt, ka konkrētām iestādēm ir jāpārskata un jāapstiprina uzņēmuma informācija pirms tā tiek publiskota.

IAV var ieviest papildu politikas, procesus un/vai procedūras, kuras jāievēro iekšējā audita struktūrvienībai un ārējiem konsultantiem. Parasti tās ir cieši saskaņotas ar SPPI obligātajiem norādījumiem. Iekšējiem auditoriem būtu jāievēro organizācijas un IAV noteiktās politikas un procedūras, kā arī attiecīgie normatīvie akti.

Konfidenciālas informācijas aizsardzības nolūkā politikas un procedūras var noteikt iekšējiem auditoriem par pienākumu veikt piesardzības pasākumus, pat tad, ja informācija tiek apstrādāta iekšēji:

- vākt tikai tādus datus, kuri ir nepieciešami noteiktā darba uzdevuma izpildei, un izmantot minēto informāciju darba uzdevumā paredzētajiem mērķiem;

- aizsargāt informāciju no tīšas vai netīšas izpaušanas, izmantojot tādas kontroles kā, piemēram, datu šifrēšana, e-pastu nosūtīšanas ierobežojumi un fiziskās piekļuves informācijai ierobežošana;
- izdzēst kopijas vai piekļuvi minētajiem datiem, kad tie vairs nav vajadzīgi.

Viens no piemēriem, kad iekšēju informāciju parasti aizsargā no iekšējas izpaušanas, ir personāla nodaļas informācija par konkrētu personu; piemēram, darbinieka alga, dokumenti par aizrādījumiem vai personīgajām problēmām, kas apspriestas ar darba vadītājiem un personāla nodaļas darbiniekiem. Piekļuve šai informācijai varētu būt ierobežota vai uzraudzīta, izmantojot fiziskās kontroles, piemēram, izmantojot aizslēdzamus dokumentu skapjus, nodrošinot informācijas sistēmas kontroles, tostarp paroļu aizsardzību un datu šifrēšanu. IAV būtu periodiski jānovērtē un jāapstiprina iekšējo auditoru nepieciešamība piekļūt jomām un datubāzēm, kas satur konfidenciālu informāciju, kā arī būtu jāapstiprina piekļuves kontroles pasākumu efektivitāte.

Ieviešanas standarti, kuri papildina Standartu 2330 – Informācijas dokumentēšana, nosaka IAV pienākumu kontrolēt piekļuvi darba uzdevumu dokumentiem, daļēji – izstrādājot dokumentu glabāšanas prasības, neatkarīgi no dokumentu glabāšanas veida. Minētajām prasībām ir jāsaskan ar organizācijas vadlīnijām un attiecīgo normatīvo aktu prasībām.

Turklāt Standarts 2440.A2 uzliek IAV par pienākumu novērtēt iespējamo risku, ka pārliecības sniegšanas darba uzdevumu rezultāti varētu tikt publiskoti, un ierobežot pārliecības sniegšanas darba uzdevumu rezultātu lietošanu, izņemot normatīvajos aktos, statūtos vai iekšējos noteikumos apstiprinātajā kārtībā. Darba uzdevumu ziņojumi parasti ietver adresātu sarakstus, kurus ir apstiprinājis IAV, augstākā vadība un valde (padome). Standarta atbilstība tiesību, likumu un reglamentējošām prasībām nodrošina to, ka IAV un iekšējie auditori spēj nodrošināt atbilstību regulatoru prasībām un ievērot likumu pārredzamības principu publiskā sektora organizācijās.

Mācības

Iekšējā audita struktūrvienības sanāksmēs vai mācībās IAV var apspriest principus, noteikumus, politikas un gaidas, kas saistītas ar konfidencialitāti. Iekšējie auditori var izmantot iespēju ģenerēt idejas un apspriest iespējamās sekas, ko rada organizācijas konfidenciālas informācijas izplatīšana dažādos veidos. IAV var noteikt iekšējiem auditoriem par pienākumu parakstīt veidlapu, apliecinot, ka viņi ir apmeklējuši minētās sanāksmes un izprot attiecīgās politikas, procedūras un to, kas no viņiem tiek sagaidīts. Ir sevišķi svarīgi, lai IAV kā iekšējā audita struktūrvienības vadītājs noteiktu toni attiecībā uz ētikas nozīmi kolektīvā, nosakot Ētikas kodeksa principu un rīcības noteikumu ievērošanu.

Individuālie iekšējie auditori

Par Ētikas kodeksa noteikumu ievērošanu galu galā ir atbildīgi individuālie iekšējie auditori. Tas, iespējams, ir vislabāk redzams attiecībā uz tiem iekšējā audita darba uzdevumiem, kuru gaitā iekšējie auditori var saņemt konfidenciālu, ar īpašumtiesībām aizsargātu un/vai personu identificējošu

informāciju. Iekšējie auditori var apstrādāt šādu informāciju visā darba uzdevuma gaitā (piemēram, gan vācot informāciju par pārbaudāmo struktūrvienību, gan pārbaudes gaitā).

Saskaņā ar Standartu 2330 – Informācijas dokumentēšana, iekšējiem auditoriem ir pienākums dokumentēt pietiekamu, ticamu, atbilstošu un noderīgu informāciju, lai pamatotu darba uzdevuma rezultātus un secinājumus. Iekšējiem auditoriem būtu jāņem vērā šīs informācijas konfidencialitāte, dokumentējot iekšējā audita darbu un novērojumus darba dokumentos un pārskatos. Darba programma vai darba uzdevuma darba dokumentu veidnes var ietvert atgādinājumus par konfidencialitāti; elektroniskie formāti var saturēt automatizētas kontroles, un iekšējiem auditoriem ir jāapstiprina minētie atgādinājumi, pirms viņi var piekļūt un aizpildīt savu darba dokumentu dokumentāciju.

Dažos standartos, kuri attiecas uz darba uzdevumu plānošanu un veikšanu, ir konkrēti minēts, ka informācija jāizmanto piesardzīgi un ka tā ir jāaizsargā, kā aprakstīts 3.1. noteikumā. Iekšējiem auditoriem, kuri ir iecerējuši iesaistīt pārliecības sniegšanas darba uzdevumā trešās puses, ir jā sagatavo rakstisks dokuments, kurā ir izklāstīta izpratne par ierobežojumiem, kas saistīti ar darba uzdevuma rezultātu izplatīšanu un piekļuvi darba uzdevumu plānošanas dokumentiem.

(Standarts 2201.A1). Kad pārliecības sniegšanas darba uzdevuma rezultāti tiek publicēti personām ārpus organizācijām, iekšējiem auditoriem ir jānosaka ierobežojumi attiecībā uz veidu, kādā attiecīgos rezultātus drīkst izplatīt un lietot (Standarts 2410.A3).

Lai ievērotu ētikas normas, kas saistītas ar konfidencialitātes principu, iekšējiem auditoriem ir jāievēro ieviestās procedūras attiecībā uz informācijas atklāšanu, tostarp jāsažinās ar organizācijas attiecīgo institūciju, lūdzot tai atļauju atklāt jebkādu informāciju. Iekšējie auditori var to darīt, iegūstot rakstisku atļauju un saglabājot minēto pilnvarojumu savos darba dokumentos.

Visbeidzot, 3.2. noteikumā paredzēts, ka iekšējie auditori nedrīkst izmantot informāciju savam labumam. Piemēram, iekšējiem auditoriem nebūtu jāizmanto organizācijas iekšējā finanšu, stratēģiskā vai operatīvā informācija, lai gūtu personīgu finanšu labumu, iegādājoties vai pārdodot minētās organizācijas akcijas. Vēl viens piemērs ir iekšējās informācijas izpaušana žurnālistiem vai citiem plašsaziņas līdzekļiem bez pienācīgas atļaujas. Iekšējās informācijas par konkurētspējīga produkta izstrādāšanu vai pārdošanu izmantošana vai konfidencialas informācijas pārdošana konkurentam arī ir šā konfidencialitātes noteikuma pārkāpums. Turklāt, iekšējiem auditoriem nebūtu jāizmanto savas tiesības uz piekļuvi informācijai ļaunprātīgi, piemēram, piekļūstot klientu dokumentiem, lai aplūkotu kaimiņa nesen veiktos pirkumus vai lai apskatītos informāciju par kādas slavenības veselības stāvokli.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Iekšējā audita vadītājs

IAV var demonstrēt, ka iekšējais audits ievēro konfidencialitāti, balstoties uz ieviestajām politikām, procesiem, procedūrām un mācību materiāliem par konfidencialitāti, ciktāl tā attiecas uz iekšējā audita struktūrvienību un organizāciju. Sapulču protokoli un/vai mācības, kurās ar iekšējā audita struktūrvienību tika apspriesta konfidencialitāte, arī ir pierādījums IAV darbam, attiecībā uz atbilstības nodrošināšanu.

Attiecībā uz darba uzdevuma rezultātu, ziņojumu vai saistītās informācijas publicēšanu IAV demonstrē atbilstību konfidencialitātes principam un ētikas normām, dokumentējot un glabājot dokumentus par tādas informācijas izpaušanu, kuru nepieciešamības gadījumā ir apstiprinājusi juridiskā padome, augstākā vadība un valde (padome). IAV sniedz pierādījumus par kontroli pār piekļuvi dokumentiem, dokumentējot un informējot par iekšējā audita politikām un procedūrām, ieviešot mehānismus, kuri ierobežo piekļuvi un samazina risku, ka minētās kontroles tiks apietas vai citādi ignorētas.

Individuālie iekšējie auditori

Dokumenti par mācību par konfidencialitāti apmeklēšanu ir jā saglabā, uz tiem jābūt iekšējo auditoru parakstiem par to, ka viņi apliecina savu izpratni par konfidencialitāti un attiecīgajām politikām, procedūrām un normatīvajiem aktiem. Iekšējo auditoru snieguma izvērtējumi var iekļaut arī atgriezeniskās saiknes informāciju par to, vai iekšējie auditori ir ievērojuši politikas un procedūras, kas saistītas ar konfidencialitāti un informācijas izpaušanu.

Iekšējie auditori demonstrē atbilstību attiecībā uz darba uzdevumu dokumentu konfidencialitāti, dokumentējot informācijas izpaušanas ierobežojumus darba dokumentos, un saglabājot visas informācijas izpaušanas atļaujas, kā arī apstiprinātos adresātu sarakstus. Parakstītu apstiprinājumu, kas apliecina, ka ar darba uzdevumu saistīta informācijas konfidencialitāte ir saglabāta, var saglabāt darba programmā.

Ja nav ziņojumu vai izmeklēšanu attiecībā uz individuālajiem iekšējiem auditoriem par konfidencialitātes politiku, procedūru un noteikumu pārkāpumiem, tad, iespējams, iekšējā audita struktūrvienības darbība kopumā nodrošina atbilstību šim principam.

Ētikas kodeksa piemērojamība un ievērošana

Šis Ētikas kodekss attiecas gan uz indivīdiem, gan juridiskām personām, kuras sniedz iekšējā audita pakalpojumus. IAI biedru un IAI profesionālās sertifikācijas saņēmēju vai kandidātu Ētikas kodeksa pārkāpumi tiks izvērtēti un administrēti saskaņā ar IAI Statūtiem un Kārtību, kādā izskata Ētikas kodeksa pārkāpumus, un Kārtību, kādā izskata sertifikācijas pārkāpumus. Tas, ka konkrēta rīcība nav minēta

Ētikas kodeksā nenozīmē to, ka tā ir pieņemama vai atbalstāma. Tāpēc attiecīgais biedrs, sertifikāta īpašnieks vai kandidāts var tikt pakļauts disciplinārajai atbildībai.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni: www.globaliia.org.

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi apraksta apsvērumus, kurus var pielietot, un darbības, kuras var veikt, lai ieviestu IAI obligātos norādījumus. Ieviešanas norādījumi nesniedz detalizētu aprakstu par programmām, procesiem, procedūrām vai rīkiem.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni: <https://globaliia.org/standards-guidance>.

Par IAI Ētikas kodeksu

IAI Ētikas kodekss ietver divas būtiskas sastāvdaļas:

- četrus principus, kuri attiecas uz iekšējā audita profesiju un praksi.
- Profesionālās ētikas normas katram principam, kuras apraksta no iekšējā auditora sagaidāmās uzvedības normas.

IAI Ētikas kodeksa mērķis ir veicināt ētisku vidi iekšējā audita profesijā.

Ētikas kodeksa viss teksts atrodams tīmekļa vietnē: <https://globaliia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Code-of-Ethics.aspx>.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības©2019 pieder The Institute of Internal Auditors, Inc. Visas tiesības aizsargātas. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: copyright@theiia.org.

2019. gada februāris / **Tulkojums latviešu valodā 2019. gada jūnijs**

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums

Ētikas kodekss: Kompetence

IAI Ētikas kodeksa 4. princips: Kompetence

Iekšējie auditori izmanto zināšanas, iemaņas un pieredzi, kas vajadzīga iekšējā audita pakalpojumu sniegšanā.

Profesionālās ētikas normas

Iekšējie auditori:

- 4.1. sniedz tikai tādus pakalpojumus, kuru nodrošināšanai viņiem ir vajadzīgās zināšanas, iemaņas un pieredze;
- 4.2. sniedz iekšējā audita pakalpojumus saskaņā ar iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem;
- 4.3. pastāvīgi ceļ savu profesionālo kvalifikāciju un uzlabo savu pakalpojumu efektivitāti un kvalitāti.

Ar ko sākt?

Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskie standarti nosaka prasību nodrošināt atbilstību Ētikas kodeksam, kas ietver četrus principus. Katru principu papildina profesionālās ētikas normas, kuras iekšējiem auditoriem ir jāpilda, lai pienācīgi demonstrētu attiecīgo principu. Šis ieviešanas norādījums ir paredzēts, lai demonstrētu atbilstību kompetences principam.

Starptautiskais profesionālās prakses ietvars (SPPI) nosaka obligātos un ieteicamos norādījumus, lai papildus atbalstītu Ētikas kodeksa ieviešanu. Kompetences principa ieviešanas svarīgumu apliecina tā iekļaušana ne tikai Ētikas kodeksā, bet arī iekšējā audita profesionālās prakses pamatprincipos un visos Standartos.

Ētikas kodekss attiecas gan uz fiziskām, gan juridiskām personām, kas sniedz iekšējā audita pakalpojumus. Šis apgalvojums jo sevišķi attiecas uz kompetences principu un attiecīgajām profesionālās ētikas normām. Piemēram, atbilstoši 4.2. noteikumam iekšējā audita pakalpojumi jāsniedz saskaņā ar *Standartiem*. Vairāki standarti attiecas tieši uz individuāliem iekšējiem auditoriem. Citi standarti attiecas uz iekšējā audita struktūrvienību kopumā vai apraksta iekšējā audita vadītāja (IAV) pienākumus. Individuālie iekšējie auditori ir atbildīgi par kompetences principa, profesionālās ētikas normu un attiecīgo standartu ievērošanu, par zināšanu, prasmju un pieredzes, kas nepieciešama savu pienākumu pildīšanai, iegūšanu, kā arī par pastāvīgu savas profesionālās kvalifikācijas un pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu. Tomēr par iekšējā audita struktūrvienības kompetenci kopumā atbild IAV.

Ieviešanas apsvērumi

Iekšējā audita vadītājs

IAV pienākumi attiecībā uz iekšējā audita kompetenci ir sīki izklāstīti Standartā 1210 – Lietpratība, Standartā 1210.A1, Standartā 2030 – Resursu pārvaldīšana, un Standartā 2050 – Koordinēšana un paļaušanās. Lai nodrošinātu atbilstību minēto standartu prasībām, IAV būtu jāizstrādā personāla komplektēšanas stratēģija, kas ietver rīkus un procesus, kas paredzēti regulārai individuālo iekšējo auditoru un iekšējā audita struktūrvienības kopumā, kā arī pārlicības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju, uz kuriem iekšējā audita struktūrvienība paļaujas, kompetenču izvērtēšanai.

IAV būtu jānosaka individuālo auditoru esošās prasmes un pieredze, jānosaka tās ar kompetencēm, kas nepieciešamas, lai pildītu iekšējā audita plānu, kā arī jāidentificē nenosegtās kompetences. IAV var novērst kompetenču trūkumu, rīkojot mācības un nodrošinot darbaudzināšanu (mentoringu), rotējot iekšējā audita darbiniekus un/vai piesaistot ārpuspakalpojumu sniedzējus.

Lai palīdzētu individuālajiem iekšējiem auditoriem izpildīt 4.3. noteikumu – pastāvīgi celt savu profesionālo kvalifikāciju un savu pakalpojumu kvalitāti – IAV būtu jāizstrādā politikas un procedūras, tostarp par regulāru individuālā snieguma izvērtēšanu (piemēram, reizi gadā vai pusgadā), kas var ietvert salīdzinošo novērtēšanu un/vai galveno snieguma rādītāju izvērtēšanu. IAV būtu jānodrošina izmantot izglītības un mācību iespējas, kad tas ir iespējams (piemēram, piedalīties profesionālajās konferencēs un semināros un saņemt attiecīgās profesionālās sertifikācijas).

Lai veicinātu pastāvīgus uzlabojumus iekšējā audita struktūrvienībā kopumā, IAV būtu jāievieš kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma, kas ir aplūkota 1300. standartu sērijā. Papildus IAV var izmantot IAI Kompetenču ietvaru, lai noteiktu iekšējā audita struktūrvienības brieduma stadiju un strādātu pie tās uzlabošanas laika gaitā. Kopā ņemot, minētie elementi var dot pozitīvu efektu iekšējā audita struktūrvienībai, piemērojot un uzturot IAI Ētikas kodeksa un *Standartu* prasības.

Individuālie iekšējie auditori

Atbilstoši 4.1. noteikumam iekšējiem auditoriem ir jāiesaistās tikai tādu pakalpojumu sniegšanā, par kuriem viņiem ir nepieciešamās zināšanas, prasmes, un pieredze. Standarts 1210 - Lietpratība un tā attiecīgie ieviešanas norādījumi paskaidro minētās zināšanas, prasmes, un pieredze, kā arī to, kā iekšējie auditori var tās attīstīt un uzturēt. Standarts 1210.A2 ierobežo iekšējā audita lietpratību attiecībā uz krāpšanu, bet Standarts 1210.A3 nosaka iekšējā audita lietpratības nepieciešamību attiecībā uz galvenajiem IT riskiem un kontrolēm, kā arī pieejamajiem uz tehnoloģiju balstītām audita metodēm.

Lai gūtu ieskatu par savu kompetenci, lietpratību un efektivitāti, un noteiktu iespējamās profesionālās izaugsmes jomas, iekšējiem auditoriem ir regulāri jāveic pašnovērtējums. Šim nolūkam IAI Kompetenču ietvars var būt noderīgs salīdzinošās novērtēšanas instruments. Turklāt iekšējiem auditoriem būtu jācenšas iegūt konstruktīvas atgriezeniskās saites informāciju (atsauksmes) no saviem kolēģiem, darba vadītājiem un IAV. Atgriezeniskās saites informāciju var sniegt darba uzdevumu veikšanas gaitā, darba dokumentu uzraudzības pārbaužu gaitā un/vai pēc darba uzdevumu pabeigšanas, un tā var ietvert neformālas komunikācijas un IAV ieviesto formālo procesu apvienojumu. Individuālo iekšējo auditoru vispārējo darba sniegumu var pārbaudīt ik pēc noteikta laikposma, piemēram, reizi gadā vai pusgadā.

Iekšējiem auditoriem, kuriem ir dots uzdevums plānot individuālos darba uzdevumus, ir jānosaka darba uzdevuma mērķu sasniegšanai nepieciešamās kompetences (Standarts 2230 – Darba uzdevumu resursu sadale). Iekšējie auditori, kas veic darba uzdevumu, var dokumentēt savu resursu sadales pamatojumu darba uzdevuma darba dokumentos. Ja atbilstoši un pietiekami resursi nav pieejami, iekšējiem auditoriem būtu jākonsultējas ar IAV un jādokumentē attiecīgās apspriedes rezultāti. Var būt nepieciešams meklēt papildu resursus ārpus iekšējās revīzijas struktūrvienības. Ieviešanas norādījums 1210 – Lietpratība sniedz vairāk ieteikumu.

Iekšējie auditori var veidot savas kompetences, izmantojot izglītības un darbaudzināšanas (mentoringa) iespējas, kā arī gūstot darba pieredzi darba vadītāja vadībā, kas ļautu viņiem paplašināt savas prasmes. Atbilstoši uzraudzītiem iekšējā audita darba uzdevumiem ir būtiska loma iekšējo auditoru profesionālās izaugsmes sekmēšanā, jo lielākajai daļai iekšējā audita struktūrvienību ir ierobežoti resursi.

Piemēram, iekšējam auditoram var būt pilnīga izpratne par riskiem, risku novērtējumiem, kontrolēm un iekšējā audita metodikām, taču viņam var nebūt zināšanu konkrētajā specializācijas jomā vai par pārbaudāmajiem procesiem. Šādā gadījumā iekšējais auditors var strādāt kopā ar attiecīgās jomas ekspertu, lai labāk izprastu attiecīgo jomu vai procesu un lai iegūtu zināšanas par attiecīgo uzņēmējdarbības jomu.

Citkārt personālam, kas īpaši nolīgts tā dziļo attiecīgās jomas zināšanu dēļ, var nebūt atbilstošu iekšējā auditora prasmju atsevišķās jomās vai procesos. Šajā gadījumā pieredzējušam iekšējam auditoram (piemēram, darba uzdevuma vadītājam) būtu cieši jāsadarbojas ar īpaši nolīgto personālu, lai darba uzdevums tiktu veikts ar pietiekamu iekšējā audita kompetenci. Abas pieejas palīdzēs uzlabot iekšējo auditoru zināšanas par uzņēmumu un organizāciju, kā arī veicinās iekšējā audita struktūrvienības zināšanu par uzņēmējdarbības jomām paplašināšanu un stratēģiska ieskata gūšanu.

4.3. noteikums nosaka iekšējiem auditoriem pienākumu pastāvīgi uzlabot savu lietpratību un efektivitāti, un sniegto pakalpojumu kvalitāti. Šī prasība tiek atkārtota Standartā 1230 – Pastāvīga profesionālā izaugsme, un šīs prasības izpildes iespējas ir aprakstītas saistītajos ieviešanas norādījumos. Individuālie iekšējie auditori uzņemas atbildību veikt nepieciešamās darbības, lai pastāvīgi turpinātu profesionālo izglītību un izaugsmi un iegūtu nepieciešamās CPE/CPD stundas. Lai sekotu savai izaugsmei, iekšējie auditori var sagatavot un pildīt savas profesionālās izaugsmes plānus.

Speciālistiem būtu jāapzinās pašreizējās prasības par visu savu kvalifikāciju (diplomu) aktīva statusa uzturēšanu, jo minēto prasību neievērošana var apdraudēt tiesības izmantot attiecīgo kvalifikāciju (diplomu) līdz brīdim, kad neatbilstība tiks novērsta. Lielākā daļu sertifikātu un kvalifikāciju, piemēram IAI sertifikāts un kvalifikācija uzliek par pienākumu apmeklēt ētikas nodarbības un pastāvīgi turpināt profesionālo izglītību/celt profesionālo kvalifikāciju.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Iekšējā audita vadītājs

IAV var pierādīt atbilstību kompetences principam, dokumentējot iekšējo auditoru un citu pārliecības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju, uz kuru darbu iekšējā audita struktūrvienība paļaujas, kompetenču novērtējumu. Atbilstību var pierādīt, izmantojot dokumentētu iekšējā audita plānu, izvērtējot plāna izpildei nepieciešamo kompetenču kopumu un veicot attiecīgo nenosēgto kompetenču analīzi. IAV var demonstrēt vidi, kas atbalsta kompetenci un pastāvīgu lietpratības, efektivitātes un kvalitātes uzlabošanu, sniedzot pierādījumus, ka:

- darba uzdevumu veikšanai ir bijuši pienācīgi resursi, un darba uzdevumu veikšana tika uzraudzīta;
- no iekšējā audita ieinteresētajām pusēm ir ievākta atgriezeniskās saites informācija (atsauksmes), kas ir pietiekami izvērtēta;
- iekšējo auditoru snieguma pārbaudes notikušas regulāri;
- ir bijušas nodrošinātas mācību, konsultāciju un profesionālās izglītības iespējas;
- darbojas kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma;
- iekšējā audita pakalpojumi tiek sniegti saskaņā ar SPPI Obligātajiem norādījumiem.

Individuālie iekšējie auditori

Individuālo iekšējo auditoru zināšanas, prasmes un pieredzi daļēji var pierādīt ar atzītām kvalifikācijām, piemēram, universitāšu diplomiem un sertifikātiem, veikto darbu pieredzi, kas norādīta iekšējā auditora dzīvesgājuma aprakstā, kuru IAV un/vai organizācijas personāla vadības nodaļai būtu jāuztur iekšējā auditora lietā. Turklāt iekšējie auditori var uzturēt dokumentāciju par savām prasmēm, kas noteiktas pašnovērtējuma rezultātā, profesionālās izaugsmes plānu, kā arī informāciju par profesionālo izglītības iegūšanu/profesionālās izaugsmes kursu vai mācību pabeigšanu.

Turklāt iekšējie auditori var sniegt pierādījumus par gūto pieredzi, piemēram, par dalību konkrētos darba uzdevumos t.i., stažēšanos darba vietā vai nodarbinātību brīvprātīgā statusā profesionālajās organizācijās savu kompetenču uzlabošanas nolūkā. Profesionālās izglītības turpināšana un iegūšana, jaunu sertifikātu iegūšana vai profesionālā izglītības turpināšana papildus apliecina iekšējā auditora apņemšanos pastāvīgi uzlabot savas profesionālās prasmes, savu pakalpojumu efektivitāti un kvalitāti.

Ētikas kodeksa piemērojamība un ievērošana

Šis Ētikas kodekss attiecas gan uz indivīdiem, gan fiziskām personām, kuras sniedz iekšējā audita pakalpojumus.

IAI biedru un IAI profesionālās sertifikācijas saņēmēju vai kandidātu Ētikas kodeksa pārkāpumi tiks izvērtēti un administrēti saskaņā ar IAI Statūtiem un Kārtību, kādā izskata Ētikas kodeksa pārkāpumus, un Kārtību, kādā izskata sertifikācijas pārkāpumus. Tas, ka konkrēta (līdzīgi kā pārējos 3 Ieviešanas norādījumos) rīcība nav minēta Profesionālās ētikas normās nenožīmē to, ka tā ir pieņemama vai atbalstāma. Tāpēc attiecīgais biedrs, sertifikāta īpašnieks vai kandidāts var tikt pakļauts disciplinārajai atbildībai.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni: www.globaliia.org.

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi apraksta apsvērumus, kurus var pielietot, un darbības, kuras var veikt, lai ieviestu IAI obligātos norādījumus. Ieviešanas norādījumi nesniedz detalizētu aprakstu par programmām, procesiem, procedūrām vai rīkiem.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni: <https://globaliia.org/standards-guidance>.

Par IAI Ētikas kodeksu

IAI Ētikas kodekss ietver divas būtiskas sastāvdaļas:

- četrus principus, kuri attiecas uz iekšējā audita profesiju un praksi.
- Profesionālās ētikas normas katram principam, kuras apraksta no iekšējā auditora sagaidāmās uzvedības normas.

IAI Ētikas kodeksa mērķis ir veicināt ētisku vidi iekšējā audita profesijā.

Ētikas kodeksa viss teksts atrodams tīmekļa vietnē: <https://globaliia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Code-of-Ethics.aspx>.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības©2019 pieder The Institute of Internal Auditors, Inc. Visas tiesības aizsargātas. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: copyright@theiia.org.

2019. gada februāris / **Tulkojums latviešu valodā 2019. gada jūnijs**

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1000

Standarts1000– Mērķis, pilnvarojums un atbildība

Iekšējā audita struktūrvienības mērķim, pilnvarojumam un atbildībai jābūt oficiāli noteiktam iekšējā audita nolikumā atbilstoši Iekšējā audita misijai un Starptautiskās profesionālās prakses ietvara obligātajām daļām (Iekšējā audita profesionālās prakses pamatprincipi, Ētikas kodekss, *Standarti* un Iekšējā audita definīcija). Iekšējā audita vadītājam ir periodiski jāpārskata iekšējā audita nolikums un pārskatītā redakcija jāiesniedz apstiprināšanai augstākajai vadībai un valdei (padomei).

Skaidrojums:

Iekšējā audita nolikums ir oficiāls dokuments, kurā ir noteikts iekšējā audita struktūrvienības mērķis, pilnvarojums un atbildība. Iekšējā audita nolikumā ir noteikts iekšējā audita struktūrvienības stāvoklis organizācijā, tai skaitā, norādot, kā izpaužas iekšējā audita vadītāja funkcionālā pakļautība valdei (padomei); sankcionēta piekļuve dokumentiem, personālam un fiziskajiem īpašumiem, kas ir būtiski darba uzdevumu izpildei, noteikts iekšējā audita darbību apjoms. Iekšējā audita nolikuma galīgo apstiprinājumu sniedz valde (padome).

Grozītie *Standarti*, kas stājāspēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkotsno angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Iekšējā audita nolikums ir būtiski svarīgs dokuments, kas ietver informāciju par iekšējā audita struktūrvienības saskaņoto mērķi, pilnvarojumu un atbildību. Lai sagatavotu šo

dokumentu, iekšējā audita vadītājam (IAV) jāizprot iekšējā audita Misija un IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara(SPPI)obligātās daļas, tostarp Iekšējā audita profesionālās prakses Pamatprincipi, Ētikas kodekss, Starptautiskie iekšējā audita profesionālās prakses standarti un iekšējā audita Definīcija.

Balstoties uz minēto izpratni, IAV, valdes(padomes) un augstākā vadība kopīgi vienojas par:

- iekšējā audita mērķiem un atbildību;
- vēlmēm attiecībā uz iekšējā audita struktūrvienību;
- IAV funkcionālo un administratīvo pakļautību;
- pilnvarojuma apmēru(tostarp piekļuvi dokumentiem, fiziskajam īpašumam un personālam), kas nepieciešams iekšējā audita struktūrvienībai darba uzdevumu un pienākumu izpildei un saskaņoto mērķu sasniegšanai.

IAV var būt nepieciešams konsultēties ar organizācijas juristu vai valdes (padomes) sekretāru par nolikuma vēlamo formātu un to, kā efektīvāk un lietderīgāk iesniegt piedāvāto iekšējā audita nolikumu valdei (padomei)apstiprināšanai.

Ieviešanas apsvērumi

Ņemot vērā iepriekšminētos saskaņotos aspektus, IAV(vai viņa pārstāvis) sagatavo iekšējā audita nolikuma projektu. Paraugam var izmantot IAI piedāvāto iekšējā audita paraugnolikumu. Lai gan dažādu organizāciju nolikumi atšķiras, tajos parasti ir šādas nodaļas:

- **Ievads** – lai paskaidrotu iekšējā audita struktūrvienības vispārējo lomu un profesionalitāti. Ievadā bieži ietver atsauces uz attiecīgajāmSPPI daļām;
- **Pilnvarojums**– lai norādītu, ka darba uzdevumu izpildes nolūkā iekšējā audita struktūrvienībai ir pilnīga piekļuve dokumentiem, fiziskajam īpašumam un personālam, un lai paziņotu par iekšējā audita struktūrvienības atbildību par līdzekļu saudzēšanu un konfidencialitātes nodrošināšanu;
- **Organizatoriskā un pakļautības struktūra**– lai dokumentētu IAV pakļautības struktūru. Funkcionāli IAV ir pakļauts valdei (padomei), savukārt, administratīvi – tādām līmenim organizācijā, kurš ļauj iekšējā audita struktūrvienībai pildīt savus pienākumus (skat. Standartu 1110 – Organizatoriskā neatkarība). Šajā sadaļā var būt aplūkoti tādi konkrēti funkcionālie pienākumi kā, piemēram, nolikuma un

iekšējo auditu plāna apstiprināšana, IAV pieņemšana darbā un darba attiecību izbeigšana un viņa atalgojuma noteikšana. Tajā var aprakstīt arī administratīvos pienākumus, piemēram, par informācijas plūsmas veicināšanu organizācijas ietvaros vai iekšējā audita struktūrvienības cilvēkresursu administrēšanu un budžetu apstiprināšanu;

- **Neatkarība un objektivitāte**– lai aprakstītu iekšējā audita neatkarības un objektivitātes nozīmīgumu, paskaidrojot, kāšie aspekti tiks nodrošināti, piemēram, aizliedzot iekšējiem auditoriem uzņemties operatīvo atbildību vai iegūt pilnvarojumu attiecībā uz viņu auditētajām jomām;
- **Pienākumi**– lai izklāstītu galvenās pastāvīgās atbildības jomas, piemēram, novērtēšanu apjoma definēšana, iekšējo auditu plāna sagatavošana un iesniegšana valdei (padomei) apstiprināšanai, darba uzdevumu izpilde, rezultātu paziņošana, rakstisku audita ziņojumu iesniegšana, vadības veikto korektīvo darbību uzraudzība;
- **Kvalitātes nodrošināšana un uzlabošana**– lai aprakstītu kritērijus kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas, kas ietver visus iekšējā audita struktūrvienības aspektus, uzturēšanai, izvērtēšanai un rezultātu paziņošanai;
- **Paraksti** – lai dokumentētu starp IAV, izraudzīto valdes (padomes) pārstāvi un personu, kurai IAV ir pakļauts, panākto vienošanos. Šajā sadaļā norāda datumus, paraksttiesīgo personu vārdus un amatus.

Iekšējā audita nolikuma piedāvātais projekts būtu jāapspriež ar augstāko vadību un valdi (padomi), lai saņemtu apstiprinājumu, ka tajā precīzi aprakstīta saskaņotā loma un vēlmes, vai lai noteiktu vēlamās izmaiņas. Pēc nolikuma projekta pieņemšanas IAV formāli informē par to valdes (padomes) sapulcē, lai apspriestu projektu un saņemtu tā apstiprinājumu. Turklāt IAV un valde (padome) var vienoties par to, cik bieži minētās vienošanās noteikumi tiks pārskatīti un no jauna apstiprināti, lai iekšējā audita struktūrvienībai varētu turpināt savu mērķu sasniegšanu. Ja starpposmā rodas jautājumi, nolikumu ir iespējams atbilstoši papildināt vai atjaunināt.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstības demonstrēšanai izmanto valdes (padomes) sapulču protokolus, kuru laikā IAV vispirms apspriedis iekšējā audita struktūrvienības nolikumu un pēc tam formāli informējis par to. Turklāt IAV saglabā apstiprināto nolikumu. IAV parasti vienojas ar valdi (padomi), ka jautājums par nolikuma pārskatīšanu un, ja nepieciešams, tā atjaunināšanu un apstiprināšanu tiks iekļauts kā pastāvīgs ikgadējās sapulces darba kārtības jautājums. Kā pierādījumus izmanto arī sapulču protokolus, kurās IAV kopā ar augstāko vadību un valdi (padomi) periodiski izvērtējis iekšējā audita nolikumu.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1010

Standarts1010– Obligāto norādījumu atzīšana iekšējā audita nolikumā

Iekšējā audita nolikumā ir jāatzīst tas, ka Iekšējā audita profesionālās prakses pamatprincipu, Ētikas kodeksa, Standartu un Iekšējā audita Definīcijas ievērošana ir obligāta. Iekšējā audita vadītājam būtu jāapspiež Iekšējā audita Misija un Iekšējā audita profesionālās prakses ietvara obligātās daļas ar augstāko vadību un valdi (padomi).

*Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā*

Ar ko sākt?

Pirms Iekšējā audita nolikuma sagatavošanas vai pārskatīšanas Iekšējā audita vadītājs (IAV) parasti izskata IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvaru (SPPI), lai atsvaidzinātu savu izpratni par Iekšējā audita Misiju un obligātajām daļām, tostarp Iekšējā audita profesionālās prakses Pamatprincipiem, Ētikas kodeksu, Starptautiskajiem Iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standartiem) un Iekšējā audita Definīciju. IAV ir pienākums periodiski izvērtēt Iekšējā audita nolikumu un iesniegt to augstākajai vadībai un valdei (padomei) apstiprināšanai (skat. Standarts1000– Mērķis, pilnvarojums un atbildība). IAV ir noderīgi pārzināt Iekšējā audita nolikuma apstiprināšanas kārtību attiecīgajā organizācijā. Turklāt IAV var organizēt nolikuma apspriešanu ar augstāko vadību un valdi (padomi) periodiskās izvērtēšanas un pārskatīšanas procesa ietvaros.

Ieviešanas apsvērumi

Lai atzītu SPPI obligātās daļas iekšējā audita nolikumā, IAV var sagatavot konkrētus formulējumus. Piemēram, šādu:

“Iekšējā audita struktūrvienība īsteno pašpārvaldi, ievērojot Iekšējo auditoru institūta obligātos norādījumus, tostarp Iekšējā audita profesionālās prakses Pamatprincipus, Iekšējā audita Definīciju, Ētikas kodeksu un Starptautiskos Iekšējā audita profesionālās prakses standartus(Standarti). IAI Obligātie norādījumi ir gan Iekšējā audita profesionālajai praksei noteiktās galvenās prasības, gan principi, uz kuriem balstās Iekšējā audita struktūrvienības darbības efektivitātes izvērtēšana.”

Konkrēta formulējuma vietā visā iekšējā nolikumā var lietot formulējumu (valodas un satura ziņā), kas paredz pienākumu ievērot Obligātos norādījumus.

Iekšējā audita nolikuma apspriešana ar augstāko vadību un valdi (padomi) ir laba izdevība, kuru IAV var izmantot, lai paskaidrotu tām iekšējā audita Misiju un SPPI obligātās daļas, kā arī to atzīšanu nolikumā. Ir svarīgi, lai pēc nolikuma stāšanās spēkā IAV uzraudzītu IAI Obligāto norādījumu izpildi un apspriestu iespējamās izmaiņas nākamajā nolikuma izskatīšanas reizē.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 1010 pierāda ar rakstisku un apstiprinātu iekšējā audita nolikumu, kurā iekšējā audita profesionālās prakses Pamatprincipi, Ētikas kodekss, Standarti un iekšējā audita Definīcija ir atzīti kā obligātās daļas. Atbilstības pierādīšanai var izmantot arī sapulču protokolus, kurās obligātās daļas un iekšējā audita Misija tika apspriesta ar augstāko vadību un valdi (padomi), tostarp sapulču protokolus, kurās IAV ir apspriedis nolikuma periodiskās izvērtēšanas rezultātus.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunoti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1100

Standarts 1100– Neatkarība un objektivitāte

Iekšējā audita struktūrvienībai jābūt neatkarīgai, un, iekšējiem auditoriem, veicot darbu, jābūt objektīviem.

Skaidrojums:

Neatkarība nozīmē to, ka nepastāv apstākļi, kas apdraudētu iekšējā audita struktūrvienības spēju veikt iekšējā audita pienākumus neatkarīgi. Lai nodrošinātu tādu neatkarības līmeni, kāds nepieciešams, lai iekšējā audita struktūrvienība spētu efektīvi veikt savus pienākumus, iekšējā audita vadītājam tieši un neierobežoti ir pieejama augstākā vadība un valde (padome). To var nodrošināt, izmantojot divkāršo ziņošanu. Draudi neatkarībai ir jārisina auditoru, darba uzdevuma, funkciju un organizācijas līmenī.

Objektivitāte ir bezaizspriedumu attieksme, kas ļauj iekšējiem auditoriem veikt darba uzdevumus tā, ka tie tic sava darba rezultātam un ka netiek pieļauti kompromisi, kas pasliktinātu darba kvalitāti. Lai nodrošinātu objektivitāti, iekšējo auditoru spriedumus ar auditu saistītajos jautājumos nedrīkst ietekmēt citas puses. Draudi objektivitātei jārisina auditoru, darba uzdevuma, funkciju un organizācijas līmenī.

Grozītie standarti, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Neatkarība nozīmē to, ka “... nav apstākļu, kuri apdraud iekšējā audita struktūrvienības spēju objektīvi izpildīt iekšējā audita pienākumus”. Bieži šādus apstākļus rada gan iekšējā audita struktūrvienības vieta organizatoriskajā struktūrā, gan tainoteiktie pienākumi. Piemēram, gadījumos, kad iekšējais audits ir pakļauts citām organizācijas struktūrvienībām, tas nav uzskatāms par neatkarīgu no tādas struktūrvienības, kura tiek auditēta. Līdzīgā veidā, ja iekšējā audita vadītāja (IAV) funkcionālo pienākumu apjoms pārsniedz iekšējā audita robežas, piemēram, tie ietver risku vadības vai atbilstības pienākumus, iekšējais audits nav neatkarīgs no šīm papildu funkcijām, kuras arī tiek auditētas.

Taču IAV nav iespējams vienpusēji noteikt organizatorisko neatkarību un iekšējā audita vietu organizatoriskajā struktūrā. Lai efektīvi risinātu neatkarības jautājumu, IAV ir nepieciešama valdes (padomes) vai augstākās vadības palīdzība. IAV, valde (padome) un augstākā vadība parasti vienojas par kopīgu izpratni par iekšējā audita atbildību, pilnvarojumu un vēlmēm attiecībā uz to, un šie aspekti ir sarunu par neatkarību un iekšējā audita vietu organizācijas struktūrā pamatā.

Atkarībā no valdes (padomes) un augstākās vadības pieredzes un vēlmēm, lai vienotos par kopīgu vīziju, var būt nepieciešamas daudzas apspriedes, kuru mērķis ir panākt lielāku augstākās vadības un valdes (padomes) informētību par neatkarības būtiskumu, tās nodrošināšanas veidiem un galvenajiem apsvērumiem, kā, piemēram, pakļautības struktūra, profesionālās un regulatīvās prasības, salīdzinošā analīze, kā arī attiecīgās organizācijas kultūras vides problēmas.

Parasti iekšējā audita nolikumā būs atspoguļoti pieņemtie lēmumi par iekšējā audita atbildību, pilnvarojumu un vēlmēm attiecībā uz to, kā arī tā vietu organizācijas struktūrā un pakļautības hierarhiju.

Objektivitāte ir iekšējo auditoru attieksme bez aizspriedumiem. Lai ieviestu šo standartu, IAV vēlēšies saprast organizācijas un iekšējā audita politikas vai darbības, kuras varētu sekmēt vai kavēt šādu attieksmi. Piemēram, daudzās organizācijās ir ieviestas darbības rezultātu / snieguma novērtēšanas un atalgojuma noteikšanas politikas, kā arī darbinieku interešu konfliktu politikas. IAV būtu jāsaprot attiecīgo identificēto politiku veids un jāanalizē, kādas ir to iespējamās sekas uz iekšējā audita objektivitāti. Iekšējais audits bieži pielāgos organizācijas vispārējās politikas, lai konkrēti ņemtu vērā iekšējā audita lomas, un var

izstrādāt citas attiecīgas politikas konkrēti iekšējam auditam, piemēram, politikas attiecībā uz nepieciešamajām apmācībām.

Ieviešanas apsvērumi

Kāminēts iepriekš, IAV sadarbojas ar valdi (padomi) un augstāko vadību, lai nepieļautu tādus apstākļus, kuri varētu ietekmēt iekšējā audita spēju objektīvi izpildīt savus pienākumus. Nereti IAV ir funkcionāli pakļautstieši valdei (padomei), bet administratīvi – kādam augstākās vadības loceklim. Pakļautība valdei (padomei) nodrošina IAV gan tiešu piekļuvi valdei (padomei) jutīgu jautājumu gadījumā, gan nodrošina pietiekamu statusu organizācijā. Administratīvā pakļautība augstākās vadības loceklim nodrošina IAV pietiekamu statusu organizācijā, pilnvarojumu netraucēti izpildīt savus pienākumus, kā arī risināt komplicētas problēmas ar citiem augstākās vadības pārstāvjiem. Piemēram, IAV parasti nav pakļauts finanšu kontrolierim vai vidējā līmeņa vadītājam, kura darbība varētu būt pakļauta auditam.

Atbilstoši IAI norādījumiem administratīvi IAI būtu jābūt pakļautam galvenajam izpilddirektoram (GID), gan tāpēc, ka ir skaidrs, ka IAV amats ir augsts amats, gan arī tāpēc, lai iekšējais audits nebūtu auditam pakļautu struktūrvienību sastāvdaļa. IAV būtu jābūt informētam par regulatoru vai citu regulatīvo iestāžu prasībām, kas var noteikt obligāto pakļautības struktūru. Standarta 1110 – Organizatoriskā neatkarība ieviešanas norādījumā ir sniegti papildu norādījumi par IAV pakļautības hierarhiju.

Atbilstoši norādījumiem, IAV nevajadzētu uzņemties operatīvos pienākumus ārpus iekšējā audita pienākumiem, jo šie citi pienākumi varētu būt pakļauti auditam. Dažās organizācijās ir noteikts, ka IAV jāizpilda operatīvie pienākumi, piemēram, risku vadības vai atbilstības pienākumi. Šādos gadījumos IAV parasti apspriež savas bažas attiecībā uz neatkarību un iespējamo objektivitātes mazināšanos ar valdi (padomi) un augstāko vadību, kuras veic drošības pasākumus objektivitātes mazināšanās ierobežošanai. Drošības pasākumi ietver pārraudzības darbības, kuru izpildi parasti uzņemas valde (padome) ar mērķi uzraudzīt un risināt ar neatkarību saistītus konfliktus. Kā piemērus var minēt IAV pienākumu periodisku izvērtēšanu un alternatīvu procesu izveidi, lai gūtu pārliecību attiecībā uz papildu atbildības jomām; plānojot iekšējā audita riska novērtēšanas, jāņem vērā iespējamā objektivitātes mazināšanās.

Lai efektīvi pārvaldītu iekšējā audita objektivitāti, daudzi IAV ir izveidojuši iekšējā audita politikas rokasgrāmatu, kurā aprakstītas vēlmes un prasības attiecībā uzattieksmi bez aizspriedumiem. Šādā politikas rokasgrāmatā ir iespējams aprakstīt:

- objektivitātes būtiski svarīgo nozīmi iekšējā audita profesijai;
- raksturīgus gadījumus, kas varētu apdraudēt objektivitāti – saistībā ar pašieinteresētību, pašnovērtējumu, ciešām attiecībām, neobjektivitāti un nepamatotu ietekmi. Kā piemēru var minēt tādas jomas auditēšanu, kurā iekšējais auditors nesen bijis nodarbināts; ģimenes locekļa vai tuva drauga auditēšanu; pieņemumu izdarīšanuka auditējamās jomas rezultāti ir pieļaujami, nevācot pierādījumus un pamatojoties tikai uz pozitīvu iepriekšējo pieredzi;
- darbības, kas iekšējam auditoram būtu jāveic, ja viņam kļūtu zināms par esošām vai iespējamām objektivitātes problēmām, piemēram, savu bažu apspriešana ar iekšējā audita menedžeri vai IAV;
- ziņošanas prasības, saskaņā ar kurām katram iekšējam auditoram periodiski jāanalizē un jāsniedz informācija par interešu konfliktiem.

Lai pastiprinātu šo politiku nozīmīgumu un palīdzētu visiem iekšējiem auditoriem stiprināt savu nozīmīgumu organizācijā, daudzi IAV rīko regulārus seminārus vai mācības par šiem būtiski svarīgajiem aspektiem. Šādi mācību semināri bieži vien ļaus iekšējiem auditoriem gūt labāku izpratni par objektivitāti, analizējot objektivitātes mazināšanās scenārijus un to risināšanas labākos veidus.

Turklāt, norīkojot iekšējos auditorus veikt konkrētus darba uzdevumus, IAV apsvērs iespējamo objektivitātes mazināšanos un izvairīsies iesaistīt komandā tādus locekļus, kuriem var būt konflikts.

Tiek plaši atzīts, ka indivīda objektivitāti var būtiski negatīvi ietekmēt viņa snieguma novērtēšanas un atalgojuma noteikšanas prakse. Piemēram, ja iekšējā auditora sniegumu novērtē un viņa algas un prēmiju apmēru būtiski ietekmē klientu apmierinātības aptauju rezultāti, iekšējais auditors var vilcināties ziņot par negatīviem rezultātiem, kuru dēļ klienta apmierinātības līmenis varētu samazināties. Tādēļ IAV rūpīgi jāplāno iekšējo auditoru snieguma novērtēšanas un atalgojuma sistēma un jāanalizē, vai izmantotie novērtējumi varētu mazināt iekšējā auditora objektivitāti. Novērtēšanas procesā vienlīdz svarīgi ir analizēt gan iekšējā auditora sniegumu, gan auditu rezultātus, gan klientu atgriezeniskās saites informāciju.

Standarta 1120 – Individuālā neatkarībaleviešanas norādījumāsniegti papildu norādījumi par objektivitāti.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Par atbilstību standartam var liecināt daudzi pierādījumi, tostarp iekšējā audita nolikums, organizatoriskās struktūras shēma, kurā atspoguļota pakļautības hierarhija; iekšējā audita politiku rokasgrāmata, kas iekļauj neatkarības, objektivitātes, konfliktu risināšanas un darba rezultātu novērtēšanas politikas; mācību materiāli; informēšanas par interešu konfliktiem veidlapas. Nepieciešamības gadījumā atbilstību var demonstrēt arī dokuments, kurā sniegta informācija par [neatkarības, objektivitātes] mazināšanos atbilstoši Standartam 1130– Neatkarības vai objektivitātes mazināšanās.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1110

Standarts 1110– Organizatoriskā neatkarība

Iekšējā audita vadītājam jābūt pakļautam tādām organizācijas līmenim, kas ļauj iekšējā audita struktūrvienībai pildīt savus pienākumus. Vismaz vienu reizi gadā iekšējā audita vadītājam ir jāapstiprina valdei (padomei) iekšējās audita struktūrvienības organizatoriskā neatkarība.

Skaidrojums:

Organizatoriskā neatkarība ir faktiski sasniegta, ja iekšējā audita vadītājs ir funkcionāli pakļauts valdei (padomei). Uz funkcionālo pakļautību valdei (padomei) norāda, piemēram, šādi valdes (padomes) uzdevumi:

- *Apstiprināt iekšējā audita nolikumu;*
- *apstiprināt uz risku balstītu iekšējā audita plānu;*
- *apstiprināt iekšējā audita budžetu un resursu plānu;*
- *saņemt ziņojumus no iekšējā audita vadītāja par iekšējā audita darbību salīdzinājumā ar plānu, kā arī citiem jautājumiem;*
- *apstiprināt lēmumus par iekšējā audita vadītāja iecelšanu amatā un atbrīvošanu no amata;*
- *apstiprināt iekšējā audita vadītāja atlīdzības apmēru; un*
- *saņemt informāciju no vadības un iekšējā audita vadītāja, lai noteiktu, vai pastāv nepieņemami iekšējā audita apjoma vai resursu ierobežojumi.*

Grozītie Standarti, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Saskaņā ar šo standartu iekšējā audita vadītājam (IAV) ir jābūt pakļautam tādām līmenim organizācijā, lai iekšējā audita struktūrvienība spētu izpildīt savus pienākumus. Attiecīgi, lai nodrošinātu organizatorisko neatkarību, ir jāapsver gan iekšējā audita vieta organizācijas struktūrā, gan tā uzraudzības pārraudzības /pakļautības hierarhija.

IAV nav iespējams vienpusēji noteikt iekšējā audita vietu organizatoriskajā struktūrā, IAV pakļautības struktūru vai augstākās vadības uzraudzības veidu; šo jautājumu efektīvai risināšanai IAV ir nepieciešams valdes (padomes) un augstākās vadības atbalsts. Parasti IAV, valde (padome) un augstākā vadība vienojas par kopīgu izpratni par iekšējā audita atbildību, pilnvarojumu un vēlmēm attiecībā uz iekšējo auditu, kā arī par valdes (padomes) un augstākās vadības lomu iekšējā audita uzraudzībā. Parasti iekšējā audita nolikumā dokumentē pieņemtos lēmumus par iekšējā audita vietu organizatoriskajā struktūrā un tā pakļautības hierarhiju.

IAV varētu būt noderīgi pārzināt regulatīvās prasības gan attiecībā uz iekšējā audita vietu organizācijā, gan IAV pakļautības hierarhiju.

Ieviešanas apsvērumi

Kā minēts iepriekš, sadarbojoties ar valdi (padomi) un augstāko vadību, IAV nosaka iekšējā audita vietu organizācijas struktūrā, tostarp savu pakļautības hierarhiju. Organizatoriskās neatkarības efektīvai nodrošināšanai funkcionāli IAV ir tieši pakļauts valdei (padomei). Parasti IAV administratīvi jeb papildus ir pakļauts arī kādam augstākās vadības loceklim.

Funkcionālā pakļautība valdei (padomei) nodrošina IAV tiešu piekļuvi valdei (padomei) jutīgu jautājumu gadījumā, kā arī nodrošina pietiekamu statusu organizācijas ietvaros. Attiecīgi IAV ir neierobežota piekļuve valdei (padomei), kas parasti ir organizācijas augstākais pārvaldības līmenis.

Funkcionālā pārraudzība paredz, ka valdei (padomei) ir pienākums radīt pareizos darba apstākļus, lai nodrošinātu neatkarīgas un efektīvas iekšējā audita struktūrvienības darbību. Kā minēts, valde (padome) ir atbildīga par iekšējā audita nolikuma, iekšējo auditu plāna,

budžeta un resursu plāna apstiprināšanu, par IAV darba izvērtēšanu un atalgojuma noteikšanu, kā arī par IAV iecelšanu amatā un atbrīvošanu no tā. Turklāt valde (padome) uzrauga iekšējā audita spēju darboties neatkarīgi, uzdodot IAV un vadības locekļiem jautājumus par iekšējā audita kompetenci, resursu un citiem ierobežojumiem vai šķēršļiem, ar kuriem sastopas iekšējais audits.

Konstatējot, ka valde (padome) neveic šīs svarīgās funkcionālās pārraudzības funkcijas, IAV var vērst tās uzmanību uz Standartu 1110 un ieteicamo pārvaldības praksi, tostarp uz valdes (padomes) pienākumiem, lai laika gaitā valde (padome) ieviestu stingrākas funkcionālās attiecības.

Lai atvieglotu valdei (padomei) pārraudzības funkciju veikšanu, IAV regulāri sniedz valdei (padomei) aktualizētu informāciju par darba rezultātiem – parasti valdes (padomes) ceturkšņa sapulcēs. IAV bieži iesaista valdes (padomes) sapulci darba kārtības sagatavošanā, un ir iespējams ieplānot pietiekamu laiku, lai apspriestu iekšējā audita plānoto rezultātu faktisko izpildi, kā arī citus jautājumus, tostarp galvenos konstatējumus vai apdraudējumus, uz kuriem jāvērs valdes (padomes) uzmanība. Turklāt, lai nodrošinātu organizatoriskās neatkarības jautājuma apspriešanu ik gadu, kā to nosaka šis standarts, IAV bieži iekļauj šo jautājumu apspriešanai kā konkrētas ikgadējās valdes (padomes) sapulces darba kārtības pastāvīgo jautājumu.

Parasti administratīvi IAV ir pakļauts augstākajai vadībai, kas papildus nodrošina nepieciešamo statusu un pilnvarojumu, lai iekšējam auditam būtu iespējas izpildīt savus pienākumus. Piemēram, IAV parasti nav pakļauts finanšu kontrolierim, grāmatvedības nodaļas vadītājam vai vidējā līmeņa vadītājam. Sava statusa un ticamības uzlabošanas nolūkā saskaņā ar IAI norādījumiem administratīvi IAV būtu jābūt pakļautam galvenajam izpilddirektoram (GID), lai būtu skaidrība, ka IAV amats ir augsts amats un ka viņš ir pilnvarots pildīt savus pienākumus netraucēti.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību šim standartam var uzskatāmi apliecināt vairāki dokumenti, tostarp iekšējā audita nolikums un audita komitejas nolikums, kas ietver audita komitejas pārraudzības pienākumu aprakstu. IAV amata aprakstā un snieguma novērtējumā būtu jānorāda pakļautības hierarhija un informācija par uzraudzības pārraudzību. IAV darbā

pieņemšanas dokumentācijā, ja tāda ir pieejama, var iekļaut norādi par personu, kas piedalījās IAV darba intervijā un pieņēma lēmumu par IAV pieņemšanu darbā. Atbilstību papildus var demonstrēt audita politikas rokasgrāmata, kurā aplūkoti tādi jautājumi kā, piemēram, neatkarības politika, saziņas ar valdi (padomi) kārtība vai organizatoriskās struktūras shēma, kas atspoguļo pakļautības hierarhiju. Valdes (padomes) ziņojumi, sapulču protokoli un darba kārtības jautājumi var demonstrēt, ka iekšējais audits ir atbilstoši ziņojis par tādiem jautājumiem kā auditu plāns, budžets un rezultāti, kā arī par organizatoriskās neatkarības statusu.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šis apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

leviešanas norādījums 1111

Standarts 1111– Tieša sadarbība ar valdi (padomi)

Iekšējā audita vadītājs sazinās un sadarbojas ar valdi (padomi) tieši.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Vispārējā gadījumā iekšējā audita vadītājs (IAV), valde (padome) un augstākā vadība apspriežas un vienojas par iekšējā audita atbildību un pilnvarojumu, vēlmēm attiecībā uz iekšējo auditu, kā arī par iekšējā audita vietu organizācijas struktūrā un IAV pakļautību, lai iekšējais audits spētu izpildīt savus pienākumus. Pakļautības hierarhija parasti nozīmē tiešu funkcionālo pakļautību valdei (padomei). Skat. papildu norādījumus Standarta 1100– Neatkarība un objektivitāte un Standarta 1110– Organizatoriskā neatkarība leviešanas norādījumos.

leviešanas apsvērumi

Ja IAV funkcionāli ir tieši pakļauts valdei (padomei), valde (padome) uzņemas atbildību par iekšējā audita nolikuma, iekšējo auditu plāna, iekšējā audita budžeta un resursu plāna apstiprināšanu, par IAV novērtēšanu un viņa atalgojuma apstiprināšanu, kā arī par IAV iecelšanu amatā un atbrīvošanu no tā. Turklāt valde (padome) uzrauga iekšējā audita spēju darboties neatkarīgi un saskaņā ar tā nolikumu.

Pastāvot šādai pakļautības hierarhijai, IAV ir daudz iespēju sazināties un sadarboties ar valdi (padomi) tieši, kā to nosaka šis standarts. Piemēram, IAV piedalās audita komitejas un/vai valdes (padomes) pilnsapulcēs, kuras parasti rīko reizi ceturksnī, lai informētu par tādiem jautājumiem kā piedāvātais iekšējo auditu plāns, budžets, sekmes un izaicinājumi. Turklāt IAV būs iespējams sazināties ar jebkuru valdes (padomes) locekli vai priekšsēdētāju, lai apspriestu jutīgos jautājumus vai problēmas, ar kurām saskaras iekšējais audits vai organizācija. Parasti vismaz reizi gadā šādu jautājumu vai problēmu apspriešanai rīko slēgtu sapulci, kurā piedalās valde (padome) vai audita komiteja un IAV (taču nepiedalās augstākā vadība). IAV būtu noderīgi periodiski rīkot arī individuālās sapulces vai sazināties ar valdes (padomes) vai audita komitejas priekšsēdētāju pa tālruni – vai nu pirms plānotajām sapulcēm vai regulāri gada laikā – tiešas un atklātas saziņas nolūkam.

Ja tieša piekļuve valdei (padomei) nav nodrošināta, IAV var informēt par Standarta 1111(kā arī Standartu 1100 un 1110) prasībām, ieteicamo pārvaldības praksi un valdes (padomes)/audita komitejas labas prakses pētījumiem, lai veidotu stabilākas attiecības un panāktu tiešu piekļuvi. IAV papildus var apsvērt iespēju sazināties ar valdi (padomi) rakstiski, līdz brīdim, kamēr ir nodrošināta šajā standartā noteiktā tiešā saziņa ar valdi (padomi).

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Valdes (padomes) sapulču darba kārtības jautājumi un protokoli bieži vien ir pietiekami, lai demonstrētu, ka IAV ir sazinājies un sadarbojies ar valdi (padomi) tieši. Atbilstību standartam var demonstrēt arī ar IAV darbu grafiku. Turklāt gan valdes (padomes) nolikumā, gan audita komitejas nolikumā var paredzēt tādu politiku, saskaņā ar kuru IAV periodiski jānotur slēgta sapulce ar valdi (padomi).

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1112

Standarts 1112 – Iekšējā audita vadītāja funkcijas ārpus iekšējā audita

Ja iekšējā audita vadītājs pilda vai no viņa tiek sagaidīts, ka viņš pildīs funkcijas un/vai pienākumus ārpus iekšējā audita jomas, jāizveido drošības sistēma, kas ierobežo neatkarības un objektivitātes mazināšanos.

Skaidrojums:

Iekšējā audita vadītājam var lūgt uzņemties papildu funkcijas un pienākumus ārpus iekšējā audita jomas, piemēram, uzņemties atbildību par atbilstību vai risku vadību. Šīs funkcijas un pienākumi var mazināt vai šķietami mazināt iekšējā audita struktūrvienības organizatorisko neatkarību vai attiecīgā iekšējā auditora individuālo objektivitāti. Drošības sistēma ir tādas pārraudzības darbības, kuras bieži uzņemas valde (padome), lai nepieļautu iespējamo neatkarības un objektivitātes mazināšanos, un tās var iekļaut tādas darbības kā pakļautības un pienākumu periodiska izvērtēšana vai alternatīvu procesu ieviešana, lai iegūtu pārliecību attiecībā uz papildu atbildības jomām.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Saskaņā ar Standarta 1112 skaidrojumu gadījumos, kad iekšējā audita vadītājs (IAV) uzņemas izpildīt funkcijas un pienākumus ārpus iekšējā audita pienākumiem, var mazināties vai šķietami mazināties iekšējā audita struktūrvienības neatkarība no attiecīgās organizācijas

vai attiecīgā iekšējā auditora individuālā objektivitāte. Tomēr noteiktos gadījumos valde (padome) un augstākā vadība var konstatēt, ka ir atbilstoši paplašināt IAV funkcijas organizācijā ārpus iekšējā audita funkcijām.

Piemēram, turpmāk minētajos gadījumos IAV var lūgt izpildīt funkcijas, par kurām parasti ir atbildīga vadība:

- jaunu normatīvo aktu prasību izpildei steidzami jāizstrādā politikas, procedūras, kontroles un risku vadības darbības ar mērķi nodrošināt atbilstību;
- organizācijai jāpielāgo pašreizējās risku vadības darbības jaunajam uzņēmējdarbības segmentam vai ģeogrāfiskajam tirgum;
- organizācijas resursi ir ļoti ierobežoti, vai tā ir pārāk maza, lai tā varētu atļauties uzturēt atsevišķu atbilstības struktūrvienību;
- organizācijas procesi vēl nav pilnībā attīstīti, un IAV ir visatbilstošākā kompetence attiecībā uz risku vadības principu ieviešanu attiecīgajā organizācijā.

Atsevišķos gadījumos no IAV var sagaidīt atbildības uzņemšanos risku vadības, kontroļu izstrādes un darbības jomā, un atbilstības jomā. Piemēram, ja IAV tiek lūgts uzņemties izpildīt funkciju, kas pakļauta augstākajai vadībai, nevis valdei (padomei), var mazināties IAV neatkarība, kas saistīta ar iekšējā audita pienākumiem. (Skat. citus neatkarības / objektivitātes iespējamās mazināšanās piemērus Ieviešanas norādījumā 1130 – Neatkarības vai objektivitātes mazināšanās). Šādos gadījumos IAV jāievēro Standarta 1112 noteikumi.

Lai ieviestu Standartu 1112, IAV skaidri jāizprot IAI Ētikas kodekss un neatkarības un objektivitātes jēdzieni, kas skaidroti 1100. grupas standartos un Ieviešanas norādījumos. IAV neatkarības un objektivitātes jautājumi papildus ir aplūkoti IAI Iekšējā audita profesionālās prakses Pamatprincipos. Iekšējā audita struktūrvienības misijas paziņojumā un nolikumā, audita komitejas nolikumā un attiecīgās organizācijas politikas un ētikas kodeksā var būt iekļauti būtiski un atbilstoši papildu norādījumi organizācijai.

Lai novērstu neatkarības un objektivitātes mazināšanās risku, IAV būtu jāgūst izpratne par visu piedāvāto funkciju ārpus iekšējā audita funkcijām izpildi un jāapspriež ar augstāko vadību un valdi (padomi) attiecīgās funkcijas pakļautības hierarhija, pienākumi un vēlmes attiecībā uz to. Šādu apspriežu gaitā IAV būtu jāuzsver ar neatkarību un objektivitāti saistīto IAI standartu prasības, iespējamā neatkarības vai objektivitātes mazināšanās, uzņemoties pildīt piedāvāto funkciju, kā arī ar to saistītie riski un drošības pasākumi minēto risku novēršanai.

Ieviešanas apsvērumi

Standarts 1112 uzsver tādu drošības pasākumu kā pārraudzības darbības nozīmīgumu, kuru izpildi bieži uzņemas valde (padome), lai nepieļautu IAV neatkarības un objektivitātes mazināšanās iespēju. Viens no drošības pasākumiem ir IAV vieta organizācijas struktūrā un tā pakļautības hierarhija. Saskaņā ar Standartu 1110 – Organizatoriskā neatkarība “... Iekšējā audita vadītājam jābūt pakļautam tādām līmenim organizācijā, lai iekšējā audita struktūrvienība spētu izpildīt savus pienākumus”. To faktiski nodrošina, ja funkcionāli IAV ir pakļauts valdei (padomei), kas parasti nozīmē valdes (padomes) pārraudzību pār IAV pieņemšanu darbā, snieguma izvērtēšanu un atalgojumu, kā arī iekšējā audita nolikuma, iekšējo auditu plāna, budžeta un resursu apstiprināšanu no valdes (padomes) puses. Saskaņā ar Standartu 1000 – Mērķis, pilnvarojums un atbildība, iekšējā audita nolikumā dokumentē IAV funkcionālās pakļautības valdei (padomei) veidu.

Izmaiņas organizācijā vai tās galvenā personāla sastāvā var novest pie funkciju un pienākumu pārdales un to pārskatīšanas. Saskaņā ar Standarta 1112 skaidrojumu šādā gadījumā viens no drošības pasākumiem ir pakļautības hierarhijas un pienākumu periodiskas izvērtēšanas. Saskaņā ar Standarta 1000 prasībām, izvērtējot iekšējā audita nolikumu un apspriežot to ar augstāko vadību un valdi (padomi), IAV būtu jāaplūko funkciju un pienākumu izmaiņas, kas var ietekmēt iekšējā audita struktūrvienību, jo sevišķi tādas, kuras varētu faktiski vai šķietami mazināt IAV neatkarību un objektivitāti. Ja funkcijas ārpus iekšējā audita IAV būs jāizpilda pastāvīgi, iekšējā audita nolikumā būtu jāapraksta attiecīgā darba būtība. Tomēr, ja minētos pienākumus būs jāizpilda īslaicīgi, varētu būt nepieciešami grozījumi gan iekšējā audita nolikumā, gan citos dokumentos. Šādos gadījumos var īstenot pārejas plānu, lai minēto pienākumu izpildi varētu nodot vadībai, nemazinot IAV neatkarību un objektivitāti. Pārejas plānā būtu jāparedz gan atbilstoši resursi, gan laika grafiks, atvieglojot minēto pienākumu pāreju vadībai.

Saskaņā ar Standartu 1130 IAV jāsniedz sīkāka informācija par neatkarības un objektivitātes faktisku vai šķietamu mazināšanos. Parasti valdes (padomes) sapulcē sniedz informāciju, kas ļauj valdei (padomei) izvērtēt neatkarības / objektivitātes iespējamās mazināšanās vispārējo risku; sapulcē ir iespējams apspriest turpmāk minētās tēmas:

- funkcijas un pienākumi, kuru izpildi IAV tiek lūgts uzņemties;
- ar šādu uzņemšanos saistītie riski;

- drošības pasākumi, lai nepieļautu IAV neatkarības un objektivitātes mazināšanos, tostarp šķietamu mazināšanos;
- ieviestās kontroles, kas pārbauda, vai drošības pasākumi ir efektīvi;
- pārejas plāns gadījumos, kad paredzēta īslaicīga funkciju izpilde;
- vienošanās ar augstāko vadību un valdi (padomi).

Valde (padome) var uzraudzīt IAV objektivitāti, nosakot stingrākus kritērijus IAV risku novērtēšanai, iekšējo auditu plānam un darba uzdevumu ziņojumiem, kā arī izvērtējot visus iespējamus IAV neobjektivitātes cēloņus saistībā ar jomu, kurā viņš ir izpildījis funkcijas ārpus iekšējā audita. Lai nepieļautu IAV objektivitātes mazināšanos, Standarts 1130.A1aizliedz iekšējiem auditoriem novērtēt konkrētās jomas, par kurām viņi bijuši atbildīgi iepriekšējā gadā, savukārt, saskaņā ar Standartu 1130.A2personai ārpus iekšējā audita struktūrvienības jāpārtrauc pārliecības sniegšanas darba uzdevumi attiecībā uz funkcijām, par kuru izpildi ir bijis atbildīgs IAV. Ja IAV izpildītās funkcijas ārpus iekšējā audita struktūrvienības ir pakļautas iekšējam auditam, pārliecības sniegšanas pakalpojumu izpildi nodod objektīvam un kompetentam pārliecības sniegšanas pakalpojumu sniedzējam, kas ir valdes (padomes), nevis IAV pakļautībā. Minētais pārliecības sniegšanas pakalpojumu sniedzējs varētu būt gan iekšējs, gan ārējs pakalpojumu sniedzējs.

Iekšējā audita struktūrvienības ārējā novērtēšana (skat. Standartu 1312–Ārējās novērtēšanas), kas ietver IAV neatkarības un objektivitātes izvērtēšanu – jo īpaši jomās, kurās IAV ir pildījis funkcijas ārpus audita—var radīt papildu pārliecību valdei (padomei), ar noteikumu, ka ir iespējams apstiprināt ārējā novērtētāja neatkarību.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Drošības pasākumu, kuru ieviešanas mērķis bijis nepieļaut iespējamo IAV neatkarības un objektivitātes mazināšanos, dokumentēšana var palīdzēt demonstrēt atbilstību Standartam 1112. Dokumentētā informācija var ietvert paziņojumus par organizācijas politikām un Ētikas kodeksu, audita komitejas nolikumu un iekšējā audita struktūrvienības misijas paziņojumu, apstiprināto audita nolikumu, kurā norādītas ar augstāko vadību un valdi (padomi) saskaņotās IAV funkcijas un pienākumi. Atbilstību var demonstrēt ar periodiskiem grozījumiem iekšējā audita nolikumā, kuri atspoguļo izmaiņas iekšējā audita struktūrvienības funkcijās un pienākumos. Atbilstību var demonstrēt, arī dokumentējot plānus, kuros paredzēts nodrošināt funkciju un pienākumu ārpus iekšējā audita pāreju no IAV –

vadībai (piemēram, atbilstības vai risku vadības funkciju pāreju). Papildu pierādījumi varētu ietvert valdes (padomes) sapulču protokolus, kurās IAV informējis par iespējamu neatkarības vai objektivitātes mazināšanos, kā arī ierosinātajiem drošības pasākumiem, lai samazinātu neatkarības un objektivitātes mazināšanās riskus līdz pieļaujamajam līmenim.

IAV varētu demonstrēt atbilstību, parādot, ka tās jomas, kurās IAV izpildījis funkcijas papildus iekšējā audita pienākumiem, ir izvērtējuši citi pārliecības sniegšanas pakalpojumu sniedzēji un ka ir notikusi iekšējo auditu plāna, risku novērtēšanas un darba uzdevumu ziņojumu neatkarības un objektivitātes aspektu neatkarīga novērtēšana. Audita klientu aptaujas un valdes (padomes) veiktās IAV darba rezultātu izvērtēšanas var ietvert atgriezeniskās saites informāciju par to, kāda ir uztvere par IAV neatkarību un objektivitāti. Atbilstību var apstiprināt arī neatkarīgu novērtētāju veikto iekšējo novērtēšanu rezultāti.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1120

Standarts 1120 – Individuālā objektivitāte

Iekšējo auditoru attieksmei jābūt neatkarīgai un neietekmētai, un viņi nedrīkst nonākt interešu konfliktā.

Skaidrojums:

Interešu konflikts ir situācija, kad atbildīgā amatā ieceltam iekšējam auditoram ir konkurējošas profesionālas vai personīgas intereses. Šādas konkurējošas intereses var apdraudēt auditora objektivitāti tā pienākumu izpildē. Interešu konflikts pastāv arī tad, ja tas nav izraisījis neētisku vai neatbilstošu darbību. Interešu konflikts var radīt iesaisti par neatbilstību, kas var mazināt uzticību iekšējam auditoram, iekšējā audita struktūrvienībai un profesijai kopumā. Interešu konflikts var mazināt personas spēju neatkarīgi veikt tai uzticētos pienākumus un uzdevumus.

Grozītie Standarti, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Objektivitāte ir iekšējā auditora neatkarīga un neietekmēta attieksme, ko stiprina, izvairoties no interešu konfliktiem. Tādēļ, lai ieviestu šo standartu, vispirms iekšējā audita vadītājam (IAV) jāsaprot, kādas organizācijas un iekšējā audita politikas vai darbības varētu veicināt vai kavēt šādu attieksmi. Piemēram, daudzās organizācijās ir ieviestas standarta

snieguma / darba rezultātu novērtēšanas un atalgojuma noteikšanas politikas, kā arī darbinieku interešu konfliktu politikas. Iekšējais audits bieži pielāgos šīs politikas atbilstoši iekšējā audita struktūras specifikai; var būt noteiktas arī attiecīgo jomu politikas, piemēram, politikas, kurās noteiktas nepieciešamās apmācības. IAV jāsaprot attiecīgo identificēto politiku veids un jāanalizē to iespējamās sekas uz iekšējā audita objektivitāti.

Ieviešanas apsvērumi

Lai efektīvi pārvaldītu iekšējā audita objektivitāti, daudzi IAV ir ieviesuši iekšējā audita politikas rokasgrāmatu, kurā aprakstīti neietekmētas attieksmes kritēriji un noteikumi. Minētajā politikas rokasgrāmatā var aprakstīt:

- objektivitātes būtiski svarīgo nozīmi iekšējā audita profesijai;
- raksturīgus objektivitātes apdraudējuma gadījumus, piemēram, tādas jomas auditēšanu, kurā iekšējais auditors nesen bijis nodarbināts; ģimenes locekļa vai tuva drauga auditēšanu; pieņemumu izdarīšanu ka auditējamā joma ir akceptējama, nevācot pierādījumus un pamatojoties tikai uz pozitīvu iepriekšējo pieredzi;
- darbības, kuras iekšējam auditoram būtu jāveic, ja viņam kļūtu zināms par esošām vai iespējamām objektivitātes problēmām, piemēram, savu bažu apspriešana ar iekšējā audita menedžeri vai IAV;
- ziņošanas prasības, saskaņā ar kurām katram iekšējam auditoram periodiski jāanalizē un jāsniedz informācija par interešu konfliktiem. Bieži politikās paredz, ka iekšējiem auditoriem jābūt izpratnei par interešu konfliktu politiku un jāinformē par iespējamajiem konfliktiem. Iekšējie auditori paraksta ikgadējus apstiprinājumus, norādot tajās uz interešu konfliktu neesamību vai apstiprinot visus zināmos iespējamās apdraudējumus.

Lai pastiprinātu šo politiku nozīmīgumu un palīdzētu visiem iekšējiem auditoriem stiprināt savu nozīmīgumu organizācijā, daudzi IAV rīko regulārus seminārus vai mācības par šiem būtiski svarīgajiem jēdzieniem. Bieži vien šādas mācību sesijas ļaus iekšējiem auditoriem gūt labāku izpratni par objektivitāti, analizējot objektivitātes mazināšanās scenārijus un labākos to risināšanas veidus. Piemēram, auditori un vadītāji ar lielāku pieredzi var dalīties personīgajā pieredzē par objektivitātes mazināšanās gadījumiem vai par gadījumiem, kad viņi paši ir informējuši par attiecībām vai pieredzi, kas radījusi interešu konfliktu. Cita bieži izplatīta mācību tēma ir profesionālās skepses pielietošana. Minētajās mācībās tiek gūta

labāka izpratne par skepses lomu un to, cik svarīgi ir nepieļaut neobjektivitāti un izrādīt atvērtu un zinātkāru attieksmi.

Turklāt, norīkojot iekšējos auditorus veikt konkrētus uzdevumus, IAV apsvērs objektivitātes mazināšanās iespējas un izvairīsies norīkot darba komandā tādus locekļus, kuriem var būt iepriekš aprakstītie konflikti. Piemēram, gadījumos, kad iekšēji auditori ir nonākuši iekšējā auditā no citām [attiecinīgās organizācijas] struktūrvienībām, IAV ir jāievēro Standarts 1130.A1, saskaņā ar kuru iekšējiem auditoriem jāatturas no tādu darbību novērtēšanas, par kurām viņi iepriekš ir bijuši atbildīgi – vismaz vienu gadu pēc aiziešanas no attiecīgās struktūrvienības. Turklāt IAV (vai viņa pārstāvis) apspriedīs darba uzdevuma veidu, kā arī iesaistītos indivīdus un nodaļas ar iespējamajiem komandas dalībniekiem, un izpētīs, vai ir konstatējams konflikts, kas varētu mazināt (vai šķietami mazināt) iekšējā auditora objektivitāti. Iekšējos auditorus mudina informēt par savām bažām, lai iekšējā audita vadība varētu noteikt, vai viņi var piedalīties attiecīgā darba uzdevuma izpildē.

Tiek plaši atzīts, ka indivīda objektivitāti var būtiski negatīvi ietekmēt viņa snieguma novērtēšanas un atalgojuma noteikšanas prakse. Piemēram, ja iekšējā auditora sniegumu novērtē un viņa algas un prēmiju apmēru būtiski ietekmē klientu apmierinātības aptauju rezultāti, iekšējais auditors var vilcināties ziņot par negatīviem rezultātiem, kuru dēļ klienta apmierinātības līmenis varētu samazināties. Vai arī – ja auditora novērtēšanas process lielā mērā balstās uz novērojumu skaitu vai audita budžeta nepārsniegšanu, tas varētu novest pie iekšējā auditora neobjektivitātes vai ziņošanas par nosacīti nesvarīgiem audita konstatējumiem, vai pie brīdinājuma signālu ignorēšanas, kuri norāda uz jaunām problēmām un rodas darba uzdevuma veikšanas beigu posmā, kad budžets jau gandrīz ir iztērēts. Tādēļ IAV rūpīgi jāaplāno iekšējo auditoru snieguma novērtēšanas un atalgojuma sistēma un jāanalizē, vai izmantotie novērtējumi varētu mazināt iekšējā auditora objektivitāti. Novērtēšanas procesā vienlīdz svarīgi ir analizēt gan iekšējā auditora sniegumu, gan auditu rezultātus, gan klientu atgriezeniskās saites informāciju.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumentācija, kas demonstrē atbilstību šim standartam, iekļauj iekšējo politiku rokasgrāmatu, kas aptver snieguma / darba rezultātu novērtēšanas un atalgojuma noteikšanas procesu, kā arī skaidri noteiktas objektivitātes, interešu konfliktu novēršanas un ziņošanas politikas. Mācību dokumenti vai materiāli var demonstrēt, ka iekšējie auditori ir

bijuši informēti par objektivitātes nozīmīgumu, par objektivitātes apdraudējumu veidiem un interešu konfliktu piemēriem.

Turklāt, ja organizācijas vai iekšējā audita līmenī ir noteikta saistīta politika, iekšējie auditori var būt parakstījuši interešu konfliktu esamības (vai neesamības) apliecinājuma veidlapas. Darba uzdevuma darba dokumentos parasti dokumentē informāciju par darba uzdevuma izpildei norīkoto komandu; šo informāciju ir iespējams salīdzināt ar personāla uzskaites datiem vai apliecinājuma veidlapām, lai apstiprinātu, ka iekšējie auditori ir izvairījušies no zināmiem konfliktiem.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1130

Standarts 1130 – Neatkarības vai objektivitātes mazināšanās

Ja neatkarība vai objektivitāte ir faktiski vai šķietami mazinājusies, par to jāinformē attiecīgās puses. Tas, kāda veida informācija tiek sniegta, ir atkarīgs no konkrētā gadījuma.

Skaidrojums:

Organizatorisko neatkarību un individuālo objektivitāti var mazināt personisks interešu konflikts, darbības jomas ierobežojumi, ierobežota piekļuve dokumentācijai, personālam un īpašumiem, un resursu, piemēram, finansējuma, ierobežojums, kā arī citi faktori.

Puses, kuras ir jāinformē par neatkarības vai objektivitātes mazināšanos, nosaka atkarībā no iekšējās audita struktūrvienības un iekšējā audita vadītāja pienākumiem attiecībā pret augstāko vadību un valdi (padomi) atbilstoši iekšējā audita nolikumam, kā arī atkarībā no mazināšanās iemesliem.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Saskaņā ar šo standartu iekšējā audita vadītājam (IAV) jāinformē par faktisku vai šķietamu neatkarības vai objektivitātes mazināšanos. Tādējādi IAV skaidri jāizprot neatkarības un objektivitātes kritēriji, kas aprakstīti Ētikas kodeksā un standartos 1100, 1110, 1111, 1112 un 1120. Turklāt valdes (padomes) un augstākās vadības informēšana par minētajiem noteikumiem palīdz viņiem gūt izpratni par neatkarības un objektivitātes būtisko nozīmi iekšējā audita struktūrvienības efektīvas darbības nodrošināšanā. Parasti valde (padome) un augstākā vadība vēlēšies apspriest, kā un kam tiek ziņots par neatkarības vai objektivitātes mazināšanos atkarībā no neatkarības / objektivitātes mazināšanās būtības un tās iespējamām sekām.

Lai pilnībā saprastu un novērtētu neatkarības un objektivitātes nozīmi, ir svarīgi, lai iekšējie auditori ņemtu vērā gan savu daudzu ieinteresēto personu intereses, gan apstākļus, kurus varētu uzskatīt par neatkarību vai objektivitāti mazinošiem (vai šķietami mazinošiem). Bieži IAV izveidos iekšējā audita politikas rokasgrāmatu, kurā apspriesta organizatoriskā un iekšējā auditora objektivitāte, neatkarības vai objektivitātes mazināšanās būtība un tas, kā iekšējiem auditoriem būtu jārīkojas, saskaroties ar neatkarības vai objektivitātes mazināšanos.

Ieviešanas apsvērumi

Kā minēts iepriekš, lai efektīvi pārvaldītu neatkarību un objektivitāti, tostarp to mazināšanos, daudzi IAV ir ieviesuši iekšējā audita politiku rokasgrāmatā, kurā aprakstītas attiecīgās vēlmes un kritēriji. Papildus *neatkarības* un *objektivitātes* definēšanai minētajā rokasgrāmatā varētu būt norādīti konkrētie attiecīgie standarti; varētu būt aprakstīti gadījumus, kuri varētu faktiski vai šķietami izraisīt neatkarības vai objektivitātes mazināšanos, kā arī varētu būt norādīts, kā iekšējam auditoram būtu jārīkojas, saskaroties ar iespējamu neatkarības vai objektivitātes mazināšanos.

Neatkarības vai objektivitātes mazināšanās gadījumi parasti ir saistīti ar savtīgām interesēm, pašnovērtējumu, ciešām attiecībām, subjektivitāti vai nepamatotu ietekmēšanu. Šādos gadījumos var notikt personīgi interešu konflikti, apjoma ierobežojumi, resursu ierobežojumi, ierobežota piekļuve dokumentiem, personālam vai īpašumiem. Iekšējā

audita organizatoriskās neatkarības mazināšanās piemēri ietver turpmāk minētos, kuru esamība var mazināt arī iekšējā auditora objektivitāti:

- IAV izpilda funkcijas papildus iekšējā audita funkcijām, un IAV veic savā pārraudzībā esošas funkcionālās jomas auditu;
- IAV darba vadītājs izpilda pienākumus papildus iekšējā audita pienākumiem, un IAV veic viņa darba vadītāja pārzinā esošas funkcionālās jomas auditu;
- IAV nav iespējams sazināties ar valdi (padomi) tieši;
- Iekšējā audita struktūrvienības budžetu samazina līdz tādām apmēram, ka iekšējais audits nespēj izpildīt nolikumā minētos pienākumus. (Standartā 2020 – Ziņošana un apstiprināšana sniegti sīkāki norādījumi attiecībā uz ziņošanu par resursu ierobežojumu sekām.

Objektivitātes mazināšanās piemēri:

- iekšējais auditors auditē jomu, kurā viņš nesen bijis nodarbināts, piemēram, gadījumos, kad darbinieks sāk strādāt iekšējā auditā, pārejot no attiecīgās organizācijas citas struktūrvienības, un pēc tam tiek norīkots auditēt attiecīgo struktūrvienību (Standartā 1130.A1 konkrēti aplūko šo gadījumu);
- iekšējais auditors auditē jomu, kurā ir nodarbināts viņa tuvs radnieks vai draugs;
- iekšējais auditors bez pierādījumiem pieņem, ka pārbaudāmajā jomā risku vadība notiek efektīvi, pamatojoties tikai uz pozitīvo iepriekšējo auditu vai personīgo pieredzi (piemēram, netiek pielietota profesionālā skepse);
- iekšējais auditors maina plānoto pieeju vai rezultātus citas personas, kas bieži vien ieņem augstāku amatu nekā iekšējais auditors, nepamatotas ietekmes dēļ bez atbilstoša pamatojuma.

Iekšējā audita politikas rokasgrāmatās bieži apraksta, kā iekšējam auditoram būtu jārīkojas, uzzinot par neatkarības vai objektivitātes mazināšanos vai raizējoties par tās iespējamību. Parasti vispirms savas bažas ir jāapspriež ar iekšējā audita darbu vadītāju vai IAV, lai noteiktu, vai attiecīgais gadījums faktiski ir neatkarības / objektivitātes mazināšanās, un izlemtu par vislabāko rīcības plānu.

Gan attiecīgās mazināšanās būtība, gan valdes (padomes) un augstākās vadības vēlmes noteiks to, kādām personām jāpaziņo par neatkarības vai objektivitātes mazināšanos un kāds ir tās vislabākais paziņošanas veids. Piemēram,

- ja IAV uzskata, ka neatkarības vai objektivitātes mazināšanās faktiski nav notikusi, taču atzīst, ka attiecīgo gadījumu varētu uztvert kā neatkarības / objektivitātes mazināšanos, IAV var izvēlēties apspriest savas bažas darba uzdevuma plānošanas sapulcēs ar operatīvo vadību, dokumentēt attiecīgo apspriedi (piemēram, audita plānošanas piezīmju veidā) un paskaidrot, kāpēc bažām nav pamata. Varētu būt atbilstoši sniegt šādu informāciju darba uzdevuma galīgajā ziņojumā;
- ja IAV uzskata, ka neatkarības vai objektivitātes mazināšanās faktiski ir notikusi un ka tā ietekmē iekšējā audita spēju neatkarīgi un objektīvi izpildīt savus pienākumus, tad IAV var apspriest attiecīgo mazināšanos ar valdi (padomi) un augstākā līmeņa vadību (valdi), cenšoties rast viņu atbalstu situācijas atrisināšanā;
- ja neatkarības vai objektivitātes mazināšanās tiek konstatēta pēc audita pabeigšanas un tā ietekmē darba uzdevumu faktisko vai šķietamo ticamību, IAV apspriež šo jautājumu gan ar operatīvo, gan augstāko vadību, kā arī valdi (padomi). (Saskaņā ar Standartu 2421 – Kļūdas un izlaidumi tad, ja galīgajā ziņojumā ir būtiska kļūda vai izlaidumi, IAV jāpaziņo izlabotā informāciju visām personām, kas saņēmušas sākotnējo ziņojumu.)

IAV parasti personiski iesaistās lēmuma pieņemšanā par vispiemērotāko informēšanas veidu.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību šim standartam var pierādīt ar vairākiem dokumentiem, tostarp iekšējā audita politikas rokasgrāmatu, kas ietver neatkarības, objektivitātes un konfliktu risināšanas politikas, kā arī neatkarības un objektivitātes mazināšanās politiku un informāciju par minētās mazināšanās paziņošanas veidu. Citi dokumenti var iekļaut valdes (padomes) sapulču protokolus, ja tajās ir apspriesta neatkarības vai objektivitātes mazināšanās; saglabātās piezīmes vai ziņojumus, kas satur minēto informāciju.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunoti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1200

Standarts 1200– Lietpratība un pienācīga profesionālā rūpība

Darba uzdevumi jāveic lietpratīgi un ar pienācīgu profesionālo rūpību.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Katra iekšējā auditora pienākums ir izpildīt darba uzdevumus lietpratīgi un ar pienācīgu profesionālo rūpību. Lai izpildītu abus kritērijus, vispirms ir jāgūst izpratne par *Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI)* Obligātajiem norādījumiem, jo sevišķi par IAI Ētikas kodeksu.

Iekšējie auditori parasti kļūst lietpratīgi, izglītojoties, gūstot pieredzi, izmantojot profesionālās izaugsmes iespējas un iegūstot kvalifikāciju, tostarp iekšējā auditora profesijas atbilstošāko– sertificēta iekšējā auditora (*Certified Internal Auditor®(CIA®)*) kvalifikāciju, kuru piešķir IAI. Profesionālo kvalifikāciju ieguvušajiem iekšējiem auditoriem ir jāievēro noteikumi par pastāvīgu izglītošanos savas kvalifikācijas uzturēšanai.

Pienācīgas profesionālās rūpības pielietošanai ir nepieciešama izpratne par *SPPI* sistemātisko un disciplinēto pieeju iekšējā audita procesam, ko papildina izpratne par konkrētās organizācijas iekšējā audita vadītāja (IAV) noteiktajām politikām un procedūrām.

IAV jānodrošina iekšējā audita struktūrvienības kolektīvā atbilstība šim standartam. Vadot iekšējā audita struktūrvienību, IAV ievieš politikas un procedūras, kas ļauj iekšējiem auditoriem izpildīt darba uzdevumus lietpratīgi un ar pienācīgu profesionālo rūpību. Minētais attiecas arī uz IAV pieņemšanu darbā un iekšējo auditoru apmācību, kā arī darba uzdevumu pienācīgu plānošanu, personāla komplektēšanu un darba uzdevumu izpildes gaitas uzraudzīšanu. Vispirms IAV analizē iekšējā audita nolikuma un iekšējā audita plānā noteiktos pienākumus un apsver, kādas zināšanas, prasmes un citas kompetences iekšējā audita struktūrvienībai būs nepieciešamas, lai izpildītu plānotos audita darba uzdevumus.

Ieviešanas apsvērumi

Attiecībā uz iekšējiem auditoriem pienācīga profesionālā rūpība nozīmē atbilstību IAI Ētikas kodeksam; tā var nozīmēt arī atbilstību attiecīgās organizācijas iekšējās kārtības noteikumiem un arī uz iekšējās kārtības noteikumiem, kuri attiecas uz citām iegūtajām profesionālajām kvalifikācijām. Iekšējā audita struktūrvienība var būt ieviesusi formālu procesu, saskaņā ar kuru iekšējam auditoram jāparaksta ikgadējs apstiprinājums, kas saistīts ar IAI Ētikas kodeksu vai attiecīgās organizācijas iekšējās kārtības noteikumiem.

Iekšējie auditori parasti pilnveido savu lietpratību individuāli visā savas karjeras laikā, iegūstot un uzturot atbilstošu kvalifikāciju, pieredzi un profesionālo izglītību, tostarp pastāvīgi rūpējoties par savu profesionālo izaugsmi. Lai noteiktu iekšējo auditoru lietpratības novērtēšanas kritērijus, IAV var izmantot IAI Globālo iekšējo auditoru kompetenču ietvaru vai līdzīgu standartu. Minētos kritērijus var izmantot, lai veidotu amata aprakstus un iekšējā audita struktūrvienībai nepieciešamo kompetenču krājumu. Turklāt IAV var izstrādāt personāla pieņemšanas darbā, norīkošanas darba uzdevumos, mācību un profesionālās izaugsmes stratēģijas, lai nodrošinātu iekšējā audita struktūrvienības lietpratību un tās kompetenču aktualitāti un pietiekamību.

Veidojot iekšējo auditu plānu, IAV parasti salīdzina plāna izpildei nepieciešamo zināšanu, prasmju un citu nepieciešamo kompetenču atbilstību iekšējā audita struktūrvienības un citu pārliedības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju pieejamajiem resursiem. IAV un iekšējo auditoru vadītāji var salīdzināt katra darba uzdevuma apjoma un mērķu izpildei nepieciešamās prasmes ar katra pieejamā iekšējā auditora lietpratību.

Lai nodrošinātu pienācīgas profesionālās rūpības pielietošanu, IAV jāievieš politikas un procedūras (Standarts 2040), kuras parasti ietver *SPPI* Obligātos norādījumus un nosaka sistemātisku un disciplinētu pieeju darba uzdevumu izpildes procesam. IAV var pieprasīt, lai individuālie auditori parakstītu apliecinājumu, apstiprinot savu izpratni par politikām un procedūrām.

Iekšējie auditori var balstīties uz savām zināšanām, lai analizētu attiecīgā darba uzdevuma apjomu un mērķus un lai noteiktu, kā veikt darba uzdevumu efektīvi. Ievērojot *SPPI* Obligātos norādījumus un iekšējā audita politikas un procedūras audita darba uzdevumu plānošanai, izpildei un dokumentēšanai, iekšējie auditori būtībā pielieto pienācīgu profesionālo rūpību. Lai demonstrētu pienācīgu profesionālo rūpību, iekšējam auditoram jāievēro Standartos 1220. – 1220.A3 noteiktās pamatdaļas.

Pēc darba uzdevumu izpildes IAV un darba uzdevuma vadītājs parasti pārbauda darba uzdevuma izpildes procesu, rezultātus un secinājumus. Pēc tam var sarīkot sapulci ar iekšējā audita personālu, kas veicis attiecīgo darba uzdevumu, lai apspriestu attiecīgus novērojumus un informētu par pārbaudes rezultātiem attiecībā uz to, cik rūpīgi ir ievērotas noteiktās procedūras.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 1200 varētu demonstrēt šādi pierādījumi:

- iekšējā audita struktūrvienības kompetenču novērtējumi;
- personāla pieņemšanas darbā un apmācību stratēģijas dokumenti, amatu apraksti un darba pieredzes apraksti;
- iekšējā audita politikas un procedūras; darba dokumentu veidnes;
- pierādījumi, ka notikusi informēšana par iekšējā audita politikām un procedūrām, un iekšējā audita personāla parakstītie apstiprinājumi par minēto politiku un procedūru izpratni;
- pierādījumi par ikgadējo apstiprinājumu saskaņā ar IAI Ētikas kodeksu un attiecīgās organizācijas iekšējās kārtības noteikumiem esamību; un
- iekšējo auditu plāni un darba uzdevumu plāni, kas demonstrē pietiekamu un atbilstošu iekšējā audita personāla resursu sadali.

Iekšējo auditoru pienācīgu profesionālo rūpību var demonstrēt darba uzdevumu darba dokumenti un audita darba uzdevumā pielietoto procedūru un procesu dokumentēšana citā veidā.

Dokumentētie darba uzdevumu uzraudzības pārbažu rezultāti un pēc darba uzdevumu izpildes veikto klienta aptauju rezultātu dokumentēšana vai citi atgriezeniskās saites informācijas veidi varētu norādīt uz individuālo iekšējo auditoru demonstrēto lietpratību un pienācīgu profesionālo rūpību. Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas ietvaros veiktās neatkarīgas ārējās novērtēšanas var sniegt papildu pārliecību, ka darba uzdevumi izpildīti lietpratīgi un ar pienācīgu profesionālo rūpību.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprašot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1210

Standarts 1210– Lietpratība

Iekšējiem auditoriem jābūt zināšanām, iemaņām un prasmēm, kas vajadzīgas viņu individuālo pienākumu izpildei. Visiem iekšējā audita struktūrvienības pārstāvjiem jābūt zināšanām, iemaņām un prasmēm, kas vajadzīgas struktūrvienības uzdevumu veikšanai, vai tās jāiegūst.

Skaidrojums:

Lietpratība ir kopējs termins, kas attiecas uz iekšējiem auditoriem nepieciešamajām zināšanām, prasmēm un citām kompetencēm, lai viņi spētu efektīvi pildīt savus darba pienākumus. Tā iekļauj pašreizējo darbību, tendenču un jaunu problēmu apsvēršanu atbilstošu padomu un ieteikumu sagatavošanas nolūkā. Iekšējie auditori tiek mudināti apliecināt savu prasmi, iegūstot atbilstošus profesionālos sertifikātus un kvalifikācijas, piemēram, sertificēta iekšējā auditora kvalifikāciju un citas kvalifikācijas, kuras piedāvā iekšējo auditoru institūts un citas atbilstošas profesionālās organizācijas.

Grozītie Standarti, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Lai izpildītu šā standarta prasības, ir būtiski, lai iekšējie auditori saprastu un piemērotu IAI *Starptautiskā profesionālās prakses ietvara (SPPI)* Obligātos norādījumus un lai viņiem būtu

noteiktas zināšanas, prasmes un kompetences. Visas iekšējā audita struktūrvienības personāla kolektīvās lietpratības nodrošināšana ir iekšējā audita vadītāja (IAV) pārziņā, kuram efektīvi jāvada iekšējā audita struktūrvienība un tās resursi, lai izpildītu iekšējo auditu plānu un vairotu vērtību organizācijai. (Iekšējā audita struktūrvienības un iekšējā audita resursu vadīšana sīkāk aplūkota 2000.grupas standartos).

IAI Globālajā iekšējā audita kompetenču ietvarā ir definētas pamatkompetences, kas nepieciešamas *SPPI* prasību izpildei visos iekšējā audita profesijas darba līmeņos, tostarp personāla, vadības un augstākās vadības līmenī. Lai izpildītu Standarta 1210 prasības, IAV un iekšējiem auditoriem būtu jāanalizē, jāsaprot un jāapsver Kompetenču ietvarā iekļautās kompetences.

Ieviešanas apsvērumi

Lai pilnveidotu un uzturētu iekšējā audita struktūrvienības lietpratību, IAV var izstrādāt kompetenču novērtēšanas rīku vai novērtēt prasmes, izmantojot kompetenču ietvaru vai citu standartu (piemēram, informāciju par iekšējā audita struktūrvienību, kas sasniegusibrieduma stadiju). Pēc tam IAV varētu iestrādāt iekšējā audita kompetenču galvenos kritērijus amatu aprakstos un darbinieku darbā pieņemšanas dokumentos, kas ļautu piesaistīt un pieņemt darbā iekšējos auditorus ar atbilstošu izglītību un pieredzi. IAV var izmantot arī kompetenču novērtēšanas rīku, lai veiktu periodiskās iekšējā audita struktūrvienības prasmju novērtēšanas, kuru mērķis ir noteikt neatbilstības. To darot, IAV būtu jāņem vērā ar krāpšanu un IT saistītie riski, kā arī pieejamās tehnoloģiju audita metodes saskaņā ar Standartu 1210.A2 un 1210.A3 prasībām.

IAV ir papildu pienākumi, kas ir saistīti ar iekšējā audita struktūrvienības kolektīvās lietpratības nodrošināšanu. Tie ietver gan iekšējā audita struktūrvienības vadīšanu atbilstoši *SPPI* Obligātajiem norādījumiem (Standarts 2000 – Iekšējā audita struktūrvienības vadīšana), gan iekšējā audita struktūrvienības atbilstošu kolektīvo zināšanu, prasmju un citu kompetenču nodrošināšanu iekšējo auditu plāna izpildei (Standarts 2030 – Resursu pārvaldīšana). Ja iekšējā audita struktūrvienībā nav atbilstošu vai pietiekamu personāla resursu, IAV būtu jāvērsas pēc kompetenta padoma vai palīdzības, lai novērstu minētās neatbilstības. Iekšējā audita struktūrvienības kolektīvās lietpratības neatbilstību konstatēšanai un to novēršanas plānu izstrādes nolūkam IAV var izmantot Kompetenču ietvarā minētos kritērijus, izmantojot personāla pieņemšanas darbā, apmācību, ārpalpojumu un citas metodes (Standartā 2050

un tā ieviešanas norādījumā ir sīkāk aplūkota darbību koordinēšana ar citiem iekšējiem un ārējiem pārliecības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzējiem.)

Lai pilnveidotu iekšējā audita struktūrvienības lietpratību, IAV būtu jāveicina iekšējo auditoru profesionālā izaugsme, izglītojoties savā darbavietā, apmeklējot profesionālās konferences un seminārus, kā arī jāveicina profesionālās kvalifikācijas iegūšana. Regulāri analizējot iekšējo auditoru darba rezultātus, IAV var gūt izpratni par auditoriem nepieciešamajiem mācību kursiem, kā arī sniegt viņiem atgriezeniskās saites informāciju individuālās profesionālās izaugsmes veicināšanas nolūkā.

Saskaņā ar šo standartu iekšējiem auditoriem ir jābūt zināšanām, prasmēm un kompetencēm, kas nepieciešamas viņu darba pienākumu efektīvai izpildei. Pašnovērtēšanas nolūkam viņi var izmantot Kompetenču ietvaru. Papildus minētais standarts mudina iekšējos auditorus iegūt atbilstošus sertifikātus un kvalifikācijas, lai turpinātu savu profesionālo izaugsmi un pilnveidotu gan individuālo izaugsmi, gan iekšējā audita struktūrvienības kolektīvo izaugsmi. Līdzīgā veidā saskaņā ar Standartu 1230 – Pastāvīga profesionālā izaugsme – iekšējiem auditoriem jāpilnveido savas kompetences pastāvīgas profesionālās izaugsmes procesā. Iekšējiem auditoriem būtu jāseko līdzi informācijai par tālākizglītības iespējām, kas varētu būt nepieciešams, lai uzturētu spēkā savu profesionālo kvalifikāciju.

Tā kā saskaņā ar Standartu 1210 lietpratība nozīmē spēju analizēt pašreizējo darbību, kompetences un jaunas problēmas, pastāvīga izglītošanās varētu ietvert iespējas uzzināt par nozares izmaiņām, kuras var ietekmēt attiecīgo organizāciju vai iekšējā audita profesiju. Šajā ziņā IAV var palīdzēt nodrošināt iekšējā audita struktūrvienības kolektīvo lietpratību. Piemēram, IAV varētu abonēt nozares jaunumu informatīvos pakalpojumus vai saņemt pa e-pastu sūtītos dokumentus, tostarp informāciju gan par jaunākajiem publicētajiem pētījumiem, gan tehniskos dokumentus. IAV pats var apmeklēt tiešsaistes vai klātienē mācību seminārus un ieteikt to darīt iekšējā audita darbiniekiem. Laiku pa laikam IAV var plānot personāla iekšējās mācības, lai informētu par kādu jaunu tehnoloģiju vai izmaiņām iekšējā audita prakses principos.

Individuālo darba uzdevumu līmenī IAV uzņemas pilnīgu atbildību par attiecīgā darba uzdevuma pārraudzību ar mērķi nodrošināt kvalitāti, mērķu izpildi un personāla profesionālo izaugsmi (Standarts 2340 – Darba uzdevumu pārraudzība). Iekšējo auditoru lietpratība un pieredze ļauj noteikt nepieciešamās pārraudzības apjomu. Informācijas gūšanas nolūkā IAV var periodiski pārskatīt individuālo iekšējo auditoru prasmes. Turklāt pēc attiecīgā darba

uzdevuma pabeigšanas IAV vai darba uzdevuma vadītājs var (formāli vai neformāli) aptaujāt un/vai intervēt darba uzdevuma klientu, lai iegūtu atgriezeniskās saites informāciju par iekšējā auditora lietpratību, pildot attiecīgo darba uzdevumu.

Darba uzdevumu plānošanas līmenī iekšējiem auditoriem ir pienākums individuāli apsvērt darba uzdevuma mērķu izpildei nepieciešamo resursu atbilstību un pietiekamību (Standarts 2230 – Darba uzdevuma resursu sadale). Iekšējie auditori parasti analizē audita darba uzdevumu mērķus un apjomu un pēc tam apspriež ar IAV jebkādas savas kompetences ierobežojumus, kas varētu kavētdarba uzdevuma mērķu izpildi.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Individuālie iekšējie auditori var pierādīt savu lietpratību ar saviem darba pieredzes aprakstiem vai *curriculum vitae*, kā arī uzturot spēkā savus sertifikātus un turpinot profesionālo izaugsmi (piemēram, apmeklējot tālākizglītības kursus, piedaloties konferencēs, darba rezultātu novērtēšanās).

IAV centienus izveidot un uzturēt lietpratīgu iekšējā audita struktūrvienību var demonstrēt kompetenču novērtēšanas rīku izmantošana un iekšējā audita politikas, procedūras un mācību materiālu izveide. Amatu aprakstos un citos materiālos, kas saistīti ar personāla pieņemšanu darbā, var būt atspoguļoti centieni atrast un pieņemt darbā lietpratīgus iekšējos auditorus.

IAV vai audita darba uzdevuma vadītājs var saglabāt savus pierakstus par individuālo iekšējo auditoru un iekšējā audita struktūrvienības kolektīvo novērtēšanu rezultātiem. Šādas izvērtēšanas var iekļaut gan individuālā snieguma novērtēšanas, gan apspriedes pēc darba uzdevuma pabeigšanas, gan piezīmes un sapulču protokolus. Dokumentētā atgriezeniskās saites informācija, kas iegūta klientu aptaujās un intervijās, kuras rīko pēc darba uzdevumu pabeigšanas, var ietvert pierādījumus par iekšējā audita struktūrvienības, iekšējo auditoru vai to kolektīvo lietpratību.

Jebkurš no turpmāk minētajiem dokumentiem varētu sniegt pierādījumus par iekšējā audita struktūrvienības kolektīvo atbilstību:

- iekšējo auditu plāns, kas iekļauj analīzi par nepieciešamajiem resursiem;

- informācija par audita personāla pieejamajām kolektīvajām prasmēm; individuālo auditoru raksturojums, tostarp viņu kvalifikācijas;
- pārlicības sniegšanas karte, kurā uzskaitītas tādu pakalpojumu sniedzēju
- kvalifikācijas, uz kuru darbu paļaujas iekšējā audita struktūrvienība;
- dokumentētie iekšējo novērtēšanu rezultāti.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprašot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1220

Standarts 1220 – Pienācīga profesionālā rūpība

Iekšējiem auditoriem jāpielieto rūpība un prasme, ko sagaida no pamatoti piesardzīga un kompetenta iekšējā auditora. Pienācīga profesionālā rūpība nenozīmē pilnīgu nekļūdīgumu.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Atbilstošas izglītības, pieredzes un kvalifikācijas iegūšana un izglītošanās ļauj iekšējiem auditoriem izkopt nepieciešamo prasmju un kompetences līmeni, kas nepieciešams savu pienākumu izpildei ar pienācīgu profesionālo rūpību. Turklāt iekšējiem auditoriem būtu jāsaprot un jāpielieto *Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI)* Obligātie norādījumi; viņiem varētu būt noderīgi iepazīties ar informāciju par IAI Globālo iekšējā audita kompetenču ietvarā aprakstītajām pamatkompetencēm.

Darba uzdevumu līmenī pienācīgas profesionālās rūpības pielietošana ietver izpratni par attiecīgā darba mērķiem un apjomu, kā arī par nepieciešamajām kompetencēm attiecīgā audita darba, iekšējā audita struktūrvienības un organizācijas politikā un procedūru izpildei.

Ieviešanas apsvērumi

Attiecībā uz iekšējiem auditoriem pienācīga profesionālā rūpība nozīmē atbilstību IAI Ētikas kodeksam; tā var paredzēt arī atbilstību attiecīgās organizācijas Ētikas kodeksam un iekšējās kārtības noteikumiem, kuri attiecas uz citām iegūtajām profesionālajām kvalifikācijām. Iekšējā audita struktūrvienība var būt ieviesusi formālu procesu, saskaņā ar kuru iekšējam auditoram jāparaksta ikgadējs apstiprinājums, kas saistīts ar IAI Ētikas kodeksu vai attiecīgās organizācijas iekšējās kārtības noteikumiem.

Kopā ar *SPPI* iekšējā audita struktūrvienības politikas un procedūras nodrošina sistemātisku un disciplinētu pieeju iekšējā audita darba plānošanai, izpildei un dokumentēšanai. Izmantojot šo sistemātisko un disciplinēto pieeju, iekšēji auditori būtībā pielieto pienācīgu profesionālo rūpību. Tomēr pienācīgas profesionālās rūpības aspekti daļēji ir atkarīgi no attiecīgā darba uzdevuma sarežģītības. Standartos 1220.A1, 1220.A2, 1220.A3 un 1220.C1 ir aprakstīti aspekti, kuri iekšējiem auditoriem jāapsver, pielietojot pienācīgu profesionālo rūpību. Piemēram, iekšējiem auditoriem jāapsver būtisku kļūdu, krāpšanas un neatbilstību risks; no viņiem sagaida pārbaužu veikšanu un apstiprinājumu iegūšanu tādā apmērā, kā to darītu pamatoti piesardzīgs un kompetents iekšējais auditors tādos pašos vai līdzīgos apstākļos. Taču saskaņā ar Standartu 1220 pienācīga profesionālā rūpība nenozīmē nekļūdīgumu. Tāpēc no iekšējiem auditoriem nesagaida absolūtas pārliecības sniegšanu par jebkādu neatbilstību vai pārkāpumu neesamību.

Lai nodrošinātu pienācīgu profesionālo rūpību darba uzdevuma līmenī, saskaņā ar Standartu 2340 – Darba uzdevumu pārraudzība – darba uzdevumi ir pienācīgi pārraudzīti, kas parasti ietver darba uzdevuma darba dokumentu un ziņošanai paredzēto secinājumu pārraudzības pārbaudi. Pēc šādām pārbaudēm vadītāji parasti sniedz atgriezeniskās saites informāciju iekšējiem auditoriem, kuri izpildīja attiecīgo darba uzdevumu, šim nolūkam bieži rīkojot sapulces pēc darba uzdevumu pabeigšanas. Informāciju par iekšējā audita pienācīgu profesionālo rūpību var iegūt, rīkojot audita klientu aptaujas pēc darba uzdevumu pabeigšanas.

Vadot iekšējā audita struktūrvienību (2000. grupas standarti) un ieviešot kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu (1300. grupas standarti), iekšējā audita vadītājs (IAV) uzņemas vispārējo atbildību par pienācīgas profesionālās rūpības pielietošanu. Attiecīgi IAV parasti izveido tādas novērtēšanas rīkus kā, piemēram, pašnovērtēšanas, rezultātu

mērītājus (piemēram, galvenos darbības rādītājus), kā arī procesu individuālo iekšējo auditoru snieguma un iekšējā audita struktūrvienības darba rezultātu novērtēšanai. Papildus klientu aptaujām individuālo iekšējo auditoru novērtēšanai izmantotie rīki varētu iekļaut darba kolēģu un vadītāju veiktās novērtēšanas. Iekšējā audita struktūrvienības rezultātus kopumā var izvērtēt, veicot iekšējās un ārējās novērtēšanas saskaņā ar Standartu 1310 – 1312 prasībām, kā arī rīkojot klientu aptaujas un izmantojot līdzīgas atgriezeniskās saites informācijas iegūšanas metodes.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Iekšējie auditori demonstrē atbilstību Standartam 1220, pienācīgi pielietojot *SPPI* Obligātos norādījumus, kam būtu jābūt atspoguļotam viņu darba uzdevumu plānos, darba programmās un darba dokumentos. Iekšējo auditoru snieguma novērtējumos var būt iekļauts apstiprinājums par pienācīgas profesionālās rūpības pielietošanu. Darba dokumentos varētu būt iekļauti atbilstošu darba uzdevumu pārraudzības pārbaucēju rezultāti. Par pienācīgu profesionālo rūpību liecina darba uzdevuma vadītāja rīkotās darbinieku sapulces pēc darba uzdevuma izpildes un informācijas iegūšanu no audita klientiem, rīkojot aptaujas un izmantojot citus rīkus. Papildus pierādījumi var ietvert ikgadējo apstiprinājumu, kas saistīts ar IAI Ētikas kodeksu un organizācijas iekšējā kārtības noteikumiem. Visbeidzot, arī iekšējā audita struktūrvienības kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas ietvaros veikto iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultāti var liecināt par darbu izpildi ar pienācīgu profesionālo rūpību.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijaspārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šis apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkota iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprašot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības®2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1230

Standarts 1230 – Pastāvīga profesionālā izaugsme

Iekšējiem auditoriem jāpilnveido zināšanas, iemaņas un prasmes, pastāvīgi rūpējoties par savu profesionālo izaugsmi.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Lai pilnveidotu savas kompetences un profesionālo izaugsmi, iekšējiem auditoriem būtu jāapsver viņu amata pienākumu izpildei noteiktās prasības, tostarp profesijā, organizācijā un nozarē noteiktās mācību politikas un profesionālās izaugsmes prasības, kā arī sertifikācijas vai specializācijas joma. Papildus iekšējie auditori var izvērtēt atgriezeniskās saites informāciju par savu sniegumu pēdējā laikā veiktajās novērtēšanās, novērtēšanas rezultātus par savu atbilstību *Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI)* Obligātajiem ieteikumiem un saskaņā ar IAI Globālo iekšējā auditu kompetenču ietvaru vai līdzīgu standartu veiktās pašnovērtēšanas rezultātus. Karjeras mērķu apsvēršana var palīdzēt iekšējiem auditoriem plānot savu profesionālo izaugsmi ilgtermiņā.

Ieviešanas apsvērumi

Savas profesionālās izaugsmes plāna izveidošanai individuālais iekšējais auditors var izmantot kādu no pašnovērtēšanas rīkiem, piemēram, Kompetenču ietvaru. Profesionālās

izaugsmes plānā kā mērķus var ietvert apmācību darbavietā, instruēšanu un darbaudzināšanu, un citas iekšējās un ārējās mācības, mācības brīvprātīgā kārtā, kā arī sertifikāta iegūšanas iespējas. Parasti iekšējais auditors un iekšējā audita vadītājs (IAV) apspriež minēto plānu, un abi var vienoties par tā izmantošanu iekšējā auditora snieguma mērītāju (piemēram, galveno darbības rādītāju) formulēšanai, kurus varētu ietvert uzraudzības pārbaudēs, klientu aptaujās un ikgadējos darba izpildes novērtējumos. Šādu izvērtējumu rezultāti var pavērt iespēju IAV un iekšējam auditoram noteikt pastāvīgās profesionālās izaugsmes prioritārās jomas. Visbeidzot, individuālais iekšējais auditors ir atbildīgs par savas atbilstības Standarta 1230 prasībām nodrošināšanu.

Profesionālās izaugsmes iespējas ietver piedalīšanos konferencēs, semināros, mācību programmās, tiešsaistesursos un vebināros, pašmācību programmās, klātienesursos, pētījumu projektu veikšanu, brīvprātīgā darbību profesionālajās organizācijās, kā arī profesionālās kvalifikācijas, piemēram IAI sertificēta iekšējā auditora (*Certified Internal Auditor*®(CIA®) kvalifikācijas iegūšanu. Pastāvīga profesionālā izaugsme konkrētā nozarē vai specializācijā (piemēram, datu analīzes, finanšu pakalpojumi, IT, nodokļu tiesību akti vai sistēmu izstrādes jomā) var sekmēt papildu profesionālo kompetenču apgūšanu, kas varētu pilnveidot iekšējā audita darba izpildei nepieciešamās prasmes minētajās jomās.

Dažkārt iekšējā audita klientu aptauju rezultāti var norādīt uz bažām par iekšējo auditoru zināšanām par uzņēmējdarbību. IAV un iekšējie auditori var kļūst par tās, piedaloties dažādās mācībās vai izmantojot savas organizācijas piedāvātās iespējas labākas izpratnes gūšanai par uzņēmējdarbību.

Lai iekšējiem auditoriem būtu iespēja pilnveidot savas zināšanas, prasmes un citas kompetences, IAV var ieviest mācību un profesionālās izaugsmes politiku, kas paredz pastāvīgu profesionālo izaugsmi. Minētajā politikā katram auditoram var noteikt obligāto mācību stundu skaitu (piemēram, 40 stundas [gadā]), kas atbilst daudzu profesionālo kvalifikāciju standartam. Lai novērtētu pašreizējās un jaunās prasības iekšējā audita profesijai, kā arī konkrētas tendences nozarē vai specializācijas jomā, IAV var apsvērt salīdzinošās analīzes veikšanu.

Lai nodrošinātu informētību par iekšējā audita aktualitātēm, iekšējie auditori var vērsties IAI, lai uzzinātu par standartiem, labas prakses principiem, procedūrām un metodiku, kas varētu ietekmēt iekšējā audita profesiju, viņu organizāciju un konkrēto nozari. Šim nolūkam varētu būt nepieciešams uzturēt IAI un citu profesionālo organizāciju biedra statusu, piedalīties

vietējā mēroga sadarbības tīklošanas pasākumos, kā arī uzraudzīt un sekot līdzi jaunumiem iekšējā audita profesijā un konkrētajā nozarē vai abonēt informāciju par aktualitātēm.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Iekšējie auditori var demonstrēt atbilstību Standartam 1230, saglabājot turpmāk minētos dokumentus vai citus pierādījumus par:

- pašnovērtējumiem, kas veikti, izmantojot kompetenču ietvaru vai standarta kritērijus;
- profesionālās izaugsmes un mācību plāniem;
- biedra statusu un dalību profesionālajās organizācijās;
- profesionālās informācijas avotu abonēšanu;
- informāciju par izglītības iegūšanu (piemēram, pastāvīgās izglītošanās apliecinājumi, sertifikāti, vai izglītības iegūšanas sertifikāti).

Snieguma novērtējumos, visticamāk, tiks minēts par lietpratības pilnveidošanos, pateicoties apmācībai darbavietā un organizācijas ietvaros organizētajās mācībās, kā arī par turpmākās profesionālās izaugsmes iespējām. Snieguma mērītāji var atspoguļot pārraudzības pārbaucēju veicēju vai kolēģu novērojumus par jaunapgūtajām prasmēm un spēju pilnveidošanos. Iekšējā audita politiku, mācību grafiku un iekšējā audita personāla aptauju esamība var kalpot kā pierādījums tam, ka IAV nodrošina pastāvīgas profesionālās izaugsmes iespējas.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1300

Standarts 1300– Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma

Iekšējā audita vadītājam jāizstrādā un jāuztur kvalitātes nodrošināšanas programma, kas aptver visus iekšējā audita struktūrvienības aspektus.

Skaidrojums:

Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma ir paredzēta, lai novērtētu iekšējā audita struktūrvienības atbilstību Standartiem, kā arī lai novērtētu, vai iekšējie auditori piemēro Ētikas kodeksu. Sistēma novērtē arī iekšējā audita struktūrvienības darba ražīgumu un efektivitāti un identificē uzlabojumu iespējas. Iekšējā audita vadītājam būtu jāveicina valdes (padomes) pārraudzība pār kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Standarts 1300 uzliek iekšējā audita vadītājam (IAV) par pienākumu izveidot un uzturēt vispusīgu kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu (KNUP). Saskaņā ar *Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI)* obligātajām daļām KNUP būtu jāietver

visi iekšējā audita struktūrvienības darbības un vadīšanas aspekti, tostarp konsultatīvie pakalpojumi. Ir noderīgi iestrādāt KNUP arī iekšējā audita profesijaslabo praksi.

KNUP paredzēta tam, lai būtu iespējams novērtēt iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti)* un, vai iekšējie auditori ievēro IAI Ētikas kodeksu. Attiecīgi tajā jāparedz gan pastāvīgo, gan periodisko iekšējo novērtēšanu, gan kvalificētu neatkarīgu novērtētāju vai novērtētāju komandu ārējās novērtēšanu veikšana (skat. Standarta 1310 – Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas kritēriji).

IAV jābūt pilnīgai izpratnei par *SPPI* obligātajām daļām, jo sevišķi par *Standarti* un Ētikas kodeksu. Parasti IAV rīko sapulces ar valdi (padomi), lai gūtu izpratni par vēlmēm attiecībā uz iekšējā audita struktūrvienību, kā arī lai apspriestu *Standarta* un KNUP nozīmīgumu un sekmētoto atbalstīšanu no valdes (padomes) puses.

Salīdzināšanas nolūkam IAV parasti sameklē piemērus par citu organizāciju – jo sevišķi pēc būtības un brieduma ziņā līdzīgu organizāciju – izveidotajām un ieviestajām KNUP. IAV papildus būtu jāiepazīstas ar IAI Papildu norādījumiem un citiem publiski pieejamiem norādījumiem par minēto jautājumu, tostarp ar IAI iekšējā audita struktūrvienību kvalitātes nodrošināšanas rokasgrāmatu.

Ieviešanas apsvērumi

Pārdomāta KNUP nodrošina to, ka gan iekšējā audita struktūrvienības, gan visu tās darbību pamatā ir kvalitātes princips. Iekšējā audita struktūrvienībai nebūtu jānovērtē katra individuālā pakalpojuma atbilstība *Standarti*. Drīzāk pakalpojumi būtu jāizpilda saskaņā ar esošo metodoloģiju, kura balstās uz kvalitātes principu un pēc noklusējuma paredz atbilstību *Standarti*. Turklāt minētā metodoloģija parasti paredz arī iekšējā audita struktūrvienības pastāvīgu pilnveidošanu.

Atbilstoši Standarta 1300 prasībām IAV jāizstrādā un jāuztur tāda KNUP, kura aptver visus iekšējā audita struktūrvienības aspektus, lai sasniegtu galveno mērķi — izveidotu iekšējā audita struktūrvienību, kas darba apjoma un kvalitātes ziņā atbilst *Standarti* un Ētikas kodeksam. Izmantojot KNUP, ir iespējams novērtēt iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *Standarti* un novērtēt, vai iekšējie auditori ievēro Ētikas kodeksu. Attiecīgi

KNUP ietver iekšējā audita struktūrvienības lietderības un efektivitātes novērtēšanas, kas palīdz noteikt iespējamus uzlabojumus.

IAV periodiski novērtē KNUP un nepieciešamības gadījumā atjaunina to. Piemēram, iekšējā audita struktūrvienībai sasniedzot augstāku brieduma pakāpi vai mainoties tās iekšējiem apstākļiem, KNUP varētu būt nepieciešams koriģēt, lai nodrošinātu tās turpmāko lietderību un efektivitāti un lai sniegt pārliecību ieinteresētajām personām, ka tāvairo vērtību, uzlabojot organizācijas darbības.

Lai ieviestu Standartu 1300, IAV jāņem vērā prasības, kas noteiktas pieciem tālgalvenajiem komponentiem:

- Iekšējās novērtēšanas (Standarts 1311);
- Ārējās novērtēšanas (Standarts 1312);
- KNUP rezultātu paziņošana (Standarts 1320);
- Atbilstības paziņojuma pienācīga izmantošana (Standarts 1321);
- Informācijas sniegšana par neatbilstību (1322).

Iekšējās novērtēšanas

Iekšējās novērtēšanas ietver pastāvīgu uzraudzību un periodiskas pašnovērtēšanas (skat. Standartu 1311 – Iekšējās novērtēšanas), kuras izmanto, lai novērtētu iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *SPP* obligātajām daļām, izpildītā audita darba un uzraudzības kvalitāti, iekšējā audita politiku un procedūru atbilstību, iekšējā audita struktūrvienības radīto vērtību organizācijai, kā arī galveno darbības rādītāju noteikšanu un izpildi.

IAV būtu jāievieš pastāvīga uzraudzība pār iekšējā audita struktūrvienību un jānodrošina tās periodiska izvērtēšana. Pastāvīgu uzraudzību panāk, galvenokārt, veicot pastāvīgas darbības, piemēram, plānojot un uzraugot pakalpojumu sniegšanu, standartizējot darba praksi, darba dokumentu sagatavošanas procedūras un apstiprināšanas kārtību, pārbaudot ziņojumus, nosakot neatbilstības vai jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, un rīcības plānus neatbilstību novēršanai. Pastāvīga uzraudzība palīdz IAV noteikt, vai iekšējā audita procesi nodrošina ikviena pakalpojuma kvalitāti.

Periodiskas pašnovērtēšanas veic, lai apstiprinātu pastāvīgās uzraudzības efektivitāti un noteiktu, vai iekšējā audita struktūrvienība atbilst *Standartiem* un vai iekšējie auditori ievēro Ētikas kodeksu. Iekšējā audita struktūrvienības atbilstība *Standartiem* un Ētikas kodeksam nozīmē arī atbilstību iekšējā audita Definīcijai un iekšējā audita profesionālās prakses Pamatprincipiem.

Ieviešanas norādījumā 1311 – Iekšējās novērtēšanas ir sniegti papildu norādījumi par KNUP prasībām attiecībā uz iekšējām novērtēšanām.

Ārējās novērtēšanas

Papildus iekšējām novērtēšanām IAV ir atbildīgs par iekšējā audita struktūrvienības ārējās novērtēšanas organizēšanu vismaz reizi piecos gados (skat. Standartu 1312 – Ārējās novērtēšanas). Neatkarīganovērtētāja vai novērtētāju komandas, kuri nav nodarbināti attiecīgajā organizācijā, novērtēšanu mērķis ir apstiprināt, vai iekšējā audita struktūrvienība atbilst *Standartiem* un vai iekšējie auditori ievēro Ētikas kodeksu.

Pilnīgu ārējo novērtēšanu var aizstāt ar pašnovērtēšanu, kuras rezultātus apstiprina kvalificēts, neatkarīgs, kompetents un profesionāls ārējais novērtētājs. Šādos gadījumos neatkarīgi apstiprinātas pašnovērtēšanas apjoms ietver gan vispusīgu un pilnībā dokumentētu pilnīgam ārējam procesam pielīdzinātu pašnovērtēšanas procesu, gan kvalificēta neatkarīga novērtētāja apstiprinājumu “uz vietas”.

Ieviešanas norādījumā 1312 – Ārējās novērtēšanas ir sniegti papildu norādījumi par KNUP prasībām attiecībā uz ārējām novērtēšanām.

KNUP rezultātu paziņošana

Saskaņā ar Standartu 1320 – Ziņošana par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu IAV jāinformē augstākā vadība un valde (padome) par KNUP rezultātiem. Minētajā ziņojumā būtu jāiekļauj informācija par:

- iekšējo un ārējo novērtēšanu apjomu un biežumu;
- novērtētāja (-u) vai novērtētāju komandas kvalifikāciju un neatkarību;
- novērtētāju secinājumiem; un par

- jebkādiem rīcības plāniem, kas izveidoti, pamatojoties uz novērtēšanu rezultātiem ar mērķi novērst neatbilstību *Standartiem* un izmantot uzlabojumu iespējas.

Ieviešanas norādījumā 1320 – Ziņošana par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu ir sniegti papildu norādījumi ziņošanai par KNUP.

Atbilstības paziņojuma pienācīga izmantošana

Iekšējā audita struktūrvienībai ir tiesības (rakstiski vai mutiski) ziņot par tās atbilstību *Standartiem* tikai tad, ja minētais paziņojums balstās gan uz KNUP, gan uz iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultātiem. Ieviešanas norādījumā 1321 – Formulējuma “Atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem” lietošanai ir sniegti papildu norādījumi par atbilstības paziņojuma pienācīgu izmantošanu.

Informācijas sniegšana par neatbilstību

Ja iekšējā vai ārējā novērtēšanā secināts, ka iekšējā audita struktūrvienība neatbilst *SPPI* obligātajām daļām un ja šāda neatbilstība ietekmē iekšējā audita struktūrvienības vispārējo kompetenci vai darbību, IAV jāinformē augstākā vadība un valde (padome) gan par neatbilstību, gan par tās sekām. Ieviešanas norādījumā 1322 – Informācijas sniegšana par neatbilstību ir sniegti papildu norādījumi par neatbilstību ziņošanas veidu un laiku.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 1300 var demonstrēt dažādas darbības un dokumenti, no tiem galvenie ir IAV dokumentētā KNUP, iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultāti, kā arī dokumenti, kas apliecina, ka IAV ir informējis valdi (padomi) par KNUP rezultātiem. Pēdējie minētie dokumenti parasti ietver konstatējumus, korektīvo darbību plānus un jau izpildītās korektīvās darbības, kuru izpildes mērķis bija panākt iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *Standartiem* un Ētikas kodeksam. Atbilstību šim standartam var palīdzēt pamatot jebkāda dokumentācija par darbībām, kas vērstas uz iekšējā audita struktūrvienības lietderības un efektivitātes uzlabošanu. Lai pamatotu atbilstību Standartam 1300, ārējām novērtēšanām var izmantot ārējā novērtētāja vai novērtētāju komandas dokumentāciju vai pašnovērtēšanas rezultātu neatkarīgu rakstisku apstiprinājumu. Atbilstības demonstrēšanai var izmantot arī valdes (padomes) sapulču protokolus, kurās tika apspriesta KNUP un tās darbības rezultāti.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1310

Standarts 1310– Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas kritēriji

Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmā jāietver gan iekšējās, gan ārējās novērtēšanas.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Standarts 1310 nosaka kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas (KNUP), kas aptver visus iekšējā audita struktūrvienības aspektus, kritērijus. Proti, saskaņā ar šo standartu ir jāveic gan iekšējās, gan ārējās novērtēšanas.

Iekšējā audita vadītājam (IAV) būtu jāpārzinaminētie kritēriji. Iekšējās novērtēšanas ietver stingrus un vispusīgus procesus, iekšējā audita un konsultatīvā darba pastāvīgu pārraudzību un pārbaudes, periodiskas novērtēšanas ar mērķi apstiprināt atbilstību *Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti)* un to, vai iekšējie auditori ievēro IAI Ētikas kodeksu. Ārējās novērtēšanas ļauj neatkarīgam novērtētājam vai novērtētāju komandai izdarīt secinājumu par iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *Standartiem* un par to, vai iekšējie auditori ievēro Ētikas kodeksu, kā arī noteikt uzlabojamās jomas. KNUP ietver arī darbības rādītāju, tostarp iekšējo auditu plāna izpildes, cikla perioda, akceptēto ieteikumu un klientu apmierinātības pastāvīgu izvērtēšanu un analīzi.

IAV parasti būtu jābūt informētam par iepriekšējo iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultātiem attiecībā uz jomām, kuras iekšējā audita struktūrvienībai ir iespējams uzlabot. IAV realizē rīcības plānus, lai ieviestu KNUP identificētos uzlabojumus.

Ieviešanas apsvērumi

Saskaņā ar Standartu 1310 KNUP jāietver gan iekšējās, gan ārējās novērtēšanas. Iekšējās novērtēšanas ietver pastāvīgu uzraudzību un periodiskas pašnovērtēšanas (skat. Standartu 1311 – Iekšējās novērtēšanas), kuru ietvaros izvērtē iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *SPPI* obligātajām daļām, izpildītā audita darba un pārraudzības kvalitāti, iekšējā audita politiku un procedūru atbilstību, iekšējā audita struktūrvienības vairoto vērtību organizācijai, kā arī galveno darbības rādītāju ieviešanu un izpildi.

IAV būtu jāievieš pastāvīga uzraudzība pār iekšējā audita struktūrvienību un jānodrošina, ka tā periodiski tiek pārbaudīta. Pastāvīgu uzraudzību panāk, galvenokārt, veicot pastāvīgas darbības, piemēram, plānojot un uzraugot pakalpojumu sniegšanu, standartizējot darba praksi, darba dokumentu sagatavošanas procedūras un apstiprināšanas kārtību, pārbaudot ziņojumus, nosakot neatbilstības vai jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi un rīcības plānus neatbilstību novēršanai. Pastāvīga pārraudzība palīdz IAV noteikt, vai iekšējā audita procesi nodrošina ikviena darba uzdevuma kvalitatīvu izpildi.

Periodiskas pašnovērtēšanas veic, lai apstiprinātu pastāvīgās uzraudzības efektivitāti un lai noteiktu iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *Standartiem*, kā arī to, vai iekšējie auditori ievēro Ētikas kodeksu. Iekšējā audita struktūrvienības atbilstība *Standartiem* un Ētikas kodeksam nozīmē arī atbilstību iekšējā audita Definīcijai un Iekšējā audita profesionālās prakses Pamatprincipiem.

Papildus iekšējām novērtēšanām IAV ir atbildīgs par iekšējā audita struktūrvienības ārējās novērtēšanas veikšanu vismaz reizi piecos gados (skat. Standartu 1312 – Ārējās novērtēšanas). Šādu no organizācijas neatkarīgu novērtētāju vai novērtētāju komandas veikto ārējo novērtēšanu mērķis ir apstiprināt, vai iekšējā audita struktūrvienība atbilst *Standartiem* un vai iekšējie auditori ievēro Ētikas kodeksu.

Pilnīgu ārējo novērtēšanu var aizstāt ar pašnovērtēšanu, kuras rezultātus apstiprina kvalificēts, neatkarīgs, kompetents un profesionāls ārējais novērtētājs. Šādos gadījumos neatkarīgi apstiprinātas pašnovērtēšanas apjoms ietver gan vispusīgu un pilnībā dokumentētu pilnīgam ārējam procesam pielīdzinātu pašnovērtēšanas procesu, gan kvalificēta neatkarīga novērtētāja apstiprinājumu “uz vietas”.

Standartu 1311 un 1312 ieviešanas norādījumos ir sniegti papildu norādījumi par KNUP kritērijiem attiecībā uz iekšējām un ārējām novērtēšanām.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 1310 var demonstrēt dažādi, tostarp ar visiem dokumentiem, ar kuriem demonstrē atbilstību Standartam 1311 un Standartam 1312. Atbilstību papildus ir iespējams demonstrēt, izmantojot valdes (padomes) sapulču protokolus, kurās tika apspriesti novērtēšanu plāni un rezultāti. Salīdzinošo datu ziņojums un pakalpojumu pieprasījumi var apliecināt, ka organizācija ir veikusi uzticamības pārbaudi, lai izvērtētu ārējos novērtētājus.

Attiecībā uz iekšējām novērtēšanām atbilstību var demonstrēt jebkādi pierādījumi par to, ka ir veikta pastāvīgas uzraudzības darbības saskaņā ar iekšējā audita struktūrvienības KNUP (piemēram, galveno darbības rādītāju vai darba dokumentācijas pārbaudes). Turklāt atbilstību var demonstrēt, dokumentējot periodiskās novērtēšanas – ar pārbaudi apjoma un pieejas plānu, darba dokumentiem un informatīvajiem ziņojumiem. Visbeidzot atbilstību var demonstrēt KNUP rezultāti (piemēram, korektīvo darbību plāni, jau veiktās korektīvās darbības atbilstības uzlabošanai, kā arī veiktās darbības lietderības un efektivitātes uzlabošanai).

Attiecībā uz ārējām novērtēšanām atbilstību vislabāk demonstrē ārējā novērtētāja ziņojums, kurā ietver secinājumu par atbilstības līmeni un korektīvo darbību plāniem. Šajā ziņojumā ārējais novērtētājs bieži iekļauj arī ieteikumus iekšējā audita kvalitātes, lietderības un efektivitātes uzlabošanai, kas ļauj iekšējā audita struktūrvienībai būt noderīgāka iattiecīgās organizācijas ieinteresētajām pusēm, vairojot tās vērtību.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1311

Standarts 1311 – Iekšējās novērtēšanas

Iekšējā novērtēšana nozīmē:

- pastāvīgu iekšējā audita darbības izpildes pārraudzību,
- periodiskus pašvērtējumus vai novērtējumus, ko veic citas šīs organizācijas personas, kurām ir zināšanas par iekšējā audita praksi un standartiem.

Skaidrojums:

Pastāvīga pārraudzība ir diendienā veiktās iekšējā audita struktūrvienības uzraudzības, pārskatīšanas un novērtēšanas neatņemama sastāvdaļa. Pastāvīga pārraudzība ir iekļauta ikdienas politikā un praksē, ko izmanto, lai vadītu iekšējā audita struktūrvienību, un izmanto procedūras, rīkus un informāciju, ko uzskata par nepieciešamu, lai novērtētu atbilstību, Ētikas kodeksam un Standartiem.

Periodiskos novērtējumus veic, lai izvērtētu atbilstību Ētikas kodeksam un Standartiem.

Pietiekamas zināšanas par iekšējā audita praksi nozīmē vismaz to, ka iekšējais auditors izprot visus Starptautiskās profesionālās prakses pamatnoteikumu daļas.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Saskaņā ar Standarta 1311 prasībām iekšējā audita vadītājs (IAV) ir atbildīgs par iekšējā audita struktūrvienības iekšējām novērtēšanām, kas ietver pastāvīgu uzraudzību un periodiskus pašnovērtējumus. Iekšējo novērtēšanu rezultāti apstiprina iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *Starptautiskās iekšējā audita profesionālās prakses standartiem* (Standarti) un IAI Ētikas kodeksam. IAV saprot, ka iekšējo novērtēšanu mērķis ir iekšējās audita struktūrvienības pastāvīga pilnveidošana, tostarp tās lietderības un efektivitātes uzraudzība.

Iekšējo novērtēšanu veikšanai kā vadlīnijas var izmantot IAI Iekšējā audita struktūrvienības kvalitātes nodrošināšanas rokasgrāmatu vai tamlīdzīgus norādījumus un rīkus.

Ieviešanas apsvērumi

Abi savstarpēji saistītie iekšējo novērtēšanu komponenti—pastāvīga uzraudzība un periodiskās pašnovērtēšanas—ir efektīvs veids, kādā iekšējā audita struktūrvienība pastāvīgi novērtē savu atbilstību *Standartiem* un to, vai iekšējie auditori ievēro Ētikas kodeksu. Turklāt minētās novērtēšanas ļauj noteikt uzlabojumu iespējas.

Pastāvīga uzraudzība

Pastāvīgu uzraudzību panāk, galvenokārt, veicot pastāvīgas darbības, piemēram, plānojot un pārraugot darba uzdevumu izpildi; standartizējot darba praksi, darba dokumentu sagatavošanas procedūras un to apstiprināšanas kārtību; pārbaudot ziņojumus; identificējot neatbilstības vai jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, un rīcības plānus neatbilstību novēršanai. Pastāvīga uzraudzība palīdz IAV noteikt, vai iekšējā audita procesi nodrošina katra darba uzdevuma kvalitatīvu izpildi. Parasti pastāvīgu uzraudzību īsteno ik dienu visa gada garumā, ieviešot standarta darba izpildes praksi. Šim nolūkam IAV var izstrādāt iekšējiem auditoriem tipveida veidlapas, kuras izmanto darba uzdevumu izpildes gaitā, tādējādi nodrošinot *Standartu* konsekventu piemērošanu.

Atbilstoša pārraudzība ir būtisks kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas (KNUP) elements. Pārraudzība sākas ar plānošanu un turpinās visos darba uzdevuma izpildes un informācijas ziņošanas posmos. Atbilstošu pārraudzību nodrošina, definējot

mērķus, pastāvīgi apmainoties ar informāciju ar citiem iekšējiem auditoriem visā darba uzdevuma izpildes gaitā, ievērojot darba dokumentu pārbaudes procedūras, savlaicīgi nodrošinot par darba uzdevuma uzraudzību atbildīgās personas apstiprinājumus. Ieviešanas norādījumā 2340 – Darba uzdevumu pārraudzīšana ir sniegti papildu norādījumi par iekšējā audita pārraudzību.

2200., 2300. un 2400. grupas standartu Ieviešanas norādījumos ir sniegti papildu norādījumi par pakalpojuma pienācīgu izpildi no pakalpojuma plānošanas līdz rezultātu paziņošanas brīdim.

Pastāvīgas uzraudzības nodrošināšanai bieži izmantotie rīki ietver:

- jautājumu kontroles sarakstu vai automātiskos rīkus, kas sniedz pārlicību, ka iekšējie auditori ir ievērojuši ieviesto praksi un procedūras un konsekventi piemērojuši darba izpildes standartus;
- atgriezeniskās saites informāciju, kas iegūta no iekšējā audita klientiem un citām ieinteresētajām personām par iekšējā audita komandas lietderību un efektivitāti. Atgriezeniskās saites informāciju var pieprasīt sniegt vai nu nekavējoties pēc pakalpojuma izpildes, vai periodiski (piemēram, reizi pusgadā vai gadā), izmantojot aptauju rīkus vai organizējot pārrunas starp IAV un vadību;
- informāciju par personālu, darba uzdevumu galvenajiem darbības rādītājiem (GDR), tostarp sertificētu iekšējo auditoru skaita īpatsvaru personālā, viņu iekšējā auditora darba pieredzi gados, profesionālās kvalifikācijas celšanai patērēto stundu skaitu attiecīgajā gadā, darba uzdevumu izpildes savlaicīgumu un ieinteresēto personu apmierinātības rādītāju;
- citus rezultātu mērītājus, kuri var būt noderīgi, nosakot iekšējā audita struktūrvienības lietderību un efektivitāti. Izmantojot projektu budžeta un laika uzskaites sistēmas rādītājus un auditu plāna izpildes rādītājus, ir iespējams noteikt, vai audita darba uzdevuma visu aspektu izvērtēšanai tiek patērēts atbilstošs laiks. Plānoto un faktisko rādītāju atšķirības arī varētu būt noderīgs rādītājs iekšējā audita struktūrvienības lietderības un efektivitātes noteikšanai.

Papildus atbilstības *Standartiem* un Ētikas kodeksam apstiprināšanai pastāvīgas uzraudzības gaitā ir iespējams noteikt iespējas iekšējā audita struktūrvienības darbības uzlabošanai. Šādos gadījumos IAV parasti analizē minētās iespējas un var izstrādāt rīcības plānu. Pēc izmaiņu ieviešanas rezultātu uzraudzīšanai var izmantot galvenos darbības rādītājus.

Saskaņā ar Standarta 1320 – Ziņošana par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu valde (padome) vismaz reizi gadā būtu jāinformē par pastāvīgās uzraudzības rezultātiem.

Periodiskās pašnovērtēšanas

Periodiskajām pašnovērtēšanām un pastāvīgajai uzraudzībai ir atšķirīgi mērķi – periodiskās pašnovērtēšanas sniedz pilnīgāku un vispusīgāku *Standartu* un iekšējā audita struktūrvienības analīzi. Turpretī pastāvīgās uzraudzības mērķis parasti ietver pārbažu veikšanu attiecīgā darba uzdevuma līmenī. Periodiskajās novērtēšanās analizē atbilstību katram standartam, turpretī pastāvīgā uzraudzība biežāk ir vairāk vērsta uz attiecīgā darba uzdevuma izpildes standartiem.

Periodiskās pašnovērtēšanas parasti veic vispieredzējušākie iekšējā audita struktūrvienības darbinieki, šim nolūkam izveidota kvalitātes nodrošināšanas komanda vai iekšējās audita struktūrvienības darbinieks, kuram ir plaša pieredze darbā ar *Starptautisko profesionālās prakses ietvaru (SPPI)*, sertificētie iekšējie auditori vai citi kompetenti iekšējā audita profesionāļi, kurus iespējams norīkot izpildīt darbu jebkurā organizācijas struktūrvienībā. Kur vien iespējams, ir noderīgi iekļaut pašnovērtēšanas procesā iekšējā audita struktūrvienības personālu, jo tā ir vērtīga izglītošanās iespēja uzlabot iekšējā auditora izpratni par *SPPI*.

Iekšējā audita struktūrvienība veic periodiskas pašnovērtēšanas ar mērķi apstiprināt savu atbilstību *Standartiem* un Ētikas kodeksam, kā arī izvērtēt:

- izpildītā darba kvalitāti un pārraudzību;
- iekšējā audita politiku un procedūru atbilstību un piemērotību;
- informāciju par to, kā iekšējā audita struktūrvienība vairo vērtību;
- galveno darbības rādītāju izpildi;
- ieinteresēto personu apmierinātības līmeni.

Lai to sasniegtu, darbinieks vai komanda, kas veic pašnovērtēšanu, parasti analizē katru standartu ar mērķi noteikt iekšējā audita struktūrvienības darbību atbilstību. Tas var iekļaut padziļinātās intervijas ar ieinteresētajām personām un to aptaujas. Šajā procesā IAV parasti spēj novērtēt iekšējā audita struktūrvienības darba prakses kvalitāti, tostarp politiku

un procedūru ievērošanu, izpildot darba uzdevumus. Periodiskās pašnovērtēšanas var veikt iekšējās audita struktūrvienības darbinieks vai citas attiecīgajā organizācijā nodarbinātās personas, kurām ir pietiekamas zināšanas par iekšējā audita praksi, jo sevišķi par Standartiem un Ētikas kodeksu.

Iekšējā audita struktūrvienība var veikt papildu darbības periodisko pašnovērtēšanu atvieglošanai, piemēram, veikt pārbaudes pēc darba uzdevuma izpildes vai analizēt GDR.

- **Pārbaudes pēc darba uzdevuma izpildes**—iekšējā audita struktūrvienība var atlasīt darba uzdevumu kopu par konkrēto laikposmu un analizēt to, lai novērtētu atbilstību gan iekšējā audita politikām (skat. Standartu 2040—Politikas un procedūras), gan *Standartiem* un Ētikas kodeksam. Minētās pārbaudes parasti veic iekšējā audita darbinieki, kas nepiedalījās attiecīgā pakalpojuma sniegšanā. Lielākā vai augstāku briedumu sasniegušā organizācijā šo procesu var veikt kvalitātes nodrošināšanas speciālists / komanda. Turpretī mazākās organizācijās IAV vai par darba dokumentiem atbildīgais darbinieks var izmantot jautājumu kontrolsarakstu, kuru aizpilda pēc galīgā ziņojuma izdošanas, lai pabeigtumainēto analīzi un noslēgtu attiecīgo lietu.
- **GDR analīze**—iekšējā audita struktūrvienība var uzraudzīt un analizēt tādas GDR, kuri ir saistīti ar standarta iekšējā audita darba prakses lietderību (piemēram, analizēt plānoto/faktisko darba uzdevuma izpildei patērēto stundu atšķirības, audita plāna procentuālo pabeigtību, dienu skaitu no lauka audita pabeigšanas līdz ziņojuma izdošanas datumam, ieviesto audita novērojumu procentuālo skaitu un ar auditu novērojumiem saistīto korekciju savlaicīgumu). Citi bieži izmantotie rādītāji ietver sertificētu iekšējo auditoru īpatsvaru personāla skaitā, viņu iekšējā audita darba pieredzi gados un attiecīgajā gadā profesionālās kvalifikācijas celšanai patērēto stundu skaitu.

Gadījumos, kad tas ir pamatoti, pēc periodiskās pašnovērtēšanas pabeigšanas IAV var izveidot rīcības plānu uzlabojumu ieviešanai. Šajā plānā būtu jānorāda ierosināto darbību izpildes termiņi.

Saskaņā ar Standartu 1320 uzreiz pēc periodiskās pašnovērtēšanas pabeigšanas ir jāinformē valde (padome), ja pašnovērtēšanas rezultāti liecina par iekšējā audita struktūrvienības neatbilstību *Standartiem* un Ētikas kodeksam. Īsi pirms ārējās novērtēšanas veikta periodiskā

pašnovērtēšana var samazināt ārējās novērtēšanas veikšanai nepieciešamo laiku un resursus (skat. Standartu 1312 – Ārējās novērtēšanas).

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 1311 var demonstrēt dažādi, tostarp ietverot jebkākus pierādījumus tam, ka pastāvīgās uzraudzības darbības ir veiktas atbilstoši iekšējā audita struktūrvienības KNUP. Kā piemērus var minēt aizpildītos jautājumu kontroles sarakstus, kuri pamato darba dokumentu pārbaudes; aptauju rezultātus; ar iekšējā audita struktūrvienības lietderību un efektivitāti saistītos GDR, piemēram, plānoto un faktisko darba uzdevumu izpildes stundu analīzi. Atbilstību ir iespējams demonstrēt, arī dokumentējot pabeigtās periodiskās novērtēšanas, kas ietver informāciju par pārbaudes apjomu un pieejas plānu, darba dokumentus un informatīvos ziņojumus. Visbeidzot atbilstību var demonstrēt valdei (padomei) un vadībai iesniegtā informācija, sapulču protokoli un pastāvīgās uzraudzības un periodisko pašnovērtēšanu rezultāti, tostarp korektīvo darbību plāni un informācija par jau veiktajām korektīvajām darbībām atbilstības, lietderības un efektivitātes uzlabošanai.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1312

Standarts 1312 – Ārējās novērtēšanas

Ārējā novērtēšana jāveic vismaz reizi piecos gados, un tas jā dara kvalificētam neatkarīgam novērtētājam (novērtētāju grupai), kas nav nodarbināts attiecīgajā organizācijā. Iekšējā audita vadītājam ir jāapspriež ar valdi (padomi):

- ārējo novērtēšanu veids un biežums;
- ārējā novērtētāja (novērtētāju grupas) kvalifikācija un neatkarība, tostarp iespējamie interešu konflikti.

Skaidrojums:

Ārējās novērtēšanas var veikt gan kā pilnīgu ārējo novērtēšanu, gan kā pašnovērtējumu, kura rezultātus apstiprina neatkarīgs ārējais novērtētājs. Ārējam novērtētājam ir jāizdara secinājumi attiecībā uz atbilstību Ētikas kodeksam un Standartiem; ārējais novērtējums var iekļaut gan operatīvos, gan stratēģiskos komentārus.

Kvalificēts novērtētājs vai novērtētāju grupas pārstāvji ir kompetenti divās jomās: iekšējā audita profesionālās prakses un ārējās novērtēšanas procesa jautājumos. Par kompetenci var liecināt dažāda rakstura pieredzes un teorētisko zināšanu kopums. Pieredze, kas iegūta organizācijās ar līdzīgu lielumu, sarežģītību, nozari vai industriju un līdzīgiem tehniskajiem jautājumiem ir vērtīgāka nekā mazāk būtiska pieredze. Novērtētāju grupas gadījumā visiem grupas pārstāvjiem nav jābūt vienlīdz kompetentiem, tiek ņemta vērā visas grupas kvalifikācija kopumā. Iekšējā audita vadītājs izmanto savu profesionālo spriedumu, izvērtējot vai novērtētājam, jeb novērtētāju grupai ir nepieciešamā kompetence.

Novērtētāja vai novērtētāju grupas neatkarība nozīmē to, ka nepastāv faktiski vai šķietami interešu konflikti un ka pārbaudītāji nav tās organizācijas pilnīgā vai daļējā pakļautībā, kuras iekšējā audita struktūrvienība tiks vērtēta. Iekšējā audita vadītājam būtu jāveicina valdes (padomes) pārraudzība pār ārējiem novērtējumiem, lai samazinātu šķietamus vai iespējamus interešu konfliktus.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Saskaņā ar šo standartu iekšējā audita vadītājs (IAV) ir atbildīgs par to, lai vismaz reizi piecos gados no attiecīgās organizācijas neatkarīgs novērtētājs vai novērtētāju grupa veiktu iekšējā audita struktūrvienības ārējo novērtēšanu. Saskaņā ar iekšējā audita struktūrvienības kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu (KNUP) ārējo novērtēšanu rezultāti apstiprina, vai iekšējā audita struktūrvienības darbība atbilst *Starptautiskās iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti)* un vai iekšējie auditori ievēro IAI Ētikas kodeksu. Attiecīgi ir būtiski svarīgi, lai IAV regulāri pārskatītu *Starptautisko profesionālās prakses ietvaru (SPPI)* un būtu informēts par jebkādam izmaiņām, par kurām varētu būt jāinformē visa iekšējā audita struktūrvienība.

Parasti IAV ir izpratne gan par dažādiem ārējo novērtēšanu veidiem, gan dažādiem resursiem, kas pieejami minēto pakalpojumu sniegšanai. Parasti IAV ir informēts arī par viņa organizācijas iepirkuma politikām attiecībā uz ārējo pakalpojumu sniedzēju piesaistīšanu. Turklāt IAV būtu jābūt informētam par neatkarības kritērijiem, kas noteikti ārējam novērtētājam vai novērtētāju grupai, un jāatpazīst gadījumi, kuri var mazināt neatkarību vai objektivitāti, vai radīt interešu konfliktu.

Ieviešanas apsvērumi

IAV parasti apspriež veicamo ārējo novērtēšanu biežumu un veidu ar augstāko vadību un valdi (padomi). Minētajās apspriedēs IAV ir iespēja gan izglītēt ieinteresētās personas, gan izprast un novērtēt organizācijas vēlmes.

Saskaņā ar *Standartiem* iekšējā audita struktūrvienības ārējās novērtēšanas jāveic vismaz reizi piecos gados. Tomēr, apspriežot minētos noteikumus ar augstāko vadību un valdi (apdomi), IAV var secināt, ka būtu atbilstošāk, ja tās tiktu veiktas biežāk. Nepieciešamību veikt ārējās novērtēšanas biežāk var noteikt dažādi iemesli, tostarp izmaiņas līderības personāla (piemēram, augstākās vadības vai IAV) sastāvā, būtiskas izmaiņas iekšējā audita politikās vai procedūrās, divu vai vairāk audita organizāciju apvienošanās vienā iekšējā audita struktūrā, vai būtiska darbinieku mainība. Biežāku pārbaužu nepieciešamību var noteikt arī apkārtējās vides problēmas. Ārējās novērtēšanās tiek analizēta iekšējā audita struktūrvienības atbilstība *Standartiem*, kā arī tas, vai iekšējie auditori ievēro Ētikas kodeksu. Kā minēts Standartā 1320 – Ziņošana par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas

programmu, pabeidzot ārējo novērtēšanu, tās rezultāti, tostarp novērtētāju vai novērtētāju grupas secinājumi par atbilstību jāpaziņo augstākajai vadībai un valdei (padomei).

Divas pieejas

Veicot ārējās novērtēšanas, var pielietot vienu no divām pieejām: veikt pilnīgu ārējo novērtēšanu vai veikt pašnovērtēšanu, kuras rezultātus neatkarīgi apstiprina ārējais novērtētājs (PNĀA). Pilnīgu ārējo novērtēšanu veic kvalificēts neatkarīgs ārējais novērtētājs vai novērtētāju grupa. Minētajā grupā būtu jābūt kompetentiem profesionāļiem, un tā būtu jāvada pieredzējušam un profesionālam projekta grupas vadītājam. Pilnīgu ārējo novērtēšanu apjoms parasti ietver trīs galvenos komponentus:

- atbilstības *Standartiem* un Ētikas kodeksam līmenis. To ir iespējams izvērtēt, pārbaudot iekšējā audita struktūrvienības nolikumu, plānus, politikas, procedūras un praksi. Atsevišķos gadījumos minētā pārbaude var ietvert arī piemērojamo tiesību un normatīvo aktu prasību izvērtēšanu;
- iekšējā audita struktūrvienības lietderība un efektivitāte. To ir iespējams noteikt, analizējot iekšējā audita struktūrvienības procesus un infrastruktūru, tostarp KNUP, kā arī izvērtējot iekšējā audita personāla zināšanas, pieredzi un kompetenci;
- cik lielā mērā iekšējā audita struktūrvienība apmierina valdes (padomes), augstākās vadības un operatīvās vadības vēlmes, kā arī vairo organizācijas vērtību.

Otra pieeja ārējo novērtēšanu kritēriju izpildei ir PNĀA. Šāda veida ārējo novērtēšanu parasti veic iekšējā audita struktūrvienība, un pēc tam tās rezultātus apstiprina kvalificēts neatkarīgs ārējais novērtētājs. Parasti PNĀA ietver:

- vispusīgu un pilnībā dokumentētu pašnovērtēšanas procesu, kas ir līdzvērtīgs ārējās novērtēšanas procesam vismaz attiecībā uz izvērtēšanu, vai iekšējā audita struktūrvienība atbilst *Standartiem* un Ētikas kodeksam;
- apstiprināšanu “uz vietas”, ko veic kvalificēts neatkarīgs ārējais novērtētājs;
- ierobežotu citu jomu pārbaudi, piemēram, salīdzinošo datu analīzi; vadošo prakšu izvērtējumu un konsultācijas par to pielietošanu; kā arī intervijas ar augstāko un operatīvo vadību.

Ārējā novērtētāja kvalifikācija

Neatkarīgi no ārējās novērtēšanas veikšanai izraudzītās pieejas novērtēšana jāveic kvalificētam neatkarīgam ārējam novērtētājam vai novērtētāju grupai. Izvēloties novērtētāju vai novērtētāju grupu, IAV parasti apspriežas ar augstāko vadību un valdi (padomi). Novērtētājiem vai novērtētāju grupām jābūt kompetentiem divās galvenajās jomās: iekšējā audita profesionālās prakses jomā (tostarp viņiem jābūt padziļinātām zināšanām par spēkā esošajiem *SPPI*), un ārējās kvalitātes novērtēšanas procesa jomā. Parasti priekšroka dodama šādai kvalifikācijai un kompetencēm:

- iekšējā audita profesionāla sertifikācija (piemēram, sertificēts iekšējais auditors);
- zināšanas par galvenajiem iekšējā audita prakses veidiem;
- pietiekama un nesen gūta pieredze, praktizējot iekšējo auditu vadības līmenī, kas apliecina praktiskas zināšanas par *SPPI* un to pielietošanu.

Organizācijas var vēlēties, lai novērtētāju grupas vadītājiem un neatkarīgajiem apstiprinātajiem būtu papildu kvalifikācija un kompetences, tostarp:

- papildu kompetences līmenis un iepriekšējā pieredze ārējās novērtēšanas darbā;
- pabeigti IAI kvalitātes novērtēšanas vai tamlīdzīgi mācību kursi;
- IAV (vai līdzīga iekšējā audita augstākās vadības) darba pieredze; un
- atbilstoša tehniskā pieredze un pieredze attiecīgās nozares jomā.

Palīdzību var sniegt arī personas ar pieredzi citās jomās, piemēram, uzņēmumu risku vadības, IT audita, statistisko kopu atlases, uzraudzības sistēmu un pašnovērtēšanas kontroles speciālisti.

Izraugoties novērtētāju vai novērtētāju grupu, IAV būtu jānosaka attiecīgajai ārējai novērtēšanai vēlamais prasmju kopums un jāpielieto profesionāls vērtējums. Ņemot vērā iekšējā audita struktūrvienības vajadzības, IAV var dot priekšroku personām, kurām ir iekšējā audita darba pieredze līdzīga lieluma, sarežģītības vai nozares organizācijā, jo minēto personu pieredze varētu būt noderīgāka. Katram grupas loceklim nav jādemonstrē visas kompetences, kurām tiek dota priekšroka, drīzāk grupai kolektīvi būtu jābūt nepieciešamajām kvalifikācijām, lai nodrošinātu vislabākos rezultātus.

Novērtētāja neatkarība un objektivitāte

Izvēloties ārējo novērtētāju vai novērtētāju grupu IAV, augstākajai vadībai un valdei (padomei) būtu jāapsver un jāapspriež vairāki ar neatkarību un objektivitāti saistīti faktori. Ārējiem novērtētājiem, novērtētāju grupām un viņu organizācijām nebūtu jābūt nekādiem faktiskiem, iespējamajiem vai šķietamiem interešu konfliktiem, kuri varētu mazināt viņu objektivitāti. Šāda iespējamā mazināšanās var ietvert iepriekšējas, esošas vai turpmākās attiecības ar organizāciju, tās personālu vai iekšējā audita struktūrvienību (piemēram, finanšu pārskatu ārējo revīziju gadījumos, kad ārējais audits palaujas uz iekšējā audita struktūrvienības darbu; palīdzības sniegšanas iekšējā audita struktūrvienībai; personiskās attiecības; iepriekšējā vai turpmākā dalība iekšējās kvalitātes novērtēšanās; konsultatīvie pārvaldības, risku vadības, finanšu pārskatu, iekšējās kontroles un citu saistītu jomu pakalpojumi).

Gadījumos, kad iespējamie novērtētāji ir attiecīgās organizācijas iekšējā audita struktūrvienības bijušie darbinieki, būtu jāņem vērā laikposms, kopš attiecīgais novērtētājs ir kļuvis neatkarīgs. (Šajā kontekstā neatkarīgs nozīmē to, ka attiecīgajai personai nav interešu konflikta un ka tā nav nodarbināta organizācijā, kurā ietilpst attiecīgā iekšējā audita struktūrvienība, un ka tā neatrodas attiecīgās organizācijas ietekmē).

Neskatoties uz attiecīgo nodaļu organizatorisko nošķirtību no iekšējā audita struktūrvienības, ārējās novērtēšanas veikšanas nolūkam attiecīgās organizācijas citu nodaļu darbinieki nav uzskatāmi par neatkarīgiem. Valsts sektorā nodalītu struktūrvienību, kuras pakļautas vienam un tam pašam valdības līmenim, iekšējā audita struktūrvienības nav uzskatāmas par neatkarīgām, ja tās atrodas viena un tā paša IAV pakļautībā. Līdzīgi iepriekšminētajam saistītas organizācijas (piemēram, mātes uzņēmuma, tās pašas uzņēmumu grupas saistītās personas vai organizācijas, kuras pienākumos ietilpst regulāra konkrētās organizācijas pārraudzība, pārraudzība vai kvalitātes nodrošināšana, darbinieki nav uzskatāmi par neatkarīgiem.

Divu līdzīgu organizāciju savstarpēji veiktās novērtēšanas nav uzskatāmas par neatkarīgām. Turpretī par neatkarīgām ir iespējams uzskatīt savstarpējas novērtēšanas starp trīs un vairāk līdzīgām organizācijām, t.i., vienas nozares, reģionālās apvienības vai tam līdzīgu apvienību organizācijām. Taču ir jāraugās, lai nemazinātos novērtētāju neatkarība un objektivitāte un lai visi grupas locekļi būtu spējīgi pilnībā izpildīt savus pienākumus.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Galvenais dokuments, kuru izmanto atbilstības Standartam 1312 demonstrēšanai, ir ārējā novērtētāja ziņojums. Šajā ziņojumā bieži ietver ārējā novērtētāja rekomendācijas un vadības rīcības plānus iekšējā audita kvalitātes, lietderības un efektivitātes uzlabošanai, tostarp jaunas idejas vai norādes attiecībā uz to, kā iekšējā audita struktūrvienība varētu būt noderīgāka attiecīgās organizācijas ieinteresētajām personām un vairojot organizācijas vērtību.

Papildu dokumenti, kas var palīdzēt demonstrēt atbilstību, ietver valdes (padomes) sapulču protokolus, kurās tika apspriesti ārējo novērtēšanu plāni un rezultāti. Salīdzinošās analīzes ziņojums un pakalpojumu pieprasījumi var demonstrēt, ka, izraugoties ārējo novērtētāju, organizācija ir veikusi padziļinātu pārbaudi.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neapstrastot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1320

Standarts 1320— Ziņošana par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu

Iekšējā audita vadītājam jāziņo kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas darbības rezultāti augstākajai vadībai un valdei (padomei). Ziņojumā būtu jāiekļauj informācija par:

- iekšējo un ārējo novērtēšanu apjomu un biežumu;
- novērtētāja (-u) vai novērtētāju grupas kvalifikāciju un neatkarību, tostarp informācijas par iespējamām interešu konfliktiem;
- novērtētāju secinājumiem;
- korektīvo darbību plāniem.

Skaidrojums:

Ziņojumu par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas sistēmas rezultātiem forma un saturs, kā arī to iesniegšanas biežumu, nosaka, apspriežoties ar augstāko vadību un valdi (padomi), un tie attiecas uz iekšējās audita struktūrvienības un iekšējā audita vadītāja pienākumiem, kas ir noteikti iekšējā audita nolikumā. Lai uzskatāmi apliecinātu atbilstību Ētikas kodeksam un Standartiem, ārējo un periodisko iekšējo novērtējumu rezultātus paziņo pēc novērtēšanas beigām, bet pastāvīgās pārraudzības rezultātus paziņo vismaz vienu reizi gadā. Novērtēšanas rezultāti ietver novērtētāja vai novērtētāju grupas vērtējumu par atbilstības pakāpi.

Grozītie Standarti, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Standartā 1320 ir noteiktas obligātās prasības attiecībā uz iekšējā audita vadītāja (IAV) ziņošanu augstākajai vadībai un valdei (padomei) par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu (KNUP). Šā standarta prasību pārskatīšana attiecībā uz katru aspektu var palīdzēt IAV sagatavoties šā standarta ieviešanai.

Saskaņā ar šo standartu IAV ir atbildīgs par visas programmas darbības rezultātu paziņošanu. Šim nolūkam IAV ir jābūt izpratnei par KNUP kritērijiem (skat. Standartu 1300 – Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma). IAV parasti regulāri tiekas ar augstāko vadību un valdi (padomi), lai saprastu un vienotos par tās vēlmēm attiecībā uz ziņošanu par iekšējā audita struktūrvienību, tostarp ziņošanu par KNUP. IAV ņem vērā arī iekšējā audita nolikumā aprakstītos pienākumus attiecībā uz KNUP.

IAV būtu jābūt informētam par jebkādām iekšējām novērtēšanām, tostarp periodiskām novērtēšanām un pastāvīgo uzraudzību, kā arī par pabeigtajām ārējām novērtēšanām. Attiecīgi IAV būtu jābūt izpratnei par to, cik lielā mērā iekšējā audita struktūrvienība atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti) un IAI Ētikas kodeksam.

Ieviešanas apsvērumi

Parasti KNUP sīki dokumentē iekšējā audita struktūrvienības politiku un procedūru rokasgrāmatā (skat. Standartu 2040 – Politikas un procedūras) un iekšējā audita nolikumā (skat. Standartu 1010 – Obligāto norādījumu atzīšana iekšējā audita nolikumā). IAV var vispirms pārskatīt minēto informāciju, lai gūtu izpratni par prasībām attiecībā uz ziņošanu par KNUP, kas ietver informāciju par četriem pamata aspektiem:

- iekšējo un ārējo novērtēšanu apjoms un biežums;
- novērtētāju kvalifikācija un neatkarība;
- novērtētāju secinājumi;
- korektīvo darbību plāni.

Iekšējo un ārējo novērtēšanu apjoms un biežums

Gan iekšējo, gan ārējo novērtēšanu apjoms un biežums jāapspriež ar valdi (padomi) un augstāko vadību (skat. Standartu 1311 – Iekšējās novērtēšanas un Standartu 1312 – Ārējās novērtēšanas). Nosakot attiecīgo apjomu, būtu jāņem vērā iekšējās audita struktūrvienības un IAV pienākumi, kas noteikti iekšējā audita nolikumā. Apjomā ir iespējams ietvert valdes (padomes) un augstākās vadības, kā arī citu ieinteresēto personu vēlmes attiecībā uz iekšējā audita struktūrvienību. Tajā ir iespējams ietvert arī iekšējā audita prakses izvērtēšanu atbilstoši *Standartiem*, kā arī regulatīvajām prasībām, kuras var ietekmēt iekšējā audita struktūrvienību.

Iekšējās novērtēšanas

IAV būtu jānosaka veids, kādā vismaz reizi gadā notiek ziņošana par iekšējo novērtēšanu rezultātiem ar mērķi uzlabot iekšējā audita struktūrvienības uzticamību un objektivitāti. Standarta 1320 skaidrojumā minēts, ka periodisko iekšējo novērtēšanu rezultāti būtu jāziņo pēc minēto novērtēšanu pabeigšanas, savukārt par pastāvīgās uzraudzības rezultātiem būtu jāziņo vismaz reizi gadā.

Periodiskās iekšējās novērtēšanas var ietvert iekšējā audita struktūrvienības atbilstības *Standartiem* izvērtējumu, lai pamatotu iekšējā audita struktūrvienības tiesības lietot atbilstības paziņojumu (skat. Standartu 1321 – Formulējuma “Atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses” lietošana). Lielākas organizācijas var veikt periodiskās iekšējās novērtēšanas ik gadu, savukārt, mazākas iekšējā audita struktūrvienības vai iekšējā audita struktūrvienības ar mazāku brieduma līmeni – retāk (piemēram, ik pēc diviem gadiem). Piemēram, iekšējā audita struktūrvienība var veikt periodiskas novērtēšanas vairāku gadu garumā, paziņojot par katrā periodā izpildītā darba rezultātiem atsevišķi.

Pastāvīga uzraudzība parasti ietver ziņošana par iekšējā audita galvenajiem darbības rādītājiem. IAV var iesniegt augstākajai vadībai un valdei (padomei) ikgadēju ziņojumu par pastāvīgās uzraudzības rezultātiem, tostarp ieteikumus uzlabojumiem.

Parasti personas, kuru pienākumi paredz pastāvīgas uzraudzības un periodisko iekšējo novērtēšanu veikšanu, ziņo attiecīgos rezultātus tieši IAV minēto novērtēšanu izpildes gaitā.

Mazākās iekšējā audita struktūrvienībās IAV var uzņemties tiešāku lomu iekšējo novērtēšanu procesā. Iekšējo novērtēšanu rezultātos ietver, ja atbilstoši, informāciju par korektīvo darbību plāniem un mērķu izpildes rādītājiem. IAV var iesniegt iekšējo novērtēšanu ziņojumus dažādām ieinteresētajām personām, tostarp augstākajai vadībai, valdei (padomei) un ārējiem revidentiem.

Ieviešanas norādījumā1311 – Iekšējās novērtēšanas sniegta papildu informācija attiecībā uz pastāvīgo uzraudzību un periodiskajām iekšējām novērtēšanām.

Ārējās novērtēšanas

IAV jāapspiež ārējo novērtēšanu biežums ar augstāko vadību un valdi (padomi). Saskaņā ar *Standartiem* iekšējā audita struktūrvienības ārējo novērtēšanu veic vismaz reizi piecos gados. Tomēr, apspriežot minētos noteikumus ar augstāko vadību un valdi (apdomi), IAV var noteikt, ka būtu atbilstošāk, ja tās tiktu veiktas biežāk. Nepieciešamību veikt novērtēšanu biežāk var noteikt dažādi iemesli, tostarp izmaiņas līderības personāla (piemēram, augstākās vadības vai IAV) sastāvā, būtiskas izmaiņas iekšējā audita politikās vai procedūrās, divu vai vairāku audita organizāciju apvienošanās vienā iekšējā audita struktūrvienībā vai būtiska kadru mainība. Biežāku pārbaudi nepieciešamību var noteikt arī attiecīgās nozares vai apkārtnes vides problēmas.

Novērtētāju kvalifikācija un neatkarība

Izvēloties ārējo novērtētāju vai novērtētāju grupu, IAV parasti apspriež ar augstāko vadību un valdi (padomi) gan iespējamā novērtētāja (-u) kvalifikāciju, gan vairākus ar neatkarību un objektivitāti saistītus aspektus, tostarp faktiskos, iespējamos vai šķietamos interešu konfliktus. Turpmāk, ziņojot par ārējo novērtēšanu rezultātiem, IAV parasti apstiprina ārējo novērtētāju vai novērtētāju grupas kvalifikāciju un neatkarību. Par jebkādiem faktiskajiem, iespējamajiem vai šķietamajiem interešu konfliktiem būtu jāziņo augstākajai vadībai un valdei (padomei). Ieviešanas norādījumā 1312– Ārējās novērtēšanas sniegta papildu informācija par ārējo novērtētāju kvalifikāciju un neatkarību.

Novērtētāju secinājums

Ārējo novērtēšanu ziņojumos ietver atzinumu vai secinājumu par attiecīgās ārējās novērtēšanas rezultātiem. Papildus secinājumiem par iekšējā audita struktūrvienības vispārējās atbilstības *Standartiem* līmeni ziņojumā var iekļaut novērtējumu attiecībā uz

katru standartu vai standartu sēriju. IAV būtu jāpaskaidro augstākajai vadībai un valdei (padomei) secinājuma(-u) novērtējums un attiecīgo rezultātu sekas. Novērtēšanas skalas piemērs, kuru var izmantot atbilstības līmeņa atspoguļošanai:

- kopumā atbilst – augstākais novērtējums, kas nozīmē, ka iekšējā audita struktūrvienības nolikums, politikas un procesi, kā arī to izpilde un rezultāti vērtējami kā *Standartiem* atbilstoši;
- daļēji atbilst – praksē neatbilstības vērtējamās kā *Standartiem* neatbilstošas, taču tās nekavē iekšējā audita struktūrvienības pienākumu pildīšanu;
- neatbilst – praksē neatbilstības vērtējamās kā tik būtiskas, ka tās nopietni neļauj vai kavē iekšējā audita struktūrvienībai pienācīgi pildīt savus pienākumus visās vai būtiskās jomās.

Korektīvo darbību plāni

Ārējās novērtēšanas gaitā novērtētājs var sniegt ieteikumus par jomām, kuras neatbilst *Standartiem*, kā arī norādīt uz uzlabojumu iespējām. IAV būtu jāinformē augstākā vadība un valde (padome) par rīcības plāniem ārējo novērtēšanu rezultātā sniegto ieteikumu izpildei. IAV var apsvērt iekšējā audita struktūrvienības esošo uzraudzības procesu papildināšanu ar ārējo novērtēšanu rekomendācijām un rīcības plāniem, kas saistīti ar iekšējā audita darba uzdevumu konstatējumiem (skat. Standartu 2500 – Darba gaitas uzraudzīšana). Pēc ārējā novērtējumā minēto ieteikumu ieviešanas IAV parasti informē par to valdi (padomi) – vai nu iekšējā audita struktūrvienības uzraudzības procesa ietvaros vai atsevišķi pārbaudot ieviešanas izpildi nākamās iekšējās novērtēšanas laikā (Standarts 1311) KNUP ietvaros.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 1320 var demonstrēt dažādi, tostarp ar valdes (padomes) sapulču protokoliem vai citu sapulču protokoliem, kuros dokumentētas apspriedes ar augstāko vadību un valdi (padomi) attiecībā uz iekšējo un ārējo novērtēšanu apjomu un biežumu. Valdes (padomes) sapulču protokolos būtu jābūt ietvertai dokumentācijai, kas pamato ārējā novērtētāja vai novērtētāju grupas kvalifikāciju vai neatkarību. Iepirkumu dokumentācija var atspoguļot pakalpojumu iepirkšanas noteikumus. Par atbilstību šim standartam var liecināt citi dokumenti, kas konkrēti saistīti ar ziņošanu par periodisko iekšējo un ārējo novērtēšanu

rezultātiem. Ziņojumā par iekšējo auditu var ietvert ārējās novērtēšanas ziņojuma kopiju. Minētajā ziņojumā parasti iekļauj informāciju, kas pamato novērtētāju secinājumu; tajā varētu būt iekļauts arī vērtējums attiecībā uz katru no standartiem. Ārējais novērtētājs var informēt augstāko vadību un valdi (padomi), rīkojot attiecīgu prezentāciju; vai arī IAV var informēt par KNUP rezultātiem tieši.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šis apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprašot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1321

Standarts 1321 – Formulējuma “Atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem” lietošana

Norādīt, ka iekšējā audita struktūrvienība atbilst *Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem* ir atbilstoši tikai tad, ja to pamato kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas rezultāti.

Skaidrojums:

Iekšējā audita struktūrvienība ir nodrošinājusi atbilstību Ētikas kodeksam un Standartiem tad, ja tā sasniedz tajos aprakstītos iznākumus.

Kvalitātes nodrošināšanas un pilnveidošanas programmai jāietver gan iekšējās, gan ārējās novērtēšanas. Visām iekšējā audita struktūrvienībām jābūt to iekšējo novērtēšanu rezultātiem. Iekšējā audita struktūrvienībām, kas darbojas vismaz piecus gadus, jābūt arī ārējo novērtēšanu rezultātiem.

Grozītie Standarti, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Gan iekšējās, gan ārējās iekšējā audita struktūrvienību novērtēšanas veic ar mērķi izvērtēt iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās*

prakses standartiem (*Standarti*) un IAI Ētikas kodeksam un izteikt atzinumu par to. Tās var iekļaut arī ieteikumus uzlabojumiem.

Iekšējā audita vadītājam (IAV) būtu jābūt izpratnei par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas (KNUP) kritērijiem, kā arī būtu jābūt informētam par iekšējā audita struktūrvienības pēdējā laikā veikto iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultātiem. Parasti IAV ir izpratne arī par valdes (padomes) vēlmēm attiecībā uz formulējuma "...atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem" lietošanu. IAV var periodiski apspriest šā formulējuma lietošanu ar valdi (padomi), lai gūtu izpratni par valdes vēlmēm šajā jautājumā un ievērotu tās.

Ieviešanas apsvērumi

Iekšējie auditori var (rakstiski vai mutiski) paziņot par iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *Standartiem* tikai tad, ja saskaņā ar Standarta 1312 prasībām KNUP, tostarp iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultāti pamato šādu formulējumu. Kad ārējo novērtēšanu rezultāti apstiprina atbilstību *Standartiem*, iekšējā audita struktūrvienība var turpināt lietot šo formulējumu līdz nākamajai ārējai novērtēšanai, ja iekšējās novērtēšanas pamato šādu formulējumu.

Turpmāk minētajos gadījumos parādīts, kādos gadījumos ir atbilstoši lietot atbilstības paziņojumu:

- ja pašreizējās iekšējās novērtēšanas vai nesen veiktas ārējās novērtēšanas rezultāti neliecina par vispārēju atbilstību *Standartiem* un IAI Ētikas kodeksam, iekšējā audita struktūrvienībai jāpārtrauc atbilstības paziņojuma sniegšana;
- ja iekšējā audita struktūrvienība ir darbojusies vismaz piecus gadus un ja tai nav veikta ārējā novērtēšana, tai nav tiesību norādīt uz savas darbības atbilstību *Standartiem*;
- ja piecu gadu laikā ir notikusi iekšējā audita struktūrvienības ārējā novērtēšana, taču nav veiktas iekšējās novērtēšanas, ņemot vērā valdei (padomei) iesniegto ziņojumu par iekšējo novērtējumu biežumu, IAV būtu jāapsver, vai struktūrvienības darbība vēl joprojām ir atbilstoša un, nepieciešamības gadījumā, jāizvērtē, vai ir pamatoti lietot atbilstības paziņojumu līdz brīdim, kamēr to nepamato iekšējās novērtēšanas rezultāti;

- ja tā ir darbojusies mazāk nekā piecus gadus, iekšējā audita struktūrvienība var norādīt, ka tās darbība atbilst *Standartiem* tikai tad, ja šo secinājumu pamato dokumentētas iekšējās novērtēšanas (t.i., periodiskas pašnovērtēšanas) rezultāti. Ja kopš pēdējās ārējās novērtēšanas, kas veikta saskaņā ar Standartu 1312 – Ārējās novērtēšanas, ir pagājuši vairāk nekā pieci gadi, iekšējā audita struktūrvienībai jāpārtrauc atbilstības paziņojuma lietošana līdz brīdim, kamēr netiks pabeigta pašreizējā novērtēšana, kuras rezultāti pamatos secinājumu par atbilstību;
- ja saskaņā ar ārējās novērtēšanas vispārēju secinājumu iekšējā audita struktūrvienība nav darbojusies atbilstoši *Standartiem*, iekšējā audita struktūrvienībai nekavējoties jāpārtrauc paziņojuma par atbilstību *Standartiem lietošana*. Iekšējā audita struktūrvienībai nav tiesību atsākt atbilstības paziņojuma lietošanu līdz brīdim, kamēr nav novērstas neatbilstības un nav pabeigta tās atbilstības *Standartiem* ārējā novērtēšana.

Ir svarīgi ielāgot, ka *Standartu* pamatā ir principi. Novērtējot atbilstību *Standartiem*, ir iespējams, ka iekšējā audita struktūrvienība tikai daļēji atbilst vienam vai vairākiem standartiem. Iekšējā audita struktūrvienība var demonstrēt skaidru nodomu un apņemšanos galu galā panākt atbilstību *Standartu* pamatā esošajiem iekšējā audita profesionālās prakses Pamatprincipiem, taču tai ir iespējas panākt dažus uzlabojumus, lai sasniegtu pilnīgu atbilstību *Standartiem*. Šādos gadījumos iekšējā audita struktūrvienībai būtu jāņem vērā secinājums par vispārējo atbilstību, izvērtējot savas tiesības lietot atbilstības paziņojumu.

Ja konkrētais darba uzdevums neatbilst *Standartiem*, iekšējā audita struktūrvienībai varētu nākties ziņot par minēto neatbilstību. IAV ir atbildīgs par šādu neatbilstības gadījumu ziņošanu. Standarta 1322 – Informēšana par neatbilstību Ieviešanas norādījumā ir sniegta papildu informācija par neatbilstību *Standartiem*.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību *Standartam* 1321 var demonstrēt dažādi, tostarp izmantojot iekšējo un ārējo novērtēšanu dokumentu kopijas, kuros novērtētājs ir secinājis, ka iekšējā audita struktūrvienības darbība atbilst *Standartiem*. Arī darba uzdevumu ziņojumus, iekšējā audita nolikumu, valdes (padomes) materiālus un sapulču protokolus, kā arī citu informāciju var izmantot, lai demonstrētu atbilstību šim standartam.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 1322

Standarts 1322 – Ziņošana par neatbilstību

Ja neatbilstība Ētikas kodeksam vai Standartiem būtiski ietekmē iekšējā audita struktūrvienības darbību, iekšējā audita vadītājam ir jāziņo augstākajai vadībai un valdei (padomei) par pastāvošo neatbilstību un tās sekām.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Iekšējā audita vadītājs (IAV) ir atbildīgs par iekšējās audita struktūrvienības pastāvīgu uzraudzību un kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmā noteikto periodisko pašnovērtēšanu un neatkarīgu ārējo novērtēšanu veikšanu. Viens no minēto iekšējo un ārējo novērtēšanu mērķiem ir izvērtēt un izteikt atzinumu par iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti)* un IAI Ētikas kodeksam. IAV būtu jābūt informētam par pēdējā laikā veikto iekšējā audita struktūrvienības iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultātiem.

Standarta 1322 piemēro gadījumos, kad IAV secina, ka iekšējā audita struktūrvienības darbība neatbilst *Standartiem* un Ētikas kodeksam un ka šāda neatbilstība varētu ietekmēt iekšējā audita struktūrvienības vispārējo kompetenci vai darbību. Ir svarīgi, lai IAV būtu izpratne par *Starptautiskās profesionālās prakses ietvara* obligātajām daļām, par to, kā iespējamās neatbilstības var ietekmēt iekšējā audita struktūrvienības vispārējo kompetenci,

kā arī par valdes (padomes) un augstākās vadības vēlmēm attiecībā uz ziņošanu par minētajām neatbilstības problēmām.

Ieviešanas apsvērumi

Vismaz reizi gadā augstāko vadību un valdi (padomi) jāinformē par iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultātiem un iekšējā audita atbilstību *Standartiem*. Minēto novērtēšanu rezultātā var atklāties neatkarības vai objektivitātes mazināšanās, apjoma ierobežojumi, resursu ierobežojumi vai citi apstākļi, kuri var ietekmēt iekšējā audita struktūrvienības spēju izpildīt savus pienākumus pret ieinteresētajām personām. Konstatējot šādu neatbilstību, par to parasti ziņo valdei (padomei), kā arī atspoguļo sapulces protokolā.

Ja pēdējo piecu gadu laikā ārējā novērtēšana nav notikusi ne reizi, iekšējā audita struktūrvienībai nebūtu jāpaziņo par savu atbilstību *Standartiem* (skat. Ieviešanas norādījumu1321– Formulējuma “Atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem” lietošana). Šādā gadījumā IAV izvērtē minētās neatbilstības sekas.

Citi bieži sastopami neatbilstības piemēri var ietvert, taču nav ierobežoti tikai ar gadījumiem, kad:

- iekšējais auditors bijis nozīmēts sniegt audita pakalpojumu, taču nav atbildis individuālās objektivitātes kritērijiem (skat. Standartu1120– Individuālā objektivitāte);
- iekšējā audita struktūrvienība uzņēmās veikt darba uzdevumu, lai gan tai nebija nepieciešamo kolektīvo zināšanu, prasmju un pieredzes savu pienākumu izpildei (skat. Standartu1210– Lietpratība);
- sagatavojot iekšējo auditu plānu, IAV nav izvērtējis risku (skat. Standartu 2010– Plānošana).

Šādos gadījumos IAV būtu jāizvērtē neatbilstība un jānosaka, vai tā ietekmē iekšējā audita struktūrvienības vispārējo kompetenci vai darbību. Ir svarīgi, lai IAV izvērtētu arī to, vai un cik lielā mērā attiecīgā neatbilstība varētu ietekmēt iekšējā audita struktūrvienības spēju izpildīt savus profesionālos pienākumus un/vai apmierināt ieinteresēto personu vēlmēs. Šādi pienākumi var ietvert spēju sniegt ticamu pārlicību par konkrētām organizācijas jomām, sagatavot auditu plānu un rast risinājumus augsta riska jomās.

Pamatojoties uz minētajiem apsvērumiem, IAV ziņos augstākajai vadībai un valdei (padomei) par attiecīgo neatbilstību un tās sekām. Šāda veida ziņošana bieži ietver apspriedes ar augstāko vadību un informācijas sniegšanu valdes (padomes) sapulces laikā. IAV var apspriest neatbilstību arī, tiekoties ar valdi (padomi) privāti, rīkojot individuālas tikšanās ar valdes (padomes) priekšsēdētāju vai izmantojot citas piemērotas metodes.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Lai demonstrētu atbilstību Standartam 1322, iekšējā audita struktūrvienības rīcībā būtu jābūt dokumentācijai par visiem neatbilstības Standartiem vai Ētikas kodeksam gadījumiem un to būtību. Atbilstību Standartam 1322 var demonstrēt cita informācija – dokumenti, kas pamato neatbilstības vispārējo seku noteikšanu, valdes (padomes) sapulču protokoli, kuros ziņots par iekšējā audita struktūrvienības neatbilstību Ētikas kodeksam vai Standartiem, vai ziņojumi un e-pasti augstākajai vadībai un valdei (padomei), kuros apspriesta minētā neatbilstība. Tā var iekļaut jau notikušu iekšējo vai ārējo novērtēšanu rezultātus, kā arī ziņojumus, kuros dokumentēta neatbilstība un tās radītās sekas uz iekšējā audita struktūrvienības kompetenci vai darbību.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2000

Standarts 2000– Iekšējā audita struktūrvienības vadīšana

Iekšējā audita vadītājam ir efektīvi jāvada iekšējā audita struktūrvienība, lai nodrošinātu to, ka tā palielina organizācijas vērtību.

Skaidrojums:

Iekšējā audita struktūrvienība tiek vadīta efektīvi tad, ja:

- *tiek sasniegts iekšējā audita nolikumā noteiktais mērķis un atbildība;*
- *tā atbilst Standartiem;*
- *tās individuālie darbinieki ievēro Ētikas kodeksu un Standartus;*
- *tā ņem vērā tendences un jaunās problēmas, kas varētu ietekmēt organizāciju.*

Iekšējā audita struktūrvienība sniedz pievienoto vērtību organizācijai (un tās ieinteresētajām pusēm), ja tā ņem vērā stratēģijas, mērķus un riskus, kā arī cenšas piedāvāt veidus, lai uzlabotu pārvaldības, riska vadības un kontroles procesus, un objektīvi sniedz atbilstošu pārliedību.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Šis standarts nosaka obligātos kritērijus, kuri iekšējā audita vadītājam (IAV) jāizpilda, vadot iekšējā audita struktūrvienību. Šā standarta ieviešanai IAV var palīdzēt sagatavoties katra skaidrojumā minētā punkta izvērtēšana.

Saskaņā ar šo standartu IAV ir atbildīgs par iekšējā audita struktūrvienības vadīšanu, lai tā kopumā atbilstu *Standartiem* un lai individuālie iekšējie auditori ievērotu *Standartus* un *Ētikas kodeksu*. Tādējādi ir būtiski svarīgi, lai IAV regulāri pārskatītu *Starptautiskās profesionālās prakses ietvaru (SPPI)*, lai pārzinātu atbilstības prasības.

Standartā 2000 ir likts uzsvars uz vairākiem galvenajiem aspektiem, kuri palīdz ievērot principu, saskaņā ar kuru iekšējā audita struktūrvienībai jāvairo vērtība organizācijai. IAV var vispirms analizēt iekšējā audita struktūrvienības mērķi un pienākumus, par kuriem ir vienojušies IAV un augstākā vadība un valde (padome) un kuri ir noteikti iekšējā audita nolikumā. Organizatoriskās struktūras analīze var atvieglot IAV organizācijas ieinteresēto personu, tās struktūras un pakļautības hierarhijas identificēšanu. Izvērtējot organizācijas stratēģisko plānu, IAV gūs izpratni par organizācijas stratēģijām, mērķiem un riskiem. Risku analīzei jāietver tendenču un jauno problēmu analīze, piemēram, jāanalizē tādas tendences/jaunās problēmas, kuras skar organizācijas nozari, pašu iekšējā audita profesiju, regulatīvās prasības, politisko un ekonomisko situāciju. IAV var iegūt papildu informāciju, apspriežot stratēģisko plānu ar augstāko vadību un valdi (padomi).

Pamatojoties uz iepriekšēju analīzi un izpildītajiem priekšdarbiem, IAV spēj vadīt iekšējā audita struktūrvienību tā, lai tāvairotu vērtību, pilnveidojot organizācijas pārvaldību, risku vadību, kontroles procesus, kā arī sniedz atbilstošu pārliedību.

Ieviešanas apsvērumi

Pēc iepriekšminētās informācijas izvērtēšanas IAV izstrādā iekšējā audita stratēģiju un pieeju, kas saskan ar organizācijas vadības mērķiem un vēlmēm. Turklāt atbilstoši Standartam 2010 IAV jāizveido uz riskiem balstīts iekšējo auditu plāns, lai noteiktu iekšējā audita struktūrvienības pārliedības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu prioritātes. Minētajā procesā ņem vērā augstākās vadības un valdes (padomes) sniegto informāciju, kā arī dokumentēto ikgadējo risku novērtējumu (Standarts 2010.A1).

Iekšējo auditu plānā IAV parasti definē iekšējā audita struktūrvienības kompetenci un nodevumus, nosakaplāna izpildeinepieciešamos resursus, kā arī apraksta pieeju iekšējā audita struktūrvienības pilnveidošanai un tās darbības rezultātu un plāna izpildes rezultātumērīšanai. Saskaņā ar Standartu 2020 IAV ir atbildīgs par valdes (padomes) un augstākās vadības informēšanu par minēto plānu, nepieciešamo resursu apjomu, resursu ierobežojumu sekām un apstiprinājuma saņemšanu no valdes (padomes) un augstākās vadības. Turklāt ir jāziņo par būtiskām starpposma izmaiņas plānā un jāiegūst to apstiprinājums.

Saskaņā ar Standartu 2030, IAV efektīvi jāizmanto iekšējā audita resursi, lai izpildītu apstiprināto plānu. Ieviešot sistemātisku un disciplinētu pieeju iekšējā audita struktūrvienības vadīšanai, IAV ņem vērā *SPPI* Obligātos norādījumus un ievieš iekšējā audita politikas un procedūras (Standarts 2040). Iekšējā audita politiku un procedūru dokumentus bieži apkopo iekšējā audita rokasgrāmatā, kas paredzēta iekšējā audita struktūrvienības lietošanai. Minētie dokumenti var ietvert iekšējo auditoru apmācību metodes un rīkus. IAV var uzlikt iekšējiem auditoriem par pienākumu ar savu parakstu apstiprināt, ka viņi ir iepazinušies ar attiecīgajām politikām un procedūrām un sapratuši tās.

Standartā 2000 noteikta IAV atbildība par to, lai iekšējā audita struktūrvienība vairotu vērtību organizācijai, objektīvi sniedzot atbilstošu pārļecību un piedāvājot ierosinājumus organizācijas pārvaldības, risku vadības un kontroles procesu pilnveidošanai. 2100. grupas standartos un to Ieviešanas norādījumos ir aprakstītas prasības un procesi, kas ļauj iekšējā audita struktūrvienībai izpildīt šos mērķus.

IAV nodrošina efektīvu vadīšanu, uzraugot atbilstību *SPPI* Obligātos norādījumus gan individuālo iekšējo auditoru, gan kopumā iekšējā audita struktūrvienības līmenī. Saskaņā ar Standartu 1300 IAV ir atbildīgs arī par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu un par 1200. grupas standartos noteikto metožu un rīku ieviešanu.

Saskaņā ar Standartu 2000 IAV jānovērtē arī iekšējā audita struktūrvienības efektivitāte. Parasti IAV izstrādā rezultātu mērīšanas sistēmu iekšējā audita struktūrvienības lietderības un efektivitātes izvērtēšanai. Šim nolūkam IAV var izmantot šādas metodes: iegūt atgriezeniskās saites informāciju, rīkojot klientu aptaujas pēc auditu pabeigšanas, izvērtēt individuālo iekšējo auditoru gada darba rezultātus, ieviest kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu un salīdzināt organizācijas iekšējā audita struktūrvienības darbības rezultātus ar progresīvu nozares iekšējā audita grupu darbības rezultātiem (salīdzinošā analīze).

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Kā pierādījumus tam, cik labi iekšējā audita struktūrvienība ir vadīta un vai tā ir vairojusi vērtību organizācijai, var izmantot pēc pakalpojuma sniegšanas rīkoto klientu aptauju rezultātus un citus atgriezeniskās informācijas avotus. Turklāt iekšējās un ārējās novērtēšanas palīdz novērtēt iekšējā audita struktūrvienības atbilstību *SPPI* Obligātajiem norādījumiem, tostarp rezultātu mērīšanas rādītājus, kas saistīti ar iekšējā audita struktūrvienības vadīšanu. Var veikt rezultātu salīdzināšanu ar nozares standartu (t.i., veikt salīdzinošo analīzi).

Tā kā saskaņā ar Standartu 2000 atbilstība jānodrošina gan iekšējā audita struktūrvienības, gan individuālā iekšējā auditora līmenī, var noderēt arī pierādījumi, kuri pamato atbilstību 1200.grupas standartiem. Minētais var iekļaut gan uzraudzības izvērtējumu, gan individuālo iekšējo auditoru un IAV savstarpējos novērtējumus, kas piesaistīti darba rezultātu un atbilstības mērītājiem.

Pierādījumi par atbilstību 2000.grupas standartiem (t.i., no Standarta 2010 līdz standartam 2070) sniedz papildu pierādījumus par atbilstību Standartam 2000.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2010

Standarts2010– Plānošana

Iekšējā audita vadītājam jāizveido uz riskiem balstīts plāns, kurā noteiktas iekšējā audita struktūrvienības prioritātes, kas saskan ar organizācijas mērķiem.

Skaidrojums:

Veidojot uz riskiem balstītu plānu, iekšējā audita vadītājs konsultējas ar augstāko vadību un valdi (padomi) un gūst izpratni par organizācijas stratēģijām, galvenajiem uzņēmējdarbības mērķiem, saistītajiem riskiem un risku vadības procesiem. Iekšējā audita vadītājam jāpārskata un jākorrigē plāns pēc vajadzības, ņemot vērā izmaiņas organizācijas uzņēmējdarbībā, riskos, darbībās, programmās, sistēmas un kontrolēs.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Iekšējo auditu plāns tiek sastādīts ar mērķi nodrošināt, lai iekšējā audita darba apjoms pienācīgi aptvertu jomas, kas pakļautas galvenajiem riskiem, kuri varētu ietekmēt organizācijas spēju izpildīt savus mērķus. Saskaņā ar šo standartu iekšējā audita vadītājs (IAV) sāk veidot iekšējo auditu plānu, konsultējoties ar augstāko vadību un valdi (padomi), lai gūtu izpratni par organizācijas stratēģijām, uzņēmējdarbības mērķiem, riskiem un risku vadības procesiem. Tādējādi IAV ņem vērā organizācijas risku vadības procesu brieduma

pakāpi, tostarp to, vai organizācija lieto formālu riska vadības ietvaru, lai analizētu, dokumentētu un vadītu riskus. Organizācijas ar zemāku brieduma pakāpi var izmantot ne tik formālas risku vadības metodes.

IAV sagatavošanās process parasti ietver visu vadības veikto risku novērtēšanu rezultātu analīzi. Papildu informācijas iegūšanai par riskiem no attiecīgās organizācijas dažādu līmeņu vadības, kā arī no valdes (padomes) un citām ieinteresētajām personām, IAV var izmantot tādas rīkus kā intervijas, aptaujas, sanāksmes un seminārus.

Ieviešanas apsvērumi

Organizācijas pieejas risku vadībai analīze var palīdzēt IAV izlemt, kā organizēt un atjaunot informāciju par audita vidi, kura ietver visas potenciāli auditējamās risku jomas, lai iegūtu iespējamo audita darba uzdevumu sarakstu. Audita vide ietver ar organizācijas stratēģisko plānu saistītos projektus un iniciatīvas, un tā var būt strukturēta uzņēmējdarbības vienību, produktu un pakalpojumu līniju, procesu, programmu, sistēmu vai kontroļu veidā.

Kritisko risku sasaistīšana ar konkrētiem mērķiem un uzņēmējdarbības procesiem palīdz IAV strukturēt audita vidi un sarindot riskus atbilstoši to lielumam. IAV izmanto uz riska faktoriem balstītu pieeju, lai analizētu gan iekšējos, gan ārējos riskus. Iekšējie riski var ietekmēt galvenos produktus un pakalpojumus, personālu un sistēmas. Attiecīgie riska faktori, kas saistīti ar iekšējiem riskiem, ietver risku izmaiņu līmeni kopš attiecīgās jomas pēdējās auditēšanas reizes, kontroļu kvalitāti un citus faktorus. Ārējie riski var būt saistīti ar konkurenci, piegādātājiem un citām nozares problēmām. Attiecīgie riska faktori, kas saistīti ar ārējiem riskiem, var ietvert gaidāmās regulatīvās vai juridiskās izmaiņas un citus politiskos un ekonomiskos faktorus.

Lai audita vide (tik lielā mērā, cik iespējams) aptvertu visus attiecīgās organizācijas galvenos riskus, iekšējā audita struktūrvienība parasti neatkarīgi analizē un apstiprina galvenos riskus, kurus identificējusi augstākā vadība. Saskaņā ar Standartu 2100.A1 iekšējo auditu plānam jābalstās uz dokumentētu risku novērtēšanu, ko veic vismaz reizi gadā un kurā ir ietverta augstākās vadības un valdes (padomes) sniegtā informācija. Kā minēts Terminu vārdnīcā, riskus izvērtē no to seku un iespējamības aspekta.

Sastādot iekšējo auditu plānu, IAV ņem vērā arī valdes (padomes) un/vai augstākās vadības pieprasījumus un iekšējā audita struktūrvienības spēju palauties uz citu

iekšējo un ārējo pārliecības sniegšanas pakalpojumu sniedzēju darbu (saskaņā ar Standartu 2050).

Balstoties uz iegūto un izanalizēto iepriekšminēto informāciju, IAV sagatavo iekšējo auditu plānu, kas parasti ietver:

- ierosināto audita darba uzdevumu sarakstu (norādot, vai konkrētais darba uzdevums ir pārliecības sniegšanas vai konsultatīvais darba uzdevums);
- katra ierosinātā darba uzdevuma izvēles pamatojumu (t.i., riska pakāpe, laikposms kopš iepriekšējā audita veikšanas, pārmaiņas vadības sastāvā, utt.);
- informāciju par katra ierosinātā darba uzdevuma mērķi un apjomu;
- tādu iniciatīvu vai projektu sarakstu, kuri balstās uz iekšējā audita stratēģiju, bet kuri var nebūt tieši saistīti ar audita darba uzdevumu.

Lai gan parasti auditu plānus sagatavo gadam, tos var sagatavot arī citam laikposmam. Piemēram, iekšējā audita struktūrvienība var uzturēt slīdošo 12 mēnešu auditu plānu grafiku, ik ceturksni izvērtējot projektus atkārtoti. Iekšējā audita struktūrvienība var sagatavot auditu plānu arī vairākiem gadiem, ik gadu to pārskatot.

IAV apspriež iekšējo auditu plānu ar valdi (padomi), augstāko vadību un citām ieinteresētajām pusēm, lai saskaņotu dažādu ieinteresēto personu intereses. IAV atzīst arī plānā neiekļautās riska jomas. Piemēram, šādas apspriedes var pavērt IAV iespēju analizēt valdes (padomes) un augstākās vadības lomu un pienākumus, kas saistīti gan ar risku vadību, gan ar standartiem, kuri attiecas uz iekšējā audita struktūrvienības neatkarību un objektivitāti (Standarts 1100 līdz Standarts 1130.C2). Pirms plāna gala varianta sagatavošanas IAV ņem vērā jebkādu no ieinteresētajām personām saņemto atgriezeniskās saites informāciju.

Iekšējo auditu plāns ir pietiekami elastīgs, lai IAV varētu to pārskatīt un koriģēt atbilstoši izmaiņām organizācijas uzņēmējdarbībā, riskos, darbībās, programmās, sistēmās un kontrolēs. Saskaņā ar Standartu 2020 par būtiskām izmaiņām jāinformē valde (padome) un augstākā vadība, kuras izvērtē un apstiprina minētās izmaiņas.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 2010 var demonstrēt ar dokumentētu iekšējo auditu plānu, kā arī ar tā pamatā esošo risku novērtējumu. Pierādījumi var būt atrodami arī sapulču protokolos,

kurās IAV ir apspriedis audita vidi un risku novērtēšanu ar valdi (padomi) un augstāko vadību. Papildus var izmantot piezīmes, kurās dokumentētas līdzīgas sarunas ar individuālajiem vadības locekļiem attiecīgās organizācijas dažādos līmeņos.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas *Lake Mary*, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2020

Standarts 2020– Saziņa un apstiprināšana

Iekšējā audita vadītājam jādara zināmi augstākajai vadībai un valdei (padomei) iekšējā audita struktūrvienības plāni un prasības attiecībā uz resursiem, tostarp nozīmīgas starpposma izmaiņas, lai tos pārskatītu un apstiprinātu. Iekšējā audita vadītājam jāziņo arī par resursu ierobežošanas sekām.

Grozītie *Standarti*, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Pirms augstākās vadības un valdes (padomes) informēšanas par iekšējo auditu plānu iekšējā audita struktūrvienībai nepieciešamajiem resursiem un to ierobežojumu sekām iekšējā audita vadītājs (IAV) nosaka plāna īstenošanai nepieciešamo resursu apjomu, ņemot vērā uz riskiem balstītas prioritātes, kas noteiktas plānošanas procesa posmā (Standarts 2010). Resursi var iekļaut cilvēkresursus (piemēram, darba stundas un prasmes), tehnoloģiju (piemēram, audita rīkus un metodes), laikposmu/ laika grafiku (resursu pieejamība) un finansēšanu. Daļu resursu parasti atlicina iespējamu audita plāna izmaiņu veikšanai, tostarp neparedzētiem riskiem, kas varētu ietekmēt organizāciju un radīt augstākās vadības un/vai valdes (padomes) pieprasījumu pēc konsultatīvajiem pakalpojumiem. Piemēram, jauna iekšējā audita projekta nepieciešamību var noteikt jauni riski, kas rodas, sadalot organizācijas vai apvienojot tās, kā arī politiskās nenoteiktības vai regulatīvo prasību izmaiņu dēļ. IAV, valdei (padomei) un augstākajai vadībai var būt noderīgi iepriekš vienoties par kritērijiem, saskaņā ar kuriem izmaiņas uzskatāmas par pietiekami

būtiskām, lai tās būtu jāapspiež, un par šādu izmaiņu informēšanas veidu. Var būt noderīgi ietvert šos kritērijus iekšējā audita nolikumā vai citā dokumentā.

Ieviešanas apsvērumi

IAV parasti konkretizē iekšējo auditu plānā ietvertos sarakstus un pēc tam nosaka katra audita projekta veikšanai nepieciešamo resursu veidu un apjomu. Attiecīgās aplēses parasti balstās uz pieredzi, kas gūta kāda konkrētā iepriekšējā projektā, vai uz informāciju par līdzīgu projektu. IAV var salīdzināt plāna prioritāšu izpildei nepieciešamo resursu apjomu ar iekšējā audita struktūrvienībā pieejamajiem resursiem, lai noteiktu atšķirības. Šo salīdzinājumu var izmantot resursu ierobežojumu seku izvērtēšanai.

IAV parasti rīko sapulci ar individuālajiem augstākās vadības pārstāvjiem ar mērķi iegūt no viņiem informāciju par ierosināto auditu plānu pirms tā formālās iesniegšanas valdei (padomei) apstiprināšanai. Minēto sapulci laikā IAV var kļūst par augstākās vadības pārstāvju bažas, kā arī izmantot saņemto atgriezeniskās saites informāciju (ja nepieciešams) un iegūt viņu atbalstu. Attiecīgais process var ietvert papildu informācijas ievākšanu par ierosināto audita darba uzdevumu veikšanas laiku un resursu pieejamību. Tas varētu nozīmēt izmaiņas darba apjomā. Šajās apspriedēs gūtā IAV pieredze palīdz noteikt, vai pirms iesniegšanas apstiprināšanai valdei (padomei) iekšējo auditu plānā būtu jāveic korekcijas.

Parasti IAV iesniedz iekšējo auditu plānu valdei (padomei) sapulcē, kurā var piedalīties arī augstākā vadība. Ierosinātajā iekšējo auditu plānā var ietvert:

- ierosināto audita darba uzdevumu sarakstu (norādot, vai attiecīgie darba uzdevumi ir pārliecības sniegšanas vai konsultatīvie darba uzdevumi);
- katra ierosinātā darba uzdevuma izvēles pamatojumu (t.i., risku reitings, laikposms kopš pēdējā audita, pārmaiņas vadības sastāvā, utt.);
- informāciju par katra ierosinātā darba uzdevuma mērķi un apjomu;
- tādu iniciatīvu vai projektu sarakstu, kuri atbilst iekšējo auditu stratēģijai, bet kuri var nebūt tieši saistīti ar audita darba uzdevumu.

Resursu ierobežojums ietekmē iekšējo auditu plāna prioritātes. Piemēram, ja resursu apjoms katra ierosinātā plānā iekļautā darba uzdevuma veikšanai nav pietiekams, dažu darba

uzdevumu izpilde var tikt atlikta, vai dažu risku analīze var izpalikt. Informējot valdi (padomi) par resursu ierobežojumiem, IAV apspriež ierosināto iekšējo auditu plānu un risku analīzi, kas ir minētā plāna pamatā, norādot uz tādiem riskiem, kurus nebūs iespējams analizēt resursu ierobežojumu dēļ. Valdes (padomes) locekļi var apspriest šo informāciju un sniegt savus ieteikumus pirms iekšējo auditu plāna galīgās apstiprināšanas.

Iekšējo auditu plānam jābūt pietiekami elastīgam, lai nepieciešamības gadījumā IAV varētu to koriģēt atbilstoši izmaiņām organizācijas uzņēmējdarbībā, riskos, darbībās, programmās, sistēmās un kontrolēs. Tomēr IAV jāapspiež *būtiskas* izmaiņas auditu plānā, saistītajā pamatojumā un to iespējamās sekas ar valdi (padomi) un augstāko vadību, un jāiegūst viņu apstiprinājums. Iekšējo auditu plānu ir iespējams pārskatīt un koriģēt regulārajās plānotajās ceturkšņa vai pusgada valdes (padomes) sapulcēs.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

IAV var demonstrēt atbilstību Standartam2020, saglabājot informāciju par iekšējo auditu plāna adresātiem. Atbilstību var pierādīt, izmantojot arī valdes (padomes) sapulču materiālus, tostarp izvērtēšanai un apstiprināšanai iesniegto iekšējo auditu plānu. Individuālās sarunas ar augstāko vadību varētu dokumentēt ziņojumu, e-pastu vai piezīmju veidā, kas sagatavotas iekšējā audita struktūrvienības risku novērtēšanas procesā. Parasti valdes (padomes) sapulču protokoli ietver informāciju par iekšējo auditu plānu apspriešanu un apstiprināšanu no valdes (padomes) puses, kā arī informāciju par jebkādam starpposma izmaiņām un resursu ierobežojumu sekām.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējais auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas palaušas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības © 2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2030

Standarts 2030– Resursu pārvaldīšana

Iekšējā audita vadītājam jānodrošina, lai iekšējā audita resursi būtu atbilstoši un pietiekami un tiktu efektīvi izlietoti apstiprinātā plāna izpildei.

Skaidrojums:

Atbilstoši [resursi] nozīmē plāna izpildei nepieciešamo zināšanu, prasmju un citu kompetenču kopumu. Pietiekami [resursi] nozīmē plāna izpildei nepieciešamo resursu daudzumu. Resursu izlietojums ir efektīvs, ja tieksekmēta apstiprinātā plāna izpilde.

Grozītie Standarti, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Sagatavojot iekšējo auditu plānu (Standarts 2010) un izvērtējot to kopā ar valdi (padomi) un augstāko vadību (Standarts 2020), iekšējā audita vadītājs (IAV) apsver un apspriež minētā plāna prioritāšu izpildei nepieciešamos resursus. Standarta 2030 ieviešanu IAV parasti sāk ar dziļākas izpratnes gūšanu par iekšējā audita struktūrvienībai pieejamajiem resursiem valdes (padomes) apstiprinātajā iekšējā auditu plānā.

IAV var rūpīgi apsvērt darbu plāna izpildei pieejamo iekšējo auditoru skaitu un produktīvās darba stundas, ievērojot organizācijas darba laika ierobežojumus. Produktīvajās darba stundās parasti neieskaita, piemēram, apmaksātos atvaļinājumus,

kā arī mācībām un administratīvo uzdevumu izpildei nepieciešamo laiku. Lai gūtu ieskatu par iekšējā audita struktūrvienības kolektīvajām zināšanām, prasmēm un citām kompetencēm, IAV var pārskatīt dokumentēto prasmju novērtējumu, ja tāds ir pieejams, vai ievākt informāciju no darbinieku darba rezultātu novērtēšanas dokumentiem un aptaujām, kuras rīko pēc auditu pabeigšanas.

IAV var vēlēties izvērtēt jau apstiprināto budžetu un novērtēt, cik lieli līdzekļi ir pieejami mācībām, tehnoloģijai un papildu personāla piesaistīšanai, lai izpildītu plānu.

Ieviešanas apsvērumi

Novirzot konkrētus resursus apstiprinātā iekšējo auditu plāna darba uzdevumu izpildei, IAV var apsvērt, cik lielā mērā pieejamo resursu prasmes un laika resursi atbilst nepieciešamajiem resursiem attiecīgā darba uzdevumu izpildei. Šā procesa gaitā IAV nolūks parasti ir novērst konstatētās neatbilstības.

Lai novērstu neatbilstības, kas saistītas ar iekšējā audita personāla zināšanām, prasmēm un kompetencēm, IAV varētu rīkot mācības esošajam personālam, lūgt organizācijas iekšējo ekspertu uz laiku uzņemties auditora pienākumu pildīšanu, pieņemt darbā papildu darbiniekus vai nolīgt darba veikšanai ārējo pakalpojumu sniedzēju. Ja resursu daudzums nav pietiekams lietderīgai un efektīvai plānoto darba uzdevumu izpildei, IAV var pieņemt darbā papildu darbiniekus, izpildīt darba uzdevumus kopā ar ārpakalpojumu sniedzējiem vai nodot darba uzdevumu izpildi ārpakalpojumu sniedzējiem, izmantot viena vai vairāku pieaicināto auditoru palīdzību, vai sagatavot uz rotācijas principu balstītu audita programmu.

Plānojot iekšējo auditu darba uzdevumu laika grafiku, IAV apsver organizācijas un individuālo iekšējo auditoru darba laika grafiku un auditējamo vienību pieejamību. Piemēram, ja audita darba uzdevumam ir jānotiek gada konkrētā periodā, attiecīgajā laikposmā ir jābūt pieejamiem šā darba uzdevuma izpildei nepieciešamajiem resursiem. Līdzīgā veidā, ja auditējamā struktūrvienība nav pieejama vai tās pieejamība ir ierobežota konkrētajā laikposmā uzņēmējdarbības vajadzībām, darba uzdevums jāsaplāno tā, lai tā izpilde nenotiktu minētajā laikposmā.

Tā kā IAV jāziņo par resursu ierobežojumu sekām(Standarts 2020) un iekšējā audita struktūrvienības plāna izpildi(Standarts2060), ir svarīgi, lai IAV pastāvīgi izvērtētu resursu

vispārējo pietiekamību. Resursu pietiekamības apstiprināšanas un efektīvas izlietošanas pamatošanas nolūkam IAV nosaka mērītājus, lai novērtētu iekšējā audita struktūrvienības darba rezultātus, kā arī iegūst atgriezeniskās saites informāciju no iekšējā audita klientiem.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 2030 varētu apliecināt iekšējo auditu plāns, kurā ietverta informācija par provizorisko laika grafiku audita darba uzdevumu izpildei un iedalītajiem resursiem. Pēc audita pabeigšanas var dokumentēt plānoto un faktisko stundu analīzes rezultātus, lai izvērtētu resursu izlietojuma efektivitāti. Ziņojumos pēc audita pabeigšanas, aptaujās un gada pārskatos bieži ietver klientu novērtējumu par iekšējā audita struktūrvienības un individuālo iekšējo auditoru darba rezultātiem.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas *Lake Mary*, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2040

Standarts 2040– Politikas un procedūras

Iekšējā audita vadītājs izstrādā politikas un procedūras iekšējā audita struktūrvienības vadīšanai.

Skaidrojums:

Politiku un procedūru veids un saturs ir atkarīgs no iekšējā audita struktūrvienības lieluma, struktūras un tās darba sarežģītības.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Izstrādājot politikas un procedūras iekšējā audita struktūrvienības informētības nodrošināšanai, iekšējā audita vadītājs (IAV) apsver vairākus aspektus. Ir būtiski nodrošināt iekšējo politiku un procedūru atbilstību *Starptautiskā profesionālās prakses ietvara (SPPI)* Obligātajiem norādījumiem. Turklāt atbilstība iekšējā audita nolikumam palīdz nodrošināt ieinteresēto personu vēlmju ievērošanu.

IAV var sākt veidot politikas un procedūras, vācot informāciju, piemērus un dokumentu veidnes, piemēram, tādas, kurus var iegūt no IAI. Dokumentu veidnes ir iespējams pielāgot atbilstoši attiecīgās organizācijas un konkrētās iekšējā audita struktūrvienības vajadzībām. Ir svarīgi, lai IAV ņemtu vērā attiecīgās organizācijas esošās stratēģijas, politikas un procesus, tostarp to, vai organizācijas vadība ir paredzējusi izskatīt un/vai apstiprināt iekšējā audita politikas un procedūras

Ieviešanas apsvērumi

Standarta 2040 ieviešanas veids lielā mērā būs atkarīgs no attiecīgās organizācijas un iekšējā audita struktūrvienības struktūras, brieduma pakāpes un sarežģītības. Lielai, briedumu sasniegušai iekšējā audita struktūrvienībai var būt formāla iekšējā audita darbību rokasgrāmata, kas ietver politikas un procedūras, turpretī lieluma vai brieduma ziņā mazākām organizācijām tādas varētu nebūt. Tās vietā politikas un procedūras var pastāvēt kā atsevišķi dokumenti, vai arī tās var būt integrētas auditupārvaldes programmatūrā.

Lai atbalstītu iekšējā audita struktūrvienības vadīšanu, parasti iekšējā audita rokasgrāmatā var būt iekļautas vai citādi dokumentētas šādas tēmas:

- Iekšējā audita politikas:
 - Iekšējā audita struktūrvienības vispārējais mērķis un pienākumi;
 - atbilstība *SPPI* Obligātajiem norādījumiem;
 - neatkarība un objektivitāte;
 - ētika;
 - konfidencialās informācijas aizsardzība;
 - datu glabāšana.
- Iekšējā audita procedūras:
 - uz riskiem balstīta plāna sagatavošana;
 - auditu plānošana un darba uzdevumu izpildes programma;
 - audita darba uzdevumu izpilde;
 - audita darba uzdevumu dokumentēšana;
 - informēšana par rezultātiem / ziņošana;
 - uzraudzības un turpmāko pārbaužu procesi.
- Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma.
- Administratīvie jautājumi:
 - mācību un sertifikācijas iespējas;
 - tālākizglītības nepieciešamība;
 - darba rezultātu izvērtēšanas.

Iekšējā audita personāla pienācīgas informēšanas par iekšējā audita politikām un procedūrām nolūkam IAV var izdot atsevišķus dokumentus, mācību materiālus vai

vispusīgu rokasgrāmatu; var rīkot mācības, kurās analizē attiecīgo informāciju. IAV var pieprasīt iekšējiem auditoriem parakstīt apliecinājuma veidlapas, apstiprinot, ka viņi ir izlasījuši un saprot attiecīgās politikas un procedūras.

IAV vai iekšējā audita menedžerim, kura pienākumos ietilpst iekšējā audita procesu un jaunu problēmu uzraudzīšana, būtu periodiski jāpārskata iekšējā audita politikas un procedūras. Šādas pārskatīšanas var iekļaut gan iekšējā audita struktūrvienības iekšējo novērtēšanu (Standarts 1311), gan piecos gados vienu reizi veiktajās ārējo novērtēšanu (Standarts 1312) darba apjomā.

Izvērtējot kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas rezultātus vai iekšējie auditori vai auditēto struktūrvienību sniegto atgriezeniskās saites informāciju (piemēram, klientu apmierinātības aptaujas rezultāti), var rasties ierosinājumi darbības izmaiņām. Par procedūru izmaiņām var informēt rakstiski, un/vai tās var apspriest iekšējā audita personāla sapulcēs, lai nodrošinātu izpratni par attiecīgajām izmaiņām. Var rīkot arī mācības (piemēram, jaunu procedūru demonstrēšanai).

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Politiku un procedūru dokumentēšana pierāda atbilstību Standartam 2040. Pierādījumi tam, ka iekšējā audita personāls ir bijis informēts par iekšējā audita politikām un procedūrām, var ietvert iekšējā audita personāla sapulču darba kārtības jautājumus un protokolus, e-pastus, parakstītas apliecinājuma veidlapas, mācību grafiku vai tamlīdzīgus dokumentus.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunā procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2050

Standarts 2050– Koordinēšana un palaušanās

Iekšējā audita vadītājam būtu jādalās ar informāciju ar citiem iekšējiem un ārējiem attiecīgo pārlicības radīšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzējiem un jāapsver palaušanās uz viņu darbu, lai nodrošinātu pienācīgu segumu un mazinātu darbību dublēšanos.

Skaidrojums:

Koordinējot darbības, iekšējā audita vadītājs var palauties uz citu pārlicības radīšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju darbu. Ir jāievieš konsekventa procedūra palaušanās pamatošanai, un iekšējā audita vadītājam būtu jānovērtē pārlicības radīšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju kompetence, objektivitāte un pienācīga profesionālā rūpība. Iekšējā audita vadītājam būtu jābūt arī skaidrai izpratnei par citu pārlicības radīšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju darba apjomu, mērķiem un rezultātiem. Gadījumos, kad notiek palaušanās uz citu pārlicības radīšanas vai konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju darbu, iekšējā audita vadītājs turpina būt atbildīgs un nodrošina pienācīgus pierādījumus par iekšējā audita struktūrvienības izdarītajiem secinājumiem un atzinumiem.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī

Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Pārlicības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju funkcijas dažādās organizācijās ir atšķirīgas. Tāpēc, lai sāktu koordinēt viņu darbu, iekšējā audita

vadītājs (IAV) nosaka esošo pārlietības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju dažādās funkcijas, kas tiek darīts, analizējot organizatorisko struktūru un valdes (padomes) sapulču darba kārtības jautājumus vai protokolus. Parasti iekšējo pakalpojumu sniedzēju funkcijas nodala no ārējo pakalpojumu sniedzēju funkcijām.

- Iekšējo pakalpojumu sniedzēji ietver pārraudzības struktūrvienības, kas ir pakļautas augstākajai vadībai vai ir tās sastāvdaļa. To kompetences jomas var iekļaut apkārtējās vides, finanšu kontroles, veselības aizsardzības un drošuma, IT drošības, juridiskos, risku vadības, atbilstības un kvalitātes nodrošināšanas jautājumus. Saskaņā ar IAI Trīs aizsardzības līniju modeli minētās darbības bieži uzskata par “otro aizsardzības līniju”.
- Ārējie pārlietības sniegšanas pakalpojumu sniedzēji var būt pakļauti augstākajai vadībai vai ārējām ieinteresētajām personām; darba izpildei viņus var nolīgt IAV, un šādā gadījumā viņi ir pakļauti IAV.

Pēc pārlietības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju identificēšanas IAV izvērtē viņiem nododamās informācijas veidu un apmēru, ievērojot attiecīgās organizācijas informācijas konfidencialitātes noteikumus. Ir svarīgi, lai IAV apsvērtu konfidencialās informācijas nodošanas ierobežojumus, jo sevišķi attiecībā uz informācijas nodošanu personām ārpus organizācijas.

Ieviešanas apsvērumi

IAV tiek ar katru no pakalpojumu sniedzējiem, lai savāktu pietiekamu informāciju, kas nepieciešama organizācijas pārlietības sniegšanas un konsultatīvo darbību koordinēšanai. Ievērojot attiecīgās organizācijas konfidencialitātes noteikumu ierobežojumus, puses apmainās ar informāciju par paredzamo pārbaužu, novērtēšanu un auditu mērķiem, to apjomu un izpildes laiku, iepriekšējo auditu rezultātiem, kā arī pārrunā iespēju palauties uz otrās puses izpildīto darbu.

Pārlietības sniegšanas darbību koordinēšanas process dažādās organizācijas ir atšķirīgs. Mazākās organizācijās koordinēšanas process var nebūt formāli noteikts. Turpretī lielās vai stingri regulētās organizācijās tas var būt formāls un komplicēts.

Viens no pārlietības līmeņa koordinēšanas veidiem ir pārlietības līmeņa kartes sastādīšana, kurā identificētās būtisko risku kategorijas tiek sasaistītas ar attiecīgajiem pārlietības radīšanas avotiem un tiek novērtēts katrai riska kategorijai atbilstošais pārlietības līmenis.

Tā kā karte ir vispusīga, tā uzrāda gan pārlicības līmeņa nepietiekamību, gan dublēšanos, ļaujot IAV novērtēt pārlicības sniegšanas pakalpojumu pārklājumu (segumu) katrā jomā. Iegūtos rezultātus var apspriest ar pārlicības sniegšanas pakalpojumu sniedzējiem, lai abas puses varētu vienoties par darbību koordinēšanu ar mērķi mazināt darba dublēšanos un palielināt pārlicības līmeņa lietderību un efektivitāti.

Saskaņā ar citu pieeju pārlicības līmeņa koordinēšanai tiek izmantots apvienotais pārlicības sniegšanas modelis, saskaņā ar kuru iekšējais audits var koordinēt pārlicības sniegšanas pakalpojumus, izmantojot otrās aizsardzības līnijas struktūrvienību, piemēram, atbilstības struktūrvienību, lai samazinātu iekšējo auditu darba uzdevumu veidu, biežumu un nevajadzīgumu.

Koordinēšanas darbību piemēri:

- plānotā darba veida, apmēra un laika sinhronizēšana;
- kopējas izpratnes par pārlicības sniegšanas paņēmieniem, metodēm un terminoloģiju nodrošināšana;
- savstarpējas piekļuves nodrošināšana otrās puses darba programmām, darba dokumentiem un ziņojumiem;
- savstarpēja palaušanās uz otrās puses darbu, lai mazinātu darba dublēšanos;
- periodiska sapulču rīkošana, lai noteiktu nepieciešamību koriģēt plānotā darba laika grafiku atkarībā no izpildītā darba rezultātiem.

IAV var izvēlēties palauties uz citu pakalpojumu sniedzēju darbu vairāku iemeslu dēļ, piemēram, lai analizētu specifiskās jomas, kas nav iekšējā audita struktūrvienības kompetencē, vai lai palielinātu risku segumu papildus iekšējo auditu plāna segumam. Tomēr, ja iekšējā audita struktūrvienība palaujas uz cita pakalpojumu sniedzēja darbu, IAV nav atbrīvots no galīgās atbildības par iekšējā audita secinājumiem un atzinumiem. Attiecīgi ir būtiski svarīgi, lai IAV izstrādātu konsekventu procesu un kritēriju kopumu, kuru mērķis ir izvērtēt, vai iekšējā audita struktūrvienība var palauties uz cita pakalpojumu sniedzēja darbu. Šajā procesā IAV var:

- novērtēt objektivitāti, izvērtējot, vai pakalpojumu sniedzējam ir / šķietami var būt jebkādi interešu konflikti, un vai par tiem ir sniegta informācija;
- apsvērt neatkarību, analizējot pakalpojumu sniedzēja pakļautības attiecības un šādu attiecību sekas;

- apstiprināt kompetenci, pārbaudot, vai informācija par pakalpojumu sniedzēja profesionālo pieredzi, kvalifikāciju, sertifikācijām un biedra statusu ir atbilstoša un atjaunināta;
- novērtēt, vai pakalpojumi ir sniegti ar pietiekamu profesionālo rūpīgumu, analizējot pakalpojumu sniedzēja prakses aspektus (t.i., pakalpojumu sniedzēja metodoloģiju un to, vai darbs tiek atbilstoši plānots, pārraudzīts, dokumentēts un pārbaudīts).

IAV var censties gūt izpratni arī par faktiski veiktā darba apjomu, mērķiem un rezultātiem, lai noteiktu, cik lielā mērā var paļauties uz attiecīgā pakalpojumu sniedzēja darbu. Parasti IAV izvērtē, vai pakalpojumu sniedzēja konstatējumi varētu būt pamatoti un balstīti uz pietiekamiem, ticamiem un būtiskiem audita pierādījumiem. IAV nosaka, vai ir nepieciešams papildu darbs vai pārbaudes, lai iegūtu pietiekamus pierādījumus, kuri pamato vai palielina vēlamo palaušanās līmeni. Ja nepieciešams veikt papildu darbu, iekšējā audita struktūrvienība var pārbaudīt cita pakalpojumu sniedzēja darba rezultātus.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstības Standartam 2050 pierādījumi varētu ietvert informāciju par konkrētajām pārliecības sniegšanas un konsultatīvajām funkcijām un pienākumiem, kuri var būt dokumentēti individuālo pārliecības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju sapulču piezīmēs vai sapulču ar valdi (padomi) un augstāko vadību protokolos. Atbilstību prasībām attiecībā uz palaušanos uz citu pakalpojumu sniedzēju darbu var pierādīt ar IAV dokumentētajiem procesiem un kritērijiem, kas tika izmantoti, lai noteiktu, vai iekšējā audita struktūrvienība var paļauties uz attiecīgā pakalpojumu sniedzēja darbu. Lai pierādītu, ka pārliecības sniegšanas un konsultatīvo pakalpojumu sniedzēju darbs ir ticis koordinēts, ir iespējams izmantot pārliecības līmeņa kartes un/vai apvienotos iekšējo auditu plānus, kuros redzams, kurš pakalpojumu sniedzējs ir atbildīgs par pārliecības sniegšanas vai konsultatīvo pakalpojumu sniegšanu katrā jomā.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunoti procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas palaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2060

Standarts 2060 – Ziņošana augstākajai vadībai un valdei

Iekšējā audita vadītājam periodiski jāziņo augstākajai vadībai un valdei (padomei) par iekšējā audita struktūrvienības mērķi, pilnvarojumu, atbildību un plāna izpildi, kā arī atbilstību Ētikas kodeksam un *Standartiem*. Ziņojumā jāiekļauj arī informācija par nozīmīgām riska jomām, kontroles jautājumi, tostarp par krāpšanas risku, pārvaldības jautājumi un citi jautājumi, kuriem jāpievērš augstākās vadības un/vai valdes (padomes) uzmanība.

Skaidrojums:

Ziņošanas biežumu un saturu nosaka, sadarbojoties iekšējā audita vadītājam, augstākajai vadībai un valdei (padomei). Ziņošanas biežums un saturs ir atkarīgs no sniedzamās informācijas nozīmīguma un nepieciešamās augstākās vadības un/vai valdes (padomes) rīcības steidzamības.

Iekšējā audita vadītāja ziņojumos un saziņā ar augstāko vadību un valdi (padomi) ir iekļaujama šāda informācija:

- *iekšējā audita nolikums;*
- *iekšējās audita struktūrvienības neatkarība;*
- *audita plāns un tā faktiskās izpildes gaita salīdzinājumā ar plānu;*
- *nepieciešamie resursi;*
- *audita darbību rezultāti;*
- *atbilstība Ētikas kodeksam un Standartiem, kā arī rīcības plāni nozīmīgu atbilstības problēmu risināšanai;*
- *vadības atbilde uz tādu risku, kurš saskaņā ar iekšējā audita vadītāja vērtējumu organizācijai nav pieņemams.*

Atsauce uz šīm un citām iekšējā audita vadītājam noteiktajās ziņošanas prasībām tiek iekļautas ar atsauci visā Standartu dokumentā.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017.gadā

Ar ko sākt?

Efektīva saziņa ar augstāko vadību un valdi (padomi) ir būtisks iekšējā audita vadītāja (IAV) pienākums, un šajā standartā ir apkopoti galvenie IAV ziņošanas pienākumi, kas minēti citos *Standartos*. Ieviešot ar ziņošanu saistītos standartus, IAV parasti vēlēšies saprast augstākās vadības un valdes (padomes) vēlmes attiecībā uz ziņošanu, kuras var būt noteiktas audita komitejas nolikumā. Visas trīs puses parasti apspriež un sadarbojoties nosaka attiecīgajai organizācijai visatbilstošāko iekšējā audita struktūrvienības ziņošanas biežumu, veidu un laika grafiku, kā arī dažādu audita informācijas veidu svarīgumu un steidzamību. Var būt noderīgi iepriekš vienoties par kārtību, kādā IAV ziņo par svarīgiem vai steidzamiem riska vai kontroles notikumiem un saistīto rīcību no augstākās vadības un valdes (padomes) puses.

Papildus IAV ieskatā varētu būt noderīgi izstrādāt vai pārskatīt:

- iekšējā audita struktūrvienības nolikumu, kurā norādīti tās mērķi, pilnvarojums un atbildība;
- iekšējo auditu plānu un galvenos darbības rādītājus, lai izmērītu iekšējā audita struktūrvienības darbu faktisko izpildi pret plānu;
- kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu, kuru izmanto, lai noteiktu iekšējā audita struktūrvienības atbilstību Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) Obligātajiem norādījumiem;
- procesus, kas paredzēti būtisku riska un kontroles problēmu noteikšanai.

Ieviešanas apsvērumi

IAV tiekas ar katru no pakalpojumu sniedzējiem, lai ievāktu pietiekamu informāciju nolūkā koordinēt attiecīgās organizācijas pārliecības radīšanas un konsultatīvās darbības. Ievērojot attiecīgās organizācijas konfidencialitātes noteikumu ierobežojumus, puses apmainās ar informāciju par paredzamo pārbaužu, novērtēšanu un auditu mērķiem, apjomu un izpildes laiku; iepriekšējo auditu rezultātiem un iespēju vienai pusei paļauties uz otrās puses izpildīto darbu.

Lai gan Standarts 2060 pieļauj elastīgumu attiecībā uz ziņošanas biežumu un saturu, tas nosaka, ka minētie faktori būs atkarīgi gan no attiecīgās informācijas svarīguma, gan no steidzamības, ar kuru augstākajai vadībai un valdei (padomei) varētu būt jāreaģē uz attiecīgo informāciju. Turklāt daži standarti paredz īpašus noteikumus attiecībā uz ziņošanas biežumu. Piemēram, vismaz reizi gadā ir jāziņo gan par iekšējā audita

struktūrvienības neatkarību (Standarts 1110), gan par iekšējā audita struktūrvienības darba rezultātu pastāvīgās uzraudzības rezultātiem (Standarts 1320).

Lai saziņas process ar augstāko vadību un valdi (padomi) noritētu konsekventi un efektīvi, IAV var apsvērt visu visos *Standartos* minēto ziņojumu adresātu kontrolsaraksta izveidi, tostarp par šādām tēmām:

- iekšējā audita struktūrvienības nolikums;
- iekšējā audita struktūrvienības organizatoriskā neatkarība;
- iekšējo auditu plāns, nepieciešamie resursi un to izlietojums;
- audita darba uzdevumu rezultāti;
- kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma;
- atbilstība Ētikas kodeksam un Standartiem;
- būtiskas riska un kontroles problēmas, vadības pieļautais risks.

Šāds kontrolsaraksts var iekļaut ziņošanas laika grafiku un atgādinājumu par visiem nepieciešamajiem apstiprinājumiem. Pastāvīga darba kārtības jautājuma ieviešana valdes (padomes) sapulču darba kārtībā nodrošina IAV regulāras saziņas iespēju.

Iekšējā audita struktūrvienības nolikums

Saskaņā ar Standartu 1000 – Iekšējā audita struktūrvienības mērķis, pilnvarojums un atbildība iekšējā audita struktūrvienības mērķim, pilnvarojumam un pienākumiem jābūt formāli noteiktiem tās nolikumā. IAV ir atbildīgs par periodisku nolikuma pārskatīšanu un tā iesniegšanu augstākajai vadībai un valdei (padomei) apspriešanai. Saskaņā ar Standartu 1010 – Obligāto norādījumu atzīšana iekšējā audita nolikumā ir jāapriež arī iekšējā audita misija un iekšējā audita nolikumā atzītie SPPI obligātās daļas.

Iekšējā audita struktūrvienības organizatoriskā neatkarība

Saskaņā ar Standartu 1110 – Organizatoriskā neatkarība valdei (padomei) ik gadu jāapstiprina iekšējā audita struktūrvienības organizatoriskā neatkarība. Turklāt saskaņā ar Standartu 1110.A1 valdi (padomi) jāinformē par jebkādu iejaukšanos iekšējā audita kompetencē, darbu veikšanā un informēšanā par rezultātiem.

Neatkarīgas ziņošanas hierarhija ir būtisks aspekts, lai IAV spētu sazināties ar valdi (padomi) tieši saskaņā ar Standartu 1111 – Tieša piekļuve valdei (padomei).

Iekšējā audita plāni, nepieciešamie resursi un darba rezultāti

Standarts 2020 – Ziņošana un apstiprināšana un saistītie ieviešanas norādījumi ietver sīkāku informāciju par iekšējā audita struktūrvienības ziņošanu un nepieciešamajiem resursiem. Standarts 2060 papildus paredz prasību par informācijas sniegšanu par iekšējā audita struktūrvienības faktiskajiem darba rezultātiem pret plānu. Šī ir IAV iespēja parādīt iekšējā audita struktūrvienības radīto un aizsargāto vērtību un tās ieteikumu ieviešanu. Izpildes apjoma noteikšanai daudzi IAV izmanto tādus galvenos darbības rādītājus kā auditu plāna procentuālā izpilde, akceptēto audita rekomendāciju procentuālais apmērs, vadības korektīvo darbību statuss, vidējais ziņojumu sagatavošanai patērētais laiks. Turklāt valdes (padomes) sapulcēs var apspriest valsts (padomes) vai augstākās vadības pieprasīto papildu informāciju.

Audita darba uzdevumu rezultāti

Standartu 2400 sērijā ir noteiktas prasības attiecībā uz informēšanu par audita darba uzdevumu rezultātiem, tostarp norādīts, ka informācijai par darba uzdevumiem jāietver informācija par informācijas kvalitāti, kārtību, kas paredzēta gadījumos, kad konstatētas kļūdas vai izlaidumi, vai neatbilstība Ētikas kodeksam vai *Standartiem*, kuriem ir sekas uz konkrēto darba uzdevumu. Standartā 2440 – Informācijas par rezultātiem izplatīšana aprakstīti IAV pienākumi, kas saistīti ar galīgo ziņošanu par attiecīgo darba uzdevumu, savukārt, Standartā 2450 – Vispārējie atzinumi aprakstīti vispārējā atzinuma sniegšanas kritēriji.

Kvalitātes nodrošināšanas uz uzlabošanas programma

Standartu 1300 sērijā ir noteikta IAV atbildība par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu, kas iever iekšējās un ārējās novērtēšanas.

Standartā 1320 – Ziņošana par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu ir uzskaitītas prasības attiecībā uz IAV ziņošanu augstākajai vadībai un valdei (padomei), tostarp minēts, ka ziņošanai jānotiek pēc novērtēšanu pabeigšanas. Tomēr par iekšējā audita struktūrvienības darbības pastāvīgās uzraudzības, kas ir iekšējo novērtēšanu procesa sastāvdaļa, rezultātiem jāziņo vismaz reizi gadā.

Attiecībā uz iekšējā audita struktūrvienību ārējo novērtēšanu, kas jāveic vismaz reizi piecos gados Standartā 1312 – Ārējās novērtēšanas ir noteikts, ka IAV jāapspiež ar valdi (padomi) ārējā novērtētāja vai novērtētāju komandas kvalifikācija un neatkarība, tostarp

iespējamais interešu konflikts. IAV būtu jāveicina valdes (padomes) pārraudzība pār ārējām novērtēšanām, lai mazinātu šķietamos vai iespējamus interešu konfliktus.

Atbilstība Ētikas kodeksam un *Standartiem*

Arī Standartā 1320 – Ziņošana par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu un tās ieviešanas norādījumā ir minēts, kāda informēšana jāiesniedz par iekšējā audita struktūrvienību Ētikas kodeksam un *Standartiem*. Saskaņā ar Standartu 1322 – Informēšana par neatbilstību “... gadījumos, kad neatbilstība Ētikas kodeksam vai *Standartiem* ietekmē iekšējā audita struktūrvienības vispārējo kompetenci vai darbību, iekšējā audita vadītājam jāinformē augstākā vadība un valde (padome) par attiecīgo neatbilstību un tās sekām”. Arī Standartā 1322 ir aprakstīti informēšanas par neatbilstību apsvērumi. Standarts 2431 – Informēšana par darba uzdevumu rezultātu neatbilstību nosaka informācijas apjomu, kas jāsniedz gadījumos, kad neatbilstība ietekmē konkrēto darba uzdevumu. Turklāt saskaņā ar Standartu 2060 IAV jāsniedz informācija par rīcības plāniem, lai risinātu jebkādas būtiskas ar atbilstību saistītas problēmas.

Būtiskas riska un kontroles problēmas un riska pieļaušana no vadības puses

Galvenais IAV ziņošanas mērķis ir sniegt pārlicību un konsultēt augstāko vadību un valdi (padomi) par attiecīgās organizācijas pārvaldību (Standarts 2110), risku vadību (Standarts 2120), un kontrolēm (Standarts 2130). Padziļinātu izpratni par šiem procesiem var iegūt, ieviešot 2100. grupas standartus. Standarts 2060 nosaka IAV atbildību par tādu būtisku risku un kontroles problēmu ziņošanu, kurām varētu būt nelabvēlīgas sekas uz attiecīgo organizāciju un tās spējām izpildīt noteiktos mērķus. Būtiskas problēmas ir tādas problēmas, uz kurām ir jāvērs augstākās vadības un valdes (padomes) uzmanība un kuras var ietvert interešu konfliktus, kontroles sistēmas neatbilstības, kļūdas, krāpšanu, nelikumīgas darbības, neefektivitāti un nelietderību.

Ja IAV ieskatā augstākā vadība ir pieļāvusi tādu riska līmeni, kuru attiecīgā organizācija uzskatītu par nepieļaujamu, vispirms IAV būtu jāapspriež šis jautājums ar augstāko vadību. Ja IAV un augstākā vadība nevar atrisināt attiecīgo jautājumu, saskaņā ar Standartu 2600 IAV jāvēršas ar attiecīgo jautājumu pie valdes (padomes). Ja ziņošanu par problēmu nav iespējams atlikt līdz plānotajai valdes (padomes) sapulcei (piemēram, krāpšana lielos apmēros), IAV noteikti būtu jāveic nepieciešamās darbības drīzākai informēšanai par minēto problēmu.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

IAV apspriedes ar augstāko vadību un valdi (padomi) par iekšējā audita struktūrvienības nolikuma saturu, tās faktiskajiem un plānotajiem darbības rezultātiem, par būtiskiem riskiem vai kontroles problēmām var būt dokumentētas valdes (padomes) un augstākās vadības sapulču darba kārtības jautājumos un protokolos. Arī apspriežu rezultātus ar minētajām pusēm var dokumentēt ziņojumos un prezentācijās, tiem klāt pievienojot informācijas adresātu sarakstus. Arī neplānotu sapulču protokoli un ziņojumi un citas elektroniski nosūtītas informācijas dokumentēšana var demonstrēt atbilstību Standartam 2060. Valdes (padomes) un augstākās vadības aptauju rezultāti un IAV darba rezultātu izvērtējumu var saturēt atgriezeniskās saites informāciju, kas norāda uz IAV saziņas efektivitāti atbilstoši šim standartam. Turklāt IAV var uzturēt saziņas adresātu kontrolsarakstu, kurā dokumentēts ziņošanas biežums un nepieciešamie apstiprinājumi.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas *Lake Mary*, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprašot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2070

Standarts 2070 – Ārpakalpojumu sniedzējs un organizācijas atbildība par iekšējo auditu

Ja ārpakalpojumu sniedzējs izpilda iekšējā audita funkciju, attiecīgajam pakalpojumu sniedzējam ir jānodrošina, ka organizācija apzinās, ka tā ir atbildīga par efektīvas iekšējā audita darbības nodrošināšanu.

Skaidrojums:

Atbildību nodrošina, izmantojot kvalitātes novērtēšanas un uzlabošanas programmu, kas izvērtē atbilstību Ētikas kodeksam un Standartiem.

Grozītie *Standarti*, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Gadījumos, kad organizācija ir nolīgusi ārpakalpojumu sniedzēju tās iekšējā audita struktūrvienības funkciju veikšanai, ir svarīgi, lai ārpakalpojumu sniedzējs izprastu 1300. grupas standartu prasības un nodrošinātu, ka attiecīgā organizācija apzinās savu atbildību par kvalitātes nodrošināšanas programmas (KNUP) uzturēšanu. Ārpakalpojumu sniedzējam būtu jānodrošina, lai KNUP ietvertu visus iekšējā audita struktūrvienības darbības un vadīšanas aspektus saskaņā ar *Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI)* obligātajām daļām un iekšējā audita profesijas labo praksi.

KNUP rezultāti ļauj izdarīt secinājumu par iekšējā audita struktūrvienības un tās sniegto pakalpojumu organizācijai kvalitāti, kā arī formulēt ieteikumus iespējamiem pastāvīgiem

uzlabojumiem. KNUP jāparedz pastāvīga uzraudzība, periodiskās pašnovērtēšanas un ārējās novērtēšanas, kuras veic kvalificēta neatkarīga puse un kuru mērķis ir apstiprināt atbilstību *Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti)* un IAI Ētikas kodeksam.

1300. grupas standartu ieviešanas norādījumi sniedz vairāk informācijas par KNUP prasībām, tostarp par iekšējām un ārējām novērtēšanām, par rezultātu ziņošanu valdei (padomei) un augstākajai vadībai un par formulējuma “Atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem” izmantošanu.

Ieviešanas apsvērumi

Ja organizācija ir nolīgusi ārpakalpojumu sniedzēju iekšējā audita funkciju izpildei, tā nav atbrīvota no atbildības par efektīvas iekšējā audita struktūrvienības uzturēšanu. Attiecīgi, pat ja iekšējā audita struktūrvienība nodod funkciju izpildi ārpakalpojumu sniedzējam, organizācija ir atbildīga par iekšējā audita struktūrvienības pienākumu efektīvu un lietderīgu, tās atbilstību *Standartiem*, kā arī par individuālo iekšējo auditoru atbilstību *Standartiem* un Ētikas kodeksam.

Saskaņā ar Standartu 1300– Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma KNUP ietver gan iekšējās, gan ārējās novērtēšanas. Ja organizācija ir nolīgusi ārpakalpojumu sniedzēju iekšējā audita vadītāja (IAV) funkciju izpildei, minētajam pakalpojumu sniedzējam jānodrošina, lai organizācija apzinātos savu atbildību par efektīvas iekšējā audita struktūrvienības uzturēšanu, tostarp par to, lai KNUP ietvertu gan iekšējās, gan ārējās novērtēšanas atbilstoši *Standartiem*.

IAV vai IAV funkciju izpildei nolīgtajam ārpakalpojumu sniedzējam būtu jānodrošina, lai attiecīgā organizācija apzinātos savus pienākumus attiecībā uz KNUP. Parasti līgumā (t.i., līgumattiecību dibināšanas vēstulē), kas noslēgts starp attiecīgo organizāciju un ārpakalpojumu sniedzēju, ir noteikti pakalpojumu sniedzēja ar KNUP saistītie pienākumi un nodevumi. Minētās prasības ir aprakstītas 1300. grupas standartos.

- Standarts 1300– Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma paskaidro, ka IAV jāizstrādā un jāuztur KNUP, kura ietver visus iekšējā audita struktūrvienības aspektus. Ja ārpakalpojumu sniedzējs uzņemas pildīt IAV funkcijas, iespējams, ka KNUP faktiski izstrādās un uzturēs pakalpojumu sniedzējs, ja to paredz noslēgtais

līgums. Tomēr organizācija, kas nolīgusi pakalpojumu sniedzēju, saglabā galīgo atbildību par iekšējā audita struktūrvienības kvalitāti.

- Standarts 1310 – Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma paskaidro, ka KNUP jāietver gan iekšējās, gan ārējās novērtēšanas.
- Standarts 1311 – Iekšējās novērtēšanas nosaka, ka obligātajām iekšējām novērtēšanām ir jāietver gan pastāvīgā uzraudzība, gan periodiskās pašnovērtēšanas. Ja iekšējā audita struktūrvienības funkciju izpilde pilnībā nodota ārpakalpojumu sniedzējam, pastāvīgo uzraudzību un periodiskās pašnovērtēšanas var veikt ārpakalpojumu sniedzējs saskaņā ar līguma noteikumiem.
- Standarts 1312 – Ārējās novērtēšanas paskaidro ārējo novērtēšanu kritērijus, tostarp novērtēšanu veidu un biežumu (tās jāveic vismaz reizi piecos gados), kā arī ārējam novērtētājam vai novērtētāju komandai noteiktās kvalifikācijas un neatkarības prasības. Ir jāievēro, ka gadījumos, kad iekšējā audita struktūrvienības funkciju izpilde tiek nodota ārpakalpojumu sniedzējam, ārējo novērtēšanu apjomu nosaka, ņemot vērā tikai darbu līdzējas organizācijas labā. Turklāt minētajai organizācijai būtu jāraugās, lai ārējās novērtēšanas veikšanai izraudzītais ārējais novērtētājs vai novērtētāju komanda atbilstu neatkarības kritērijiem.
- Standarts 1320 – Ziņošana par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu aprakstīti IAV pienākumi par KNUP rezultātu ziņošanu augstākajai vadībai un valdei (padomei). Ārpakalpojumu sniedzējs, kas nolīgts IAV un attiecīgās organizācijas iekšējā audita struktūrvienības funkciju izpildei, parasti rīko sapulci ar valdi (padomi) un augstāko vadību, lai apspriestu prasības un vēlmes attiecībā uz ziņošanu.
- Standarts 1321 – Formulējuma “Atbilst Starptautisko iekšējā audita profesionālās prakses standartiem” izmantošana norādīts, ka iekšējā audita struktūrvienība var (rakstiski vai mutiski) sniegt paziņojumu par atbilstību *Standartiem* tikai tad, ja šādu apgalvojumu pamato KNUP (tostarp iekšējo un ārējo novērtēšanu) rezultāti.
- Standarts 1321 – Informēšana par neatbilstību uzliek IAV vai ārpakalpojumu sniedzējam par pienākumu informēt augstāko vadību vai valdi (padomi) gadījumos, kad iekšējā audita struktūrvienība neatbilst *Standartiem* vai Ētikas kodeksam, kā arī par minētās neatbilstības sekām uz iekšējā audita struktūrvienības vispārējo kompetenci vai darbību.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 2070 var demonstrēt dažādi dokumenti. Pirmkārt, līgumā (t.i., līgumsaistību nodibināšanas vēstulē), kas noslēgts starp attiecīgo organizāciju un ārpakalpojumu sniedzēju, var būt ietverti pierādījumi par organizācijas atbildību par KNUP uzturēšanu. Divi galvenie minēto pienākumu aspekti ir dokumentētā KNUP un iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultāti. Attiecībā uz iekšējām novērtēšanām attiecīgā dokumentācija parasti ietver pastāvīgās uzraudzības darbības, kā arī konstatējumus, korektīvo darbību plānus un periodisko iekšējo novērtēšanu rezultātā jau veiktās korektīvās darbības, kuru mērķis bija uzlabot atbilstību *SPPI* obligātajiem elementiem. Atbilstību šim standartam papildus var palīdzēt demonstrēt tādu darbību dokumentēšana, kas bijušas vērstas uz iekšējā audita struktūrvienības lietderības un efektivitātes uzlabošanu. Attiecībā uz ārējām novērtēšanām atbilstības demonstrēšanai var izmantot ārējā novērtētāja vai novērtētāju komandas dokumentus vai pašnovērtēšanas rezultātu rakstisku neatkarīgu apstiprinājumu.

Sapulču ar augstāko vadību un valdi (padomi) darba kārtības jautājumu un protokolu informācija var norādīt uz to, ka ārpakalpojumu sniedzējs ir informējis organizāciju par tās pienākumu uzturēt efektīvu iekšējā audita struktūrvienību. Arī sapulču piezīmes varētu izmantot, lai pierādītu, ka IAV ir ziņojis par KNUP rezultātiem atbilstoši *Standartiem*. Pierādījumi par šādu informēšanu varētu iekļaut arī saglabātās piezīmes vai citus rakstiskus dokumentus.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2100

Standarts 2100– Darba būtība

Iekšējā audita struktūrvienībai jānovērtē organizācijas pārvaldības, risku vadības un kontroles procesi un jāsekmē to pilnveidošana, izmantojot sistemātisku un uz riskiem balstītu pieeju. Iekšējā audita uzticamība un vērtība tiek vairota, ja auditoru darbības ir proaktīvas un ja viņu novērtējumi piedāvā gan jaunu skatījumu, gan ņem vērā turpmāko ietekmi.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Atbilstības Standartam 2100 nodrošināšanai ir nepieciešama pilnīga izpratne par pārvaldības, risku vadības un kontroles jēdzieniem, kas definēti *Starptautiskajos iekšējā audita profesionālās prakses standartos*, kā arī individuālajos standartos, kuri konkrēti piemērojami minētajiem jēdzieniem: Standarts 2110 – Pārvaldība, Standarts 2120 – Risku vadība un Standarts 2130 – Kontrole. Turklāt ir svarīgi, lai iekšējā audita struktūrvienībai būtu izpratne par organizācijas mērķiem.

Kad šāda izpratne ir gūta, iekšējā audita vadītājs (IAV) parasti organizē intervijas ar augstāko vadību un valdi (padomi), lai saprastu katras ieinteresētās personas funkcijas un pienākumus attiecībā uz pārvaldību, risku vadību un kontroli. Parasti valde (padome) ir atbildīga par pārvaldības procesa vadīšanu, savukārt, augstākā vadība ir atbildīga par risku vadības un kontroles procesu vadīšanu.

Iekšējiem auditoriem jāsaprot attiecīgā uzņēmējdarbība, lai viņi spētu to saturīgi izvērtēt; kā izvērtēšanas vadlīnijas viņi var izmantot vispāratzītus pārvaldības, risku vadības un kontroles ietvarus. Turklāt iekšējie auditori var izmantot savas zināšanas, pieredzi un labās prakses principus, lai savlaicīgi norādītu uz novērotajām neatbilstībām un ieteiktu uzlabojumus.

Lai iekšējā audita struktūrvienībai atvieglotu izpratnes gūšanu par uzņēmējdarbības stratēģijām un riskiem, IAV parasti izvērtē valdes (padomes) komiteju nolikumus, sapulču darba kārtības jautājumus un protokolus, kā arī organizācijas stratēģisko plānu. IAV var analizēt arī organizācijas misiju, galvenos mērķus, būtiskos riskus un galvenās kontroles, kuras izmanto minēto risku mazināšanai līdz pieļaujamajam līmenim. Minētās analīzes gaitā iekšējā audita struktūrvienība var gūt izpratni par organizācijas izmantotajām pārvaldības, risku vadības un kontroles definīcijām, ietvariem, modeļiem un procesiem. Iekšējiem auditoriem lieti noderēs arī izpratne par galvenajām organizācijas funkcijām, kas saistītas ar trīs minētajiem procesiem, kas var iekļaut valdes (padomes) priekšsēdētāja, galvenā izpilddirektora un citu galveno amatpersonu (piemēram, finanšu, ētikas, risku, atbilstības, cilvēkresursu un IT direktoru) funkcijas un citu personu funkcijas.

Standartu 2110, 2120 un 2130 ieviešanas norādījumos ietverta sīkāka informācija par pārvaldību, risku vadību un kontroli.

Ieviešanas apsvērumi

Lai uzsāktu šā standarta ieviešanu, IAV kopā ar valdi (padomi) un augstāko vadību parasti apspriež standarta prasības, funkcijas, pienākumus un vislabākās stratēģijas, uz kurām balstoties, iekšējā audita struktūrvienība spētu lietderīgi un efektīvi izvērtēt un pilnveidot pārvaldību, risku vadību un kontroli.

Iekšējā audita nolikumā IAV var dokumentēt valdes (padomes) un augstākās vadības vēlmes attiecībā uz iekšējā audita struktūrvienības funkcijām, pienākumiem un atbildību. Minēto darbību nolūks ir aizsargāt iekšējā audita struktūrvienības neatkarību, apstiprinot, ka augstākā vadība un valde (padome) atbild un atskaitās par pārvaldību, risku vadību un kontroli, savukārt, iekšējā audita struktūrvienība ir atbildīga par objektīvām pārlicības radīšanas un konsultatīvajām darbībām, kas saistītas ar minētajiem trīs procesiem.

Lai izstrādātu atbilstošu organizācijas pārvaldīšanas, risku vadības un kontroles procesu novērtēšanas stratēģiju, IAV parasti apsver visu trīs procesu brieduma pakāpi, kā arī organizācijas kultūru un par attiecīgajiem procesiem atbildīgo indivīdu darba pieredzi. Pēc tam IAV novērtē ar visiem trīs procesiem saistītos riskus. Novērtēšanas nolūkam IAV var izmantot augstākās vadības apstiprinātos vispāratzītos ietvarus (piemēram, Tredveja komisijas organizāciju atbalsta komitejas iekšējās kontroles un uzņēmumu risku vadības pamatnostādnes, Kinga ziņojumu par uzņēmumu pārvaldību vai *ISO31000*). Novērtēšanas gaitā IAV dokumentē un apspriež ar augstāko vadību visus būtiskos novērojumus un secinājumus. Turklāt IAV sniedz ieteikumus attiecīgo procesu stiprināšanai, kā arī var informēt valdi (padomi) par būtiskiem novērojumiem.

Ja organizācija vēl neizmanto vispāratzītu ietvaru pārvaldīšanas, risku vadības un kontroles procesu vadīšanai, IAV var apsvērt ieteikt kādu no vispāratzītajiem ietvariem, kas sniegtu vadlīnijas augstākajai vadībai tās centienos pilnveidot minētos procesus.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību šim standartam, ietver iekšējā audita nolikumu, kurā dokumentētas iekšējā audita struktūrvienības ar pārvaldību, risku vadību un kontroli saistītās funkcijas un pienākumi. Turklāt atbilstību var pamatot ar iekšējo auditu plānu vai sapulču protokoliem, kurās IAV, valde (padome) un augstākā vadība ir apsprieduši šā standarta aspektus. Darba uzdevumu plāni var demonstrēt iekšējā audita struktūrvienības disciplinēto, sistemātisko un uz riskiem balstīto pieeju, savukārt, darba uzdevumu ziņojumi var demonstrēt attiecīgu un vērtību vairojošu rezultātu iznākumu.

Papildu pierādījumi atbilstības demonstrēšanai ir aprakstīti Standartu 2110, 2120 un 2130 ieviešanas norādījumos.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šis apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2100

Standarts 2120– Risku vadība

Iekšējā audita struktūrvienībai ir jāvērtē efektivitāte un jāsekmē riska vadības procesu uzlabošana.

Skaidrojums:

Risku valdības process ir efektīvs tad, ja iekšējais auditors konstatē, ka:

- *organizācijas mērķi atbilst organizācijas misijai un veicina tās īstenošanu;*
- *ir identificēti un novērtēti būtiski riska veidi;*
- *ir izraudzīti piemēroti riska novēršanas pasākumi, kas atbilst organizācijas riska apetītei, un*
- *visā organizācijā ir nodrošināts tas, ka laikus tiek iegūta un izplatīta būtiska informācija par risku, tādējādi dodot iespēju darbiniekiem, vadībai un valdei (padomei) veikt savus pienākumus.*

Iekšējā audita struktūrvienība var apkopot šo informāciju, lai izmantotu dažādos darba uzdevumos. Aplūkojot darba uzdevumu rezultātus kopumā, tiek nodrošināta izpratne par organizācijas riska vadību un tās efektivitāti.

Risku valdības procesu uzraudzībā izmanto pastāvīgās pārskatīšanas pasākumus, atsevišķus novērtējumus vai abus kopā.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Lai izpildītu šo standartu, iekšējā audita vadītājs (IAV) un iekšējie auditori vispirms gūst skaidru izpratni par organizācijas riska apetīti un tās uzņēmējdarbības misijām un mērķiem. Ir svarīgi gūt pilnīgu izpratni arī par organizācijas uzņēmējdarbības stratēģijām un riskiem, kurus konstatējusi vadība.

Riskus iedala finanšu, operatīvajos, tiesiskajos/regulatīvajos un stratēģiskajos riskos. Jāņem vērā *Starptautisko iekšējā audita profesionālā prakses Terminu vārdnīcā* iekļautā risku vadības definīcija, kā arī globāli izmantoto un atzīto risku vadības ietvari un modeļi. Lai atvieglotu Standarta 2120 ieviešanu, var būt noderīgi izlasīt Standarta 2100 – Darba būtība ieviešanas norādījumu.

Tā kā šis standarts uzliek iekšējā audita struktūrvienībai par pienākumu izvērtēt risku vadības procesu efektivitāti, iekšējie auditori parasti gūst izpratni par organizācijas pašreizējo risku vadības vidi un par korektīvajām darbībām galveno risku novēršanai. Ir svarīgi, lai pirms Standarta 2120 ieviešanas uzsākšanas iekšējie auditori būtu informēti par to, kā organizācijā identificē, novērtē un pārbauda riskus.

Novērtējot riskus, iekšējā audita struktūrvienībai būtu jāņem vērā organizācijas lielums, sarežģītība, dzīvescikls, brieduma pakāpe, ieinteresētās personas, kā arī tiesiskā un konkurences vide. Organizācijas vidē pēdējā laikā notikušas izmaiņas (piemēram, jauni noteikumi, jauna vadība, jauna organizatoriskā struktūra, jauni procesi vai produkti) var veicināt jaunu risku rašanos. IAV var analizēt arī organizācijas risku vadības prakses brieduma pakāpi un noteikt, cik lielā mērā iekšējā audita struktūrvienība paļausies uz vadības veikto risku novērtēšanu.

Visbeidzot, iekšējā audita struktūrvienībai būtu jāievieš vispāratzīts process risku vadības problēmu plānošanai, auditēšanai un ziņošanai. Iekšējie auditori izvērtēs risku vadību arī pārlicības sniegšanas un konsultatīvajās pārbaudēs, kas saistītas ar konkrētu jomu vai procesu.

Ieviešanas apsvērumi

Ieviešot Standartu 2120, IAV un visa iekšējā audita struktūrvienība galu galā demonstrēs savu izpratni par organizācijas risku vadīšanas procesiem, kā arī centīsies atrast uzlabojumu iespējas. Apspriežoties ar augstāko vadību un valdi (padomi), IAV ņem vērā organizācijas riska apetīti, riska izturību (toleranci) un riska kultūru. Iekšējā audita struktūrvienībai būtu jābrīdina augstākā vadība gan par jauniem, gan par nepienācīgi novērstiem riskiem, kā arī jāsniedz ieteikumi un jāizstrādā rīcības plāni atbilstoši reaģēšanai uz riskiem (piemēram, pieļaut, nepieļaut, nodot, novērst riskus vai izvairīties no tiem). Turklāt iekšējā audita struktūrvienībai būtu jāiegūst pietiekama informācija, lai izvērtētu organizācijas risku vadības procesu efektivitāti.

Analizējot organizācijas stratēģisko plānu, uzņēmējdarbības plānu un politikas, un apspriežoties ar valdi (padomi) un augstāko vadību, IAV var gūt izpratni par to, vai organizācijas stratēģiskie mērķi atbalsta un ir saskanīgi ar tās misiju, vīziju un riska apetīti. Intervijās ar vidējā līmeņa vadību var iegūt papildu izpratni par organizācijas misiju, mērķiem un riska apetītes atbilstību uzņēmuma struktūrvienību līmenī.

Iekšējiem auditoriem būtu rūpīgi jānoskaidro, kādā veidā organizācija identificē un novērš riskus, un kādā veidā tā nosaka, kuri no tiem ir pieļaujami. Iekšējā audita struktūrvienība parasti izvērtē valdes (padomes) un par risku vadību atbildīgo darbinieku pienākumus un ar riskiem saistītos procesus. Šim nolūkam iekšējie auditori var analizēt pēdējā laikā veiktās risku novērtēšanas un saistītos ziņojumus, kurus izdevusi augstākā vadība, ārējie revidenti, regulatori vai citi avoti.

Turklāt iekšējā audita struktūrvienība parasti veic arī savu risku novērtēšanu. Apspriežoties ar vadību un valdi (padomi) un analizējot organizācijas politikas un sapulču protokolus, parasti tiek iegūta informācija par organizācijas riska apetīti, ļaujot IAV un iekšējā audita struktūrvienībai saskaņot savus ieteiktos risinājumus risku novēršanai. Iekšējā audita struktūrvienība var apsvērt vispāratzītu riska vadības un kontroles ietvaru izmantošanu (piemēram, Tredveja komisijas organizāciju atbalsta komitejas pamatnostādnes vai *ISO 31000*), kas atvieglo risku identificēšanu. Lai būtu pieejama aktuālā informācija par iespējamiem riskiem un iespējām, iekšējā audita struktūrvienība var pētīt jaunumus un tendences gan organizācijas nozarē, gan procesos, kurus ir iespējams izmantot, lai uzraudzītu, novērtētu un novērstu minētos riskus, kā arī izmantotu iespējas.

Veicot minētās darbības, iekšējie auditori var neatkarīgi izvērtēt neatbilstības, lai noteiktu, vai būtiski riskitiek pietiekami identificēti un vai iekšējā audita struktūrvienība

spēs novērtēt vadības veiktās risku novērtēšanas procesu. Risku vadības procesu analīzes nolūkam ir svarīgi nodrošināt, lai iekšējie auditori identificētu un apspriestu riskus un attiecīgos izvēlētos risinājumus. Piemēram, vadība var izvēlēties pieļaut risku; šādā gadījumā IAV būtu jānoskaidro, vai attiecīgais lēmums ir pamatots un vai tas atbilst organizācijas riska apetītei un risku vadības stratēģijai. Konstatējot, ka vadība ir uzņēmusies tādu risku, kurš organizācijai nebūtu pieļaujams, IAV jāapspriež šis jautājums ar augstāko vadību un, iespējams, jāziņo par to valdei (padomei) saskaņā ar Standartu 2600 – Ziņošana par risku uzņemšanos. Ja konstatēto risku mazināšanai vadība izvēlas pielietot risku novēršanas stratēģiju, iekšējā audita struktūrvienība var izvērtēt veikto korektīvo darbību pietiekamību un savlaicīgumu, ja nepieciešams. Tas ir iespējams, analizējot kontroles sistēmu un pārbaudot kontroles un uzraudzības procedūras.

Lai konstatētu, vai attiecīgā informācija par riskiem tiek identificēta un savlaicīgi paziņota visā organizācijā, iekšējais auditors var organizēt intervijas ar dažādu līmeņu darbiniekiem un noteikt, vai informācija par organizācijas mērķiem, būtiskiem riskiem un riska apetīti ir pietiekami labi paskaidrota un saprasta visā organizācijā. Parasti iekšējā audita struktūrvienība izvērtē arī vadības veikto risku vadības rezultātu ziņojumu pietiekamību un savlaicīgumu. Iekšējā audita struktūrvienība var analizēt valdes (padomes) sapulču protokolus, lai noteiktu, vai valde (padome) ir bijusi savlaicīgi informēta par būtiskiem riskiem un vai tā ir veikusi darbības, kas liecina, ka tās rīcība bijusi atbilstoša.

Visbeidzot iekšējā audita struktūrvienībai būtu jāveic nepieciešamās darbības savu risku vadīšanai, tostarp, neapmierinošas kvalitātes auditu, maldīgas pārliecības sniegšanas un reputācijas risku vadīšanai. Tādā pašā veidā būtu jāuzrauga visas korektīvās darbības.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2120, ietver iekšējā audita nolikumu, kurā dokumentētas iekšējā audita struktūrvienības risku vadības funkcijas un pienākumi, un iekšējo auditu plāns. Atbilstību var pierādīt arī ar sapulču protokoliem, kurās IAV, valde (padome) un augstākā vadība ir apsprieduši šā standarta aspektus, piemēram, iekšējā audita struktūrvienības ieteikumus attiecībā uz risku vadīšanu, kā arī ar iekšējā audita struktūrvienības un attiecīgo komiteju, darba grupu un augstākās vadības sapulču protokoliem.

Iekšējā audita struktūrvienības veiktie risku novērtējumi un rīcības plāni risku novēršanai parasti demonstrē attiecīgi gan risku vadības procesu izvērtēšanu, gan pilnveidošanu.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl.

IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprašot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

leviešanas norādījums 2130

Standarts 2130 – Kontrole

Iekšējā audita struktūrvienībai ir jāpalīdz organizācijai uzturēt efektīvus kontroles pasākumus, izvērtējot to efektivitāti un lietderību, kā arī sekmējot pastāvīgu pilnveidošanu.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Lai izpildītu šo standartu, iekšējā audita vadītājs (IAV) un iekšējie auditori vispirms gūst skaidru izpratni par kontroles jēdzienu un tipisku kontroles procesu īpašībām. Iekšējiem auditoriem būtu jāņem vērā arī kontroles formālā definīcija, kas ir ietverta *Starptautiskajos iekšējā audita profesionālās prakses standartos* un leviešanas norādījumā 2100 – Darba būtība. Balstoties uz sarunām ar augstāko vadību un valdi (padomi), IAV analizē organizācijas riska apetīti, riska toleranci un riska kultūru. Iekšējiem auditoriem ir svarīgi saprast kritiskos riskus, kuri varētu ierobežot organizācijas spēju izpildīt minētos mērķus, kā arī apiet ieviestās kontroles, kas paredzētas risku samazināšanai līdz pieļaujamajam līmenim.

Iekšējiem auditoriem varētu būt noderīgi veikt galveno kontroļu un saistīto rīcības plānu iepriekšējo izvērtēšanu rezultātu analīzi, kā arī izvērtēt pēdējā laikā notikušo uzņēmējdarbības pārmaiņu, kuras var veicināt jaunu risku rašanos, iespējamās sekas. Iekšējie auditori var vēlēt konsultēties ar organizācijas juridisko pārvaldi, ar atbilstības

jomas atbildīgo galveno amatpersonu vai citām attiecīgām personām par normatīvajiem aktiem, kurus organizācijai ir pienākums ievērot. Iekšējā audita struktūrvienībai būtu noderīgi saprast, kādā veidā organizācija nodrošina pastāvīgu informētību par regulatīvo prasību izmaiņām un nodrošina atbilstību tām.

Iekšējiem auditoriem ir svarīgi gūt pilnīgu izpratni par organizācijas formāli vai neformāli ieviesto (-ajiem) kontroles ietvaru (-iem) un iepazīties ar tādām globāli atzītām vispusīgām kontroles pamatnostādņēm kā, piemēram, Tredveja komisijas organizāciju atbalsta komitejas izdotās iekšējās kontroles integrētās pamatnostādnes. Lai gan dažādās pamatnostādņēs kontroles komponenti, procesi un atbildības sadalījums ir līdzīgi, tajās lietotā terminoloģija var atšķirties.

Iekšējiem auditoriem būtu jāsaprot arī pienākumi, kas saistīti arī efektīvu kontroļu nodrošināšanu. Parasti kontroļu ieviešanu, administrēšanu un novērtēšanu uzrauga augstākā vadība. Savukārt, vadība parasti ir atbildīga par tās pārziņā esošās jomas kontroļu novērtēšanu. Iekšējā audita struktūrvienība nodrošina atšķirīga līmeņa pārliecību par ieviesto kontroles procesu efektivitāti. Atbildības sadalījumu var iekļaut organizācijas pārvaldības kontroles politikā.

Visbeidzot iekšējā audita struktūrvienībā būtu jābūt ieviestam kontroles problēmu plānošanas, auditēšanas un ziņošanas procesam.

Ieviešanas apsvērumi

Ieviešot šo standartu, IAV un visai iekšējā audita struktūrvienībai būtu jādemonstrē sava izpratne par organizācijas kontroles procesiem, jāinformē vadība par jaunām kontroles problēmām, jāsniedz ieteikumi un jāizstrādā korektīvo darbību un to izpildes uzraudzības rīcības plāni. Iekšējā audita struktūrvienībai būtu jāiegūst pietiekama informācija, lai izvērtētu organizācijas kontroles procesu efektivitāti.

Kontroles ir paredzētas, lai samazinātu riskus uzņēmuma, struktūrvienību un darījumu līmenī. Kontroļu efektivitātes kompetenta novērtēšana nozīmē kontroļu novērtēšanu, analizējot riskus, kuri varētu kavēt mērķu izpildi katrā no minētajiem līmeņiem. Risku un kontroļu matricas esamība var atvieglot iekšējam auditoram šādu novērtēšanu veikšanu. Minētā matrica var atvieglot iekšējā audita struktūrvienībai:

- identificēt mērķus un arī riskus, kuri apdraud mērķu izpildi;
- noteikt risku būtiskumu, ņemot vērā to sekas un rašanās varbūtību;
- rast atbilstošu risinājumu būtiskiem riskiem (piemēram, pieļaut, uzņemties, nodot, novērst riskus vai izvairīties no tiem);
- noskaidrot, kādas galvenās kontroles vadība izmanto risku vadīšanai;
- novērtēt kontroļu pietiekamību, kas ļautu noteikt, vai varētu būt atbilstoši veikt kontroļu darbības efektivitātes pārbaudi;
- pārbaudīt par pienācīgi izstrādātām uzskatītās kontroles, lai noteiktu, vai tās darbojas kā plānots.

Risku un kontroļu matricas izmantošana varētu atvieglot iekšējā audita struktūrvienībai interviju ar vadību vadīšanu; organizācijas plānu, politiku un procesu izvērtēšanu; pārbaudīšanu, kuru ietvaros notiek pārbaudāmā objekta pārbaude “no sākuma līdz beigām”; aptauju rīkošanu, iekšējās kontroles anketu un plūsmu karšu aizpildīšanu, lai iegūtu informāciju par izveidoto kontroļu pietiekamību; kā arī pārbaudīšanu, apstiprinājumu iegūšanu, pastāvīgas auditēšanas un datu analīzes nodrošināšanu ar mērķi pārbaudīt kontroļu efektivitāti.

Izvērtējot kontroļu lietderību, iekšējā audita struktūrvienība parasti nosaka, vai vadība analizē kontroles no to izmaksu – ieguvumu viedokļa un uzrauga tās. Tas cita starpā varētu ietvert, konstatēšanu, vai kontroles procesos izmantoto resursu vērtība nav lielāka par ieguvumiem un vai kontroles procesi nerada būtiskas bažas par uzņēmējdarbību (piemēram, kļūdas, aizkavēšanās, darbu dublēšanās).

Iekšējiem auditoriem varētu būt noderīgi analizēt, vai attiecīgā kontrole atbilst paredzētajam riskam. Viens no daudzu iekšējo auditoru izmantotajiem rīkiem ir vizuālās risku un kontroļu kartes sastādīšana, kurā atspoguļo attiecīgā riska būtiskumu un attiecīgās kontroles efektivitāti.

Lai pastāvīgi pilnveidotu efektīvu kontroļu nodrošināšanu, iekšējā audita struktūrvienība parasti sniedz valdei (padomei) un augstākajai vadībai vispārēju kontroles sistēmas novērtējumu vai apkopo individuālo audita darba uzdevumu rezultātā iegūtos kontroļu novērtēšanu rezultātus. IAV var ieteikt ieviest kontroļu ietvaru, ja tas vēl nav izdarīts. Turklāt iekšējie auditori var ieteikt rekomendācijas, kas paredzētas kontroles vides pilnveidošanai (piemēram, vadības noteiktais tonis, kas paredz ētiskas uzvedības kultūras un neiecietības pret neatbilstībām veicināšanu).

Kontroļu efektivitātes pastāvīgas pilnveidošanas nolūkā iekšējā audita struktūrvienība var veikt šādas papildu darbības:

- mācību organizēšanu par kontrolēm un pastāvīgas pašuzraudzības procesiem;
- kontroles (vai risku un kontroļu) novērtēšanas semināru rīkošanu vadībai;
- palīdzības sniegšanu vadībai loģiskas struktūras organizācijas struktūras un kontroļu darbības dokumentēšanai, analizēšanai un novērtēšanai ieviešanā;
- palīdzību kontroles sistēmas neatbilstību identificēšanā, novērtēšanā un novēršanas procesa izstrādāšanā;
- palīdzību vadībai, nodrošinot savlaicīgu informāciju par jaunām problēmām, likumiem un noteikumiem, kas saistīti ar kontroles prasībām;
- tehnoloģisko inovāciju uzraudzīšanu, kas var pilnveidot kontroļu lietderību un efektivitāti.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2130, ietver iekšējā audita kontroļu novērtēšanas un pārbaūžu dokumentus. Minētie dokumenti parasti ir atrodamī auditoru darba dokumentos, un tie var ietvert:

- ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm rīkoto sapulču, kurās tika apspriestas kontroles, protokoli;
- risku un kontroļu matricas un kartes;
- pārbaūžu apraksti;
- vadības aptauju un interviju rezultāti;
- kontroļu pārbaūžu rezultāti.

Atbilstību var demonstrēt arī ar plāniem, individuālo darba uzdevumu ziņojumiem, audita ziņojumos konstatēto problēmu pēcpārbaudēm un /vai kontroļu vispārēju novērtēšanu rezultātiem. Atbilstību var demonstrēt arī atbilstošām operatīvajām un kontroles procedūrām, kuras nodrošina vadība un kas paredzētas, lai informētu personālu par plānotajām kontrolēm. Pastāvīgu pilnveidošanu var pierādīt ar to, ka regulāri notiek standarta operatīvo un kontroles procedūru atjaunināšana, lai atspoguļotu pārmaiņas ārējā vidē.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šis apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl.

IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)) sastāvdaļa, ietver ieteamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkota iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2200

Standarts2200– Darba uzdevuma plānošana

Iekšējiem auditoriem jāsagatavo un jādokumentē katra darba uzdevuma plāns, kas ietver informāciju par darba uzdevuma mērķi, apjomu, laika grafiku un piešķirtajiem resursiem. Plānā ņem vērā organizācijas stratēģijas, mērķus un riskus, kas saistīti ar darba uzdevumu.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Darba uzdevumu plānošana ir būtiski svarīgs iekšējā audita aspekts. Tā ir ne tikai Standarta 2200, bet arī citu šā standarta grupas standartu galvenā tēma.

Plānojot audita darba uzdevumu, iekšējie auditori parasti vispirms iepazīstas ar organizācijas ikgadējo iekšējo auditu plānu, ievāc informāciju par plānošanu un apspriedēm, uz kurām balstoties, tas tika sagatavots (skat. Ieviešanas norādījumu 2010 – Plānošana), kā arī gūst izpratni par jebkādām būtiskāmpārmaiņām, kas notikušas attiecīgajā organizācijā kopš audita darba uzdevuma iekļaušanas ikgadējā iekšējo auditu plānā. Iekšējiem auditoriem jāsaprot arī tas, kā organizācijas stratēģijas, mērķi un riski ietekmē attiecīgo iekšējā audita darba uzdevumu.

Iekšējiem auditoriem ir jāsaprot organizācijas iekšējā audita struktūrvienības izmantotais darba uzdevumu plānošanas process, kuru bieži apraksta iekšējā audita politiku un

procedūru rokasgrāmatā. Iekšējiem auditoriem būtu jāgūst izpratne arī par attiecīgā darba uzdevuma darba apjomu un ieinteresēto personu vēlmēm, kā arī jāiegūst informācija par pārbaudāmajā jomā iepriekš veiktajiem (iekšējiem vai ārējiem) auditiem vai atbilstības pārbaudēm. Papildus iekšējie auditori parasti iepazīstas ar informāciju par stratēģijām, mērķiem un riskiem, kas saistīti ar plānotajā darba uzdevumā pārbaudāmo nodaļu, jomu vai procesu. Iekšējiem auditoriem būtu noderīgi noskaidrot, vai vadība ir veikusi pārbaudāmās jomas risku novērtēšanu, un apstiprinotā gadījumā – saprast vadības risku novērtēšanas atzinumu, kā arī plānotā audita darba uzdevuma jomas saistītos riskus un kontroles.

Iekšējiem auditoriem būtu jāizvērtē darba uzdevuma izpildei nepieciešamie resursi (skat. Ieviešanas norādījumu 2030 – Resursu pārvaldīšana) un jānosaka to vislietderīgākais izmantošanas veids.

Standarta 2201 – Plānošanas apsvērumi, Standarta 2210 – Darba uzdevuma mērķi, Standarta 2220 – Darba uzdevuma apjoms, Standarta 2230 – Darba uzdevuma resursu sadale un Standarta 2240 – Darba uzdevuma darba programmā ieviešanas norādījumos ir sniegti papildu norādījumi par darba uzdevumu plānošanas procesu.

Ieviešanas apsvērumi

Ir svarīgi, lai ieviešot Standartu 2200, iekšējie auditori uzskatītu darba uzdevuma mērķu noteikšanu par būtiski svarīgu attiecīgā darba uzdevuma plānošanas sastāvdaļu. Šim nolūkam iekšējiem auditoriem būtu jāanalizē pēdējā laikā vadības veiktās risku novērtēšanas, kā arī ikgadējās plānošanas ietvaros veiktās iekšējā audita risku novērtēšanas, jo darba uzdevuma mērķi tiks saistīti ar pārbaudāmās jomas riskiem. Jāņem vērā arī iepriekš veikto darba uzdevumu risku novērtēšanas rezultāti un audita ziņojumi par pārbaudāmo jomu. Kad ir noteikti uz riskiem balstīti mērķi, ir iespējams noteikt audita darba uzdevuma darba apjomu, nosakot robežas, kuru ietvaros iekšējie auditori veiks darbu.

Lai noteiktu darba uzdevumu mērķus, iekšējie auditori parasti identificē darba uzdevuma darba apjoma izpildei nepieciešamos datus un informē pārbaudāmās jomas vadību par attiecīgo darba apjomu, lai taibūtu pietiekams laiks sagatavoties. Iekšējiem auditoriem būtu jāsažinās arī ar pārbaudāmās jomas vadību vai citi pārbaudāmās jomas galvenajiem darbiniekiem, lai savlaicīgi nodrošinātu viņu pieejamību.

Visā darba uzdevuma plānošanas posma gaitā iekšējie auditori parasti saglabā apspriežu dokumentus un sapulču secinājumus, ietverot minētos dokumentus darba uzdevuma darba dokumentos. Darba uzdevumu plānošanas posmā iekšējie auditori nosaka nepieciešamo formalitātes līmeni un dokumentāciju. Organizācijas iekšējā audita politiku rokasgrāmatā var būt norādītas formālā procesa ietvaros veicamās darbības un nepieciešamās dokumentu veidnes.

Darba uzdevuma plānošanas posmā iekšējie auditori jau var sākt izstrādāt darba uzdevuma darba programmu, balstoties uz informāciju par budžetu, pieejamību un darba uzdevuma galīgā ziņojuma formātu. Iekšējā audita vadītājs parasti nosaka, kā, kad un kam darba tiks paziņoti uzdevuma rezultāti (skat. Standartu 2440 – Rezultātu paziņošana), kā arī nepieciešamo audita personāla tiešās pārraudzības līmeni atbilstoši darba uzdevuma plānam (skat. Standartu 2340 – Darba uzdevumu pārraudzība). Pirms iekšējo auditoru darba faktiskās uzsākšanas pēdējais plānošanas solis ir darba uzdevuma darba programmas apstiprināšana no audita vadības puses. Tomēr arī pēc audita vadības apstiprinājuma saņemšanas darba uzdevuma plānā un darba programmā ir iespējams veikt labojumus faktiskā darba izpildes laikā gadījumos, kad ir iegūta jauna informācija.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2200, ietver dokumentētu darba uzdevuma plānu, kurā ietverti plānošanas apsvērumi, informācija par darba uzdevuma darba apjomu, mērķiem, resursusadalījumu un apstiprināto darba uzdevuma darba programmu. Iekšējo audita politiku un procedūru rokasgrāmata var iekļaut apstiprinātās darba uzdevumu dokumentu veidnes, kas saistītas ar darba uzdevuma plānošanu. Dokumentācija var iekļaut pirms darba uzdevuma uzsākšanas rīkoto plānošanas sapulču piezīmes, piemēram, protokolus, informāciju par sapulces dalībniekiem, darba uzdevuma izpildes laika grafiku, pieejamajiem resursiem un citiem svarīgiem jautājumiem. Parasti šādas piezīmes dokumentē darba uzdevuma darba dokumentos.

Atbilstību var demonstrēt arī darba uzdevuma klientam sniegtā informācija par plānoto darba uzdevumu, piemēram, informācija par tā mērķiem un apjomu. Atbilstību Standartam 2200 var demonstrēt arī sākotnējās jeb starta sapulces dokumenti, kas sagatavoti pēc darba uzdevuma darba programmas sastādīšanas.

Papildu atbilstības pierādījumi ir aprakstīti Standarta 2201 – Plānošanas apsvērumi, Standarta 2210 – Darba uzdevuma mērķi, Standarta 2220 – Darba uzdevuma apjoms,

Standarta 2230 – Darba uzdevuma resursu sadalījums un Standarta 2240 – Darba uzdevuma darba programma ieviešanas norādījumos.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2201

Standarts 2201– Plānošanas apsvērumi

Plānojot darba uzdevumu, iekšējiem auditoriem jāņem vērā:

- pārbaudāmās struktūrvienības stratēģijas un mērķi un līdzekļi, ar ko kontrolē darbības izpildi;
- būtiski riska veidi attiecībā uz struktūrvienības mērķiem un resursiem un tām darbībām un līdzekļiem, ar ko riska iespējamo ietekmi notur pieņemamā līmenī;
- darbības pārvaldības, riska vadības un kontroles procesu piemērotība un efektivitāte salīdzinājumā ar attiecīgo sistēmu vai modeli;
- iespējas veikt būtiskus darbības pārvaldības, riska vadības un kontroles procesu uzlabojumus.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Lai efektīvi izpildītu ikgadējā iekšējo auditu plānā noteiktos mērķus un ievērotu organizācijas noteiktās politikas un procedūras iekšējā audita struktūrvienībai, iekšējiem auditoriem rūpīgi jāplāno darba uzdevumi. Parasti darba uzdevuma plānošanu sāk, izskatot dokumentus, uz kuriem balstoties, tika sagatavots ikgadējais iekšējo auditu plāns.

Efektīva darba uzdevumu plānošana ir iespējama, ja iekšējie auditori vispirms gūst izpratni par pārbaudāmās jomas vai procesa misiju, vīziju, mērķiem, risku, riska apetīti, kontroles

vidi, pārvaldības struktūru un risku vadības procesu. Iepriekšējas aptaujas veikšana var būt noderīgs rīks, lai iekšējie auditori gūtu pietiekamu izpratni par pārbaudāmo jomu vai procesu.

Iekšējo auditoru ierastā prakse ir risku un kontroļu matricas izveide (vai esošās matricas pārskatīšana), ko pielieto tādu risku identificēšanai, kuri var ietekmēt pārbaudāmās jomas mērķus, resursus un/vai darbības. Risku un kontroļu matrica var kalpot kā būtiskas atgriezeniskās saites informācijas avots par galvenajiem identificētajiem riskiem un par to novēršanai paredzētajām kontrolēm. To ir iespējams izmantot arī pārbaudāmās jomas vai procesa apakšprocesu galveno mērķu identificēšanai.

Darba uzdevuma plānošanas gaitā iekšējie auditori parasti ievāc informāciju par audita klienta politikām un procedūrām, cenšoties gūt izpratni par pārbaudāmās jomas lietotajām IT sistēmām un attiecīgajā procesā izmantotās informācijas avotiem, veidiem un ticamību, kā arī informāciju, kas tiks izvērtēta kā pierādījumi. Ja atbilstoši, iekšējie auditori iegūst arī citu iekšējo vai ārējo pārliedības sniegšanas pakalpojumu sniedzēju veiktā darba rezultātus pārbaudāmajā jomā vai procesā un izvērtē tos.

Ir svarīgi, lai iekšējie auditori noskaidrotu, vai jaunie procesi vai apstākļi varētu būt radījuši jaunus riskus. Iekšējo auditoru darbs tiks atvieglots arī tad, ja viņi noteiks sākotnējinepieciešamo resursu un informācijas apjomu, tostarp informāciju par iekšējā audita prasmēm, kas nepieciešamas efektīvai audita veikšanai.

Ieviešanas apsvērumi

Lai ieviestu Standartu 2201, iekšējiem auditoriem ir svarīgi identificēt, saprast un dokumentēt pārbaudāmās jomas vai procesa misiju, stratēģiskos mērķus, mērķus, galvenos darbības rādītājus, riskus un kontroles. Iekšējie auditori parasti izvērtē, vai, izmantojot pārvaldības, risku vadības un kontroles procesus, attiecīgie riski tiek samazināti līdz apmierinošam līmenim.

Izpratnes gūšanai par stratēģijām un mērķiem iekšējie auditori var rīkot apspriedes ar pārbaudāmās jomas vadību. Papildus minētajām apspriedēm var izskatīt stratēģijas dokumentus, biznesa plānus, budžetus un sapulču protokolus. Attaisnojuma dokumentos ir iespējams identificēt būtiskus riskus. Balstīties uz savu izpratni par uzņēmējdarbību un

zināšanāmpar vidi, iekšējiem auditoriem ir iespēja neatkarīgi izvērtētriska faktorus, kurus analizējusi uzņēmuma vadība.

Iekšējiem auditoriem izpratnes gūšana par pārbaudāmās jomas vai procesa stratēģijām, mērķiem un riskiem var atvieglotpārvaldības, risku vadības un kontroles procesu pietiekamības un efektivitātes izvērtēšanu. Lai gūtu izpratni par attiecīgajiem pārvaldīšanas, risku vadības un kontroles procesiem, iekšējie auditori var analizēt organizācijas struktūru, vadības funkcijas un pienākumus, vadības pārskatus unoperatīvās procedūras. Ir svarīgi, lai iekšējie auditoriizskatītudarba uzdevuma plānošanas posms sapulču piezīmes, lai noteiktu, vai darba programmā būtu jāietverpāpildu pārbaudes.

Lai izpildītu regulatīvos noteikumus, piemēram, *Sarbanes-Oxley (ASV)*, *Turnbull (AK)* vai citu biržu noteikumus, vadība var uzturēt procesu plūsmu un kontroļu dokumentus. Iekšējie auditori var izvērtētminētos dokumentus, lai identificētu galvenās kontroles. Lai atvieglotu minēto izvērtēšanu, turpmāk iekšējie auditori var apsvērt attiecīgā ietvara vai modeļa, piemēram Tredveja komisijas organizāciju atbalsta komitejas ietvaru vai *ISO 31000*, izmantošanu.

Ir svarīgi, lai darba uzdevumu plānošanas posmā iekšējie auditoriizvērtētu, kā iekšējā audita struktūrvienība var vairot vērtību. Šim nolūkamiekšējie auditori pielieto savu profesionālo vērtējumu, zināšanas un pieredziar mērķi identificētorganizācijas pārvaldības, risku vadības un kontroles procesu būtisku uzlabojumu iespējas.

Plānojot darba uzdevumu, iekšējie auditori nosaka darba uzdevuma mērķus un darba apjomu saskaņā ar Standartu 2210 – Darba uzdevuma mērķi un Standartu 2220 – Darba uzdevuma apjoms. Tas ļauj iekšējiem auditoriem apdomāt, kas būtu jāpārbaudapārbaudāmajā procesā vai jomā. Turklāt tas atvieglo arī darba uzdevuma darba apjomā ietverto jomu prioritizēšanu, balstoties uz identificēto risku būtiskumu. Prioritāti parasti nosaka, izvērtējot attiecīgā riska rašanāsvarbūtību un šādas rašanās sekas organizācijai. Visaugstāko prioritāti pārbaudīšanai parasti piešķir tādiem riskiem, kuriem ir visaugstākā rašanās varbūtība un seku smaguma pakāpe.

Papildus iekšējie auditori parasti veic pārrunas ar indivīdiem, kasnodarbinātipārbaudāmajā jomā vai procesā.

Ieviešanas norādījumos 2210 – Darba uzdevuma mērķi un 2220 – Darba uzdevumu apjoms ir sniegti papildu norādījumi.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību šim standartam, ietver pilnīgi dokumentētas plānošanas piezīmes, kas cita starpā atspoguļo to, ka iekšējie auditori ir apsvēruši Standartā 2201 minētos jautājumus. Atbilstību var demonstrēt arī citi dokumenti, piemēram, pārbaudzē rezultātu piezīmes, procesu plūsmu kartes, darba dokumenti un risku un kontroļu matricas.

Papildus iekšējie auditori parasti dokumentē visas pārbaudāmajā jomā konstatētās neatbilstības politikām un procedūrām, ko var izmantot atbilstības demonstrēšanai. Attiecīgās organizācijas pārvaldības, risku vadības un kontroles procesu būtiskas uzlabošanas iespējas var būt dokumentētas sapulču protokolos, prezentācijās un vadībai paredzētajā galīgajā ziņojumā.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprašot procesus un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2210

Standarts 2210– Darba uzdevuma mērķi

Katram darba uzdevumam jānosaka mērķi.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Standarts 2210 skaidri nosaka, ka darba uzdevuma plānošanas ietvaros iekšējiem auditoriem jānosaka tā mērķi. Parasti mērķus nosaka, ņemot vērā galvenos identificētos riskus, kas saistīti ar pārbaudāmo jomu vai procesu.

Darba uzdevumu mērķu noteikšanu iekšējie auditori parasti sāk, izskatot plānošanas apsvērumus (skat. Ieviešanas norādījumu 2201 – Plānošanas apsvērumi) un ikgadējo iekšējo auditu plānu, lai gūtu pilnīgu izpratni par darba uzdevuma nepieciešamību un organizācijas mērķiem. Darbu varētu sākt ar izpratnes gūšanu par attiecīgās organizācijas misiju, vīziju, īstermiņa un ilgtermiņa mērķiem, kā arī galvenajām politikām un procedūrām un to saistību ar pārbaudāmo jomu vai procesu. Ir svarīgi, lai iekšējie auditori gūtu izpratni arī par pārbaudāmās jomas vai procesa stratēģijām, misiju un mērķiem, kā arī ievaddatiem un izvaddatiem.

Pirms darba uzdevuma mērķu noteikšanas iekšējie auditori varētu noskaidrot, vai darba uzdevuma plānošanas posmā jau ir notikusi risku novērtēšana un vai ir gūta pilnīga izpratne

par organizācijas un pārbaudāmās jomas vai procesa riskiem. Turklāt ir būtiski saprast ieinteresēto personu, tostarp augstākās vadības un valdes (padomes) vēlmes.

Ieviešanas apsvērumi

Iekšējie auditori var formulēt darba uzdevuma sākotnējos mērķus, analizējot ikgadējo iekšējo auditu plānu un iepriekšējo darba uzdevumu rezultātus, apspriežoties ar ieinteresētajām personām un izvērtējot pārbaudāmās jomas vai procesa misiju, vīziju un mērķus. Sākotnējo mērķu sarakstu papildina, kad ir pabeigtas risku novērtēšanas darbības attiecībā uz pārbaudāmās jomas vai procesa pārvaldību, risku vadību vai kontrolēm. Ar darba uzdevuma mērķu starpniecību formulē darba uzdevuma vēlamu iznākumu un nosaka darba uzdevuma apjomu (skat. Ieviešanas norādījumu 2220 – Darba uzdevuma apjoms).

Darba uzdevuma mērķi palīdz iekšējiem auditoriem noteikt veicamās procedūras. Tie iekšējiem auditoriem atvieglo arī procesu un sistēmu risku un kontroļu pārbaudi darba uzdevuma izpildes gaitā. Risku un kontroļu pārbaudes rezultāti parasti sniedz pārlicību par sistēmas pietiekamību, operatīvo efektivitāti, atbilstību, lietderību, precizitāti un ziņošanas kritēriju izpildi.

Ir svarīgi, lai iekšējo auditoru noteiktie mērķi būtu skaidri, īsi formulēti, un saistīti ar risku novērtējumu. Nosakot mērķus risku un kontroļu analīzes nolūkam, iekšējie auditori bieži izmanto labās prakses principus un ietvarus, piemēram, Tredveja komisijas organizāciju atbalsta komitejas ietvarus vai *ISO 31000*.

Lietī noderēs, ja darba uzdevuma plānošanas posmā iekšējie auditori sagatavos plānošanas piezīmes, dokumentējot tajās pārbaudes mērķus, apjomu, risku novērtēšanas rezultātus un prioritārās jomas. Turklāt plānošanas piezīmes ir svarīgs dokuments, kas sniedz informāciju par darba uzdevuma mērķiem un apjomu, un citu svarīgu pamatinformāciju audita komandas locekļiem.

Ieviešanas norādījumā 2300 – Darba uzdevuma izpilde ir sniegti papildu norādījumi darba uzdevuma mērķu sasniegšanai.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2210, ietver plānošanas piezīmes, kurās aprakstīti darba uzdevuma mērķi, kā arī apstiprināto audita darba programmu, kas arī ietver informāciju par attiecīgajiem mērķiem. Darba uzdevuma mērķi jānorāda arī darba uzdevuma galīgajā ziņojumā.

Papildus dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību, ietver ar darba uzdevumu saistītos dokumentus, piemēram, sapulču protokolus un apspriežu ar ieinteresētajām personām piezīmes. Minētie dokumenti var atspoguļot darba uzdevuma mērķu noteikšanas gaitu. Atbilstību Standartam 2210 var palīdzēt demonstrēt iekšējā audita politikas un procedūras, kurās aprakstītas darbības, kas iekšējiem auditoriem jāveic darba uzdevumu izpildes gaitā.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2230

Standarts 2230 – Darba uzdevuma resursu sadale

Iekšējiem auditoriem ir jānosaka atbilstoši un pietiekami resursi, lai sasniegtu darba uzdevuma mērķus, ņemot vērā attiecīgā darba uzdevuma būtību un sarežģītību, laika ierobežojumus un pieejamos resursus.

Skaidrojums:

“Atbilstoši” nozīmē zināšanu, prasmju un citu kompetenču kopumu, kas nepieciešams darba uzdevuma veikšanai. “Pietiekami” nozīmē resursu daudzumu, kas nepieciešams, lai veiktu darba uzdevumu ar pienācīgu profesionālo rūpību.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Lai izpildītu Standarta 2230 noteikumus, iekšējiem auditoriem jānodrošina, lai darba uzdevuma mērķu izpildei tiktu iedalīti nepieciešamie resursi. Ir būtiski svarīgi, lai darba uzdevuma izpildei norīkotajiem iekšējiem auditoriem būtu nepieciešamās zināšanas, prasmes, pieredze un papildu kompetences – lai viņi būtu spējīgi izpildīt darba uzdevumu kompetenti un rūpīgi. Turklāt ir svarīgi, lai iekšējā audita struktūrvienība paredzētu pietiekami daudz resursu darba uzdevuma izpildei, tostarp atvēlot laikus īkākai izpētei un profesionālajai rūpībai.

Pirms lēmuma pieņemšanas par darba uzdevuma izpildei paredzēto resursu vislabāko sadales veidu, iekšējie auditori parasti analizē plānošanas dokumentus, lai gūtu izpratni par attiecīgā darba uzdevuma mērķiem un darba apjomu. Iekšējiem auditoriem ir svarīgi gūt izpratni arī par darba uzdevuma būtību un sarežģītību, ko panāk, apspriežoties ar galvenajām ieinteresētajām personām, tostarp pārbaudāmās jomas vadību.

Ir svarīgi, lai iekšējie auditori izvērtētu ne tikai personāla resursus, bet arī pieejamo tehnoloģiju, kuras izmantošana varētu atvieglot vai ir nepieciešama darba uzdevuma kvalitatīvai izpildei. Viņi var izvērtēt arī darba uzdevuma izpildei papildus nepieciešamos ārējos resursus vai tehnoloģiju.

Analizējot darba uzdevuma darba programmu, iekšējie auditori var gūt pilnīgu izpratni par katras darbības izpildei nepieciešamo laiku. Viņiem būtu jābūt informētiem par darba uzdevuma izpildes laika budžetu, kā arī jebkuras attiecīgās personas (piemēram, iekšējā audita struktūrvienības darbinieku, pārbaudāmās jomas vadības, augstākās vadības, valdes (padomes) un/vai trešo personu laika, valodas, pieejamības vai citiem ierobežojumiem.

Ja iekšējā audita struktūrvienībai nav atbilstošu vai pietiekamu personāla resursu, tiek sagaidīts, ka iekšējā audita vadītājs (IAV) vērsīsies pēc kompetenta padoma vai palīdzībastrūkstošo resursu aizvietošanai. Ieviešanas norādījumā 1210 – Lietpratība ir sniegti papildu norādījumi par iekšējā audita pienākumu izpildei nepieciešamo zināšanu, prasmju un citu kompetenču iegūšanu.

Ieviešanas apsvērumi

Nosakot darba uzdevuma mērķu izpildei nepieciešamo resursu veidu un daudzumu tā, lai darba uzdevuma mērķi tiktu izpildīti visefektīvākajā veidā, iekšējie auditori parasti izvērtē darba uzdevuma darba programmu un pielieto vislabāko profesionālo vērtējumu. Ir svarīgi, lai darba uzdevuma izpildei tiktu nozīmēti visatbilstošākie darbinieki, pamatojoties uz viņu pieejamību, zināšanām, prasmēm un pieredzi. Iekšējā audita struktūrvienības specializēto prasmju kopumam (piemēram, finanšu pārskatu sagatavošanas, IT, izmaksu analīzes, aktīvu sadales, būvniecības, attiecīgās nozares jomā u.c.) var būt neatsverama nozīme, ja vien to izmanto atbilstoši. Tāpēc ir svarīgi, lai darba uzdevuma izpildei iekšējie auditori rūpīgi izvēlētos vislabākos pieejamos resursus.

Ja pieejamo iekšējo auditoru specializētās prasmes nav pietiekamas attiecīgā darba uzdevuma izpildei, iekšējie auditori parasti izvērtē, vai šajā gadījumā kā risinājums noderētu papildu mācību rīkošana, vai arī varētu iztikt ar stingrākupārraudzību. Gadījumos, kad esošajiem iekšējā audita darbiniekiem trūkst kompetences vai zināšanu attiecīgā darba uzdevuma izpildei, iekšējie auditori var apsvērt citus esošo resursu papildināšanas veidus, piemēram, pieaicināt viesauditorus, nolīgt attiecīgās jomas ekspertu vai apvienot iekšējopakalpojumu un ārpusopakalpojumu sniedzēju resursus.

Iekšējiem auditoriem būtu jāpastāsta par savām bažām par darba uzdevuma izpildei iedalītajiem resursiem IAV. Iekšējie auditori var apsvērt darba uzdevuma veikšanai faktiski patērētā un plānotā laika uzskaites ieviešanu. Būtiska izmaksu pārtēriņa cēloņus un sekas var dokumentēt kā gūto mācību – turpmāko plānošanu nolūkam.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2230, iekļauj apstiprināto darba uzdevuma darba programmu, kurā parasti atspoguļo to, ka iekšējā audita struktūrvienība ir izmantojusi atbilstošus un pietiekamus resursus darba uzdevuma izpildei un ka tās personālam ir atbilstoša iekšējo auditu veikšanas pieredze, prasmes un kompetences. Attaisnojuma dokumenti parasti parāda katra iekšējā auditora pienākumu sadalījumu, kā arī darba uzdevuma izpildei paredzēto laika budžetu.

Citi dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2230, iekļauj iekšējā audita struktūrvienības plānošanas piezīmes, kurās var būt aprakstīta tehnoloģija un citi resursi, kuru izmantošana tika apsvērtā darba uzdevuma plānošanas posmā. Turklāt atbilstību var palīdzēt demonstrēt ar darba laika uzskaites lapām vai kontroles dokumentiem, kurus izmanto faktiski nostrādāto un plānoto stundu uzraudzīšanai. Atbilstību var palīdzēt demonstrēt arī klientu aptauju par iekšējā audita resursu kvalitāti un audita ziņojuma savlaicīgumu rezultāti; minētās aptaujas veic pēc auditu pabeigšanas.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2240

Standarts 2240– Darba uzdevuma darba programma

Iekšējiem auditoriem jāizstrādā un jādokumentē darba programmas, kas nodrošina darba uzdevuma mērķu sasniegšanu.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Pirms Standarta 2240 ieviešanas iekšējiem auditoriem vispirms jāgūst skaidra un pilnīga izpratne par darba uzdevuma mērķiem un apjomu, kā arī par pārbaudāmās jomas vai procesa galvenajiem riskiem un kontrolēm. Parasti viņiem ir pilnīga izpratne par darba uzdevuma izpildei pieejamajiem resursiem.

Pirms darba programmas sagatavošanas iekšējiem auditoriem būtu jāizvērtē daudzi iepļānotā darba uzdevuma aspekti, tostarp:

- atbilstošs pārbaudāmās kopas lielums un metodoloģijas, kas tiks izmantotas;
- risku uzskaites žurnāls jeb risku matrica un tās pielietojums darba programmas izveides gaitā;
- darba uzdevuma apjoms;
- darba uzdevuma mērķu izpildes plāns;
- nepieciešamo resursu pieejamība;
- darba uzdevuma plānošanas posmavērtējumi un secinājumi.

Ieviešanas apsvērumi

Veidojot darba programmu, iekšējie auditori parasti izvērtē pārbaudāmās jomas vai procesa riskus. Darba programmu izveido, balstoties uz darba uzdevuma mērķiem un darba apjomu. Tajā parasti ietver resursu sadales plānus un apraksta metodes vai metodoloģijas, kas tiks izmantotas darba uzdevuma izpildei (piemēram, datu kopas atlases metodes). Ir svarīgi noteikt, kādas pārbaudes un audita darbības iekšējiem auditoriem jāveic, lai novērtētu pārbaudāmās jomas vai procesa riskus un pārbaudītu esošās kontroles. Papildus iekšējiem auditoriem būtu jānodrošina, lai pārbaudes būtu pietiekami specifiskas, lai nepieļautu darba apjoma palielināšanos.

Sagatavojot efektīvu darba programmu, iekšējie auditori analizē darba uzdevuma mērķu izpildei nepieciešamo audita pārbaudīto būtību, apjomu un izpildes laiku. Katrai darba programmā iekļautajai darba uzdevuma procedūrai būtu jāietver konkrētā riska novēršanai paredzētās kontroles pārbaude. Turklāt ir svarīgi, lai darba programma tiktu izveidota un dokumentēta tā, lai visi darba uzdevuma izpildes komandas locekļi saprastu savus pienākumus un uzdevumus, kuri vēl nav izpildīti.

Darba uzdevumu un dažādu organizāciju darba programmu formāts var atšķirties. Bieži izmantots formāts ir standarta dokumentu veidnes vai jautājumu saraksti – plānošanas darbību izpildes dokumentēšanai, piezīmes – informācijas par izpildītajiem uzdevumiem apkopošanai, un papildu ailes risku un kontroļu matricā. Pārdomātas darba programmas atvieglo darba komandas locekļu informēšanu par viņu funkcijām, pienākumiem un uzdevumiem. Tajās var paredzēt vietu izpildīto darbu apstiprināšanai, iekšējo auditoru, kuri izpildījuši attiecīgo darbu, identificēšanai un darba izpildes datuma norādīšanai.

Saskaņā ar Standartu 2240.A1 pirms faktiskā audita darba uzsākšanas iekšējā audita vadībai jāapstiprina darba programmas. Tomēr, iegūstot jaunu informāciju un zināšanas faktiskā darba izpildes gaitā, audita programmu ir iespējams koriģēt, ja to nekavējoties apstiprinājusi iekšējā audita vadība.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 2240 parasti demonstrē darba programma kopā ar tās dokumentēto apstiprinājumu. Jebkādām darba programmas izmaiņām arī būtu jābūt dokumentāri apstiprinātām.

Atbilstību var demonstrēt arī darba uzdevuma gaitas pārraudzība un par attiecīgā uzdevuma izpildi atbildīgā iekšējā auditora atbilstoši apstiprinājumi.

Citi dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2240, ietver sapulču piezīmes jeb memorandus, kuros atspoguļota darba programmas sagatavošanas plānošanas gaita. Turklāt atbilstību var demonstrēt ar audita darba uzdevuma komandu rīkoto plānošanas sapulču piezīmēm, kurās ar darba uzdevuma klientu tika apspriesti darba uzdevuma nodevumi un mērķis, vai pierādījumi, ka šādas sapulces ir notikušas.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2300

Standarts 2300 – Darba uzdevuma izpilde

Lai sasniegtu darba uzdevuma mērķus, iekšējiem auditoriem jāidentificē, jāanalizē, jāizvērtē un jādokumentē pietiekama informācija.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Atbilstoši *Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem* darba uzdevumu izpildes procesu iedala trīs posmos, un uz katru no tiem attiecas vairāki standarti: plānošana (2200. grupas standarti), izpilde un pārbaude (2300. grupas standarti), un ziņošana (2400. grupas standarti). Patiesībā minēto grupu standartus neievēro nošķirti vai secīgi. Drīzāk daļu no darba uzdevuma darba ir iespējams izpildīt jau plānošanas posmā; savukārt, plānošana, pārbaude un ziņošana notiek visā darba uzdevuma izpildes gaitā. Tādējādi, gatavojoties darba uzdevuma izpildei, iekšējiem auditoriem būtu vienlaicīgi jāanalizē visas trīs standartu grupas un ieviešanas norādījumi.

Pirms attiecīgā darba uzdevuma izpildes iekšējiem auditoriem var būt noderīgi pārskatīt plānošanas posmā formulēto informāciju, kurai būtu jāiekļauj:

- darba uzdevuma mērķi, kuri atspoguļo iekšējā audita struktūrvienības iepriekšējā riska novērtēšanas rezultātus (Standarts 2210 – Darba uzdevuma mērķi un Standarts 2210.A1);

- kritēriji, kas tiks izmantoti pārbaudāmās jomas vai procesa pārvaldības, risku vadības un kontroļu izvērtēšanai (Standarts 2210.A3);
- darba uzdevuma darba programma (ietverot plānošanas posmā izdarītos secinājumus), darba uzdevuma izpildei paredzētie uzdevumi un procedūras, kas tiks lietotas, lai identificētu, analizētu un dokumentētu darba uzdevuma informāciju (Standarts 2240 – Darba uzdevuma darba programma un Standarts 2240.A1).

Plānošanas posmā veikto darbu parasti dokumentē darba dokumentos, norādot attiecīgas atsaucē darba programmā. Minētais darbs var ietvert:

- risku un kontroļu matricas sagatavošanu, kas sasaista riskus un kontroles ar pārbaudes pieeju, rezultātiem, novērojumiem un secinājumiem;
- procesu karšu, plūsmu karšu un/vai kontroles procesu vārdisko aprakstu sagatavošanu;
- kontroles sistēmas atbilstības izvērtēšanas rezultātu noteikšanu;
- plāna un pieejas noteikšanu galveno kontroļu efektivitātes pārbaudei.

Plānošanas posmā pielietotais analīzes un detalizācijas līmenis atšķiras atkarībā no iekšējā audita struktūrvienības un darba uzdevuma. Kontroles sistēmas atbilstības izvērtēšana bieži notiek darba uzdevuma plānošanas posmā, jo tas palīdz iekšējiem auditoriem skaidri identificēt galvenās kontroles, kuru efektivitāte būs jāpārbauda papildus. Tomēr vispiemērotākais laiks šīs izvērtēšanas veikšanai ir atkarīgs no attiecīgā darba uzdevuma būtības; ja plānošanas posmā izvērtēšanu neveic, tad kontroļu sistēmas izvērtēšanu var veikt darba uzdevuma konkrētā izpildes posmā, vai arī iekšējie auditori var izvērtēt kontroļu sistēmu, veicot kontroļu efektivitātes pārbaudes.

Ieviešanas apsvērumi

2300. grupas standartiparedz plānošanas posmā noteikto pārbauci izpildi un rezultātu izvērtēšanu un dokumentēšanu. Izvērtējot darba uzdevuma mērķu izpildei nepieciešamo informāciju, iekšējiem auditoriem būtu jāapsver valdes (padomes) un augstākās vadības vēlmes. Nepieciešamā informācija un veiktā analīze var būt atkarīga no tā, vai darba uzdevuma mērķis ir sniegt pārliecību, kas pamatota ar secinājumiem un/vai atzinumu (Standarts 2410.A1), vai sniegt konsultācijas un padomu (Standarts 2410.C1).

Iekšējo auditoru pieeja darba uzdevumu izpildei ir objektīva, taču zinātkāra, tā paredz stratēģisku pieeju informācijas (piemēram, audita pierādījumu) meklēšanā, kas varētu palīdzēt izpildīt attiecīgā darba uzdevuma mērķus. Katrā darba uzdevuma procesa posmā iekšējie auditori pielieto profesionālo skepsi, izvērtējot, vai attiecīgā informācija ir pietiekama un atbilstoša, lai būtu pietiekams pamatojums secinājumam un/vai ieteikumu formulēšanai, un vai būtu jāiegūst papildu informācija. Saskaņā ar Standartu 2330 – Informācijas dokumentēšana iekšējiem auditoriem jādokumentē darba uzdevuma izpildes gaitā iegūtā informācija; pierādījumiem būtu loģiski jāpamato attiecīgie secinājumi un darba uzdevuma rezultāti.

Saskaņā ar Standarta 2310 – Informācijas identificēšana skaidrojumu “Pietiekama informācija balstās uz faktiem, tā ir atbilstoša un pārliecinoša, lai piesardzīga un kompetenta persona varētu nonākt pie tādiem pašiem secinājumiem kā auditors”. Tādējādi darba uzdevuma informācija būtu jāvāc un jādokumentē tā, lai piesardzīga un kompetenta persona un cits iekšējais auditors vai ārējais novērtētājs spētu atkārtot attiecīgo darba uzdevumu, iegūstot iznākumu, kas apstiprina iekšējā auditora rezultātus, loģiski novedot pie tādiem pašiem secinājumiem.

Iekšējiem auditoriem jāpamato savi secinājumi un darba uzdevuma rezultāti ar atbilstošu analīzi un novērtēšanu (skat. Standartu 2320 – Analīze un novērtēšana). Pārliecības sniegšanas un dažu konsultatīvo pakalpojumu darba uzdevumu galīgais mērķis ir izdarīt secinājumus par to, vai galveno kontroļu veids un to darbība atbalsta attiecīgā darba uzdevuma priekšmeta spēju izpildīt savus mērķus.

Darba programmā iekšējie auditori parasti ietver pārbaudīto plānu pierādījumu vākšanai par piemērotu galveno kontroļu darbības efektivitāti (skat. standartu 2240 – Darba uzdevuma darba programma). Parasti efektivitātes pārbaudes nav nepieciešamas sekundārajām kontrolēm (t.i., kontroles, kas uzlabo procesu, taču nav būtiskas) un kontrolēm ar funkcionālajiem trūkumiem (t.i., kontroles, kuras varētu neizpildīt savu mērķi, pat ja tās darbosies atbilstoši). Ja pārbaudīto plāna detalizācijas pakāpe nav pietiekama, iekšējiem auditoriem var nākties sniegt papildu informāciju par pārbaudēm, piemēram, par to kritērijiem un populāciju, datu kopas atlases metodi un nepieciešamo datu kopas lielumu pietiekamas informācijas iegūšanai. Saskaņā ar Standartu 2240.A1 labojumi jāapstiprina nekavējoties.

Iekšējo auditoru novērtēšanu veikšanas pieeja bieži ir manuālo audita procedūru un datorizēto audita metožu (DAM) apvienojums. Vispārīgās manuālo audita procedūru

kategorijas ietver jautājumus (piemēram, intervijas vai aptaujas), novērošanu, pārbaudes, salīdzināšanu, izsekošanu, atkārtotu veikšanu, apstiprināšanu un analītiskās procedūras (piemēram, rādītāju analīzi, tendenču analīzi vai salīdzināšanu ar attiecīgo standartu. DAM ietver vispārējas audita programmatūras un specializētās programmatūras, kas pārbauda datu apstrādes loģiku un citu programmatūru un sistēmu kontroles. Novērtēšanas procedūras sīkāk tiek aplūkotas Ieviešanas norādījumā 2320 – Analīze un novērtēšana.

Pabeigto novērtēšanu rezultātus var ierakstīt risku un kontroļu matricai pievienotajā ailē; risku un kontroļu matricu parasti dokumentē kā darba dokumentu. Ieraksti matricā parasti iekļauj atsauci vai saiti uz papildu darba dokumentiem, kuros ir dokumentēta pielietoto pārbažu procedūru un veikto analīžu informācija, rezultāti un jebkādi papildu pamatojumi iekšējo auditoru secinājumiem. Iekšējā audita informāciju, pārbažu rezultātus un secinājumu pamatojumus var izklāstīt veiktā darba kopsavilkumā.

Iekšējā audita vadītājs parasti nosaka vienotu darba dokumentu dokumentēšanas pieeju, kuru apraksta iekšējā audita struktūrvienības politiku un procedūru rokasgrāmatā. Dokumentēšanas process sīkāk ir aplūkots Ieviešanas norādījumā 2330 – Informācijas dokumentēšana.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 2300 var demonstrēt darba uzdevuma darba dokumentos, kuros aprakstītas darba uzdevuma izpildes gaitā veiktās darbības, analīze un novērtējumi, kā arī secinājumu, atzinumu un/vai konsultāciju pamatojums. Darba dokumenti parasti ietver darba uzdevuma veikšanas gaitā izmantotās DAM vai programmatūras aprakstu. Atbilstību parasti demonstrē darba uzdevuma galīgie ziņojumi. Pēc darba uzdevuma pabeigšanas rīkoto aptauju rezultāti vai citi atgriezeniskās saites informācijas iegūšanas avoti var apstiprināt, ka no valdes (padomes) un augstākās vadības perspektīvas raugoties, darba uzdevuma mērķi ir izpildīti. Darba uzdevuma pārraudzības dokumentēšana var sniegt pierādījumus par atbilstību.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2320

Standarts 2320 – Analīze un novērtēšana

Iekšējiem auditoriem jāpamatosavi secinājumi un darba uzdevuma rezultāti ar atbilstošu analīzi un novērtējumiem.

*Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā*

Ar ko sākt?

Plānojot darba uzdevumu, iekšējiem auditoriem jāizveido darba programma darba uzdevuma mērķu izpildei (skat. Standartu 2240 – Darba uzdevuma darba programma). Pārliecības sniegšanas darba uzdevumu darba programmā jāietver procedūras darba uzdevumu informācijas identificēšanai, analizēšanai, novērtēšanai un dokumentēšanai (Standarts 2240.A1). 2300. grupas standarti apraksta šo plānoto procedūru faktisko ieviešanu.

Saskaņā ar Standartu 2320 pirms secinājumu izdarīšanas iekšējiem auditoriem jāanalizē un jāizvērtē darba uzdevuma izpildes gaitā iegūtā informācija. Darba uzdevuma plānošanas un darba programmas izveides posmā iekšējie auditori varētu jau būt veikuši dažas darba uzdevuma darbības un ieguvuši svarīgu informāciju, tostarp risku un kontroļu matricu un informāciju par kontroles sistēmas atbilstību. Darba programmā bieži tiek sasaistīti darba dokumenti, kuros dokumentēta darba izpilde, iegūtā informācija un izrietošie lēmumi. Ierasti darba dokumenti ir, piemēram, plānošanas piezīmes vai jautājumu kontroles saraksti, galveno procesu plūsmu kartes vai to vārdiskie apraksti, procesu līmeņa risku kartes, risku un kontroļu

matricas, kurās dokumentēta saikne starp riskiem, kontrolēm, pārbažu pieeju, interviju kopsavilkuma informāciju, rezultātiem, pierādījumiem un secinājumiem.

Ieviešanas apsvērumi

Pāreja no darba uzdevuma plānošanas uz izpildes posmu varētu nebūt precīzi noteikta, jo zināmā mērā abos darba uzdevuma posmos notiek audita informācijas analizēšana un novērtēšanu. Plānošanas procesā iekšējie auditori bieži identificē kontroles un izvērtē to funkcionālo atbilstību, jo tas palīdz viņiem identificēt galvenās kontroles, kuru efektivitāti būs nepieciešams pārbaudīt papildus.

Darba uzdevumu izpilde parasti ietver darba programmā noteikto pārbažu veikšanu, lai savāktu pierādījumus par galveno kontroļu darbības efektivitāti. Balstoties uz risku un kontroļu matricu un darba programmu, iekšējo auditoru rīcībā varētu būt konkrētu veicamo procedūru un pārbažu saraksts. Citi darba programmas aspekti, kurus parasti ietver, ir vadības apliecinājumi, pārbažu mērķi, kritēriji, pieeja, procedūras un populācija; datu kopu atlases metode un lielums. Tomēr darba uzdevuma izpildes agrīnos posmos vēl varētu būt nepieciešams noskaidrot atsevišķas detaļas.

Izpildot attiecīgo darba programmu (piemēram, secinājumu par to, vai kontroles efektīvi samazina riskus līdz pieņemamam līmenim), iekšējo auditoru galīgais mērķis ir censties izdarīt secinājumus. Pamatojoties uz pietiekamu informāciju par kontroļu veida atbilstību un to darbības efektivitāti, iekšējie auditori var izdarīt secinājumu par to, vai esošās kontroles ir atbilstošas, lai tiktu izpildīti pārbaudāmās jomas vai procesa mērķi.

Pārbažu apjoms ir atkarīgs no pārbažu rezultātā iegūto audita pierādījumu pietiekamības, kurus iekšējie auditori var izmantot savu secinājumu vai padomu pamatošanai. Ja darba programmā noteiktās pārbažu procedūras nesniedz pietiekamu informāciju secinājumu un ieteikumu formulēšanai, iekšējiem auditoriem var nākties koriģēt pārbažu plānu un veikt papildu pārbaudes. Saskaņā ar Standartu 2240.A1 korekcijas attiecīgajā darba programmā jāveic nekavējoties.

Analīze

Pārbaužu pieejas bieži ir manuālo audita procedūru un datorizēto audita metožu (DAM) apvienojums; pēdējās ietver vispārējas audita programmatūras un specializētās programmatūras, kuras pārbauda datu apstrādes loģiku un citu programmatūru un sistēmu kontroles. Tāpat kā iepriekš aprakstītā pārbaužu informācija arī darba uzdevumu pārbaužu procedūras parasti nosaka attiecīgā darba uzdevuma darba programmas izveides gaitā (Standarts 2240).

Iekšējie auditori var pārbaudīt visu datu populāciju vai kopu, kas to precīzi raksturo. Atlasot datu kopu, iekšējie auditori ir atbildīgi par tādu metožu izmantošanu, kuras nodrošina, ka atlasītā datu kopa atbilst visai populācijai un/vai laikposmam, attiecībā uz kuru iegūtie rezultāti tiks vispārināti. Izmantojot DAM, ir iespējams analizēt visu datu populāciju, ne tikai to kopu. Papildu informāciju par datu kopas atlasēšanas metodēm un DAM var atrast IAI Papildu norādījumos.

Vienkāršas manuālā audita procedūras ietver informācijas vākšanu, rīkojot aptaujas (piemēram, intervijas vai aptaujas), novērojot vai veicot pārbaudes. Citu manuālā audita procedūru izpildei var būt nepieciešams ilgāks laiks, taču parasti to rezultātā tiek sniegts augstāks pārbaudes līmenis. Manuālo audita procedūru piemēri ir:

- **apstiprināšana** – iekšējie auditori pārbauda dokumentētās vai fiksētās informācijas pamatotību, izsekojot to atpakaļ līdz attiecīgajam fiziskajam resursam vai iepriekš sagatavotajam ierakstam;
- **izsekošana** – iekšējie auditori pārbauda dokumentētās vai fiksētās informācijas pilnīgumu, izsekojot informāciju no attiecīgā dokumenta, ieraksta vai fiziskā resursa uz vēlāk sagatavotu dokumentu;
- **atkārtota izpilde** – iekšējie auditori pārbauda kādas kontroles precizitāti, atkārtoti veicot attiecīgo uzdevumu, iegūstot tiešus pierādījumus par attiecīgās kontroles darbības efektivitāti;
- **neatkarīga apstiprināšana** – iekšējie auditori pieprasa un iegūst rakstisku apstiprinājumu par informācijas precizitāti no neatkarīgas trešās personas.

Analītiskās procedūras izmanto, lai salīdzinātu informāciju ar sagaidāmo informāciju, balstoties uz neatkarīgu (t.i., objektīvu) avotu un priekšnoteikumu, ka ir pamatoti

sagaidīt noteiktu saikni starp informāciju, ja vien apstākļi nenorāda uz pretējo. Analītiskās procedūras var pielietot arī darba uzdevuma plānošanas gaitā (2200. grupas standarti).

Analītisko procedūru piemēri ietver:

- rādītāju, tendenču un regresijas analīzi;
- pamatotības pārbaudes;
- salīdzinājumus pa periodiem;
- prognozes;
- informācijas salīdzināšanu ar līdzīgu nozaru vai organizāciju struktūrvienību pamatinformāciju.

Iekšējie auditori var turpināt analizēt būtiskas novirzes no sagaidāmās informācijas, lai noteiktu to cēloni un/vai pamatotību (piemēram, krāpšana, kļūda vai apstākļu maiņa). Neizskaidrojami rezultāti var norādīt gan uz nepieciešamību veikt papildu pārbaudes, gan uz būtisku problēmu esamību, par kurām būtu jāziņo augstākajai vadībai un valdei (padomei) (skat. Standartu 2060 – Ziņošana augstākajai vadībai un valdei (padomei)).

Novērtēšanas

Izvērtējot darba uzdevuma gaitā atklāto informāciju, iekšējie auditori balstās uz savu pieredzi, loģiku un profesionālo skepsi, nonākot pie loģiskiem secinājumiem. Iekšējo auditoru pieeja darba uzdevumiem parasti ir objektīva un zinātkāra, stratēģiski meklējot informāciju, kas varētu izpildīt darba uzdevuma mērķus. Izpildot ikvienu darba uzdevuma darbību, viņi balstās uz savu profesionālo pieredzi un pielieto skepsi, lai izvērtētu pierādījumu pietiekamību un atbilstību secinājumu un/vai ieteikumu formulēšanai. Saskaņā ar Standartu 2330 – Informācijas dokumentēšana iekšējiem auditoriem jādokumentē informācija, kas loģiski pamato darba uzdevuma rezultātus un secinājumus. Tomēr tas nenozīmē, ka iekšējiem auditoriem būtu jāizslēdz atbilstoša informācija, kas var būt pretrunā ar attiecīgajiem secinājumiem.

Lai konstatētu kļūdas, problēmas, neizmantotās iespējas vai neatbilstības pamatā esošo cēloni, iekšējie auditori bieži veic t.s. saknes cēloņu analīzi. Tāļauj iekšējiem auditoriem gūt papildu informāciju, kas uzlabo attiecīgās organizācijas pārvaldības, risku vadības un kontroles procesu efektivitāti un lietderību. Tomēr minēto analīžu veikšanai dažkārt ir

nepieciešami lieli resursi, piemēram, laiks un jomas ekspertu konsultācijas. Attiecīgi, veicot saknes cēloņu analīzi, iekšējiem auditoriem jāpielieto pienācīga profesionālā rūpība, salīdzinot nepieciešamo ieguldījumu un iespējamus ieguvumus (Standarts 1220.A1).

Lai gan komplicētām problēmām var būt nepieciešama rūpīga analīze, atsevišķos gadījumos saknes cēloņu analīze var būt tik vienkārša kā vairāku jautājumu “kāpēc?” uzdošana, mēģinot noskaidrot novirzes saknes cēloni. Piemēram:

Darbinieks nokrita. Kāpēc? Tāpēc, ka uz grīdas bija izlijusi eļļa. Kāpēc? Jo tvertnē bija sūce. Kāpēc? Tāpēc, ka tvertne nebija kvalitatīva. Kāpēc? Jo piegādātāju kvalitātes standarti nav pietiekami augsti.

Vairumu saknes cēloņu ir iespējams izsekot līdz lēmumiem, darbībām vai bezdarbībai no kādas personas vai vairāku personu puses. Tomēr īstā saknes cēloņa noteikšana var būt sarežģīts un subjektīvs process, pat tad, ja iekšējie auditori ir veikuši kvantitatīvo un kvalitatīvo datu analīzi. Dažos gadījumos daudzas kļūdas ar dažādu ietekmi var saplūst, veidojot problēmas saknes cēloni, vai arī attiecīgais saknes iemesls varētu būt saistīts ar risku, kas ietver plašāku problēmu, piemēram, organizācijas kultūru. Tāpēc iekšējie auditori var izvēlēties ievākt informāciju no vairākām iekšējām un ārējām ieinteresētajām personām. Atsevišķos gadījumos iekšējie auditori var norādīt vadībai uz daudziem iespējamajiem saknes cēloņiem, lai vadība tos apspriestu, izmantojot dažādus scenārijus iespējamu problēmas saknes cēloņu neatkarīgai un objektīvai izvērtēšanai. Ja saknes cēloņu analīzei nepieciešamais laiks vai prasmju līmenis neatbilst iekšējā audita struktūrvienībā pieejamajam, iekšējā audita vadītājs var ieteikt vadībai risināt pamatā esošo problēmu un veikt papildu darbu, lai identificētu attiecīgās problēmas saknes cēloni.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Darba dokumentos parasti norāda pietiekamu informāciju par darba uzdevuma analīzi, tās rezultātiem, un secinājumiem, lai lasītājs spētu saprast secinājumu pamatotību. Darba dokumentos parasti apraksta pārbaudīto datu populāciju, datu kopas atlases procesu un auditoru izmantoto datu kopas atlases metodi. Darba dokumentos norāda savstarpējas atsauces uz attiecīgo darba programmu. Papildu apstiprinājumu var sniegt darba uzdevuma pārraudzības analīze (standarts 2340 – Darba uzdevuma pārraudzība).

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2330

Standarts 2330 – Informācijas dokumentēšana

Iekšējiem auditoriem ir jādokumentē pietiekama, ticama, būtiska un noderīga informācija, kas pamato darba uzdevuma rezultātus un secinājumus.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Darba uzdevuma darba dokumentus izmanto, lai dokumentētu visā darba uzdevuma izpildes gaitā, tostarp plānošanas posmā, iegūto informāciju, lai pārbaudītu, analizētu un izvērtētu datus, un lai formulētu darba uzdevuma rezultātus un secinājumus. Darba dokumentus var sagatavot gan papīra, gan elektroniskā formā, vai abējādi. Iekšējā audita programmatūras izmantošana var uzlabot dokumentēšanas konsekvenci un efektivitāti.

Parasti darba dokumentu saturs, to sakārtojums un formāts atšķiras atkarībā no organizācijas un darba uzdevuma būtības. Taču iekšējā audita struktūrvienības ietvaros ir svarīgi nodrošināt pēc iespējas lielāku darba dokumentu sagatavošanas konsekvenci, jo tas sekmē apmainīšanos ar darba uzdevuma informāciju un audita darbību koordinēšanu. Tā kā iekšējā audita vadītājs (IAV) ir atbildīgs gan par minēto koordinēšanu, gan par iekšējā audita struktūrvienības politiku un procedūru ieviešanu (skat. attiecīgi Standartu 2050 – Koordinēšana un paļaušanās vai Standartu 2040 – Politikas un procedūras), būtu loģiski, ja IAV izstrādātu darba uzdevumu sagatavošanas vadlīnijas un procedūras dažādiem darba

uzdevumu veidiem. Standartizētu, taču elastīgu darba dokumentu formātu un veidņu izmantošana uzlabo darba uzdevuma izpildes efektivitāti un konsekveni. Standartizētiem darba dokumentiem parasti ir vispārīga struktūra, apzīmējumi (t.i., simboli, kurus izmanto konkrētu audita procedūru apzīmēšanai), savstarpēju atsauču uz citiem darba dokumentiem sistēma, kā arī noteikta informācija, kuru jā saglabā pastāvīgi un jāizmanto turpmāk, izpildot citus darba uzdevumus. Pirms darba uzdevuma dokumentēšanas uzsākšanas iekšējiem auditoriem būtu jāizvērtē un jāgūst izpratne par savas organizācijas konkrētās darba dokumentācijas sagatavošanas procedūrām, standarta apzīmējumiem un pieejamajām dokumentu veidnēm vai programmatūru, kuru izmanto iekšējā audita struktūrvienība.

Ieviešanas apsvērumi

Saskaņā ar Standartu 2310 – Informācijas identificēšana – “lai izpildītu darba uzdevuma mērķus, iekšējiem auditoriem jāidentificē pietiekama, ticama, atbilstoša un noderīga informācija.” Ir vienlīdz būtiski svarīgi, lai iekšējie auditori ņemtu vērā minētos kritērijus, arī dokumentējot informāciju darba dokumentos. Lietderīgi darba dokumenti ietver informāciju, kas ir pietiekama un atbilstoša darba uzdevumu mērķu izpildei un kas pamato novērojumus, secinājumus un ieteikumus, tādējādi veicinot organizācijas mērķu izpildi.

Turklāt lietderīgos darba dokumentos dokumentētā informācija ir ticama, jo to iegūst, izmantojot atbilstošas un dokumentētas darba uzdevuma izpildes metodes. Iespējams, vissvarīgākais ir nodrošināt, lai darba dokumenti ietvertu pietiekamu un atbilstošu informāciju, kas ļautu piesardzīgai un kompetentai personai, piemēram, citam iekšējam auditoram vai ārējam revidentam nonākt pie tādiem secinājumiem kā iekšējais auditors, kurš izpildīja attiecīgo darba uzdevumu. Tādējādi darba dokumenti ir svarīga sistemātiska un disciplinēta darba uzdevuma izpildes procesa sastāvdaļa, jo tajos audita pierādījumi tiek sakārtoti tā, lai būtu iespējams atkārtot izpildīto darbu, gūstot pamatojumu darba uzdevuma secinājumiem un rezultātiem.

Darba dokumentos var būt norādīta šāda informācija:

- numerācija vai atsauces numurs;
- nosaukums vai virsraksts, kas identificē pārbaudāmo jomu vai procesu;
- darba uzdevuma datums vai periods;
- veiktā darba apjoms;

- datu iegūšanas un analīzes mērķa paskaidrojums;
- darba uzdevumā ietvertu datu avots (-i);
- analizētās datu populācijas apraksts, tostarp apraksts par datu kopas lielumu un atlases metodi;
- datu analīzei izmantotā metodoloģija;
- informācija par veiktajām pārbaudēm un analīzi;
- secinājumi, tostarp savstarpējas atsaucē uz darba dokumentiem par audita novērojumiem;
- priekšlikumi papildus veicamajam darbam attiecīgā darba uzdevuma ietvaros;
- iekšējā(-o) auditora (-u) vārds, kurš izpildīja darba uzdevumu;
- atzīme par veiktā darba pārbaudi un iekšējā (-o) auditora(-u), kurš (kuri) pārbaudīja darbu, vārds.

Parasti darba dokumentus sakārto atbilstoši darba programmā izveidotajai kārtībai, izmantojot savstarpējas atsaucē uz atbilstošu informāciju. Gala rezultāts ir pilnīgs dokumentu apkopojums (elektroniskā vai papīra formātā, vai abējādi) par izpildītajām procedūrām, iegūto informāciju, izdarītajiem secinājumiem un sagatavotajiem ieteikumiem, kā arī katras darbības loģisko pamatojumu. Saziņā ar ieinteresētajām personām, tostarp ar augstāko vadību, valdi (padomi) un pārbaudāmās jomas vai procesa vadību iekšējais auditors izmanto galvenokārt uz šos dokumentus.

Darba dokumentu pārraudzības pārbaudi parasti veic iekšējā audita personāla prasmju pilnveidošanas nolūkam (skat. Standartu 2340 – Darba uzdevumu pārraudzība). Pārraudzības pārbaudi var izmantot, lai novērtētu atbilstību *Starptautiskās iekšējā audita profesionālās prakses standartiem* un uzturētu kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu (skat. Standartu 1300 – Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma).

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 2330 demonstrē pienācīgi sagatavoti un aizpildīti darba dokumenti neatkarīgi no tā, vai tos uzglabā papīra formātā vai elektroniski. Arī ieteikto darbību efektīva ieviešana no vadības puses var demonstrēt, ka darba uzdevuma informācija bijusi pietiekama, ticama, atbilstoša un noderīga. Paziņojot darba uzdevuma rezultātus atbilstošajām personām, IAV var saņemt atgriezeniskās saites informāciju par dokumentētās darba uzdevuma informācijas kvalitāti. Līdzīgā veidā atbilstību var demonstrēt arī personu, kuras saņēma darba

uzdevuma informāciju, aptauju rezultāti, rīkojot minētās aptaujas pēc darba uzdevuma izpildes.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2340

Standarts 2340 – Darba uzdevuma pārraudzība

Darba uzdevumi ir pienācīgi jāpārtrauga, lai nodrošinātu mērķu sasniegšanu, kvalitāti un personāla profesionālo izaugsmi.

Skaidrojums:

Nepieciešamās pārraudzības līmenis būs atkarīgs no iekšējo auditoru prasmes un pieredzes un darba uzdevuma sarežģītības. Iekšējā audita vadītājs ir atbildīgs par darba uzdevuma pārraudzību neatkarīgi no tā, vai darba uzdevumu veic iekšējā audita struktūrvienība vai cits pakalpojuma sniedzējs, taču viņš var pilnvarot pietiekami pieredzējušus iekšējā audita struktūrvienības darbiniekus veikt pārskatīšanu. Jādokumentē un jā saglabā atbilstīgi pierādījumi, kas apliecinātu, ka pārraudzība ir veikta.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Iekšējā audita vadītājs (IAV) uzņemas vispārēju atbildību par darba uzdevumu pārraudzību, lai nodrošinātu mērķu izpildi, kvalitāti un personāla profesionālo izaugsmi. Tādēļ, plānojot darba uzdevuma pārraudzības veidu, IAV būtu jāanalizē darba uzdevuma mērķi un iekšējā audita politikas un procedūras, kas atbilst Standarta 2340 prasībām. Vēl pirms darba uzdevuma plānošanas procesa uzsākšanas IAV parasti jau ir izstrādājis iekšējā audita politikas un procedūras, lai noteiktu darba uzdevumu plānošanas, izpildes un pārraudzības kārtību (skat. Standartu 2040 – Politikas un procedūras). Šādās politikās un procedūrās var norādīt, kādas

programmatūras un dokumentu veidnes iekšējiem auditoriem būtu jāizmanto, lai visas darba programmas un darba dokumenti tiktu dokumentēti konsekventi. Līdzīgā veidā politikās un procedūras var paredzēt personāla profesionālās izaugsmes iespējas, piemēram, politika, saskaņā ar kuru pēc darba uzdevuma izpildes rīko sapulces, kurās piedalās iekšējais auditors (-i), kurš(-i) izpildīja darba uzdevumu, IAV vai viņa norīkotais darba uzdevuma vadītājs.

Iekšējo auditoru profesionālo prasmju novērtēšanu veic pastāvīgi, t.i., ne tikai attiecīgā darba uzdevuma izpildes ietvaros. Prasmju novērtēšanu rezultāti parasti sniedz pietiekamu informāciju par iekšējo auditoru kompetencēm, kas ļauj IAV norīkot iekšējos auditorus tādos darba uzdevumos, kuru veikšanai viņiem ir nepieciešamās zināšanas, prasmes un citas kompetences. Līdzīgā veidā tās palīdz IAV izraudzīties kvalificētu darba uzdevuma vadītāju.

Ieviešanas apsvērumi

Darba uzdevuma pārraudzības process sākas ar darba uzdevuma plānošanu un turpinās visā darba uzdevuma izpildes gaitā. Plānošanas posmā darba uzdevuma vadītājs ir atbildīgs par darba uzdevuma darba programmas apstiprināšanu, kā arī var uzņemties atbildību par citiem plānošanas procesa aspektiem (skat. Standartu 2240.A1). Darba programmas apstiprināšanas galvenais kritērijs ir tās saturs, t.i., vai tā veicina efektīvu darba uzdevuma mērķu izpildi. Turklāt darba programmā jāietver procedūras darba uzdevuma informācijas identificēšanai, analīzei, izvērtēšanai un dokumentēšanai. Saskaņā ar Standartu 2240.A1 visi labojumi darba programmā ir jāapstiprina. Darba uzdevuma pārraudzība ietver arī attiecīgās darba programmas izpildes nodrošināšanu un darba programmas izmaiņu apstiprināšanu.

Parasti darba uzdevuma vadītājs pastāvīgi sazinās gan ar iekšējo auditoru (-iem), kas norīkots (-i) veikt darba uzdevumu, gan ar pārbaudāmās jomas vai procesa vadību. Darba uzdevuma vadītājs parasti pārbauda darba uzdevuma darba dokumentus, kuros aprakstītas izpildītās procedūras, identificētā informācija un darba uzdevuma gaitā izdarītie novērojumi un sākotnējie secinājumi. Darba uzdevuma vadītājs izvērtē, vai informācija, pārbaudes un rezultāti ir pietiekami, ticami, atbilstoši un noderīgi darba uzdevuma mērķu izpildei un darba uzdevuma rezultātu un secinājumu pamatošanai atbilstoši Standartam 2330 – Informācijas dokumentēšana.

Saskaņā ar Standartu 2420 – Saziņas kvalitāte – saziņai par darba uzdevumu jābūt precīzai, objektīvai, skaidrai, kodolīgai, konstruktīvai, pilnīgai un savlaicīgai. Darba uzdevuma vadītājs

pārbauda darba uzdevuma saziņas materiālus un darba dokumentus attiecībā uz minētajiem aspektiem, jo to, ka darba uzdevuma izpildes gaitā ir notikusi saziņa, galvenokārt pamato darba dokumenti.

Darba uzdevuma veikšanas gaitā darba uzdevuma vadītājs un/vai IAV tiekas ar iekšējo auditoru (-iem), kas norīkots (-i) veikt darba uzdevumu, un apspriež darba uzdevuma gaitu, sniedzot iekšējam auditoram iespēju mācīties un profesionāli pilnveidoties, kā arī iespēju novērtēt iekšējā auditora darbu. Pārbaudot darba uzdevuma saziņas dokumentus, kā arī darba dokumentus, kuros dokumentēti visi darba uzdevuma procesa aspekti, darba vadītāji var pieprasīt papildu pierādījumus vai skaidrojumu. Iekšējiem auditoriem var rasties iespēja pilnveidot savus darba rezultātus, meklējot atbildes uz darba uzdevuma vadītāja jautājumiem.

Parasti darba vadītāja pārbaūžu piezīmes netiek saglabātas galīgajā dokumentācijā, tās likvidē, tiklīdz ir sniegti attiecīgie pierādījumi vai darba dokumenti ir papildināti ar informāciju, kas kļiedēja darba vadītāja bažas vai atbildēja uz viņa jautājumiem. Alternatīvs variants – iekšējā audita struktūrvienība var uzturēt vest atsevišķu uzskaiti par darba vadītāja bažām un jautājumiem, veiktajām darbībām to kļiedēšanai/atbildēšanai uz tiem un minēto darbību rezultātiem.

IAV ir atbildīgs par visiem iekšējā audita darba uzdevumiem un visiem būtiskiem profesionālajiem vērtējumiem darba uzdevuma izpildes gaitā no iekšējā audita struktūrvienības vai citu personu puses, kuras izpilda darbu iekšējā audita struktūrvienības labā. Tādēļ IAV parasti izstrādā politikas un procedūras, kuru mērķis ir mazināt risku, ka iekšējo auditoru vērtējumi vai rīcība varētu neatbilst IAV profesionālajam vērtējumam, kam varētu būt nelabvēlīgas sekas uz darba uzdevuma rezultātiem. IAV parasti nosaka kārtību, kādā tiek risinātas profesionālo vērtējumu atšķirības, ja tādas rastos. Minētais var iekļaut atbilstošu faktu sniegšanu, papildu jautājumu noskaidrošanu vai izpēti, kā arī atšķirīgo viedokļu dokumentēšanu un secinājumu iekļaušanu attiecīgā darba uzdevuma darba dokumentos. Ja profesionālais vērtējums atšķiras jautājumā, kas saistīts ar ētiku, tā izskatīšanu varētu deleģēt organizācijas pārstāvjiem, kuri ir atbildīgi par ētikas jautājumiem.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Pierādījumi par atbilstību Standartam 2340 var ietvert darba uzdevuma darba dokumentus, kurus ir parakstījis un datējis darba uzdevuma vadītājs (ja dokumentēšana notiek manuāli) vai

kuri ir apstiprināti elektroniski (ja dokumentēšana notiek ar darba dokumentu programmatūru). Pierādījumi var iekļaut arī aizpildītu darba uzdevumu darba dokumentu jautājumu kontrolsarakstu un/vai pārbaudes komentāru sarakstu.

Darba uzdevumu līmenī kvalitāti ir iespējams demonstrēt ar IAV uzturēto kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmu, kā arī ar aptauju rezultātiem, kuru rīkošanas mērķis ir iegūt darba uzdevuma pieredzes atgriezeniskās saites informāciju no indivīdiem, kas bijuši tieši iesaistīti darba uzdevuma izpildē. Iekšējie auditori var izmantot iespēju sniegt atgriezeniskās saites informāciju par darba uzdevuma vadītāja darbu, piemēram, savu darba kolēģu darba novērtēšanās (aptauja).

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

leviešanas norādījums 2400

Standarts2400– Rezultātu ziņošana

Iekšējiem auditoriem jāziņo darba uzdevumu izpildes rezultāti.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Saskaņā ar šā standarta prasībām iekšējiem auditoriem jāziņo par darba uzdevumu izpildes rezultātiem. Attiecīgi iekšējiem auditoriem jābūt skaidrai izpratnei par darba uzdevumu izpildes rezultātu ziņošanas prasībām. Iekšējā audita vadītājam (IAV) būtu jāsaprot arī valdes (padomes) un augstākās vadības vēlmēs attiecībā uz rezultātu ziņošanu.

Iekšējiem auditoriem būtu jābūt izpratnei par audita rokasgrāmatā ietvertajām politikām un procedūrām (vai citām ieinteresēto personu vēlmēm) un standarta dokumentu veidņu izmantošanu, lai nodrošinātu konsekventu pieeju attiecībā uz novērojumu un secinājumu formulēšanu. Standartā 2040 – Politikas un procedūras un saistītajā leviešanas norādījumā ir sniegta sīkāka informācija par IAV pienākumiem, kas saistīti ar politikām un procedūrām.

leviešanas apsvērumi

Parasti iekšējā audita politiku un procedūru rokasgrāmatā ir aprakstīta kārtība, kādā dokumentē ar darba uzdevumu saistīto novērojumu vai secinājumu. Iekšējā audita struktūrvienība var izveidot darba uzdevuma izpildes ziņošanas plānu, lai sniegtu sīkus

norādījumus par kārtību, kādā iekšējie auditori ziņo par novērojumiem darba uzdevuma izpildes gaitā un par tā izpildes galīgajiem rezultātiem.

Ziņojot par rezultātiem, iekšējie auditori ievēro ziņošanas plānu, tostarp ziņošanas kritērijus (Standarts 2410), ziņojumu kvalitātes kritērijus (Standarts 2420) un rezultātu informācijas izplatīšanas prasības (Standarts 2440). Konstatējot, ka minētie ziņošanas standarti ir izpildīti, iekšējais auditors apstiprina, kā notiks darba uzdevuma izpildes rezultātu ziņošana. Darba dokumentos būs norādīts, par kuriem rezultātiem tiks ziņots mutiski, un par kuriem – rakstiski.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2400, ietver iekšējā audita politiku un procedūru rokasgrāmatu, tostarp:

- politikas, kas nosaka ziņošanas par neatbilstību tiesību un normatīvajiem aktiem vai citām problēmām kārtību;
- politikas, kas nosaka jutīgas informācijas ziņošanas kārtību gan pakļautības hierarhijas ietvaros, gan ārpus tās;
- politikas par ziņošanu ārpus attiecīgās organizācijas.

Citi dokumenti varētu iekļaut ziņošanas plānu, novērojumu un domstarpību piezīmes, starpposma un sākotnējās saziņas dokumentus, darba uzdevuma izpildes galīgā ziņojuma dokumentus, kā arī uzraudzības un turpmāko pārbaužu ziņojumu dokumentus.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

leviešanas norādījums 2400

Standarts2400– Rezultātu ziņošana

Iekšējiem auditoriem jāziņo darba uzdevumu izpildes rezultāti.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Saskaņā ar šā standarta prasībām iekšējiem auditoriem jāziņo par darba uzdevumu izpildes rezultātiem. Attiecīgi iekšējiem auditoriem jābūt skaidrai izpratnei par darba uzdevumu izpildes rezultātu ziņošanas prasībām. Iekšējā audita vadītājam (IAV) būtu jāsaprot arī valdes (padomes) un augstākās vadības vēlmēs attiecībā uz rezultātu ziņošanu.

Iekšējiem auditoriem būtu jābūt izpratnei par audita rokasgrāmatā ietvertajām politikām un procedūrām (vai citām ieinteresēto personu vēlmēm) un standarta dokumentu veidņu izmantošanu, lai nodrošinātu konsekventu pieeju attiecībā uz novērojumu un secinājumu formulēšanu. Standartā 2040 – Politikas un procedūras un saistītajā leviešanas norādījumā ir sniegta sīkāka informācija par IAV pienākumiem, kas saistīti ar politikām un procedūrām.

leviešanas apsvērumi

Parasti iekšējā audita politiku un procedūru rokasgrāmatā ir aprakstīta kārtība, kādā dokumentē ar darba uzdevumu saistīto novērojumu vai secinājumu. Iekšējā audita struktūrvienība var izveidot darba uzdevuma izpildes ziņošanas plānu, lai sniegtu sīkus

norādījumus par kārtību, kādā iekšējie auditori ziņo par novērojumiem darba uzdevuma izpildes gaitā un par tā izpildes galīgajiem rezultātiem.

Ziņojot par rezultātiem, iekšējie auditori ievēro ziņošanas plānu, tostarp ziņošanas kritērijus (Standarts 2410), ziņojumu kvalitātes kritērijus (Standarts 2420) un rezultātu informācijas izplatīšanas prasības (Standarts 2440). Konstatējot, ka minētie ziņošanas standarti ir izpildīti, iekšējais auditors apstiprina, kā notiks darba uzdevuma izpildes rezultātu ziņošana. Darba dokumentos būs norādīts, par kuriem rezultātiem tiks ziņots mutiski, un par kuriem – rakstiski.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2400, ietver iekšējā audita politiku un procedūru rokasgrāmatu, tostarp:

- politikas, kas nosaka ziņošanas par neatbilstību tiesību un normatīvajiem aktiem vai citām problēmām kārtību;
- politikas, kas nosaka jutīgas informācijas ziņošanas kārtību gan pakļautības hierarhijas ietvaros, gan ārpus tās;
- politikas par ziņošanu ārpus attiecīgās organizācijas.

Citi dokumenti varētu iekļaut ziņošanas plānu, novērojumu un domstarpību piezīmes, starpposma un sākotnējās saziņas dokumentus, darba uzdevuma izpildes galīgā ziņojuma dokumentus, kā arī uzraudzības un turpmāko pārbaužu ziņojumu dokumentus.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2420

Standarts 2420 – Ziņojumu kvalitāte

Ziņojumiem jābūt precīziem, objektīviem, saprotamiem, kodolīgiem, lietišķiem, pilnīgiem un savlaicīgiem.

Skaidrojums:

Precīzos ziņojumos nav kļūdu un sagrozījumu, un tajos ir precīzi atspoguļoti galvenie fakti. Objektīvi ziņojumi ir patiesi, neitrāli un bez aizspriedumiem, tie atspoguļo taisnīgu un līdzsvarotu visu attiecīgo faktu un apstākļu novērtējumu. Saprotami ziņojumi ir viegli uztverami un loģiski; tajos bez vajadzības netiek izmantota speciālā terminoloģija, un tie sniedz visu būtisko informāciju. Kodolīgi ziņojumi attiecas uz lietas būtību, un tajos nav nevajadzīgu izvērtējumu, liekas informācijas, atkārtojumu un liekvārdības. Lietišķi ziņojumi ir noderīgi darba uzdevuma klientam un organizācijai nepieciešamo uzlabojumu nodrošināšanā. Pilnīgos paziņojumos ir iekļauta visa mērķauditorijai būtiskā informācija un novērojumi, lai pamatotu ieteikumus un secinājumus. Savlaicīgi ziņojumi ir noderīgi, tie ir sagatavoti atbilstošā laikā, atkarībā no jautājuma nozīmīguma ļaujot vadībai veikt nepieciešamās korekcijas.

Grozītie Standarti, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Saziņa noris visā darba uzdevuma izpildes gaitā. Tāpēc Standartu 2420 piemēro visos darba uzdevuma posmos, tostarp tā plānošanas, izpildes, rezultātu ziņošanas un tā gaitas uzraudzības posmā, kā arī ziņojot par risku uzņemšanos. Tā kā ir būtiski svarīgi nodrošināt kvalitatīvus darba uzdevumu izpildes ziņojumus, tos sagatavojot, iekšējie auditori pievērš lielu

uzmanību detaļām, kā arī ņem vērā kvalitatīvu ziņojumu sagatavošanas kritērijus, kas aprakstīti Standarta 2420 skaidrojumā.

Lai nodrošinātu atbilstību Standartam 2420, iekšējiem auditoriem būtu jābūt izpratnei par organizācijas vēlmēm attiecībā uz ziņojumiem, tostarp par ieinteresēto personu vēlmēm par ziņošanas termiņiem. Šos jautājumus parasti ietver iepriekš sagatavotajā ziņošanas plānā, kā paskaidrots Ieviešanas norādījumā 2410 – Ziņošanas kritēriji.

Iekšējie auditori var pārskatīt iekšējā audita struktūrvienības politikas un procedūras, ko bieži apkopo iekšējā audita rokasgrāmatā, lai atrastu izmantojamo dokumentu veidnes, kas parasti palīdz nodrošināt pienācīgu un konsekventu ziņošanu visos darba uzdevuma izpildes posmos. Iekšējiem auditoriem noderēs organizācijas izmantotā rakstības stila vadlīniju pārskatīšana pirms gala ziņojuma sagatavošanas, lai sagatavotu galīgo ziņojumu atbilstoši organizācijā pieņemtajam rakstības stilam.

Ieviešanas apsvērumi

Standarta 2420 skaidrojumā ir aprakstīti kvalitatīvu ziņojumukritēriji – tiem jābūt precīziem, objektīviem, skaidriem, kodolīgiem, lietišķiem, pilnīgiem un savlaicīgiem. Iekšējie auditori var apsvērt turpmāk minēto papildu informāciju attiecībā uz katru no kritērijiem:

- **Precīzs** – saskaņā ar skaidrojumu precīzos ziņojumos nav kļūdu un sagrozījumu, un tie balstās uz faktiem. Precizitāti veicina precīzi formulējumi, kurus pamato darba uzdevuma izpildes gaitā savāktie pierādījumi. Turklāt saskaņā ar IAI Ētikas kodeksu iekšējiem auditoriem “.. jāatklāj visi viņiem zināmie būtiskie fakti, ja to neatklāšana var sagrozīt ziņojumus par pārbaudāmajām struktūrvienībām.” Ja ziņojumos radusies kļūda, saskaņā ar Standartu 24221 – Kļūdas un izlaidumi iekšējā audita vadītājam (IAV) jāsniedz labotā informācija.
- **Objektīvs** – lai ziņojumi būtu objektīvi, iekšējie auditori lieto objektīvus formulējumus un velta galveno uzmanību procesu un to izpildes neatbilstībām. Objektivitāte sākas ar iekšējo auditoru objektīvu attieksmi, kas būtu jādemonstrē, izpildot darba uzdevumus. Objektivitāte ir ētikas princips, kas aprakstīts IAI Ētikas kodeksā un Standartā 1120 – Individuālā objektivitāte. Arī iekšējā audita profesionālās prakses Pamatprincipos norādīts uz objektivitātes nozīmi un to, ka, iekšējiem auditoriem un iekšējā audita

struktūrvienībai būtu jābūt objektīvai un brīvai no nepamatotas ietekmes (neatkarīgai), lai iekšējā audita struktūrvienību varētu uzskatīt par efektīvu.

- **Saprotams** – ziņojumu informācija ir skaidra, ja mērķauditorija viegli saprot iekšējo auditoru lietoto valodu, kas atbilst nozarē un organizācijā lietotajai terminoloģijai. Turklāt skaidros ziņojumos nav pieļaujama nevajadzīgu tehnisko terminu lietošanu. Saskaņā ar Standarta 2420 skaidrojumu skaidri ziņojumi ir loģiski, kas raksturo sistemātisku, disciplinētu un uz riskiem balstītu pieeju iekšējā audita darbam. Attiecīgi ziņojumi ir skaidrāki, ja iekšējo auditori informē par svarīgiem novērojumiem un konstatējumiem, loģiski pamatojot ieteikumus un secinājumus par attiecīgo darba uzdevumu.
- **Kodolīgs** – iekšējie auditori sagatavo pietiekami īsus ziņojumus, izvairoties no atkārtojumiem tajos un neiekļaujot nevajadzīgu, nebūtisku vai ar attiecīgo darba uzdevumu nesaistītu informāciju.
- **Lietišķs** – iekšējiem auditoriem ziņojumos būtu jālieto lietīšķa valoda, atspoguļojot novērojumu svarīgumu. Lietīšķi ziņojumi veicina sadarbību, tajos ir norādīti risinājumi, kas veicina pozitīvas izmaiņas darba uzdevuma priekšmetā un/vai organizācijā. Visbeidzot, saskaņā ar iekšējā audita Definīciju iekšējiem auditoriem jācenšas palīdzēt organizācijai sasniegt savus mērķus.
- **Pilnīgs** – lai nodrošinātu ziņojumu pilnīgumu, iekšējiem auditoriem būtu jāiekļauj tajā mērķauditorijai būtiska informācija. Pilnīgi rakstiski ziņojumi parasti ļauj to lasītājam nonākt pie tāda paša secinājuma, pie kura ir nonākusi iekšējā audita struktūrvienība.
- **Savlaicīgs** – visbeidzot, ir svarīgi, lai iekšējie auditori iesniegtu visus ziņojumus plānošanas posmā noteiktajā termiņā. Izpratne par savlaicīgumu katrā organizācijā var atšķirties. Lai noteiktu, kas ir savlaicīgs ziņojums, iekšējie auditori bieži salīdzina un veic citus pētījumus par darba uzdevuma priekšmetu. Turklāt IAV vai iekšējais auditors var noteikt galvenos darbības rādītājus, ko izmanto savlaicīguma mērīšanai.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Dokumenti, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2420, iekļauj iekšējā audita vadītāja apstiprinātos galīgā ziņojuma dokumentus, kā arī attaisnojuma dokumentus. Iekšējiem auditoriem būtu jāspēj demonstrēt, ka minētie dokumenti atbilst galīgajam ziņošanas plānam. Ja ziņošana neparedz rakstisku ziņojumu iesniegšanu, atbilstības pierādīšanai var izmantot sapulču protokolus.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2421

Standarts 2421– Kļūdas un izlaidumi

Ja gala ziņojumā ir būtiska kļūda vai izlaidums, iekšējā audita vadītājam jāziņo labojumiem visām personām, kuras saņēmušas sākotnējo ziņojumu.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Iekšējā audita vadītājam (IAV) būtu jābūt izpratnei par valdes (padomes) un augstākās vadības ieskatiem par to, kādas kļūdas un izlaidumi uzskatāmas par būtiskām. *Starptautiskajos iekšējā audita profesionālās prakses standartos* būtiskums tiek definēts kā “kāda jautājuma relatīvā nozīme kontekstā, kurā tas tiek apsvērts, ieskaitot kvantitatīvos un kvalitatīvos faktorus, tostarp svarīgumu, būtību, ietekmi, atbilstību un sekas. Profesionālais vērtējums palīdz iekšējiem auditoriem novērtēt jautājumu atbilstību būtisku mērķu kontekstā.”

Ieviešanas apsvērumi

Uzzinot par kļūdu vai izlaidumu darba uzdevuma galīgajā ziņojumā, IAV var apsvērt turpmāk minētos jautājumus, lai noteiktu attiecīgās kļūdas vai izlaiduma būtiskumu:

- Vai attiecīgā kļūda vai izlaidums maina attiecīgā darba uzdevuma rezultātus?

- Vai attiecīgā kļūda vai izlaidums maina kādas personas viedokli par attiecīgo konstatējumu svarīgumu?
- Vai attiecīgā kļūda vai izlaidums maina kādu secinājumu?
- Vai attiecīgā kļūda vai izlaidums maina kādu atzinumu?
- Vai attiecīgā kļūda vai izlaidums maina kādu no ieteiktajām rīcībām?

Ja atbilde uz kādu no iepriekšminētajiem jautājumiem ir “jā”, IAV var nospriest, ka attiecīgā kļūda vai izlaidums ir būtisks. IAV parasti cenšas atrast attiecīgās kļūdas vai izlaiduma cēloni, lai nepieļautu tamlīdzīgu kļūdu vai izlaidumu atkārtošanos turpmāk un lai noteiktu, vai informācija par attiecīgo cēloni ir jāiekļauj ziņojumā augstākajai vadībai un valdei (padomei). Pēc tam IAV nosaka visatbilstošāko ziņošanas veidu, lai labotu informāciju saņemtu visas personas, kas saņēmušas sākotnējo ziņojumu. Iedarbīga ziņošana par kļūdām un izlaidumiem un to cēloņiem pasargā iekšējā audita struktūrvienības integritāti un statusu.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 2421 var demonstrēt iekšējā audita politikas un procedūras, kurās noteikta kļūdu un izlaidumu novēršanas kārtība. E-pastu korespondencē un citos dokumentos var dokumentēt, kā IAV noteica attiecīgās kļūdas vai izlaidumu būtiskumu un cēloni.

Pierādījumu pamatā esošie materiāli, piemēram, IAV kalendārs, valdes (padomes) vai citu sapulču protokoli, kurās attiecīgā kļūda vai izlaidums tika apspriests, iekšējās piezīmes un e-pastu korespondence var demonstrēt, ka konkrēta informācija tikusi paziņota, kā arī to, kādā veidā un kad attiecīgā saziņa notikusi. Visbeidzot par atbilstību liecina gan sākotnējie, gan izlabotie galīgā ziņojuma dokumenti.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2430

Standarts 2430 – Formulējuma “Atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita prakses standartiem” lietošana

Norādīt, ka darba uzdevumu izpilde “atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita prakses profesionālajiem standartiem” ir atbilstoši tikai tad, ja par to liecina kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas rezultāti.

Grozītie *Standarti*, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Lai izpildītu Standarta 2430 prasības, iekšējā audita vadītājam (IAV) būtu jābūt izpratnei par kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programmas (KNUP) izveidošanas un uzturēšanas kritērijiem (Standartu 1300 sērija) un jāpārzina iekšējā audita struktūrvienības pašreizējo iekšējo un ārējo novērtēšanu rezultāti. IAV var apsvērt arī valdes (padomes) vēlmes attiecībā uz paziņojumu “atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem” lietošanu darba uzdevumu ziņojumos.

Ieviešanas apsvērumi

Ziņojot par darba uzdevumu, iekšējā audita struktūrvienībai nav jānorāda, ka attiecīgais darba uzdevums veikts saskaņā ar *Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses*

standartiem (Standarti). Tomēr šā paziņojuma lietošana vairo uzticību iekšējā audita struktūrvienībai. Standarts 2430 neļauj lietot šo paziņojumu, ja vien iekšējā audita struktūrvienības KNUP, tostarp pašreizējie iekšējās un ārējās novērtēšanas rezultātinepamato secinājumu, ka iekšējā audita struktūrvienība kopumā atbilst Standartiem. Ieviešanas norādījumā 1300 – Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma ir sniegti papildu norādījumi par KNUP prasībām.

Ja iekšējā audita struktūrvienība neatbilst *Standartiem*, tā var izvēlēties norādīt, ka attiecīgais darba uzdevums nav veikts saskaņā ar *Standartiem*. Tomēr minētā paziņojuma iekļaušana nav obligāta.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Ja darba uzdevumu ziņojumos ir iekļauts paziņojums “atbilst Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem”, atbilstības Standartam 2430 demonstrēšanai bieži pietiek ar KNUP rezultātiem. Iekšējā audita struktūrvienības vēlme iekļaut šo paziņojumu galīgajā ziņojumā var būt dokumentēta darba uzdevuma ziņojuma veidnes dokumentā vai citos darba uzdevuma ziņojumu dokumentos un/vai iekšējā audita politikās un procedūrās. Vispusīgā šādu dokumentu analīzē būtu jānorāda, vai attiecīgais paziņojums ir lietots atbilstoši. Un otrādi – iekšējā audita struktūrvienība var izvēlēties neiekļaut atbilstības paziņojumu darba uzdevumu ziņojumos, un arī šā lēmuma dokumentēšana ir pieņemama kā atbilstības Standartam 2430 pierādījums.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2431

Standarts 2431 – Ziņošana par neatbilstībām

Ja neatbilstība Ētikas kodeksam vai Standartiem ietekmē darba uzdevumu, tā izpildes rezultātu ziņojumā jānorāda:

- Ētikas kodeksa vai Standarta (-u) princips (-i) vai iekšējās kārtības noteikums (-i), kurš(-i) nav ievērots(-i) pilnībā;
- neatbilstības iemesls (-i);
- kā neatbilstībair ietekmējusi darba uzdevumu un paziņotos darba uzdevuma izpildes rezultātiem.

Grozītie *Standarti*, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017.gadā

Ar ko sākt?

Standarts 2431 nosaka pienākumu informēt gadījumos, kad neatbilstība Ētikas kodeksam vai *Starptautisko iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti)* ietekmē konkrētā darba uzdevuma rezultātus. Tāpēc iekšējiem auditoriem būtu jābūt izpratnei par IAI Ētikas kodeksu un *Standartiem*. Viņiem būtu jābūt izpratnei arī par iespējamām neatbilstības jomām darba uzdevuma līmenī, kā arī par augstākās vadības un valdes (padomes) vēlmēm attiecībā uz ziņošanu par neatbilstības problēmām.

IAI Ētikas kodekss ietver principu kopumu, kuri attiecas uz iekšējā audita profesiju un praksi, kā arī konkrētākus uzvedības noteikumus, kuri apraksta vēlamo uzvedību gan no vienību, gan no indivīdu puses, kuri sniedz iekšējā audita pakalpojumus saskaņā ar iekšējā

audita definīciju (tostarp no IAI biedru, personu, kas saņēmušas IAI sertifikātu un sertifikātu kandidātu puses). Ētikas kodeksa nolūks ir veicināt ētisku kultūru globālajā iekšējā audita profesijā.

Saskaņā ar Standartu ievadu "Standartu mērķis ir:

1. sniegt norādījumus par atbilstību Starptautiskā profesionālās prakses ietvara obligātajām daļām;
2. nodrošināt ietvaru, lai pildītu un veicinātu plaša iekšējā audita pakalpojumu ar pievienoto vērtību klāstu;
3. izveidot pamatu iekšējā audita rezultātu novērtēšanai;
4. sekmēt organizatorisko procesu un darbību pilnveidošanu."

"Standarti ir uz principu kopumu balstītas obligātās prasības, kas sastāv no:

- iekšējā audita profesionālās prakses un iekšējā audita efektivitātes novērtēšanas pamatprasību formulējumiem, kas ir starptautiski piemērojami gan organizāciju, gan individuālā līmenī;
- skaidrojumiem, kas precizē Standartos lietotos terminus vai jēdzienus."

Ieviešanas apsvērumi

Izpildot darba uzdevumu, reizēm noteikti apstākļi var neļaut iekšējiem auditoriem ievērot Ētikas kodeksu vai nodrošināt atbilstību Standartiem. Parasti tie ir tādi apstākļi, kad mazinās iekšējā auditora neatkarība un/vai objektivitāte, vai kad iekšējais auditors saskaras ar neuzticamiem datiem, vai kad viņam trūkst informācijas, vai ir darba apjoma vai citi ierobežojumi. Šādos gadījumos iekšējam auditoram būtu jānosaka konkrētie principi, uzvedības noteikumi vai standarti, kuru pilnīga atbilstība netika nodrošināta, un jānosaka, vai minētā neatbilstība ietekmē attiecīgā darba uzdevuma rezultātus. Ja neatbilstība ietekmē rezultātus, darba uzdevuma ziņojumos būtu jāapraksta gan attiecīgās neatbilstības iemesls, gan tās sekas uz rezultātiem un ziņošanu.

Var būt noderīgi apsvērt vairākus scenārijus, kuros Standarts 2431 būtu piemērojams:

- konstatējot, ka iekšējā auditora objektivitātes vai neatkarības mazināšanās ietekmē darba uzdevuma rezultātus, rezultātu ziņojumā jānorāda uz neatbilstību gan Standartam 1120 – Objektivitāte, gan Ētikas kodeksā noteiktajam objektivitātes principam;
- ja iekšējā audita struktūrvienība uzņēmās darba uzdevumu, kura izpildei tai nebija kolektīvo zināšanu, prasmju un pieredzes, rezultātu ziņojumā jānorāda uz neatbilstību gan Standartam 1210 – Lietpratība, gan Ētikas kodeksā noteiktajam kompetences principam;
- ja iekšējā audita struktūrvienība saskaras ar jebkādiem ierobežojumiem, kas saistīti ar piekļuvi dokumentiem, personālam vai īpašumam, un ja minētie ierobežojumi ietekmē darba uzdevuma apjomu, rezultātu ziņojumā jānorāda uz neatbilstību Standartam 2220.A1;
- Ja iekšējam auditam nav pietiekamu resursu, lai sasniegtu darba uzdevuma mērķus, ziņojumā jānorāda uz neatbilstību Standartam 2230 – Darba uzdevuma resursu sadale.

Šāda veida informāciju parasti dokumentē darba uzdevuma darba dokumentos. IAV ir svarīgi apsvērt, vai neatbilstības gadījumi ietekmē iekšējā audita struktūrvienības spēju izpildīt savus profesionālos pienākumus un/vai ņemt vērā ieinteresēto personu vēlmes. Attiecīgi IAV varētu noteikt, kā un vai ziņot par minētajām problēmām augstākajai vadībai un valdei (padomei). Bieži sniedzamo informāciju apspriež ar augstāko vadību, un tad to ziņo valdes (padomes) sapulcē. IAV var apspriest neatbilstību iepriekš, tiekoties ar valdi (padomi) privāti, tiekoties tikai ar valdes (padomes) priekšsēdētāju vai citā atbilstošā veidā. Pilnīgas informācijas sniegšanas nolūkā IAV varētu apsvērt, vai informācija par neatbilstību būtu jāiekļauj darba uzdevuma galīgajā ziņojumā.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstību Standartam 2431 var demonstrēt šādi dokumenti:

- rakstiskās nodaļu politikas un procedūras attiecībā uz informācijas par neatbilstību Ētikas kodeksam un/vai Standartiem iekļaušanu darba uzdevuma darba dokumentos;
- piezīmes, e-pasti un citi rakstiski ziņojumi, kuros minēti konkrētie Ētikas kodeksa principi vai iekšējās kārtības noteikumi un standarti, attiecībā uz kuriem nav ievērota atbilstība;

jāpaskaidro neatbilstības iemesls (-i); jāapraksta neatbilstības ietekme uz darba uzdevumu un paziņotajiem darba uzdevuma rezultātiem;

- sapulču protokoli un citi dokumenti, kuros dokumentēta mutiska informēšana par neatbilstību, tās iemeslu (-iem) un sekām uz attiecīgo darba uzdevumu un paziņotajiem darba uzdevuma rezultātiem;
- pierādījumi par informācijas sniegšanu darba uzdevuma galīgajā ziņojumā.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2440

Standarts 2440 – Informācijas par rezultātiem izplatīšana

Iekšējā audita vadītājam rezultāti jādara zināmi attiecīgajām personām.

Skaidrojums:

Iekšējā audita vadītājs ir atbildīgs par darba uzdevuma gala ziņojuma izskatīšanu un apstiprināšanu pirms tā sniegšanas, turklāt viņam jāizlemj, kam un kādā veidā attiecīgā informācija tiks izplatīta. Šo pienākumu deleģēšanas gadījumā iekšējā audita vadītājam saglabājas vispārējā atbildība.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Saskaņā ar Standartu 2440 pēc darba uzdevuma pabeigšanas iekšējā audita vadītājs (IAV) ir atbildīgs par galīgo rezultātu ziņošanu visām atbilstošajām personām. Gatavojoties šā standarta ieviešanai, IAV var būt noderīgi pārskatīt prasības, kas saistītas ar katru skaidrojumā minēto aspektu.

Iekšējā audita vadītājam parasti jābūt izpratnei par ziņošanas kārtību organizācijā, kā arī par tās organizatorisko struktūru. IAV būtu jāņem vērā arī augstākās vadības un valdes (padomes) vēlmes attiecībā uz ziņošanu par darba uzdevumu.

Organizācijas iekšējā audita nolikums un ziņošanas kārtība var palīdzēt IAV noteikt kārtību ziņošanai ārpus organizācijas. Varētu apsvērt, kuras personas jāiekļauj / papildus jāiekļauj galīgā ziņojuma saņēmēju sarakstā un kurā brīdī jāpaziņo regulatoriem, kuri uzrauga organizācijas nozari.

Standarta 2400 – Rezultātu informācijas izplatīšana, Standarta 2410 – Ziņošanas kritēriji un Standarta 2420 – Ziņojumu kvalitāte ieviešanas norādījumos ir sniegtis iekāpinorādījumi par darba uzdevuma rezultātu ziņošanu.

Ieviešanas apsvērumi

Apspiežoties ar valdi (padomi) un analizējot organizācijas ziņošanas kārtību, IAV nosaka darba uzdevuma rezultātu ziņojuma saņēmējus un ziņošanas veidu. Pirms rezultātu ziņošanas IAV būtu noderīgi pārskatīt darba uzdevuma ziņojuma (-u) projektu.

Nosakot attiecīgā ziņojuma saņēmējus, IAV var apsvērt, vai kādām personām būtu jāsaņem minētie rezultāti uzņēmējdarbības nolūkam un vai ir noteikta persona, kas atbild par rīcības plāniem. Būtu jāievēro organizācijā noteiktā kārtība, lai nodrošinātu, ka ziņojuma eksemplāru saņem personas ar atbilstošu atbildības līmeni. Saņēmēju sarakstā var iekļaut augstāko vadību un valdi (padomi), ja tās to vēlas. Konsekvences nodrošināšanas nolūkā iekšējā audita struktūrvienība var sagatavot standarta saņēmēju sarakstu, uzskaitot tajā visas personas, kurās saņems visus ziņojumus, kā arī norādot iekļaujamās vadības līmeņus, kuriem jānogādā attiecīgā darba uzdevuma rezultāti, kas attiecas uz viņu atbildības jomu. Ja nepieciešams, IAV var paplašināt šo saņēmēju sarakstu; tajā bieži iekļauj organizācijas augstāko vadību.

Rezultātus var ziņot mutiski vai rakstveidā, ziņošanas formāts var atšķirties atkarībā no saņēmēja. IAV nosak katram saņēmējam piemērotu formātu. Piemēram, daži adresāti saņems ziņojuma kopsavilkumu, turpretī citi – visu ziņojumu. Var būt atbilstoši ziņot par rezultātiem sapulcē, rīkojot prezentāciju un izmantojot iespēju apspriest attiecīgos rezultātus. Neatkarīgi no ziņošanas metodes, IAV būtu jānosaka, kurš ziņos par rezultātiem un kurš – saņems tos.

IAV vai viņa nozīmētai personai jāparaksta galīgais ziņojums (-i). Nelielā iekšējā audita struktūrvienībā IAV pats var sagatavot darba uzdevuma galīgo (-s) ziņojumu(-us). Taču lielākās

organizācijās IAV saņems un izskatīs minēto (-s) ziņojumu (-us) un pirms tā galīgās apstiprināšanas un noteiks, cik lielā mērā var paļauties uz iekšējā auditora darbu, kurš sagatavoja attiecīgo ziņojumu.

IAV var iesniegt darba uzdevuma galīgo ziņojumu eksemplārus elektroniski un/vai kā papīra dokumentus attiecīgajām iekšējām un ārējām personām saskaņā ar uzdevuma plānošanas posmā panākto vienošanos un/vai atbilstoši audita nolikumam vai ziņošanas kārtībai. Parasti ziņojumu saņēmēji ir personas, kuras var rīkoties attiecībā uz darba uzdevuma rezultātiem.

Ir svarīgi uzturēt visu iekšējā audita darba uzdevuma rezultātu saņēmēju sarakstu gadījumos, kad pēc rezultātu ziņošanas tiek konstatēta kļūda vai izlaidums. Standartā 2421 aplūkota IAV atbildība par kļūdas vai izlaiduma ziņošanu.

Lai nodrošinātu atbilstību tiesību aktu prasībām un organizācijas kārtībai, ir svarīgi, lai IAV rūpīgi un pārdomāti sagatavotos rezultātu informācijas izplatīšanai ārpus organizācijas. Turklāt IAV būtu jāņem vērā jutīgas informācijas ziņošanas sekas, jo tā varētu ietekmēt organizācijas tirgus vērtību, reputāciju, peļņu un konkurētspēju. IAV var būt noderīgi konsultēties ar organizācijas juriskonsultu un atbilstības jomas speciālistiem.

Ir svarīgi norādīt, ka IAV var deleģēt Standarta 2440 ieviešanas pilnvaras, taču nav iespējams deleģēt atbildību par tā ieviešanu. Deleģējot Standarta 2440 ieviešanas pilnvaras, IAV saglabājas gan pienākumi, gan atbildība.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

IAV var demonstrēt atbilstību Standartam 2440, apstiprinot pārbauci līmeni un nodrošinot visu darba dokumentu apstiprināšanu pirms galīgā ziņojuma (-u) sniegšanas. Atbilstību var demonstrēt, arī saglabājot (vadības, audita komitejas, IAV, trešo personu un citu personu) rakstisko ziņojumu par rezultātiem kopijas. Par rezultātu mutiskas ziņošanas pierādījumiem var izmantot sapulču protokolus, prezentācijas un piezīmes, kurās norādīti attiecīgā ziņojuma saņēmēji. Ir svarīgi saglabāt dokumentus, kas apliecina, ka IAV ir apstiprinājis galīgo (-os) ziņojumu (-us) un nogādājis darba uzdevuma rezultātus ziņošanas plānā norādītajiem saņēmējiem.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2450

Standarts 2450– Vispārējie atzinumi

Sniedzot vispārēju atzinumu, tajā ņem vērā organizācijas stratēģijas, mērķus un riskus, kā arī augstākās vadības, valdes (padomes) un citu ieinteresēto personu vēlmes. Vispārējais atzinums jāpamato ar pietiekamu, ticamu, būtisku un noderīgu informāciju.

Skaidrojums:

Ziņojumā ietver:

- informāciju par darba apjomu, tostarp informāciju par laikposmu, uz kuru atzinums attiecas;
- informāciju par darba apjoma ierobežojumiem;
- informāciju par visiemsaitītajiem projektiem, tostarp paļaušanos uz citu pārlicības sniegšanas pakalpojumu sniedzēju darbu;
- atzinumu pamatojošās informācijas kopsavilkumu;
- informāciju par risku vai kontroles ietvaru vai citiem kritērijiem, kas tika izmantoti par pamatu vispārēja atzinuma sniegšanai;
- vispārējo atzinumu, vērtējumu vai secinājumu.

Ziņojumā jānorāda negatīva vispārējā atzinuma iemesli.

Grozītie Standarti, kas stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Vispārējs atzinums ir rezultātu vērtējums, secinājums un/vai cits apraksts, ko sniedz iekšējā audita vadītājs (IAV), vispārīgi novērtējot organizācijas pārvaldību, risku vadību un/vai kontroles procesus. Vispārējs atzinums ir IAV profesionāls vērtējums, kuru sagatavo, balstoties uz vairākiem individuālajiem darba uzdevumiem un citām tamlīdzīgām darbībām – piemēram, citu pārlietības sniegšanas pakalpojumu sniedzēju pārbažu rezultātiem – par konkrētu laikposmu.

Vispārējie atzinumi atšķiras no secinājumiem ar to, ka secinājumu izdara, pamatojoties uz vienu darba uzdevumu, savukārt, vispārēju atzinumu sniedz, pamatojoties uz daudziem darba uzdevumiem. Turklāt secinājumu sniedzziņošanas par darba uzdevuma ietvaros, turpretī vispārēju atzinumu sniedz atsevišķi no darba uzdevuma ziņojumiem.

Standarta 2310– Informācijas identificēšana skaidrojumā definēti termini “pietiekama”, “uzticama”, “atbilstoša” un “noderīga”:

- pietiekama informācija balstās uz faktiem, tā ir atbilstoša un pārlietinoša, lai piesardzīga un kompetenta persona varētu izdarīt tādus pašus secinājumus kā auditors;
- ticama informācija ir vislabākā informācija, kuru iegūst, pielietojot atbilstošas darba uzdevuma izpildes metodes;
- atbilstoša informācija pamato darba uzdevuma novērojumus un ieteikumus un saskan ar attiecīgā darba uzdevuma mērķiem;
- noderīga informācija palīdz attiecīgajai organizācijai izpildīt savus mērķus.

Standarta 2450 skaidrojumā norādīti obligātie vispārēja atzinuma sniegšanas komponenti, par kuriem IAV būtu jābūt izpratnei pirms vispārēja atzinuma sniegšanas. Turklāt pirms vispārēja atzinuma sniegšanas IAV būtu jābūt labai izpratnei par organizācijas stratēģijām, mērķiem un riskiem, kā arī par valdes (padomes) un augstākās vadības vēlmēm.

Ieviešanas apsvērumi

Vispirms IAV analizē, kā atzinums attieksies uz organizācijas stratēģijām, mērķiem un riskiem. Pēc tam IAV izvērtē, vai attiecīgais atzinums atrisinās problēmu, vairos vērtību un/vai

sniegsvadībai vai citām ieinteresētajām personām pārliecību par vispārējām tendencēm organizācijā vai par tās stāvokli. Apspriedes ar augstāko vadību, valdi (padomi) un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām var palīdzēt IAV saprast, kādam būtu jābūt vispārējā atzinuma apjomam.

Pēc tam IAV nosaka sniedzamā vispārējā atzinuma darba apjomu, tostarp laikposmu, uz kuru attiecīgais atzinums attiecas, kā arī izvērtē iespējamās darba apjoma ierobežojumus. Pamatojoties uz šo informāciju, IAV var noteikt, kuri audita darba uzdevumi būtu atbilstoši vispārēja atzinuma sniegšanai. Jāņem vērā visi saistītie darba uzdevumi vai projekti, tostarp tādi, kurus izpildīja citi iekšējie vai ārējie pārliecības sniegšanas pakalpojumu sniedzēji. Iekšējie pārliecības sniegšanas pakalpojumu sniedzēji var iekļaut citas funkcijas, kas ietver organizācijas otro aizsardzības līniju. Ārējie pakalpojumu sniedzēji var iekļaut ārējos auditorus vai regulatorus. IAV būs jānovērtē katrs projekts, ko izpildījis iekšējais vai ārējais pārliecības sniegšanas pakalpojuma sniedzējs, lai noteiktu, cik lielā mērā var paļauties uz projekta ietvaros izpildīt darbu. Ja IAV paļaujas uz cita pārliecības sniegšanas pakalpojumu sniedzēja darbu, IAV saglabā atbildību par vispārējo atzinumu, kas sniegts, paļaujoties uz citu personu izpildīto darbu.

Piemēram, vispārējs atzinums var balstīties uz apkopotajiem secinājumiem par darba uzdevumiem, kas izpildīti attiecīgajā organizācijā, kā arī reģionālā un valsts līmenī, tostarp arī uz ārējopersonu, piemēram, neatkarīgu trešo personu vai regulatoru ziņotajiem rezultātiem. Vispārējā atzinuma kontekstu nosaka definētais darba apjoms, kas ietver informāciju par laikposmu, darbībām, ierobežojumiem un citiem mainīgajiem, kuri definē vispārējā atzinuma robežas.

Izskatot darba uzdevuma secinājumus un citus ziņojumus, uz kuriem balstās vispārējais atzinums, IAV nodrošina, ka šādi secinājumi un citi paziņotie rezultāti ir pietiekama, ticama, atbilstoša un noderīga informācija. Pēc tam IAV apkopo vispārēja atzinuma pamatā esošo informāciju. IAV norāda arī atbilstošus riska vai kontroles ietvarus vai citus kritērijus, kas tika izmantoti vispārēja atzinuma pamatošanai.

Pēc attiecīgās informācijas apsvēršanas IAV izdod skaidri un īsi formulētu vispārēju atzinumu, norādot, kā attiecīgais atzinums attiecas uz organizācijas stratēģijām, mērķiem un riskiem. Ziņojumā būtu jāiekļauj seši Standarta 2450 skaidrojumā uzskaitītie aspekti.

Ja vispārējais atzinums ir negatīvs, IAV jāpaskaidro iemesli, kas to pamato.

Visbeidzot IAV lemj par vispārējā atzinuma ziņošanas veidu (mutiski vai rakstveidā). Parasti vispārējus atzinumus sniedz rakstveidā, lai gan Standartos tas nav noteikts. Ieviešanas norādījumā 2440 – Informācijas par rezultātiem izplatīšanai ir sniegti sīkāki norādījumi par papildu apsvērumiem attiecībā uz vispārēja atzinuma ziņošanu.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstības demonstrēšanai attiecībā uz rakstiskiem vispārējiem atzinumiem parasti pietiek ar attiecīgā atzinuma kopiju. Savukārt, atbilstību attiecībā uz mutiski iesniegtiem vispārējiem atzinumiem var demonstrēt, izmantojot IAV sagatavotos aprakstus, uzrunas, slaidus vai līdzīgus dokumentus. Papildu materiāli, kas var demonstrēt atbilstību Standartam 2450, ietver darba uzdevuma galīgos ziņojumus un ārējos ziņojumus, uz kuriem balstās vispārējais atzinums, piezīmes, e-pastus, valdes (padomes) un citu sapulču darba kārtības jautājumus un sapulču protokolus.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunātie procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzam sazināties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ieviešanas norādījums 2500

Standarts2500– Darba gaitas pārraudzība

Iekšējā audita vadītājam jāizveido un jāuztur sistēma, lai pārraudzītu rīcību saistībā ar vadībai paziņotajiem rezultātiem.

Grozītie *Standarti*, kas stājā spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Lai izpildītu šo standartu, vispirms iekšējā audita vadītājam(IAV) jāgūst skaidra izpratne par informācijas veidu un tās detalizācijas pakāpi, kuru valde (padome) un augstākā vadība sagaida attiecībā uz iekšējā audita struktūrvienības izpildīto darba uzdevumu rezultātu uzraudzību. Par rezultātiem parasti sauc novērojumus, kas radušies, sniedzot pārliecības sniegšanas un konsultatīvos pakalpojumus, un par kuriem ir paziņots vadībai, lai tā veiktu korektīvās darbības.

Parasti ir noderīgi noskaidrot vadības domas par efektīva un lietderīga uzraudzības procesa izveidi, ņemot vērā, ka periodiski būs jāsadarbojas ar vadību, kas atbild par korektīvo darbību izpildi.

Turklāt IAV var vēlēties apspriesties ar citiem IAV vai atbilstības funkcijām, kuras uzrauga neatrisinātās problēmas, lai identificētu vadošo praksi, kas ir pierādījusi savu efektivitāti. Minētajās apspriedēs var pārrunāt, piemēram, šādus jautājumus:

- automatizācijas un detalizācijas pakāpe;

- kādi novērojumu veidi tiks uzraudzīti(t.i., vai nu visi novērojumi, vai tikai novērojumi ar augstāku risku);
- kādā veidā un cik bieži tiks noteikts neizpildīto korektīvo darbību statuss;
- kurā brīdī iekšējais audits neatkarīgi apstiprina korektīvo darbību efektivitāti;
- ziņošanas biežums, veids un līmenis.

Ieviešanas apsvērumi

Atkarībā no vairākiem faktoriem, tostarp tādiem kā audita organizācijas lielums un komplicētība, kā arī izņēmumu izsekošanas programmatūras pieejamība, darba gaitas uzraudzība var būt gan sarežģīts, gan vienkāršs uzdevums. Neatkarīgi no tā, vai tas ir sarežģīts vai vienkāršs uzdevums, ir svarīgi, lai IAV izveidotu procesu attiecīgo novērojumu, saskaņoto korektīvo rīcību un pašreizējā statusa fiksēšanai. Attiecībā uz nenovērstajiem novērojumiem parasti izseko un fiksē šādu informāciju:

- novērojumi, par kuriem paziņots vadībai, un to relatīvā riska novērtējums;
- saskaņoto korektīvo darbību veids;
- korektīvo darbību izpildes laika grafiks/termiņš/ilgums un noteikto termiņu izmaiņas;
- informācija par vadības pārstāvi / procesa īpašnieku, kas atbildīgs par katras korektīvās darbības izpildi;
- informācija par korektīvo darbību pašreizējo statusu un ziņas par to, vai iekšējais audits ir apstiprinājis minēto statusu.

Bieži IAV izstrādās vai iegādāsies kādu rīku, mehānismu vai sistēmu, lai izsekotu, uzraudzītu vai ziņotu minēto informāciju. Sistēma periodiski atjaunina korektīvo darbību statusu, pamatojoties uz informāciju, ko iekšējam auditam sniedzis atbildīgais vadības pārstāvis; vadība bieži mēdz to izdarīt tieši, izmantojot kopīgotu izņēmumu izsekošanas sistēmu.

Uzraudzības biežumu un pieeju (audita personāla darba apjoms, lai pārbaudītu, vai korektīvā darbība ir izpildīta) nosaka, pamatojoties uz IAV profesionālo vērtējumu, kā arī ņemot vērā valdes (padomes) un augstākās vadības vēlmes. Piemēram, daži IAV var izvēlēties periodiski, piemēram, reizi ceturksnī, paaugstināt, vai ir izpildītas visas korektīvās darbības, kuru izpildes termiņš bija iepriekšējā periodā. Turpretī citi veiks

periodiskas papildu pārbaudes pēc auditiem, pēc kuriem sagatavoti būtiski ieteikumi, lai konkrēti izvērtētu izpildīto korektīvo darbību kvalitāti. Vēl citi var izvēlēties pārbaudīt veicamo darbību izpildes statusu organizācijas nākamajā plānotajā tās pašas jomas auditā. Konkrēto pieeju nosaka, ņemot vērā gan noteikto riska līmeni, gan resursu pieejamību.

Līdzīgi nosaka arī ziņošanas veidu –ņemot vērā gan IAV vērtējumu, gan saskaņotās vēlmes. Daži IAV sniegs sīku informāciju par ikvienu novērojumu katrā pakalpojumā. Turpretī citi ziņos tikai par novērojumiem ar augstāku risku, iespējams, apkopojot tos pēc uzņēmējdarbības procesa veida vai pēc atbildīgā vadības pārstāvja, norādot informāciju par izpildes procesā esošajām korektīvajām darbībām, par korektīvajām darbībām, kuru izpildes termiņš jau ir nokavēts, un par termiņā izpildīto darbību procentuālo apmēru. Atsevišķos gadījumos IAV varētu būt jāziņo ne tikai par korektīvās darbības izpildi, bet arī par to, vai tā ir novērsusi pamatā esošo problēmu. Korektīvo darbību izpildes rezultātā iegūto pozitīvo uzlabojumu fiksēšana un novērtēšana ir uzskatāma par labu praksi.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Parasti atbilstības pierādīšanai izmanto regulāri atjaunināto izņēmumu izsekošanas sistēmu, kas varētu būt gan izklājlapa, gan datubāze, gan cits rīks, kurā ietverta informācija par iepriekšējo auditu novērojumiem, attiecīgo korektīvo darbību plānu, tā izpildes statusu un iekšējā audita apstiprinājumu, kā aprakstīts iepriekš. Parasti korektīvo darbību statusa ziņojumus sagatavo gan augstākajai vadībai, gan valdei (padomei).

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šīs apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:

www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.

International Professional
Practices Framework

Ievešanas norādījums 2600

Standarts 2600 – Ziņošana par risku uzņemšanos

Ja iekšējā audita vadītājs secina, ka vadība ir akceptējusi tādu riska līmeni, kas varētu nebūt atbilstošs organizācijai, iekšējā audita vadītājam šis jautājums jāapspriež ar augstāko vadību. Konstatējot, ka minētais jautājums nav atrisināts, iekšējā audita vadītājam ir jāinformē par minēto valde (padome).

Skaidrojums:

Vadības akceptētā riska identificēšana ir iespējama, sniedzot pārliecības radīšanas vai konsultatīvos pakalpojumus, uzraugot vadības veiktos pasākumus, kuru nepieciešamību noteica iepriekšējo auditu rezultāti, gaitu vai citādā veidā. Iekšējā audita vadītājs nav atbildīgs par šā riska novēršanu.

Grozītie standarti, kas stājušies spēkā 2017. gada 1. janvārī
Tulkots no angļu valodas 2017. gadā

Ar ko sākt?

Lai veiksmīgi ieviestu šo standartu, vispirms iekšējā audita vadītājam (IAV) ir jāsaprot organizācijas viedoklis par dažādiem organizāciju risku veidiem un tās riska noturība. Organizācijas savā starpā atšķiras ar to, cik lielu risku un kādus tā veidus tās uzskata par pieļaujamiem. Piemēram, dažas organizācijas var uzņemties lielāku finanšu risku, tostarp, izlemjot paplašināt savu uzņēmējdarbību jaunā valstī ar nestabilu valdību vai veicot būtiskus ieguldījumus jaunā aizraujošā produktā, kuram ir salīdzinoši mazas izdošanās izredzes, taču no kura būtu liela atdeve gadījumā, ja tas izrādītos veiksmīgs. Citas organizācijas neuzņemas šādus finanšu riskus, izvairoties no minētajām

situācijām. Turklāt, novērtējot pieļaujamā riska līmeni, organizācijas ņem vērā dažādus faktorus, tostarp riska notikuma iespējamo ietekmi un tā varbūtību, organizācijas neaizsargātību pret riskiem un laikposmu, kas nepieciešams vadībai nepieļaujama riska novēršanai.

Ja organizācijai ir formāla risku vadības politika, kurā noteikta risku uzņemšanās procedūra, ir svarīgi, lai IAV un iekšējā audita struktūrvienībai būtu izpratne par to.

Saskaņā ar Standarta 2500 prasībām, IAV jāievieš un jāuztur sistēma, lai uzraudzītu vadības rīcību saistībā ar iekšējo auditu rezultātiem.

IAV ir noderīgi zināt, kādā veidā organizācijas ietvaros parasti tiek ziņots par augstāka riska problēmām. Vēlamā ziņošanas pieeja var būt noteikta esošajās politikās. Piemēram, organizācijas risku vadības politikā var būt noteikti tādi aspekti kā ziņošanas savlaicīgums, hierarhija un tamlīdzīgi apsvērumi.

Ieviešanas apsvērumi

Uzraugot rīcību, kas attiecas uz rezultātiem un ar to saistītās korektīvās darbības, IAV var konstatēt augsta riska jomas, kas netiek savlaicīgi koriģētas vai kuras var radīt organizācijai lielāku risku nekā tā ierasti spētu izturēt – attiecīgi šādi riski organizācijai nav pieļaujami.

Tomēr pastāvīga uzraudzība nav vienīgais veids, kā IAV identificē nepieļaujamu risku. Būtu lietderīgāk, ja IAV pielietotu vairākus veidus, kādos tiek sekots organizācijas riskiem. Piemēram, IAV var saņemt informāciju no iekšējā audita struktūrvienības locekļiem par būtiskiem riskiem, kas konstatēti, sniedzot pārliecības sniegšanas vai konsultatīvos pakalpojumus. Turklāt būtisku risku identificēšanai un uzraudzīšanai organizācija var izmantot uzņēmumu risku vadības (ERM) procesu, un IAV var būt iesaistīts minētajā procesā. Veidojot un uzturot tādas attiecības ar vadību, kuras balstās uz sadarbību un informācijas apmaiņu, IAV var uzzināt, kurās organizācijas jomās briest risks. Papildus IAV cenšas sekot līdzi arī nozares tendencēm un tiesību aktu izmaiņām, lai palīdzētu vadībai apzināties iespējamus un briesmošos riskus.

Neatkarīgi no nepieļaujamā riska identificēšanas veida, ja IAV uzskatīs, ka riska apmērs ir tik liels, ka parastos apstākļos organizācija nespētu to izturēt, un ja IAV uzskatīs, ka risks nav samazināts līdz pieļaujamam līmenim, viņam par to jāziņo augstākajai vadībai. Pirms šādas

ziņošanas IAV parasti apspriež minēto jautājumu ar vadības pārstāvjiem, kuri ir atbildīgi par attiecīgo riska jomu, informē par savām bažām, saprot vadības viedokli un vienojas par risinājumu minētā riska novēršanai. Ja šāda vienošanās netiek panākta, IAV jāpauž savas bažas augstākajai vadībai. Ja risks nav novērsts arī pēc apspriešanās ar augstāko vadību, IAV par to jāziņo valdei (padomei). Savukārt, valde (padome) kopā ar vadību lemj par minētās problēmas risināšanas veidu.

IAV vērtē, kā vislabāk ziņot, kādos termiņos un kam ziņot par attiecīgajiem jautājumiem, ņemot vērā attiecīgās problēmas veidu, tās risināšanas steidzamību, iespējamās sekas un jebkādas jau ieviestās politikas. Piemēram, jāizvērtē, vai būtu nepieciešams konsultēties ar attiecīgās organizācijas juristu gadījumos, kad ir pārkāptas kāda normatīvā akta prasības; vai par risku būtu jāziņo augstākajai vadībai konfidenciali vai dažādu struktūrvienību sapulcē, kurā piedalās dažādu jomu eksperti?

Šis standarts attiecas uz sevišķi būtiskiem riskiem, kuri IAV ieskatā pārsniedz organizācijas riska noturības līmeni. Tie var iekļaut:

- riskus, kuri var nodarīt kaitējumu organizācijas reputācijai;
- riskus, kuri var nodarīt kaitējumu cilvēkiem;
- riskus, kuri var novest pie būtiskiem regulatīviem naudas sodiem, saimnieciskās darbības veikšanas ierobežojumiem vai citiem finanšu un līgumiskiem sodiem;
- būtiskas neatbilstības;
- krāpšanu vai citas nelikumīgas darbības;
- būtiskus šķēršļus stratēģisko mērķu sasniegšanai.

Atbilstības demonstrēšanas apsvērumi

Atbilstības pierādīšanai var izmantot sapulču protokolus, kurās ar augstāko vadību, valdi (padomi) vai risku komiteju tika apspriesta būtiska riska problēma. Ja IAV ziņo par nepieļaujama riska gadījumu individuālās sapulcēs vai tiekoties privāti, tādu darbību dokumentēšanai, kuras veiktas vadības un valdes (padomes) informēšanai, var izmantot minētās sapulces piezīmes. Netiešs atbilstības demonstrēšanas veids ir iekšējā audita rokasgrāmatā ietverta politika, kas apraksta šā standarta prasības, kā arī ziņošanas kārtību organizācijā.

Par Iekšējo auditoru institūtu

Iekšējo auditoru institūts (IAI, angl. *The Institute of Internal Auditors*) ir plaši atzīta organizācija, kas atbalsta un izglīto iekšējā audita profesijas pārstāvjus, kā arī nodrošina standartus, norādījumus un sertifikācijas. IAI dibināts 1941. gadā; pašlaik tā biedru skaits pārsniedz 180 000 vairāk nekā 170 valstīs un teritorijās. Šis apvienības galvenais birojs atrodas Lake Mary, Floridā, ASV. Papildu informācijas iegūšanai apmeklējiet tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/www.theiia.org

Par ieviešanas norādījumiem

Ieviešanas norādījumi, kas ir IAI Starptautiskās profesionālās prakses ietvara (SPPI) (angl. *IIA's International Professional Practices Framework® (IPPF®)*) sastāvdaļa, ietver ieteicamos (neobligātos) norādījumus iekšējā audita profesijai. Tie paredzēti, lai iekšējie auditori un iekšējā audita struktūrvienības uzlabotu savas spējas panākt atbilstību Starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem (Standarti).

Ieviešanas norādījumi atvieglo iekšējiem auditoriem Standartu piemērošanu. Visos Standartos kopā ir aplūkoti iekšējā audita pieeja, metodoloģijas un apsvērumi, detalizēti neaprunāti procesi un procedūras.

Lai iegūtu citus autoritatīvus norādījumu materiālus, kurus nodrošina IAI, lūdzam apmeklēt mūsu tīmekļa vietni:
www.globaliia.org/standards-guidance vai www.theiia.org/guidance.

Saistību atruna

IAI publicē šo dokumentu informatīvam un izglītojošam nolūkam. Šis norādījumu dokuments nav paredzēts, lai sniegtu konkrētas atbildes uz konkrētiem individuālajiem apstākļiem; tas ir paredzēts izmantošanai tikai kā vadlīnijas. IAI vienmēr iesaka konsultēties par jebkuru konkrētu gadījumu ar neatkarīgu ekspertu. IAI neuzņemas atbildību ne pret vienu, kas paļaujas tikai uz šiem norādījumiem.

Autortiesības

Autortiesības ©2016 pieder *The Institute of Internal Auditors*. Lai saņemtu pārpublicēšanas atļauju, lūdzu, sazinieties pa e-pastu: guidance@theiia.org.